

СВЕТОВНИ БЕСТСЕЛЪРИ

ПЪРЛ БЪК

Вечното
чудо

Животът е чудо,
което изпълва всички ни

Журнал
за жената

ПЪРЛ БЪК ВЕЧНОТО ЧУДО

Превод: Иванка Томова

chitanka.info

Пърл Бък, носителка на Нобелова награда за литература, любимка на поколения жени, оставя след себе си над 40 романа, много разкази, есета и статии, филмови сценарии и театрални пиеси. Романът „Вечното чудо“ е последният ѝ роман и има интересна съдба. Написан през далечната 1973 г. ръкописът на романа е в неизвестност в продължение на 40 години, когато съвсем случайно е намерен. Можем да го приемем като едно от поредните чудеса на живота и последното чудо на една неповторима писателка.

Запознайте се с Рандолф Колфакс — изключително интелигентен и талантлив млад мъж, чийто стремеж да открие смисъла и целта на битието го отвеждат в Ню Йорк, Англия, Париж и на военна мисия в Корея, която ще промени живота му завинаги. Воден от желанието си да преодолее бремето на своя изумителен интелект и да намери мястото си в често алогичното и инертно общество, Ран се влюбва в красивата и също толкова изключителна Стефани Кунг. Отгледана от баща си — китайски имигрант в Париж — младата жена се чувства отчуждена от обществото заради смесения си американо-китайски произход и се бори с всички сили да преодолее сблъсъка на двете култури в живота си. След дълга раздяла, трепетно очакваната среща на двамата влюбени ги отвежда до финал, който дори Ран, въпреки своя интелект и прозорливост, никога не би могъл да си представи.

*Животът е учудване, с което всички ние
сме пропити...*

ЧАСТ I

Той спеше в тихи води. Това не означаваше, че неговият свят е неподвижен през цялото време. Имаше моменти, когато усещаше движение, дори бурно движение в своята вселена. Топлата течност, която го обгръщаше, го залюляваше напред-назад, можеше дори да го преобърне, така че той инстинктивно разтваряше широко ръце, пръстите му се свиваха, краката му заемаха разкрачената поза на готова за скок жаба. Не че той знаеше какво е жаба — беше още много рано за това. Много рано за него, та да знае. Засега единственият му инструмент беше инстинктът. През повечето време той беше в покой, ставаше активен само когато реагираше на неочаквани движения от външния свят.

Тези реакции, чиято роля беше да го предпазят, както подсказваше инстинктът му, започваха да му доставят удоволствие. Инстинктът му го тласкаше към самостоятелно действие. Той вече не чакаше да получи стимул отвън. Стимулът се пораждаше в него. Той започваше да движи ръце и крака; преобръщаше се, отначало случайно, после целенасочено и с усещането, че е постигнал нещо. Можеше да се движи от едната до другата страна на това топло, само негово море, но докато растеше, разбра какви недостатъци има то. От време навреме ръката му или кракът му се блъскаха в мека стена, определено в стена, отвъд която той не можеше да проникне. Напред и назад, нагоре и надолу, после в кръг и пак в кръг, но никога отвъд нея — беше ограничен.

Инстинктът отново се прояви в него, за да го тласне към по-насилствено действие. Всеки ден той ставаше по-голям и по-силен, а едновременно с това неговото собствено море ставаше по-малко. Скоро щеше да бъде прекалено голям за това заобикалящо го пространство. Усещаше го, без да знае, че го усеща. Нещо повече, в пространството му навлизаха неясни, далечни звуци. Досега неговото обкръжение беше тишина, но тези два малки придатакка, по един от страни на тавата, изглежда задържаха ехо. Тези придатакци

означаваха нещо, което той не разбираше, защото не можеше да мисли, а не можеше да мисли, защото не знаеше нищо. Можеше обаче да чувства. Можеше да получи усещане. Понякога искаше да си отвори устата и да издаде звук, но не знаеше какво е звук, нито дори, че иска да го издаде. Нямаше как да знае каквото и да е — още не. Та той дори не знаеше, че няма как да знае. Инстинктът беше всичко, което имаше. Разчиташе на благоволенieto на инстинкта, защото не знаеше нищо.

Инстинктът обаче му помогна да разбере окончателно, че е твърде голям за онова нещо, каквото и да е то, в което се намираше. Чувстваше се неудобно и дискомфортът го подтикна да се разбунтува. Каквото и да беше това, в което се намираше, то беше твърде малко за него и той инстинктивно искаше да се освободи. Инстинктът му се проявяваше като нарастващо нетърпение. Той размаха ръце и крака толкова яростно, че един ден стените се пропукаха и водите изтекоха навън — напуснаха го, оставяйки го безпомощен. В този момент или приблизително по това време — той все още не разбираше, тъй като не знаеше — усети как някакви сили го притеглят с главата надолу по един непреодолимо тесен коридор. Той никога нямаше да може да се придвижи по него, ако не беше мокър и хлъзгав. Сантиметър по сантиметър някакви извъртявания го тласкаха напред, надолу, в тъмнина. Не че той знаеше какво е тъмнина, след като нямаше как да знае нищо. Но усети, че някакви сили го избутват напред.

Той продължи пътуването си, проправяйки си път през тесния коридор, блъскайки се в стените, за да ги разшири! Нов вид течност се изля навън, понасяйки го напред, докато внезапно, толкова внезапно, та му се стори, че е изхвърлен, той се появи в безкрайното пространство. Беше здраво хванат, но не го знаеше, беше хванат за главата, макар и внимателно, вдигнат много високо — с какво, не знаеше, — а след това се оказа, че виси на краката си, с главата надолу и всичко това се случва толкова бързо, че не знаеше как да реагира. В този момент почувства на петите си нещо остро, едно ново усещане. И внезапно узна. Узна какво е болка. Размаха ръце. Не знаеше какво да прави с болката. Искаше да се върне там, където винаги е бил, в онези безопасни топли води, но не знаеше как да се върне. Не искаше обаче да продължава напред. Чувстваше, че се задушаваше, чувстваше се безпомощен, чувстваше се съвсем сам, но не знаеше какво да прави.

Докато се колебаеше, обзет от страх, без да знае какво е страх, той отново усети острата като стрела болка в краката. Нещо го сграбчи за глезените, някой го стресна, той не знаеше какво, не знаеше кой, но вече знаеше какво е болка. Внезапно инстинктът му се притече на помощ. Той не можеше да се върне, нито можеше да остане тук. Следователно трябваше да продължи. Трябваше да избяга от болката, като продължи напред. Не знаеше как, но знаеше, че трябва да продължи. Искаше да продължи и се остави на инстинкта да му подсказва какво следва. Отвори уста и оттам се разнесе шум, протестен вик срещу болката, но този протест се оказа полезен. Усети, че дробовете му внезапно се освобождават от течността, която вече не му беше нужна, и пое въздух. Не знаеше, че това е въздух, но усети, че той заема мястото на водата и че не е неподвижен. Нещо вътре инстинктивно го тласкаше и изтласкаше и докато това продължаваше, той внезапно се разплака. Не знаеше, че плаче, но за първи път чу собствения си глас, макар и да не знаеше, че това е неговият глас, нито знаеше какво значи глас, но инстинктивно му хареса, че може да плаче и да чува.

После равновесието беше възстановено, повдигнаха главата му и го завиха в нещо топло и меко. Усети, че втриват масло в тялото му, а после го мият, но той можеше само да приеме случващото се, тъй като не знаеше кое какво е, но болка нямаше, беше му топло и удобно, макар че беше много уморен, без да го знае; очите му се затвориха и той заспа, без да знае какво значи това. Инстинктът все още беше всичко, което имаше, но засега това беше достатъчно.

Вече не спеше, бяха го събудили. Не знаеше каква е разликата, защото знанието все още не беше част от съществуването му. Вече не беше в своето лично море, но се чувстваше затоплен и завит. Долавяше движения, макар не и собствените си. Просто се движеше във въздуха вместо в течност и дишаше равномерно, макар че не го знаеше. Инстинктът го караше да диша. Инстинктът го караше също и да движи краката и ръцете си във въздуха, както правеше някога в личното си море. Внезапно — сега всичко му се случваше внезапно — усети, че го наместват върху нещо, което не е нито меко, нито твърдо. Усети, че го доближават към друга топлина, а устата му докосва друга

нова топлина. Все още не знаеше какво е това, но инстинктът се пробуди. Той отвори уста, усети, че в устата му внимателно навлиза по малко топла мекота, сладникава течност докосна езика му, цялото му тяло бе залято от вълна на инстинктивно удоволствие и той изпита една изцяло нова и неочаквано появила се нужда. Засука, запреглъща и се отдаде изцяло на този нов инстинкт. Това беше нещо, което досега не беше изпитвал, това удоволствие, проникнало в цялото му същество. Със същата сила, с която беше изпитал болка, сега изпита удоволствие. За първи път преживяваше болка и разочарование. Не знаеше какво е нито едното, нито другото, но знаеше каква е разликата между тях, знаеше, че мрази болката и обича удоволствието. Това знание беше нещо повече от инстинкт, макар че инстинктът също присъстваше. Той инстинктивно различаваше чувството на удоволствие от чувството на болка. Когато изпитваше болка, инстинктивно отваряше уста и плачеше силно, дори сърдито. Научи се, че когато прави така, болката спира и това се превърна в знание.

Не знаеше обаче, че известно време след като започне да изпитва удоволствие, устните му се разтягат и устата му се отваря. Понякога издаваше различни шумове; поемаше радостно дъх. Това се случваше при появата на определени същества, особено ако те издаваха звуци пред него и докосваха бузите и брадичката му. Той научи, че когато пръв дава израз на удоволствието си, те реагират със звуци и докосвания. Това също се превърна в знание. Всичко, което направеше или причинеше сам на себе си по собствено желание и със собствени усилия, се превръщаше в знание, което той инстинктивно използваше. Така със съдействието на инстинкта опознаваше хората. Отначало познаваше само себе си, собственото си удоволствие, собствената си болка. След това започна да свързва определени хора с удоволствието, с болката. Първият човек, когото свърза по този начин, беше майка му. Първо я разпознаваше само инстинктивно и по удоволствието, което изпитваше. Сучеше от гърдите ѝ и това беше първичното му удоволствие. Докато сучеше, инстинктивно се взираше в лицето ѝ, докато чертите му станаха част от процеса на удоволствието. Научавайки се да се усмихва, той инстинктивно се усмихна първо на нея.

Но един ден се стресна, дори се уплаши, като откри, че това приятно, доставящо удоволствие друго същество може също така да причинява болка. Инстинктивно беше почувствал нужда да ухапе нещо, защото венците му бяха разранени и пламнали. След като този ден беше сукал достатъчно, та да задоволи глада си, той инстинктивно ухапа онова, което беше в устата му. За негова изненада тя издаде звук, не особено различен от онзи, който издаваше той, когато изпитва болка, и в същия момент отново изпита болка. Болка на бузата, част от самия него, за която той още не знаеше. Мигновено, по инстинкт той избухна в силен плач и усети на лицето си нещо мокро, като вода. Това бяха първите му сълзи и те бяха резултат от един нов вид болка. Не беше болка от бузата, която още пареше, а от рана вътре в него, която не можеше да определи. Тази вътрешна болка пълзеше в гърдите му. Той изведнъж се чувства сам и объркан. Това меко, топло същество, което се грижеше за него денем и нощем, което го кърмеше, като го държеше на гърдите си и от което той беше изцяло зависим, му беше причинило болка! Той ѝ се беше доверил напълно, но сега вече не можеше да ѝ има доверие, защото тя го беше наранила! Почувства се сам, вече не беше свързан с никого, а това означаваше, че е загубен. Вярно, че докато продължаваше да плаче, съкрушен, тя го притисна към гърдите си и го залюля, напред-назад, но той не можеше да спре да плаче. Тя приближи едната си гърда, за да вкара зърното в отворената му уста, предлагайки му отново храна, топлата сладка храна, която винаги се приемаше лакомо, но той обърна глава и отказа. Спря да плаче, когато престана да усеща вътрешната болка, и заспа.

Когато се събуди, беше в креватчето си и лежеше на дясната си страна. Обърна се по гръб и след това на лявата си страна. Обзет от едно ново желание, усети, че нещо го тегли надясно и продължава да го тегли да се обърне по корем. Но тъй като лицето му се притискаше в креватчето, трябваше да вдигне глава. Всичко му се видя ново и различно, като че ли никога досега не се беше озовавал тук. Сякаш гледаше отвисоко. Нещо повече, можеше да обръща главата си на едната страна и после на другата. Той постоянно се изненадваше от такива неща. Сега чу, че някой силно извика и усети, че е в прегръдката на онова същество, което можеше да причини такава

болка, че той да продължи да плаче, докато заспи. Но това, което изпитваше, беше удоволствие, нов вид удоволствие, което нямаше нищо общо с храната. Беше изпитал вътрешна болка, но сега го заливаше вътрешно удоволствие. Той отново ѝ принадлежеше. Отново се почувства приласкан и свързан. Тя издаваше звуци, той усети устните ѝ на бузите си, на врата си. Тя извика, влезе друго същество и го загледа. Той местеше поглед от единия на другия и се чувстваше свързан и с двамата. Това отново беше инстинкт. Той не ги познаваше, нито знаеше защо се чувства част от тях. Но беше приятно. Усети, че устата му се отваря, че устните му инстинктивно трепкат, издаде нов звук и чу как другите двама нададоха викове на радост и изненада.

* * *

След това той чувстваше, че се променя почти всеки ден. Нещо го подтикваше да постигне всичко онова, което изглеждаше непостижимо. Когато беше в креватчето си, стана съвсем естествено да се обръща по корем и да вдига глава. После се надигаше и светът се оказваше по-голям. Можеше да гледа през креватчето. След няколко дни — не знаеше колко точно, защото все още действаше инстинктивно — установи, че може да се надигне, като застане на колене. Подпирайки се на ръце и колене, той се поклащаше напред-назад и усещаше движението с цялото си тяло. След това дните минаваха бързо. Все по-бързо и по-бързо инстинктът се превръщаше в знание. Сега подпирането на ръце и колене беше въпрос на навик. Знаеше как да го направи и това вече не беше достатъчно. Инстинктът го подтикна да се придвижи напред, като постави едната си ръка пред другата, следвани от коленете, та когато стигаше до края на креватчето или на мястото, където онова същество го оставяше през деня, и той не можеше да продължи, се хвана за дървените пречки и се изправи.

Сега вече наистина гледаше отвисоко. От такава височина всичко, целият свят изглеждаше различно. Той вече не беше долу. Беше горе. Беше високо над света и се смееше от радост.

Притискайки лице между пречките, той видя съществата, онези, на които принадлежеше, първо един, после двама, движещи се напред-назад. Инстинктът у него се разбуди, но се намеси и знанието. Сега той разполагаше с много начини да трупа знания. Наблюдаваше с очите си, отначало беше гледал, без да знае какво, но сега вече знаеше, когато гледаше — лъжица, чиния, чаша, които служеха за хранене вместо гърдата. Учеше се да събира знания. Сега повече време отиваше за научаване, а не за инстинктивни движения. Беше заобиколен от разни неща. Всяко от тях трябваше да бъде изучено, взето в ръце или, ако е много голямо, да бъде докоснато. Той обичаше да държи и да докосва. Обичаше също да опитва с език, което в края на краищата е само докосване с език. Когато откри този начин за научаване, започна да слага всичко в устата си, а ако беше нещо много голямо — до устата си. Така откри какво значи вкус. Всичко имаше вкус, както и повърхност за докосване. Той научаваше все повече и повече, защото ученето и следователно научаването е инстинкт.

Той се посвети изцяло на това занимание — да научава, и тогава стана наложително да се движи. Беше установил, че ако поставя едната ръка пред другата, ту едната, ту другата, коленете му ги следват. Тясната кошарка му стана много малка, за да седи в нея. Някакъв порив го тласкаше да излезе, да се озове навън и той започна да плаче, да крещи, използвайки гласа си да постигне своето, докато две ръце го вдигнаха, извадиха го и той се озова навън. Като се придвижваше на ръце и колене, той започна да изучава. Стигнаше ли до стол или до крак на маса, инстинктът да се катери го караше да стигне до по-високо място. Отначало не знаеше какво да прави. Беше стъпил на краката си, държеше се с ръце за нещо, но не знаеше какво следва. Вярно, че виждаше какво правят другите същества, но не знаеше как го правят. Освен това имаше опасност от падане. Беше се опитал да пусне ръце, но веднага седна на пода, толкова внезапно, че почувства необходимост да заплаче, за да дойде онова същество да го прегърне и да го утеши. Не знаеше, че нищо не е постоянно. Всичко започваше с незнание. Трябваше да се научи, че може да опитва отново — всичко това започна инстинктивно с порива да продължи да опитва.

Сега онова същество му се притече на помощ. Държеше го за двете ръце и го изправи на крака. След това го издърпа внимателно към себе си и той инстинктивно схвана, че единият крак следва другия и така той ходи. Можеше да ходи! Никога вече нямаше да е доволен да седи затворен на едно място. Той беше свободно същество като другите същества. Вярно, че от време на време падаше и понякога го заболяваше, но се научи да се изправя на крака и да започва отначало.

Това беше ново удоволствие. Той нямаше нито желание, нито воля да отиде някъде, да стигне до някаква цел, искаше само да е на крака и да се движи. Вярно, че често някой предмет го привличаше да спре, да види, да почувства, да докосне, да вкуси, да научи по всички възможни начини какво представлява нещо и за какво служи. Щом разбереше, инстинктът го тласкаше към нещо ново. Постепенно се научи да пази равновесие, за да не пада, или поне не толкова често.

Междувременно той откри необходимостта да издава звуци. Беше открил гласа си почти веднага след като беше излязъл от личното си море, защото инстинктивно се беше разплакал от болка. Болката го беше научила да издава звуци на възмущение. След това беше научил какво е смях. Използваше тези звуци често, всеки ден. Имаше обаче и други звуци. Съществата използваха постоянно гласовете си, понякога за смях, но също и за други звуци. Например за него използваха един определен звук. Това беше специален звук, който той научи, първата постоянна величина, първата дума — неговото име, Рандолф, Рани. Тази дума беше използвана най-често с няколко други думи, отново свързани с болка или удоволствие. Това бяха две кратки думи — „не“ и „да“. Не, Рани — да, Рани означаваше болка или удоволствие. Думите не можеха да се учат инстинктивно. Можеха да се научат само от опит. Отначало той не им обръщаше внимание. За него „не“ не означаваше нищо. Но скоро разбра, че ако не обърне внимание на тази дума, следва болка, внезапна плесница по ръката или по дупето. Научи се да спира, чуеше ли думата „не“, особено ако я следваше думата „Рани“, която се отнасяше до него. Научи, че всеки си има специална дума. Научи „мама“, научи „татко“. Те бяха съществата, на които той принадлежеше и които му принадлежаха. Те бяха тези, които му казваха „не“ и „да“. Казваха също „ела“. Той започна да научава кога

да използва „не“ и „да“. Един ден те казаха „Ела, Рани, ела, ела“. Случи се така, че в този момент не му беше до тях. Имаше си собствени грижи. Инстинктивно употреби думата, която знаеше най-добре.

— Не — каза той. — Не, не, не.

И разбра, че незабавно се е озовал в ръцете на високото същество.

— Да, да, да — каза високият.

За негова изненада тази приятна дума бе придружена от енергично пошляпване по дупето. Той веднага заплака. Разплакваше се лесно — когато поискаше. Понякога това помагаше, понякога — не. Този път не помогна.

— Не, няма да плачеш — каза високият.

Той погледна лицето на високия и реши да не плаче повече. Учеше се от опита си. Не се казваше „не“, когато някой голям кажеше „ела“ или „да“.

Истинският му интерес обаче не беше насочен към такива случайни откъслечни познания. Сам си беше избрал заниманието — да прави проучвания. Беше завладян от желанието да проучва, да отваря всяка кутия, да проверява дали може пак да я затвори, след като види какво има в нея, ако изобщо има нещо, да отваря всяка врата, да изкачва стълби отново и отново, да изважда от килера тенджери и тигани, консерви, кутии, да сваля книги от лавици, да отваря чекмеджета, да отвинтва капачки на буркани, да вади тапи на бутилки. След като направеше откритие, не виждаше никаква причина да върне всяко нещо на мястото му. Беше научил каквото искаше да знае и беше приключил. Обичаше да изпразва чекмеджета и да развива рула хартия. Обичаше да играе във вода, да я пуска и спира в банята. Не виждаше никаква причина за ужасените викове на майка си, но когато тя извикаше „Не, не, Рани“, той оставяше всичко, с което се занимаваше, и продължаваше да действа на друго място.

На първия си рожден ден, който той не разбра какво значи, вниманието му беше привлечено от една свещ на тортата и след като се научи как да я духа, той поиска да я запалят отново и отново, за да се опита да разбере каква е тази светлина. Когато високият запали свещта

за последен път и каза „Не може повече, Рани — не, не, не“, той реши да приложи друг метод, за да разбере какво е това. Сложи показалеца си в пламъка — и веднага го дръпна. Толкова се стресна, че не можа да се разплаче. Разгледа пръста и погледна въпросително майка си.

— Пари — каза тя.

— Пари — повтори той. И след като вече знаеше, се разплака, защото „пари“ означаваше „боли“.

Тогава майка му извади парченце лед от чашата си с лимонада и го сложи на показалеца му, на който сега имаше мехурче.

— Студено — каза тя.

— Студено — повтори той.

Сега знаеше какво значи топло и студено. Трудно беше това научаване, но и вълнуващо. Когато изяде сладоледа си, той сподели наученото.

— Студено — каза той.

Не знаеше защо двете същества се засмяха и заръкопляскаха.

— Студено — съгласиха се те. Беше ги направил щастливи, не знаеше защо, но той самият беше щастлив и също се засмя.

Той нямаше представа за време, но винаги усещаше собственото си тяло с неговите нужди и по този начин добиваше представа за време. Нещо в корема му, някаква празнота, която беше почти болка, но не съвсем, му причиняваше неудобство, което преминаваше само с ядене. Тази потребност разделяше деня на часове. Ставаше тъмно и му се доспиваше. Очите му се затваряха и Съществото майка го слагаше в топла вода и го обличаше с топли, меки дрехи. Той пиеше мляко и ядеше лека храна, а след това в креватчето се опитваше да играе с едно Същество играчка, но очите му се затваряха. В стаята ставаше тъмно, а когато отвореше отново очи, беше светло. Изправяше се на крака и викаше майка си. Тя идваше, широко усмихната, вдигаше го от креватчето, а след това, измит и нахранен отново, тръгваше да си гледа работата за деня, да проучва всичко отново и отново, да спира, попаднеше ли на нещо ново, а когато беше сам, да проучва онова, за което тя винаги казваше: „Не, не“, ако беше в стаята. Оставен без надзор, не се спираше пред никакви прегради по пътя към знанието. Той трябваше да знае.

Един ден узна за някакво ново същество. Донесе го високият. То беше малко и меко, имаше четири крака и издаваше звуци, които не беше чувал преди.

— Хр-хр — каза новото същество.

— Куче — обясни високият.

Но той се страхуваше от Куче, отстъпи назад и скри ръце зад гърба си.

— Хр-хр-хр — каза Куче.

— Виж, това е кучето на Рани — каза високият.

Той хвана ръката на Рани и с нея погали Куче.

— Куче — каза Рани и вече не го беше страх. Това беше ново знание. Новото същество трябваше да бъде изучено, трябваше да се дръпне опашката му. Защо опашка?

— Не, не — каза майка му. — Боли го.

— Боли? — повтори Рани озадачен.

Тя рязко издърпа ухото на Рани.

— Боли, не, не — повтори тя. — Виждаш ли как...

Тя погали леко кучето и Рани, който я наблюдаваше, направи същото. Кучето внезапно го близна по ръката. Той се дръпна назад.

— Куче, не-не — възкликна той.

Майка му се засмя.

— Той те харесва — добро куче — каза тя.

Ден след ден той научаваше нови думи. Не знаеше колко необичайно е да научава думи толкова рано. Просто беше доволен, че родителите му често се смеят и пляскат с ръце.

Когато наближи вторият му рожден ден, можеше и да брои. Знаеше, че след едно следваше още едно и още едно и всяко си имаше име. Научи тези имена случайно един ден, когато си играеше с кубчета. От пълната с кубчета кутия извади едно и го сложи на пода.

— Едно — каза майка му.

Той извади още едно и го сложи до първото.

— Две — каза майка му.

И той продължи, докато тя каза „Десет“. Той се върна към първото кубче и повтори сам имената. Майка му го загледа, после се

хвърли да го прегръща от радост. Когато се стъмни и баща му се върна у дома, тя отново извади кубчетата.

— Кажки как се казват, Рани — подкани го тя.

Той лесно си спомни имената и двамата се спогледаха — сериозни и изненадани.

— Не е ли...

— Изглежда, че...

Той отново ги каза много бързо и през смях.

— Едно — две — три — четири — пет — шест — седем — осем — девет — десет.

Те не се засмяха. Спогледаха се. Изведнъж баща му извади от джоба си няколко малки кръгли предмети.

— Пенита.

— Пенита — повтори Рани. Той повтаряше всичко, което му казваха, и след това запомняше коя дума за кой предмет се отнася.

Баща му сложи едно пени на килима и коленичи до Рани.

— Едно пени — каза ясно той.

Рани слушаше, без да повтаря. Беше очевидно, че това е едно пени. Баща му сложи още едно и погледна Рани.

— Две — каза Рани.

Така играта продължи до десет пенита. Родителите се спогледаха.

— Той разбира, разбира какво значи да броиш.

— Нали ти казах — отвърна майката.

* * *

След това, разбира се, всичко трябваше да се брои. Ябълките в купата, книгите на лавиците, чиниите в бюфета. Но какво следваше след десет? Той попита за това майка си.

— Десет — десет — десет — каза нетърпеливо той. А след десет?

— Единайсет — дванайсет — тринайсет — каза майка му.

Той схвана веднага. Броенето продължаваше. То нямаше край. Той броеше всичко и стигна до неизброимото. Започна да схваща какво е безкрайност. Дърветата в гората например, където ходеха на пикник

— след като знаеше какво значи да бройш, разбираше, че тях няма смисъл да ги брой, те представляваха повече от едно и също нещо.

Парите, разбира се, бяха нещо различно от дърветата или маргаритките в полето. На три години той знаеше, че парите се разменят срещу нещо, което човек иска. Ходеше с майка си до бакалницата на тяхната улица и виждаше как тя дава метални кръгчета или парченца хартия, срещу които получава хляб и мляко, месо, зеленчуци и плодове.

— Това е какво? — попита той първия път, когато се върнаха у дома. Беше намерил портмонето ѝ с монети, беше го отворил и наредил в редичка на кухненската маса различни монети.

Тя му каза името на всяка монета и всеки път той повтаряше след нея. Никога не забравяше нещо, което беше научил. Задаваше безкрайни въпроси и винаги запомняше отговорите. Но не само запомняше. Той разбираше принципа. Парите бяха само пари. Те не представляваха нищо, освен ако не се разменяха за онова, което някой искаше. Такава беше тяхната стойност, такъв беше техният смисъл.

Майка му го погледна странно този ден, когато той повтори съвсем правилно имената на монетите.

— Ти никога не забравяш нищо, нали, Рани? — беше казала тя.

— Не — беше отговорил той. — Може да ми потрябва да си спомня нещо, затова не бива да забравям.

Тя често поглеждаше странно, сякаш се страхуваше от него.

— Защо ме гледаш строго, мамо?

— Не знам точно — отговори честно тя. — Мисля, че е, защото никога не съм виждала друго такова момченце като тебе.

Той се замисли за това, но не можа да го разбере. По някакъв начин казаното го накара да се почувства самотен, но нямаше време да размишлява, защото искаше да се научи да чете.

— Книги — каза той един ден на баща си. — Защо има книги?

Баща му винаги четеше книги. Той беше професор в колеж. Вечер четеше книги и пишеше думи върху лист хартия.

— От книгите можеш да научиш всичко — каза баща му.

Валеше сняг тази събота, когато баща му остана у дома да чете книги.

— И аз искам да чета — каза той на баща си.

— Ще се научиш да четеш, когато тръгнеш на училище — обясни баща му.

— Искам да се науча сега — каза той. — Искам да прочета всички книги на света.

Баща му се засмя и остави книгата, която четеше.

— Добре — каза той. — Донеси ми лист хартия и молив и ще ти покажа как да започнеш да четеш.

Той затича към кухнята, където майка му приготвяше вечерята.

— Молив и хартия — каза оживено той. — Аз ще чета.

Майка му остави голямата лъжица, с която бъркаше нещо в една тенджерата на печката. И отиде в кабинета, където баща му четеше.

— Нали няма да учиш това бебе да чете! — извика тя.

— Той не е бебе — отговори троснато бащата. — Ако питаш мене, той никога не е бил бебе. Искан да чете. Разбира се, че ще го науча.

— Не одобрявам децата да се насилват — каза майка му.

— Не го насилвам аз, той насилва мене — каза баща му, смеейки се. — Хайде, Рани, дай ми лист и молив.

Той забрави майка си, тя се обърна и ги остави. Баща му написа на листа една поредица от знаци.

— Това са тухлите, от които са изградени думите — общо двайсет и шест. Казват се букви.

— Всички думи ли? — попита той. — Всички тези книги са пълни с думи ли?

— Всички думи, всички книги, искам да кажа на английски — отговори баща му. — И всяка тухла си има свое име и свой звук. Ще ти кажа първо имената.

Баща му повтори ясно и бавно имената на буквите. След като ги повтори три пъти, той научи как се казва всяка буква. Баща му го изпита, като пишеше буквите разбъркано, но той вече ги знаеше всичките.

— Добре — каза баща му, който изглеждаше изненадан. — Много добре. Сега да видим кои звуци на кои букви отговарят. Всяка си има звук.

Цял час той слуша внимателно кой звук на коя буква отговаря.

— Сега вече мога да чета — извика той. — Мога да чета, защото разбирам.

— Не бързай — каза баща му. — Буквите може да имат по няколко звука. Но ти научи вече много за един ден.

— Аз мога да чета, защото знам как става четенето — повтаряше той. — Знам и затова мога.

— Добре — каза баща му. — Опитай сам, нали знаеш, че винаги можеш да ме питаш.

И се върна да продължи със своето четене.

* * *

След тази снеговита събота, когато беше на три години, той прекарваше повечето време, като се учеше да чете сам. Отначало трябваше да задава много въпроси на майка си, обикаляйки тичешком къщата да я търси, докато тя оправяше леглата, метеше подовете и вършеше други такива неща от сутрин до вечер.

— Каква е тази дума? — попита той.

Тя винаги беше търпелива. Каквото и да правеше, спираше и поглеждаше къде сочи неговият малък показалец.

— Тази дълга дума? О, Рани, тази дума няма да я използваш засега — „интелектуално“.

— Какво значи?

— Значи да обичаш да използваш мозъка си.

— Какво е мозък?

— Това е твоята мислеща машина — тук вътре в тебе.

Тя почука леко по главата му със скрития в златен напръстник пръст. Шиеше копче на ризата на баща му.

— Имам мозък тук? — попита той.

— И още как, направо ме плаши понякога.

— Защо те плаши?

— Ами защото си още малък, нямаш и четири години.

— Как изглежда моят мозък, мамо?

— Като на всички хора, предполагам — нещо набръчкано и сиво.

— Тогава защо те плаши?

— Ама и ти какви въпроси задаваш само... — Тя замълча.

— Но аз трябва да питам, мамо. Ако не питам, няма да знам.

— Можеш да погледнеш в речника.

— Къде е той, мамо?

Тогава тя остави ризата и го заведе в библиотеката, където върху една масичка лежеше отворена голяма книга, и му показа как да намира думите.

— Например „интелектуално“ — започва с *и*, нали така, и тук са всички думи, които започват с *и*, но трябва да видиш коя е следващата буква — *иа*, *иб*, *ив*, докато стигнеш до *ин*.

Той слушаше и гледаше — прикован, сякаш беше омагьосан. Значи тази голяма книга беше източникът на всички думи! Знаеше как да търси, знаеше принципа!

— Няма вече да те питам, мамо. Сега знам, мога сам.

Той живееше в малък град, населен с хора, много по-възрастни от него. Беше колежанско градче и баща му преподаваше всеки ден, освен в събота и неделя. В неделя сутринта той ходеше на църква с родителите си. Отначало, когато беше малък, защото сега не смяташе, че е малък, след като беше почти на четири години и до рождения му ден оставаше по-малко от седмица, го оставяха в сутерена, където имаше детски кът. Това не продължи дълго. Много скоро беше разгледал всички книжки с картинки, беше отгатнал всички гатанки и набързо беше взел страха на всички деца, тъй като изглеждаше много по-голям от тях. Беше едър за възрастта си и смяташе, че другите деца са бебета. Унизително му беше, че го оставят при тях, бърборенето им му звучеше нелепо и две недели по-късно поиска да му позволят да седи горе в църквата с възрастните.

Баща му се колебаеше и погледна въпросително майка му.

— Мислиш ли, че може да седи мирно?

— Ще седя мирно — побърза да се намеси той.

— Нека да опитаме. Долу не му харесва — каза майка му.

Горе също не му хареса много, но помнеше обещанието си и го спазваше. Мозъкът в главата му действаше инстинктивно. Нито за миг не оставаше в покой. Премисляше думите на пастора, като понякога пренебрегваше скрития им смисъл и разсъждаваше как звучат, как се пишат и какво означават. Непокколебимата му памет запечатваше всяка дума, която беше нова, и когато се върнеше у дома, я сверяваше с неразделния си другар — речника. Имаше случаи, когато речникът все

пак му изневеряваше и тогава беше принуден да се обърне към майка си, защото не издържаше да не знае.

— Какво значи „дева“, мамо?

Майка му, изненадана, вдигна глава да го погледне, както бъркаше нещо в една купа на кухненската маса. Поколеба се.

— Ами, мисля, че значи неомъжена.

— Но Мария е била омъжена. За Йосиф. Така каза пасторът.

— Ооо, това ли питаш, мисля, че никой не го разбира напълно. Исус е роден от така нареченото непорочно зачатие.

Това бяха две нови думи. След като ги намери в речника, далече една от друга, той се опита да ги свърже. Те нямаха смисъл. Преписа ги с главни букви — все още пишеше само с тях — и се върна в кухнята при майка си. Сега тя не бъркаше, а миеше купата и лъжицата сред уханието на кейка, който вече се печеше. Той ѝ показа думите, написани с печатни букви и се оплака.

— Мамо, пак не разбирам.

Тя поклати глава.

— Не мога да ти го обясня, моето момче. Аз самата не го разбирам.

— Как тогава ще науча какво значи, мамо?

— Попитай баща си, моето момче, довечера, като се върне вкъщи.

Той сгъна листа и го сложи в джоба си. Преди обаче да попита баща си, случайно чу един разговор между родителите си. Прозорецът на кухнята беше отворен, а той играеше в задния двор с кучето, по-точно, учеше го на един нов номер. Повечето негови занимания с домашния любимец представляваха обучение на нови номера и проверка какво може и какво не може да научи кучето Бриск. Той се смееше на старателните опити на Бриск да ходи на задните си крака, когато чу недоволния глас на майка си.

— Джордж, трябва да обясниш някои неща на Рани. Аз не мога.

— Кои неща, Сю?

— Ами попита ме какво значи „дева“ и „непорочно зачатие“.

Такива неща.

Чу как баща му се разсмя.

— Просто няма как да обясня какво е непорочно зачатие.

— Трябва да се опиташ. Нали знаеш, че никога нищо не забравя. И е решен да разбере.

При това напомняне той веднага остави кучето и се втурна със своя въпрос да намери баща си. Той беше горе, обличаше си пуловер и памучни панталони. Пролетта идваше и градината беше прекопана.

— Дева? — повтори баща му. Закачи в гардероба костюма, с който ходеше на работа, и погледна през прозореца.

— Виждаш ли градината?

Рани застана до него.

— Мистър Бейтс я прекопа тази сутрин.

— А сега там трябва да заровим семена — каза баща му. — Но... — Той седна и придърпа Рани между коленете си, полагайки ръце върху раменете на момчето. — Докато не заровим семената в разораната земя, няма да имаме градина. Нали така?

Рани кимна, без да отмества очи от оживеното му красиво му лице.

— Значи — продължи баща му, — това е девствена почва, девствена земя. Сама по себе си тя не може да роди нещата, които ние искаме. Всичко започва с едно малко семе — плодове и зеленчуци, дървета и бурени, дори хора.

— Хора ли? — попита изненадан Рани. — Аз семе ли съм бил?

— Не — отговори баща му. — Но едно семе е твоето начало. Аз посадих семето. Затова аз съм ти баща.

— Какво семе? — попита той изненадан.

— Моето семе — каза простичко баща му.

— Но... но... къде го посади?

Въпросите напиреха. Той не можеше да ги зададе достатъчно бързо.

— В майка ти — каза баща му. — Дотогава тя беше дева — девица.

— Непорочно зачатие?

— Аз така мисля.

— Зачатие...

Баща му го прекъсна.

— От латинската дума, която означава идея — абстрактна идея, нещо, което отначало е просто мисъл. След това става нещо повече — представа — след това...

— Аз представа ли съм бил?

— В известен смисъл — да. Видях майка ти, влюбих се в нея, исках да бъде моя съпруга и твоя майка. Това беше моя идея, моя представа. Твоето начало беше една представа.

— Когато Исус...

Баща му пак го прекъсна.

— О, знаем, че е роден от любов. Затова го наричаме непорочно зачатие. Този, който е посадил семето, не е бил Йосиф. Йосиф с бил доста стар за тази работа. Мария е била млада, може би все още девица. Но някой, който я е обичал, е посадил семето. Знаем това — някой, който е бил изключителен, иначе нямаше да го има изключителното дете.

— Къде го е засадил той? Ти къде го...

— О, ето го и следващия въпрос! В майката, в жената, има една градина, малко затворено пространство, където семето пада и започва да расте. Наричаме го утроба. Това е мястото, където децата порастват.

— Аз имам ли такова място?

— Не, ти си сеяч на семена като мен.

— Как тогава...

— Инструментът е пенисът, има един коридор към утробата, наречен вагина. Потърси ги тези две думи в речника.

— Може ли сега аз да засадя семе?

— Не. Първо трябва да пораснеш. Трябва да станеш мъж.

— А може ли когато ти искаш?

— Да, но на мен ми харесва да го правя само когато майка ти е готова. В края на краищата нейна е задачата семето да порасне — да се грижи за него и така нататък. Градината трябва да е подготвена, не забравяй това.

— Бриск може ли да засее кучешко семе?

— Може.

— И ще си имаме кученца.

— Ще намерим някоя кучешка майка.

— Как ще го разберем?

— Ами, тя няма да има пенис. Пенисът е сеячът, нали разбираш.

— Мама...

— Не. Казах ти да погледнеш в речника. Хайде, ела навън и ми помогни да прекопаем градината. Сега това ти е работата.

Той обаче не спря да мисли за семето. Всичко на този свят, всичко живо започваше с едно семе! Но откъде се вземаше семето? „В началото“, подхвана напевно пасторът една неделна сутрин в църквата, „в началото беше Словото и Словото беше Бог.“

— Бог същият ли е като семето? — попита той баща си на връщане.

— Не — отговори баща му — и не ме питай какво е Бог, защото не знам. Съмнявам се, че някой знае, но всеки интелигентен човек се чуди, всеки по свой начин. Би следвало да има, или трябва да има, едно начало, но може би няма. Може би живеем във вечността.

— Как говориш само! — каза майка му. — Детето не може да разбере.

— Разбира — каза баща му.

Момчето погледна единия, после другия си родител и си помисли, че обича повече баща си.

— Наистина разбирам — каза той.

Когато стана на шест години, той тръгна на училище. Новият живот започна в една прохладна есенна утрин. Предишната седмица майка му му беше купила комплект дрехи — тъмносин костюм, а баща му го заведе на бръснар да го подстриже.

— Хубав ли съм? — попита той майка си, застанал на вратата.

— Колко смешно момченце си ти! — разсмя се тя.

— Защо казваш, че съм смешен? — попита той зачуден и дори склонен да се обиди.

— Защото задаваш такива въпроси — каза тя.

— Всъщност си много хубав — намеси се баща му — и трябва да си благодарен, защото, както вече съм установил, това е предимство за един мъж.

Майка му се разсмя още повече.

— О, суета, суета, твоето име е Мъж!

— Какво значи суета? — започна той, но майка му нежно го избута навън.

— Отивай да задаваш въпросите си в училище — каза му тя.

По пътя към училището, което беше само на три пресечки от дома му в тихото колежанско градче, така че можеше да върви пеша,

той размишляваше колко важен е този ден.

Ще науча всичко, мислеше той. Ще ми покажат как се правят машини. Ще ми обяснят защо семената растат. Ще ми обяснят кой е Бог.

Спокойната сутрин го изпълни с радост и задоволство. Училището беше мястото, където можеше да научи всичко. Всичките му въпроси щяха да получат отговор. Щеше да има учител. Когато пристигна в училищния двор, там играеха деца, момчета и момичета на неговата възраст. Някои от тях бяха с майките си, защото това беше първият им учебен ден. Неговата майка беше казала: „Може би е добре да дойда с теб първия ден, Рани“. „Защо?“, беше попитал той. Баща му се беше засмял. „Наистина защо! Прав е и е напълно самостоятелен.“

Той не се спря в училищния двор при другите деца. Познаваше някои от тях, но не играеше с никого. Децата бързо му омръзваха, когато дойдеха в техния двор и той предпочиташе книгите пред игрите. От време навреме майка му недоволстваше.

— Рани, трябва да играеш с другите деца.

— Защо? — попита той.

— Ще бъде забавно — каза тя.

— На мене ми е забавно и когато съм сам. Освен това забавното за тях не е забавно за мен.

Затова сега влезе направо в училищната сграда и попита един мъж къде е стаята на първокласниците. Мъжът го погледна — един мъж с посивяла коса и младежко лице.

— Ти си синът на професор Колфакс, нали?

— Да, сър — каза Рани.

— Чувал съм за тебе. Някога с баща ти бяхме съученици — преди ти да се родиш. Аз съм Джонатан Паркър, твоят директор. Ела с мен. Ще те представя.

Той сложи ръка на рамото на Рани и го поведе по коридора, завиха и спряха пред първата врата вдясно.

— Стигнахме. Това е твоята стая. Твоята учителка е Марта Даунс — мис Даунс. Тя е добра учителка. Мис Даунс, това е Рандолф Колфакс — Рани за по-кратко.

— Здравейте, мис Даунс — каза Рани.

Загледа се, в едно набръчкано лице с очила, което излъчваше доброта, но не се усмихваше.

— Очаквах те, Рани — каза тя. Стиснаха си ръцете.

— Твоето място е там, до прозореца. От едната ти страна е Джаки Блейн, от другата — Рути Грийн. Познаваш ли ги?

— Още не — отговори Рани.

В този момент звънецът иззвъня и децата затрополяха в коридорите. Повечето първокласници бяха с майките си, а няколко момиченца се разплакаха, когато майките им си тръгнаха. Рути беше една от тях. Той се наведе към нея.

— Не плачи — каза ѝ той. — Тук е хубаво, ще научиш разни неща.

— Не искам да научавам разни неща — плачеше тя. — Искам да си отида у дома.

— Аз ще те заведа у дома след училище — каза ѝ той. — Освен ако не си дошла с автобус.

Тя избърса очи с края на розовата си басмена блуза.

— Не съм дошла с автобус. Дойдох пеша с майка ми.

— Тогава и аз ще вървя пеша с тебе — обеща той.

Като цяло обаче денят беше разочароващ. Той не научи нищо ново, тъй като вече можеше да чете. Прочете първата си читанка, докато мис Даунс обясняваше буквите и техните звуци на черната дъска. Приятно му беше половинчасовото занимание с цветни моливи, защото измисли един воден двигател, предназначен за язовира, който смяташе да построи на потока зад тяхната къща.

— Какво е това? — попита мис Даунс, гледайки рисунката през долната половина на очилата си.

— Това е воден двигател — отговори той. — Още не съм го довършил.

— За какво се използва? — попита тя.

— Ще пази рибата да стои в горната част на язовира. Ако рибите тръгнат надолу, това витло ще ги спре.

— Ами ако тръгнат нагоре? — попита тя.

— Витлото ще им помогне — ето така.

Тя го изгледа с проникателни, благи очи.

— Мястото ти не е тук — каза му тя.

— Къде ми е мястото?

— Не знам — каза тя почти тъжно. — Съмнявам се, че някога някой ще знае.

Той запомни този отговор с намерението да попита баща си какво е искала да каже учителката, която вече пристъпваше към следващия чин, но денят завърши с такава суматоха, че той съвсем забрави за това. Верен на обещанието си, изчака Рути и ръка за ръка двамата закрачиха по улицата в посока обратна на дома му. Чу някакъв кикот сред другите деца, но не му обърна внимание. Рути обаче изглеждаше смутена, всъщност почти ядосана.

— Ама че са глупави — измърмори тя.

— Защо им обръщаш внимание тогава? — попита той.

— Мислят, че си влюбен в мен — продължи тя.

Той се замисли.

— Не знам какво значи това.

— Защото съм момиче — обясни тя.

— Момиче си — каза той. — Значи, ти си момиче, ако нямаш пенис. Баща ми ми го каза.

— Какво значи пенис? — попита тя с големи и невинни кафяви очи.

— Значи това, което аз имам. Ще ти покажа, ако искаш да го видиш.

— Никога не съм виждала — каза тя заинтригувана.

Двамата крачеха в сянката на един от огромните стари брястове покрай улицата. Той спря, сложи учебниците си на земята, смъкна си ципа и показа малкия мек пенис, увиснал под стомаха му.

Тя се възхити.

— Симпатичен е, толкова мъничък! За какво го използваш? — попита тя.

— Той е сеяч. — И точно се канеше да обясни по-нататък, когато тя го изненада, като си вдигна късата поличка.

— Искаш ли да ме видиш мене? — попита тя, преизпълнена с любезност.

— Да — каза той. — Не съм виждал момиче.

Тя смъкна гащичките си, а той коленичи на тревата, за да разучи по-добре новата гледка.

Видя две меки бледи устни, ограждащи един розов отвор, през който едва се виждаше розово връхче, по-малко от малкия пръст на

Рути. Би могло да е пенис, но беше невероятно малко. Може би беше просто за красота, но изглеждаше като пъпка на роза, миниатюрна роза като онези на майка му в цветните лехи.

— Сега вече знам — възкликна той. Изправи се, затвори си ципа, вдигна торбичката с учебници и двамата продължиха бавно, без да забелязват случайните минувачи.

За негова изненада, когато стигнаха къщата на Рути, скромна двуетажна сграда в края на града, майка ѝ ги чакаше на вратата. Лицето ѝ съвсем не изглеждаше приветливо, макар че иначе беше хубава жена.

— Рани Колфакс — каза строго тя. — Ти си лошо, лошо момче. Рути, влез въщи и ме чакай. Никога повече няма да говориш с Рани!

Той се слиса, остана изумен.

— Но аз само изпратих Рути до въщи, защото я беше страх.

— Не ми разправяй какво си правил! Знам аз — половината хора от града вече ми казаха. Веднага се връщай въщи. Майка ти и баща ти те чакат.

Той се обърна и тръгна към къщи все така слисан и изумен. Какво беше направил?

* * *

Майката на Рути беше права. Когато влезе във всекидневната, родителите му го чакаха. Майка му седеше в стола люлка и плетеше много бързо един червен пуловер, който беше за него.

— Ти се заеми с това — каза тя на баща му.

Стана, прекоси стаята до вратата, където той беше застанал, целуна го по бузата и продължи нагоре по стълбите.

— Ела тук, моето момче — извика го баща му.

Той седеше в старото кожено кресло, което някога е било на неговия баща. Колко пъти само беше привикван да отговаря на строги, наставнически въпроси! Споменът за ужаса, който бе изпитвал като дете, сега го разнежи към собствения му син.

Рани се приближи и спря в очакване, а сърцето му биеше силно в гърдите. Какво се беше случило? Какво беше направил?

— Издърпай тази възглавница към мен и ела да разберем каква е истината — каза баща му. — Помни, че ти си този, на когото ще повярвам. Каквото и да се случи, знам, че ще ми кажеш истината.

Сърцето на Рани се успокои. Той придърпа вълнената възглавница до коленете на баща си и седна.

— Не знам какво искаш да кажеш, татко, защото нищо не се е случило.

— Може би на теб ти се струва, че е нищо, моето момче, но майката на Рути каза, че си й вдигнал полата и...

Той изпита облекчение на мига.

— О, това ли било? Тя никога не беше виждала penis, дори не знаеше какво е, затова аз й показах моя. Тогава Рути каза, че и тя иска да ми покаже и си вдигна полата да ми покаже. Много е различно, татко. Ще се изненадаш. Нещо като уста, само че не е червена, освен едно малко розово връхче като върха на езика ти. Това беше всичко.

— Минаваха ли хора?

— Не видях, татко.

— Изглежда са те видели и са казали на майката на Рути.

— Какво са й казали?

— Че взаимно се разглеждате.

— Но как иначе ще знаем, татко?

Баща му се намръщи.

— Прав си, разбира се, Рани. Как иначе ще знаете? Аз не виждам абсолютно нищо лошо в това да се научава истината за всичко. Белята е, че повечето хора не са съгласни с тебе и с мене. Аз се радвам, че си видял как е оформено тялото на Рути и ако бях баща на Рути или нейна майка, щях да се зарадвам, че тя е имала възможността да види как е оформено тялото на едно момче. Колкото по-рано човек научава истината за всичко, толкова по-добре за всички. Но някои хора смятат, че сексът е грях.

— Какво е секс, татко?

— Друга дума, за онова, което ти казах — посаждането на семето, нали разбираш, което става между мъжа и жената, за да се роди дете. Майката на Рути е помислила, че ти и Рути правите нещо такова, а тъй като и двамата сте още деца, тя смята, че това не е редно. Мисля, че в известен смисъл тя е права, тъй като време има за всичко, но за теб и за Рути още не е дошло времето.

— Как ще разберем кога е дошло времето?

— Собственото ти тяло ще ти каже. Засега се радвам, че знаеш това, което знаеш по този въпрос и че ще научиш други неща, които не знаеш, а те не са малко. Светът е пълен с неща, които не знаеш. Ще купя енциклопедия. По-добре, отколкото речник.

— Там за всичко ли пише? — попита Рани. Пред перспективата за такава радост той забрави за Рути и майка ѝ.

— Почти за всичко — каза баща му, — но ми мирише на нещо печено като бисквити във фурната.

Той се изправи, сложи ръка върху рамото на Рани и двамата тръгнаха към кухнята. На вратата баща му спря.

— Само още нещо — трябва да знаеш, че не си направил нищо лошо. Ако някой ти каже, че си направил, или се държи така, като че ли си направил, изпрати го при мене — него или нея.

— Да, татко.

Но не обърна голямо внимание на това, което каза баща му. Уханието на бисквити с канела възбуди апетита му и той взе да преглъща.

Следващият ден на училище беше отново един разочароващ ден като предишния. Рути беше преместена да седи в другия край на стаята, а на нейното място имаше едно тъмнокосо момче, едро за възрастта си, на име Марк. Това нямаше значение, защото той, Рани, беше забравил за Рути. Разочарованието идваше от факта, че с напредването на деня ставаше все по-ясно, че не научава нищо. Беше изчел вече читанката за първи клас, отдавна беше изгубил интерес към цветните моливи, а след като прегледа няколкото книги на лавицата, прецени, че са за бебета. За бебета беше и онова, което мис Даунс прочете на класа — нещо за сини птици през пролетта.

— Не ти ли е интересна тази хубава приказка, Рани? — попита мис Даунс.

Докато тя четеше, той рисуваше геометрични фигури — преплетени триъгълници. Вдигна поглед от листа, стиснал молива в ръка.

— Не, мис Даунс — каза той.

Тя го изгледа строго няколко секунди, явно беше озадачена и това го накара да обясни.

— Аз четях такива приказки, когато се учех да чета.

— Кога беше това? — попита тя.

— Не мога да си спомня кога беше — отговори той. Но остави молива, защото чувстваше, че няма да е възпитано, ако продължи да рисува, а тя продължи да чете.

В междучасието, което чакаше с нетърпение, се оказа, че е сам. Рути не му говореше, а той стоеше настрана и наблюдаваше другите деца. Това не беше от срамежливост, а само от любопитство и интерес. На люлките стана разправия, докато едно доста едро момче, което се казваше Крис, взе нещата в свои ръце, като си присвои най-високата люлка. Когато забеляза Рани, той извика:

— Искаш ли да се полюееш?

Той нямаше никакво желание да се люлее, защото вкъщи имаше люлка, но някакво смътно желание да общува с някого го накара да кимне. Редът му дойде и точно когато се готвеше да остане отново сам, видя Крис до себе си.

— Искаш ли да се надбягваме до портата, да видим кой ще е пръв.

— Добре — прие любезно той.

Втурнаха се да се надбягват и стигнаха едновременно.

— Много хубаво бягаш — каза Крис. — Аз мога да надбягам всички други бебета тук. Абе, чувам, че Рути ти се е представила! — Крис беше в по-горен клас от Рани, но изглежда, че жаждата му да опознае момичетата бе станала известна из цялото малко училище.

Той изгледа безизразно Крис.

— Не разбирам какво толкова интересно има.

— О, хайде де — каза Крис.

Нямаше какво да каже на Крис, защото Рути не го интересуваше сега. Крис продължи:

— Знаеш ли как се правят деца?

— Да, баща ми ми каза — отговори той.

Крис го изгледа.

— Каза ти го твоят старец?

— Да, моят баща — потвърди той.

— Виж ти, кой знае какво мръсно съзнание има — каза презрително Крис.

— Не разбирам какво искаш да кажеш — отговори той изненадан и готов да се разгневи.

В този момент звънецът иззвъня и разговорът прекъсна. Той се върна на мястото си, замислен и неясно защо ядосан. Крис му харесваше, харесваше му неговата безцеремонност, сила и дори грубост. Въпреки яда си реши, че иска да бъде приятел с това момче, ако може. Реши също така, че няма да каже на баща си какво му е казал Крис.

Заради Крис той не се оплака на родителите си каква глупост представлява училището. Сутрин рано хукваше към училище, за да могат двамата с Крис да поиграят спокойно половин час преди звънеца. Междучасието беше наградата за деня — тогава обядваха заедно. За жалост Крис живееше в другия край на града и автобусът ги разделяше, свършеше ли учебният ден, но за Рани имаше компенсация — беше пристигнала енциклопедията в двайсет и четири тома, всичките подвързани в тъмносиньо със златни букви. Щом се върнеше от училище у дома, след един сандвич и чаша мляко, парче пай или кейк, или някакви сладки в кухнята с майка му, той отваряше енциклопедията и изчиташе страница след страница, том след том. Беше невероятно вълнуващо, един предмет след друг, обяснен кратко, но ясно, разкриващ неща, които той не знаеше, че съществуват. Четеше до вечерта, когато баща му се върнеше вкъщи. Имаше думи, които трябваше да потърси в речника, разбира се, имаше много такива думи, а родителите му бяха непреклонни в решението си за речника — той трябва да намери сам значенията.

— Никога не искай някой друг да направи нещо, което можеш сам да направиш — поучаваше го майка му.

— Аз ще поразширя тази мисъл — каза баща му. — Никога не позволявай някой да прави нещо за теб, което ти самият обичаш да правиш.

— Ти така ли правиш? — го попита настоятелно тя.

— Доколкото животът позволява — отговори той.

Рани слушаше. Разговорите между родителите му винаги му бяха интересни, всъщност той оставаше във възторг от тях. Всеки път имаше нещо, което той не разбираше, понякога съвсем малко, но дори тогава трябваше да напрегне ума си. Родителите му никога не опростяваха нещата заради него. Макар че го включваха във всичко, което правеха, той усещаше, че по някакъв начин, някъде те двамата заедно оставаха сами. По въпроса за родителите с Крис напълно се разминаваха.

— На всички родители им хлопа дъската — заяви категорично Крис.

— Не и на моите — отвърна Рани.

— Вечно мърморят за нещо.

— Не и моите!

Разминаването беше такова, че, без да го казват, и двамата станаха любопитни за родителите на другия. И затова една събота Крис прие поканата да се запознае с родителите на Рани, докато кара кънки в замръзвания басейн за плуване в задния двор. Рани представи Крис на майка си, която правеше в кухнята кейк за уикенда, и с удоволствие установи, че Крис е впечатлен от нейната руса коса и приятна външност.

— Много е хубава, така си е — призна той. — А къде е твоят старец?

Рани се беше научил да разбира езика на Крис, но не го използваше.

— В кабинета е, пише книга. Не го безпокоим, докато сам не отвори вратата.

— Пише книга? — не можеше да повярва Крис.

— Да, за историята на изкуството.

— Какво е това?

— Това е, за което пише.

— Ясно, но какво значи?

— Той е убеден, че изкуството се основава на определени научни принципи.

— О, стига де — какво значи това?

— Не мога да знам, докато не напише книгата и не я прочета.

— Ти четеш книги?

— Разбира се. А ти?

— Не. Аз мразя за чета.

— Тогава как изобщо знаеш нещо?

— Какво искаш да кажеш с това *знаеш* нещо? Питам някого, ако искам да знам — например как тръгваш на запад. Аз ще имам ранчо на запад, когато порасна — да кажем, след десет, единайсет години. Хайде сега да се пързалие.

Отидоха да се пързалият, стана обедно време и те нямаше да повярват, че е толкова късно, ако не бяха усетили какъв глад ги гони.

— Обядът е готов! — извика майка му от кухненската врата.

Свалили кърките си и с пламнали от студа уши, те влязоха в трапезарията и видяха, че бащата на Рани ги чака на стола си.

— Татко, това е Крис — каза Рани.

— Крис, много се радвам да се запозная с теб — каза баща му.

— Не си се измил, Рани — напомни майка му.

Слязоха в тоалетната на долния етаж — Рани водеше, а Крис беше очевидно впечатлен.

— Твоят старец изглежда страхотно — каза Крис. — Чист и спретнат като за неделя. Моят работи в гараж — гаражът е негов. Аз ще работя там, когато порасна. Сега работя през лятото само когато ми се прави това. Като стана на шестнайсет, ще работя всеки ден и тате ще ми плаща добре — така казва. Той не е лош, стига да не е побеснял за нещо. Във всеки случай не пие. Мама е доволна от това.

Но въпреки усилията от страна на родителите му, Крис не каза и дума, докато обядваха, а щом свършиха, заяви, че трябва да се прибере къщи.

— Имам работа да върша.

Тази вечер родителите му почти стигнаха до кавга, каквато никога преди не беше чувал. Той се занимаваше с проекта за водния двигател, който беше напреднал, откакто бе завършил чертежа в училище. Беше работил върху него с прекъсвания в училище, защото беше научил от своя кратък опит, че трябва да позволи на мозъка си да почине, като го ангажира с други неща. Ако го оставеше да се блъска прекалено дълго над едно откритие или задача, тогава в един момент той просто отказваше да се справи с някоя трудност, която, разбира се, трябваше да се преодолее. Всяка трудност трябва да се преодолее. Сега

той разсъждаваше под какъв ъгъл трябва да са витлата или крилата на колелото. Всяко едно трябваше да е малко различно от другото и в същото време в правилното съотношение. Точно в този момент, когато внимателно ги наместваше, той чу гласа на баща си, издаващ необичайно раздражение.

— Но, Сузан, момчето не научава нищо в това училище.

Майка му отговори също толкова разпалено.

— Учи се как да живее с връстниците си!

— Сузан, ти не си даваш сметка каква е нашата отговорност към човек с мозък като неговия!

— Не искам да расте самотен! — Гласът ѝ пресекна, като че ли се опитваше да не се разплаче.

— Но той винаги ще бъде самотен, трябва да приемеш този факт!

— Донякъде го приемам, но не изцяло. Той трябва да е способен да живее с други хора и да му е приятно с тях дори ако те не са на неговото ниво. Трябва да има възможност да се разтоварва от самия себе си.

— Никога няма да може да се разтовари от себе си. За по няколко часа... не, дори не и за толкова. Фактически той ще бъде най-самотен, когато е с други хора.

— О, защо говориш така? Късаш ми сърцето.

— Ами, логично е — когато е с други хора, тогава ще чувства разликата най-остро.

— Скъпи, какво ще правим?

— Ще го учим да приема себе си. Той е самотник. Ние го знаем. Той трябва да го знае и да научи, че за него има удоволствия и възможности, за които обикновените хора никога няма да узнаят. Докато е жив, ще носи в себе си чудото — помисли каква безкрайна радост е това! Винаги творчески ум, винаги проникателно любопитство! Недей да жалиш нашия син, Сузан, любов моя. Радвай се, че точно на нас се е родил такъв син! Нашата отговорност към него е да видим, че той се реализира, че не се похабява. Трябва да му бъде позволено да продължи със собствената си висока скорост. Не, Сузан, настоявам — трябва да намерим подходящото училище, подходящите учители, дори ако трябва да ги създадем. Мис Даунс, да е жива и здрава, знае това. Измъчва се, че няма възможност да му се посвети.

Затова ти е казала, че трябва да бъде в шести или седми клас. Аз смятам, че трябва да бъде само в собствения си клас. И да се движи със собствената си скорост. Нашата отговорност е да му осигурим свободата.

През есента той се озова в ново училище в същия град, едно малко ново училище, чийто директор и учител беше собственият му баща. Имаше и други ученици — три момичета и четири момчета. Не познаваше никого. Пет от тях идваха от съседни градове, две момчета бяха от неговия град, а бащите им бяха професори по естествени науки. Класната стая се оказа голямо таванско помещение над физкултурния салон на колежа. Четирите стени бяха покрити с лавици, запълнени с книги, открити оставаха само прозорците на капандурите. Сградата беше толкова висока, че през прозорците се виждаха върховете на дърветата и той се чувстваше като на планина. Нямаше учебна програма. В някакъв момент баща му обявяваше, че ще се занимават с математика или с естествени науки, или с литература. Прочиташе им един откъс и след като се формулираше проблемът, ги оставяше да го разрешат. Те можеха да се ровят в книгите самостоятелно или да поискат някой да ги насочи. Почти винаги момчетата действаха самостоятелно. Почти винаги момичетата искаха някой да ги насочи.

— Не защото момичетата са по-малко способни — каза баща му една вечер на майка му. — А само защото мислят, че са по-малко способни.

— Или се страхуват, че са такива — каза майка му.

— Това е едно и също.

— Нищо подобно — ако само се страхуват, все още има надежда за тях.

Никой не споменаваше оценки, никой не говореше за бележки. Самият той разви интерес към латински език заради увлечението си по думи и скоро четеше Вергилий с наслада. Един език водеше към друг и баща му привлече нови учители — една францужойка, един застаряващ италиански певец, който вече нямаше глас, професора испанец, който ръководеше факултета по чужди езици в колежа.

Баща му набираше преподаватели от факултета на колежа. Нови ученици идваха от други части на страната, докато станаха двайсет души, което беше капацитетът на училището.

Баща му сякаш не упражняваше никакъв натиск върху учениците си, но ако някой от тях проявеше по-малко любопитство или не се съсредоточаваше достатъчно, той му отделяше специално внимание в продължение на седмици, докато любопитството му отново се събудеше. Ако това не се случеше, ученикът се връщаше там откъдето беше дошъл.

— Защо изпрати Брад обратно в Ню Йорк, татко?

— Талантът не е достатъчен, умът не е достатъчен — отговори баща му. — Трябва да изпитваш глад и жажда за знание, а това включва енергия и постоянство. Опитвам се да възбудя желанието за знание. Ако не успея, изпращам детето у дома при родителите му.

— Ти си правиш експерименти с тези деца — заяви майка му някак хладно.

— Това е експеримент — съгласи се баща му. — Но не го правя аз. Аз само откривам какво има или няма. Сортирам.

Той беше на дванайсет, когато се подготви за приемните изпити за колеж и ги взе с лекота.

— Сега — каза баща му — си готов да видиш света. От години пестя за този ден. Майка ти, ти и аз ще предприемем дълго, дълго пътуване. Може да продължи няколко години. След това, когато станеш на шестнайсет, вероятно ще отидеш в колеж. Не знам. Може и да не поискаш да отидеш в колеж.

За съжаление дългото, дълго пътуване с баща му и майка му не можа да се осъществи. Баща му предприе едно свършено различно пътуване — самотно пътуване към смъртта. То започна толкова бавно, че никой от тях не забеляза началото му.

— Прекалено много работиш — каза майка му на баща му един юнски ден. Щяха да заминат в чужбина през юли.

— Ще си почина една-две седмици, като свърши учебната година.

Той винаги помнеше баща си като висок и слаб човек и не беше забелязал рязкото, прекомерно отслабване. Сега загледа баща си. Както

обикновено след вечеря те седяха в сенчестия край на верандата, с изглед към моравата, опасана от жив плет, достатъчно висок, за да ги закрива от улицата. Баща му лежеше изпънат на шезлонга. Никой не каза нищо повече. Седяха и слушаха музиката от уредбата във всекидневната. Но той щеше да запомни завинаги тази вечер, защото след думите на майка си се вгледа в лицето на баща си, облегнал се на шезлонга, със затворени очи, бледи устни и хлътнали бузи. Забеляза някаква немощ, която досега не беше характерна за външността му. Тази вечер той тръгна да си ляга тревожен, но преди това дръпна майка си настрана.

— Болен ли е баща ми? — попита той.

— Ще отиде в болницата, щом свърши учебната година и ще му направят пълни изследвания — отговори майка му и решително сви устни.

Той се поколеба и без да си дава сметка, както винаги ставаше, забеляза всичко — формата на устните на майка си, горната — извита, долната — пълна, красиви устни. И в същия момент сетивата му поеха обкръжението, отворените прозорци и триъгълните листа на платаните, развълнувани от полъха на ветреца, на стената над камината картината със зелени хълмове, виещ се селски път, каменна ограда, къща и обор и над всичко това мъглявината на ранна пролет. Пролет в Уудсток, пишеше на горната част на рамката. Уудсток, Върмонт беше родният град на майка му, а картината, казваше винаги тя, разсейвала мъката за родния край тук в Охайо. Но изглежда нямаше какво повече да си кажат и той продължи към стаята си и леглото.

През цялото дълго лято той живя двоен живот — собствения и на баща си. Собственият му живот беше пълен с тревоги, защото на дванайсет той беше едър за възрастта си и в собствените си очи изглеждаше странно, чувствата му бяха странни и нови, тялото му се променяше, растеше толкова бързо, че дрехите, които носеше свободно един ден, се оказваха твърде малки един месец по-късно. Емоциите му се меняха бързо, дали защото сега знаеше, че баща му умира, или защото тялото му водеше собствен живот, мускулите му заякваха, цялото му същество беше нетърпеливо за нещо, което не можеше да определи, пенисът му се уголемяваше и му предявяваше своите искания сякаш беше отделно същество с отделен живот от него, свадливо същество, чиито искания той не знаеше как да задоволи.

Баща му, чиято борба за живот отслабваше все повече, го караше да изпитва нежелание, почти срам да попита защо собственият му живот така бурно кипи; майка му, разсъждаваше той, няма да разбере. И тогава си помисли за Крис, онзи негов стар приятел, когото почти не беше виждал последните години. Откакто не ходеше в държавното училище, не беше виждал Крис, освен случайно на улицата. Беше чул, че Крис е напуснал училище и работи на бензиностанцията на баща си в Саут Енд.

Саут Енд беше в другия край на града и нямаше какво да ги събере. Сега знаеше, че двамата с Крис са от различни светове, далече един от друг сякаш са различни планети. Но въпреки че знаеше това, беше отчаяно самотен.

Знаеше също, че баща му умира и това засилваше още повече самотата му. В изнемощялото тяло на баща му се развиваше рак, безчувствен и безсмислен, но въпреки това със свой собствен живот. Хранеше се с плътта и костите на баща му, изсмукваше живота на баща му, проникваше с ракообразните си пипала все по-навътре и по-навътре в тялото му, докато баща му се превърна в израстък на това същество — рака. Баща му се превърна в олицетворение на болката, замаян от лекарства, поемащ бавно дъх, сякаш всеки следващ път е последен.

И през цялото това време лятото не спираше своя пищен растеж, царевицата се издигаше нависоко, житото зрееше, тревата беше окосена.

— Два месеца — може би — каза лекарят.

Два месеца — безкрайно време, което трябваше да издържи, и все пак толкова кратко, а вече не можеше да установи контакт с баща си. Една бегла усмивка, когато влезеше в стаята му, една ръка на скелет се пресягаше и се притискаше за миг към неговата, после се отпуснаше, полузатворените очи се замъгляваха от болката и това представляваше баща му сега. Той беше трескаво неспокоен, гневен, противящ се и в някои моменти се разплакваше — самотен и безсилен.

Един неделен следобед вкъщи стана непоносимо. Майка му заместваше медицинската сестра, която бяха наели, и къщата изглеждаше празна. Той не можеше да чете, съсипан от напрежението,

което очакването създаваше, това очакване в безмълвен ужас на последния дъх на баща му. Единият от двата месеца беше изминал, но този вторият беше цяла вечност. Нищо сега не беше същото. Майка му се беше оттеглила в себе си, уединила се в собствената си самотна скръб. Всички хора, които познаваха — приятели на родителите му, негови съученици, всички, — бяха безкрайно далече. Той трябваше да види някой, който не знаеше нищо за терзанията му, който нямаше да го пита как е баща му. Трябваше му младост, здраве, живот и вярното си отчаяние той тръгна да ги търси. Тръгна да търси Крис.

— Може ли това да си ти? — извика Крис. Беше станал широкоплещест младеж, руменолик, гръмогласен, пълните устни му придаваха нацупен вид, русата му коса беше ниско подстригана. Носеше изцапан зелен комбинезон, а ноктите му бяха черни.

— Аз съм Рани Колфакс, ако това питаш.

Протегна ръка, но Крис се дръпна.

— Целият съм омазан — каза той. — Кажми какво правиш напоследък?

— Щяхме да обикаляме света, но баща ми се разболя... рак. Много е зле.

— Много лошо, много лошо — каза Крис.

Една кола спря, шофьорът показа глава през прозореца и изрева:

— Напълни я — догоре — супер.

— Какво ще правиш довечера? — попита Крис, застанал до колонката.

— Нищо, просто реших да мина да те видя.

— Аз и малката Рути... — започна Крис, подсмивайки се.

За своя изненада Рани усети странна възбуда в слабините.

— Как е тя?

— Красива. Красива повече, отколкото ѝ трябва — и на нея, и на мен. Може да се ожения за нея един от тия дни, стига тя да се навие.

— Но, Крис, на колко години си? — попита изненадано Рани.

— Петнайсет — шестнайсет, нещо такова. Майка ми никога не е била сигурна коя година ме е родила.

— Но Рути...

— Тя е на тринайсет, но се докарва като за шестнайсет. Бива си я. Сума ти момчета се въртят около нея, но мене ме харесва най-много, така казва и така се държи. Аз изкарвам добри пари тук с баща ми, оня гаден дъртак!

— Аз по-добре да остана вкъщи довечера — каза Рани. — Не искам точно сега майка ми да остава сама.

— Не, сигурно си прав за това. Ей, съжалявам за твоя старец. Но ела пак, Рани, а?

— Да, благодаря, Крис. Беше ми приятно, че те видях.

Рани! — майка му го разтърсваше, за да го събуди. — Докторът е тук. Баща ти — умира.

Той скочи от леглото, разсънил се на мига, и я прегърна с една ръка. Тя се облегна на него, остана така няколко секунди и след това тръгна, като го потегли със себе си.

— Не трябва да губим време — каза тя.

Той я последва в стаята, където баща му лежеше изпънат на широкото старо легло с балдахин. Докторът седеше до него, хванал китката на умирация.

— Мисля, че загуби съзнание — каза докторът.

От вкочанените устни на баща му се разнесе шепот.

— Не — още — съм тук.

Той с усилие отвори очи и затърси с поглед.

— Рани...

— Тук съм, татко.

— Сузан, любима...

— Дай на сина ни... свобода.

— Знам.

Последва тишина, толкова продължителна, че онези, които чакаха, помислиха, че никога няма да бъде нарушена. Но не, животът на баща му още не беше свършил.

— Рани...

— Да, татко.

— Никога не се отказвай... от чудото.

— Няма, татко. Помня какво си ме учил.

— Чудото — прошепна баща му, задъхвайки се — е началото на всяко... познание.

Гласът му замря. Леко потръпване разтърси слабото му като скелет тяло. Сега вече разбраха, че си е отишъл.

— Татко! — извика Рани и сграбчи сключените ръце на баща си.

— Свърши се — каза докторът и като се наведе, затвори изцъклените очи. После се обърна към Рани: — Погрижи се за майка си, моето момче. Изведи я оттук.

— Не искам да ме извеждат — каза майка му. — Благодаря ви, докторе. С Рани ще постоим малко тук.

— Както искате — каза докторът. — Аз ще съобщя за смъртта и ще изпратя човек, за да обсъди с вас подробностите.

Той се ръкува с тях опечалено, учтиво и си тръгна. Те стояха един до друг, заедно и все пак завинаги разделени, докато гледаха притихналото тяло на човека, когото и двамата обичаха толкова много, но по толкова различен начин. Спомените също бяха различни, както и бъдещето пред всеки от тях. Какво ще правя без него, мислеше си Рани. Кой ще ми казва каква е истината за всичко или къде да отида да я намеря? Кой ще ми помогне да науча какъв съм и какъв би трябвало да бъда?

Какво си мислеше майка му, той не знаеше, защото все още не знаеше какво значи любов между мъж и жена, макар че вече започваше да се замисля за това чудо. Сега обаче не можеше да мисли за него, тъй като искаше само да види баща си в спомените си, където той е жив и силен. Но виждаше една безмълвна, неподвижна фигура на мъж, бледа сянка на мъжа, когото познаваше и разпитваше цял живот за всичко.

Обърна се към майка си, търсейки утеха, мислейки в този момент само за себе си.

— О, не — разплака се той. — Не, не, не.

Майка му не каза нищо. Прегърна го и след малко заговори:

— Ела. Сега не можем да направим нищо повече за него — освен да живеем, както той искаше от нас да живеем.

И го изведе от стаята.

Животът някак започна отново. В дните преди погребението той беше замаян от скръб, самото погребение представляваше едновременно

невероятна агония.

— ... понеже си пръст и в пръстта ще се върнеш — припяваше пасторът накрая и той чу глухия звук при падането на буците пръст върху ковчега. Той и майка му стояха, хванати за ръка, вцепенени от ужас, докато някой, пасторът или съсед, някой ги изведе. Някой каза: „Това поне не е нужно да го гледате“.

Тръгнаха, закараха ги с кола до тяхната къща, която вече изглежда не беше дом, а само къща, която случайно беше тяхна.

Някой попита:

— Кажете, искате ли да останем с вас или предпочитате да сте сами?

— Благодаря, предпочитаме да сме сами — каза майка му.

Оставиха ги сами в къщата. Глупавото куче се хвърляше и подскачаше радостно около тях, а те и двамата едва го издържаха.

— Заведи кучето в гаража.

Той заведе кучето в гаража, после се върна в кухнята и седна на масата, а майка му вече готвеше нещо.

— Никой от нас не е гладен — каза тя, — но ще опека малко курабийки с джинджифил и ще направя сладкия сос, който обичаш.

— Не се захващай с това, моля те, мамо — каза той.

— По-добре ми е да правя нещо — отвърна тя.

Той седна, потънал в мълчание я наблюдаваше и искаше да не мисли за баща си, който лежеше пребледнял под прясно натрупаната пръст. Опита се с особена настойчивост да си спомни какъв беше баща му като здрав, когато през есента двамата скитаха из горите, или през зимата, когато го учеше да кара ски, или през лятото, когато пак той го учеше да плува. Сега му се струваше, че всичко, което беше научил, го беше научил от баща си. А сега кой щеше да го учи?

— Ужасно е, ужасно, ужасно...

Думите сами излязоха от устата му и майка му спря да бърка в голямата жълта купа. Изгледа го с лъжицата в ръка.

— За какво мислиш, моето момче? — попита тихо тя.

— Той лежи там съвсем сам — в земята — в земята, мамо! Сигурно можем да направим нещо по-добро за него.

— Но аз не можех да си представя, че тялото му — неговото красиво, красиво тяло — ще се превърне в пепел — извика тя разстроена. — Шепя пепел — не, не можех да го понеса. Нищо

нямаше да остане от него. А сега е прилично облечен, положен в нещо като легло — сам, разбира се.

Изведнъж тя се разплака, ридаеше силно, разтърсващо. Пусна лъжицата в купата и закри лицето си с ръце. Той с един скок се озова до нея и я прегърна. Беше висок колкото нея сега и изведнъж я възприе като малко дете, което има нужда от помощ и закрила. Но не ѝ каза да не плаче. По някакъв начин знаеше, че не бива да го казва. Не можеше да заеме мястото на баща си до нея, както и тя не можеше да заеме мястото на баща му до него. Трябваше да продължат като майка и син, каквито бяха, споделяйки, доколкото могат, живота си.

Сякаш разбрала какво си мисли той, тя изведнъж спря да плаче. Вдигна глава от рамото му и внимателно го отмести настрана, после избърса очи с престилката си.

— Трябва да довърша курабийките — каза тя.

Той я остави, качи се в стаята си, придърпа креслото до прозореца и седна, загледан в здрача, който потъмняваше, превръщайки се в тъмнина. Не мислеше, само чувстваше самотата си, чувстваше самотата на майка си, чувстваше празнотата на къщата, празнотата на собствения си свят. Не запали лампата, а остана да седи на тъмно, докато откъм стълбите чу гласа на майка си.

— Курабийките са готови, Рани.

Гласът ѝ прозвуча естествено и почти радостно. Той слезе долу в осветената кухня.

— Направих и овнешко задушено с картофи и лук — каза тя — и една салата с домати и краставици. Курабийките са за десерт.

Тя беше сложила масата за вечеря в кухнята, а преди никога не беше правила така. Винаги вечеряха в трапезарията. Той не можеше да си представи как баща му вечеря в кухнята. Сега седна, доволен, че майка му е сложила масата за двама тук, където беше толкова различно от обичайното им място. Изведнъж почувства, че е много гладен, а покъсно се засрами от себе си, че е изял и задушеното овнешко, и салатата, всичко, което тя му бе сложила, и въпреки това изяде две огромни порции топли курабийки със сладкия сос с подправки. След това се почувства преял и му се доспа. Легнаха си рано.

Сутринта тя пак нареди масата в кухнята. Той не беше спал добре, току се будеше и мислеше за баща си, който лежеше сам, горе на хълма. Въображението му, което винаги твърде бързо го връщаше в реалността, възкреси картината, която представляваше тялото на баща му, положено в гроба. Видя още веднъж всяка една подробност на мъртвото тяло, представлявало някога, но не и сега, неговия баща. Видя затворените очи, неумолимо стиснатите устни и дори бледите скръстени ръце. Ръцете бяха най-мъртви. Баща му имаше красиви ръце, силни и добре оформени, енергични ръце, действащи, жестикулиращи, винаги изразителни. Не можеше да забрави мъртвата тишина на бащините си ръце.

— Искаш ли бъркани яйца, Рани? — попита майка му.

Тя беше спокойна тази сутрин. Но той разбра по очите ѝ, че беше плакала през нощта и не беше спала.

— Благодаря, мамо — каза и пак се засрами, че може да е толкова гладен в момент на безутешна скръб.

Майка му приготви бъркани яйца с бекон и сложи чинията пред него. После отиде до прозореца и взе една саксия с луковица на амарилис. Няколко млади зелени листа опасваха широкото стъбло, от което излизаха два цвята, все още неразпъпили се, но почти готови да се разтворят. Сложи саксията на масата.

— Тези два цвята се разтвориха вчера — каза тя. — Чудя се дали третият няма да се отвори днес. За амарилиса идеалният брой е три, винаги така съм смятала.

Тя водеше светски разговор сякаш с непознат или просто със съсед, с гостенин, но той разбираше, че тя се опитва да започне живота отново, че си е обещала повече да не плаче, поне в негово присъствие, и реши да ѝ помогне.

— Пъпката изглежда готова всеки момент да се отвори — каза той.

Закусваше бавно. Майка му пиеше кафе и ядеше тънка препечена филийка с масло.

— Няма ли да изядеш едно яйце, мамо? — попита той, внезапно разтревожен. Освен нея сега си нямаше никого друго. Всичките им роднини живееха далеч и той не ги познаваше, а само беше чувал за тях.

— Ще ям, когато мога — отговори майка му. — Ще мине време, докато дойда на себе си. Днес трябва да събера дрехите му в кашони и да ги предам на Армията на спасението.

— Искаш ли да ти помогна? — попита той.

— Не, скъпи — отвърна тя. — Мисля, че искам да го направя сама. А той, разбира се, искаше всички книги да останат за теб. Но ти трябва да използваш кабинета сега като твоя стая. Чувствай се свободен да го подредиш, както искаш.

Той знаеше, че не ѝ е лесно да говори така, но се опитваше да постъпи така, както баща му бе пожелал — да му даде свобода. Но свобода за какво?

Изведнъж погледът му попадна на амарилиса. Пъпката почти се беше разтворила! Докато двамата говореха между дълги паузи мълчание, пъпката се беше превърнала в цвете, макар и не напълно разцъфнало се. Той го показа на майка си. Тя се засмя, забравила всичко за миг.

— Ами, да — възкликна тя. — Не съм знаела, че амарилисът може да разцъфти толкова бързо. Макар че никога не съм го наблюдавала, както правя сега.

Тя гледаше втречено цветето, замечтана.

— Това е някак символично — разцъфването на едно цвете в този момент, когато сме толкова тъжни. Това означава нещо — не знам точно какво, — но сякаш баща ти ни казва нещо. И то е някак успокояващо.

Тя го погледна замислено.

— О, Рани, толкова се надявам, че ще бъда майката, от която се нуждаеш! Винаги съм те оставяла на баща ти, още от бебе... защото той беше много по-умен от мен и знаеше, че ти не си обикновено дете. Надявам се... надявам се, че ще мога... не да заема неговото място, разбира се, това никога, никога няма да стане, а да осмисля собственото си място, защото може би не съм го направила, защото може би не съм смятала, че е необходимо, но ти трябва да ми помогнеш. Трябва да ми кажеш, ако има нещо, което трябва да правя, но не го правя не от липса на желание, скъпи, а просто защото не знам достатъчно.

Той срещна умоляващите ѝ очи с нежност, каквато никога не бе изпитвал преди. Най-голямата си любов беше отправял към баща си,

но сега виждаше майка си самостоятелно, невинна като дете и все пак жена, от чиято плът се беше родил и на която в известен смисъл принадлежеше.

— Има нещо, което можеш да направиш за мен, мамо — каза той.

— И какво е то? — попита майка му.

— Искам да знам всичко за баща ми — всичко — всичко. Сега си давам сметка, че когато бяхме заедно, винаги говорехме за мен или за нещо, за което аз си мислех. Бях пълен егоист.

— Не, не си бил егоист — побърза да се намеси тя. — Той просто преливаше от радост, че някой с ум като твоя ще му бъде ученик или ще работи с него. Той — беше — роден учител и благоговееше пред блестящия ум. Той казваше, че твоят ум е съкровище.

— Искам да го опозная сега — каза той.

Тя го изгледа с любов и в почуда.

— Откъде знаеш? — прошепна тя.

— Какво знам, мамо?

— Че това, което току-що каза, ме утешава повече от всичко! Аз никога нямаше да се сетя за това — че аз, аз мога да го запазя жив за теб! Ще направя всичко възможно — ще си припомня всичко. Не мога всичко наведнъж, нали разбираш, Рани, но ще си спомня, като следвам събитията в нашия живот.

И утешавайки нея, той самият получи утеха. Вече знаеха как ще живеят, имаха цел в съвместния си живот като майка и син. Неговият баща щеше да остане жив.

Беше вечер и те седяха в кабинета. Тя беше решила, че кабинетът е мястото, където би било най-добре да говорят. Така баща ти ще бъде по-близо, каза тя. Тук нищо не беше променено. На бюрото лежеше ръкописът, недовършен, с красивия, сбит почерк на баща му. Един ден, каза майка му, той, синът, ще го довърши. С позволението на баща си той го беше чел, бавно, внимателно, ту разбирайки, ту не разбирайки изложената философия, но силно привлечен от нея. Всеки учен — художник? Всеки художник — учен? Каква беше общата им тайна?

— Запали огъня, моето момче — каза майка му. — Във въздуха мирише на сняг.

Той се наведе, за да пъхне запалката под цепениците, както често беше виждал баща си да прави. Цепениците бяха сухи и пламъците се развилнях нагоре в комина.

— Седни на неговия стол — каза майка му през първата от тези вечери. — Обичам да те гледам, когато седиш на този стол.

Той се настани в креслото на баща си. Обичаше да седи в него, тялото му се наместваше във вдлъбнатините, оформени от тялото на баща му през годините.

— Запознах се с баща ти в колежа — започна майка му. — Смятах, че е най-красивият мъж, когото съм виждала. Не беше спортен тип, не беше футболен герой, нищо такова, макар че играеше много добре тенис. Когато разбра, че аз съм шампионка по тенис, веднага предложи да се срещнем на корта. Аз веднага го победих...

Тя се засмя, а очите ѝ изведнъж заблестяха.

— Мисля, че това не му хареса много. И си казах, че съм глупачка и че той сигурно няма да иска да ме види повече. Но бях сбъркала. Той ми каза по-късно, когато вече се бяхме опознали добре, колко много му е харесало, че съм го победила. Мислел, че е много добър, и призна, че се е почувствал унижен, понеже е бил победен от момиче, но никак нямало да му хареса, ако съм се преструвала. За това беше винаги категоричен. „Искам истината от теб, Сузан.“ И сега му чувам гласа.

Тя замълча, полуусмихната, и го погледна, седнал в бащиното кресло.

— Аз съм свикнала да казвам истината, моето момче, и ще ти казвам само истината и нищо друго. Нека да се споразумеем — ще си казваме истината заради баща ти.

— Споразумяхме се — каза той.

Тя замълча за малко, замислена. После пак заговори.

— Не искам да бързам много. Искам да разказвам дълго време. Някоя вечер ти ще имаш някаква работа. Друг път ще трябва да решаваме какво да правим. Какво искаш да правиш, момчето ми? Аз мисля, че не бива да пътуваме — парите ще ни трябва за твоя колеж, макар че заради баща ти ще ти дадат стипендия, с която да покриваш учебната такса.

— Ще отида в колеж — каза той. — Мога да започна в началото на срока през новата година.

— Но ти нямаш и тринайсет години... а всички тези по-големи ученици... какво ще правят с теб?

— Нищо, мамо. Аз ще бъда прекалено зает.

— Но ще изпуснеш всички хубави неща на твоята възраст.

— Ще имам други неща — каза уверено той, но не знаеше какви са тези неща, затова я подкани да продължи разказа си.

— Продължавай, мамо.

— Ние скоро се влюбихме — каза тя срамежливо. — Едно време любовта беше нещо важно — не като сега. Но той каза, че няма да се оженим, преди да завърши. Аз бях във втори курс, но не исках да продължавам. Исках само да бъда с него. И през юни се оженихме. Сватбата беше прекрасна. Аз бях единствено дете в семейството и всички искаха моята сватба да е възможно най-красива. Освен това те харесваха баща ти. А на мен едно нещо не ми харесваше, свързано с идването ни в Охайо, Рани, след като баща ти получи докторска степен. Преместихме се много далече и ти не познаваш моето семейство. И тъй като родителите на баща ти не са живи, а той е едно дете, само ние двамата бяхме твоето семейство.

— Нищо не ми е липсвало — каза той.

Тя замълча, този път за дълго, вперила очи в огъня, замечтана, отдадена на спомени, полуусмихната. Той седеше мълчаливо и чакаше, вътрешно неспокоен, но не искаше да нарушава мислите ѝ.

Едно нещо се оказа вярно за всички тези вечери. Тя изживяваше отново живота си, мечтаеше, припомняше си, леко се усмихваше, докато той седеше и чакаше, нетърпелив и любопитен. Тя поглеждаше внезапно часовника, изненадана, че е толкова късно. „О, късно е вече“, възкликваше тя и вечерта приключваше.

Всяка вечер той седеше послушно, с очи, вперени в огъня, и докато гласът на майка му се лееше, прекъсван от време на време от смях или от дълга въздишка при някой спомен, се радваше, че е способен да види онова, което тя разказваше. Когато описваше отдавнашна случка, той виждаше всичко съвсем ясно, сякаш то ставаше пред очите му. Отчиташе тази способност, защото докато четеше книга, каквато и да е тя — и това беше така, откакто се помнеше или поне така му изглеждаше, — виждаше прочетеното, а не

думите или страниците, където те бяха отпечатани. Тази способност беше особено ценна за него в училище, винаги и особено по математика, защото когато учителят казваше нещо, или в учебника беше написана задача, той виждаше не цифрите, а ситуацията, която те представяха, и отношението към цялото, затова веднага беше готов с отговора. Природните науки също му бяха много лесни, благодарение на способността му да визуализира едновременно прочетеното и чуто.

Сега видя баща си като млад, какъвто го описваше майка му. Той действително го виждаше. Предполагаше, че всички имат такава способност, докато след време установи, че тя е уникална и че той действително може да види формата и плътността на човек или предмет, за когото в момента мисли. Какъвто го описваше майка му, такъв видя баща си — висок млад мъж, светлокож, светлокос, засмян, но винаги готов да слуша и да проявява любопитство. Той на никого не бе казвал за тази си визуална способност, но сега каза на майка си.

— Виждам баща ми какъвто е бил, преди аз да се родя.

Майка му замълча и го изгледа въпросително.

— Той крачи много бързо, нали? Почти тича? Много е слаб, но е силен. И има късо подрязани мустаци, нали?

— Откъде знаеш? — извика майка му. — Той наистина имаше мустаци, когато се запознахме, но аз не ги харесвах и той ги обръсна и никога повече не е бил с мустаци.

— Не знам как знам, не знам как виждам, но знам много добре, че виждам.

Майка му го загледа замислено, страхопочтително и зачака.

— Понякога — продължи той неохотно — си мисля, че не е хубаво.

— Например? — попита майка му, когато той замълча.

— Ами в училище например, особено по математика, учителите смятаха, че ги лъжа, когато смятахме на ум. Но аз просто виждах, не ги лъжех.

— Разбира се, че не си — каза майка му.

Тогава той не забеляза, но години по-късно си даде сметка, че от този момент нататък майка му не каза нищо повече за баща му. Тя се посвети на сина си, обикновено мълчаливо, все едно че изпитваше почти преклонение към него. Грижеше се за храната му, приготвяше

най-питателните неща за ядене, които можеше да измисли, и се тревожеше дали спи достатъчно. Умът му беше пълен с творчески идеи! Мислите му винаги се въртяха около това как да изобрети нещо. Но ядеше ненаситно, защото тялото му започна да расте много бързо. Доскоро беше момче със среден ръст. Изведнъж, или поне на него така му се струваше, стана метър и осемдесет, а още не беше навършил тринайсет години. Беше толкова висок, че сякаш сам на себе си пречеше. Този висок ръст обаче имаше едно предимство. Правеше го по-незабележим в колежа. Лицето му беше все още момчешко, но имаше издължени крайници и беше слаб като вейка, но държеше главата си високо изправена.

* * *

Проблемът, който го измъчваше, беше вечният въпрос: Какъв трябва да стане? Изобретател, учен, творец — енергията, която бушуваше в него, енергия, съвсем не само физическа, но въпреки това завладяваща неспокойното му тяло, щеше да си остане бремене, докато откриеше накъде да я насочи. Чувстваше се ограничен и потиснат. Седеше в клас сдържан, забранил си лукса да показва нетърпението си пред мудните, педантично добросъвестни преподаватели.

„О, хайде де, мърмореше под носа си той, стиснал зъби, хайде, хайде.“

Той си представяше какво искат да кажат, преди да са го казали. Въображението му го завладяваше. Във въздуха се носеха идеи. Той имаше толкова идеи в хода на деня, че се объркваше. Как можеше ясно да ги разграничи? Какво беше това негово въображение, постоянно заето със създаването на нещо, но неконтролируемо и може би неподлежащо на контрол? Той поне все още не знаеше как да го контролира и не можеше да знае, докато волята му не започнеше да го насочва и не го заставеше да контролира въображението си.

Доколкото можеше да разбере, никой от съучениците му не страдеше от такова нещо. Той нямаше приятели, макар че по инстинкт беше много приятелски настроен, но доброжелателството не означаваше приятелство. Понякога имаше чувството, че е сам в пустиня, пустиня, създадена от самия него, просто защото е такъв,

каквото е. Отдавна беше надраснал майка си и почти беше спрял да мисли за баща си. Беше изцяло погълнат от проблема за себе си и за посоката, която трябва да следва. Живееше съвсем самотно през повечето време в колежа.

Един ден през третата година случайна реплика на професора по психология привлече вниманието му.

— Повечето хора — каза професорът — просто се приспособяват. Те научават разни неща, както ги научават животните — шимпанзето кара колело, мишката следва лабиринта. Но от време на време се ражда някой човек, който е нещо повече от приспособяващо се същество. Той е устроен творчески. Това може да е проблем за самия него, но той решава проблемите си чрез въображението си. След като проблемите му бъдат разрешени, умът му е свободен да твори. И колкото повече твори, толкова е по-свободен.

Внезапен проблясък озари Рани. След часа той отиде при професора, изчаквайки всички ученици да излязат от стаята.

— Бих искал да говоря с вас — каза той на професора.

— Чаках те да кажеш това — отвърна професорът.

— Няма да си бъда вкъщи тази вечер — каза той на майка си. — Имам уговорена среща с доктор Шарп. Той ще ме чака. Може да закъснея... зависи.

— От какво зависи? — попита майка му.

Тя задаваше въпроси с тих, изпитателен глас. Той я погледна, мислейки не за нея, а за въпроса ѝ.

— Още не знам — отговори той. — Не знам как ще потръгне разговорът. Ако не науча нищо от него, ще се върна рано. Ако науча, ще закъснея.

Той продължи вечерята си в тишина, оттеглил се в себе си. Те продължаваха да се хранят в кухнята. Докато баща му беше жив, вечерята беше единственото официално събитие за деня, което винаги се отбелязваше в трапезарията. Закуската беше само кратка пауза на кухненската маса, обядът се състоеше от някакъв сандвич, но вечер баща му обичаше да вечеря елегантно, след като се е преоблякъл, на маса със сребърни прибори, порцеланови съдове и ваза с цветя.

Трапезарията никога не беше прекалено голяма за тримата, но сега, когато бяха само той и майка му, тя изглеждаше огромна и празна.

— Не познавам добре доктор Шарп — казваше майка му.

— Аз също — отвърна той. — Но е хубаво, че има някой млад човек с нови идеи. Другите професори сякаш съм ги познавал цял живот. Те са добри, разбира се, но...

Умът му вече бе завладян от нещо друго и той замълча. Майка му го подкани да продължи.

— Но какво?

— Но какво? — повтори той. — Само това, че харесвам нови неща. Особено ако е нещо, за което вече си мисля.

— И то е?

Погледна питащото лице на майка си и се усмихна, полусрамежливо.

— Не знам — творческа работа, може би.

Половин час по-късно беше в малката всекидневна на Доналд Шарп. Бяха сами, защото Шарп беше ерген и водеше сам домакинството си, като се изключи една жена, която идваше да чисти веднъж седмично. Стаята беше много приятна, подредена с вкус и замисъл. Имаше две картини от френски художници в стила на Старите майстори, окачени на срещуположни стени, а третата — точно срещу полицата на камината — беше стар японски ръкопис в рамка. От двете страни на камината имаше по един фотьойл с кадифена тапицерия в цвят старо злато. Беше късна есен и вечерите бяха прохладни, а в стаята миришеше на разгорели се дърва.

Той се почувства удобно и някак успокоен за първи път, откакто баща му беше умрял. Източеното му тяло се намести удобно в златисто кадифения стол и неговата разточителна мекота му допадна. Доналд Шарп седеше насреща му, а до него на малката масичка имаше висока чаша за вино.

— Още си много млад, Рани — каза той, — но това е толкова лека напитка, че няма да се усети.

При тези думи той наля вино на своя гостенин, а Рани отпи и остави обратно чашата на масичката до фотьойла си.

— Не ти ли харесва? — попита Шарп.

— Всъщност, не — отговори честно той.

— Предполагам, че вкусът към виното се придобива — каза Шарп.

Така започна вечерта. После преминаха към сериозен разговор, редуващ се с продължителни паузи, и двамата мълчаливо отдадени на мислите си.

Той беше хубав мъж, с някаква мрачна хубост, може би прекалено хубав, не много висок, с женствено деликатна фигура. Очите бяха най-забележителната му черта, големи и тъмни под ясно очертани вежди, те гледаха ту изпитателно, ту открито или крадешком. Той продължи разговора.

— Разбира се, че въображението е начало на творческия процес. Без въображение не може да има творчество. Но не съм сигурен, че това обяснява изкуството. Може би изкуството е кристализиране на емоцията. Трябва да чувстваш прилив на емоция. Аз например пиша поезия. Но минават дни и месеци — понякога година или повече, — а не пиша нищо, нито ред, защото не чувствам нищо, достатъчно дълбоко да изкристализира. Трябва да има натрупване на емоцията, преди да мога да я пренеса в стих. Изпитвам облекчение, действително облекчение, емоционално, когато напиша стихотворението. Тогава го *имам*, имам нещо в ръката си, твърдо като скъпоценен камък.

Гласът му беше красив, дълбок и мелодичен баритон. Той изведнъж се наведе напред и възприел съвсем различно поведение, зададе директно един въпрос.

— Как се казваш, искам да знам как ти казват вкъщи.

— Казвам се Рандолф — Рани за по-кратко.

— О, аз обаче винаги избирам специално име за този, когото харесвам много — така както харесвам тебе. Ран — последната буква е *н*.

— Щом така искате.

— А ти *искаш* ли?

— Ран — да, харесва ми. Много съм голям за умалителни имена.

— Твърде голям! Докъде бяхме стигнали? До емоцията! Все още обаче не ми е ясно защо се чувстваме заставени да създаваме изкуство. Предполагам, че е започнало с усещане за красотата — неясно усещане отначало, може би просто изненада от внезапната поява на цвете или птица. Но *способността* трябва да е съществувала —

способността да възприемаш, — което сигурно е означавало стъпка в развитието на интелигентността, пробуждане, почуда.

Той слушаше гласа на Шарп по същия начин, по който слушаше музика, почти чувствено, като само от време на време се решаваше да заговори.

— Но кога е започнала науката? — попита той.

— О, много късно — каза Шарп. — Първобитният човек, необразованият ум твори с митове и легенди, преди да започне да анализира. Предполагам, колкото и противоречиво да е, че науката е започнала с религията. Жреците трябвало да се научат да познават времето, затова трябвало да намерят съответствие между сезони и звезди, с една дума — точност, която е основа на науката, и това довело до истината на фактите. Галилей полага основите на модерната наука, разбира се, в смисъл че експериментира, като използва движещи се тела, измерва и наблюдава, докато накрая потвърждава една теория — *теорията*, — че слънцето е центърът на вселената, заради което умира в изгнание. По-късно Исак Нютон използва същата тази теория в математиката! Да, науката е творчество също като изкуството — двете вървят заедно, — *трябва* да вървят заедно, защото и единият, и другият са основни и крайно необходими за човешкия прогрес.

Минаха часове, докато той слушаше и понякога задаваше въпроси, но през цялото това време не можа да устои да не се поддаде на обаянието на този човек. Стресна се, когато часовникът на камината удари полунощ.

— О, трябва да си тръгвам, не съм довършил темата за вашия час утре, сър!

Шарп се усмихна.

— Ще ти дам един ден допълнително. Ти ми достави удоволствие тази вечер. Не ми се случва често да имам слушател, който знае за какво говоря.

— Вие ми изяснихте моето собствено чудене и мислене, сър.

— Това е добре. Трябва пак да дойдеш. Един учител не спира да търси идеалния ученик.

— Благодаря, сър. Търсенето е взаимно.

Стиснаха си ръцете и той усети ръката на Шарп, странно гореща и мека. Изненада се, че бързо изтегли своята ръка.

Когато се върна вкъщи, майка му го чакаше в кухнята.

— О, Рани, чудех се...

— Прекарах чудесна вечер. Научих много. И... мамо... — Той замълча.

— Какво, Рани?

— Не ми се иска да ме наричаш повече Рани.

— Така ли? А как тогава? Рандолф?

— Просто Ран, последната буква е *n*.

— Добре, щом така искаш. Ще се опитам да запомня.

— Благодаря, мамо.

Тя го изгледа странно все пак, сякаш обмисляше дали да зададе въпрос. Но той отклони всякакви въпроси.

— Лека нощ, мамо — каза той и я остави.

Не можеше да заспи. Доналд Шарп беше разсънил цялото му същество. Въпросът, който сега се оформяше ясно в ума му, се отнасяше за самия него. Какъв е той, творец или учен? Чувстваше, че импулсът, подтикът, необходимостта да твори някак го тласкаше — но към какво? Как можеше да знае какво да прави, след като не познаваше себе си, не знаеше кой е? Как можеше да бъде открито това? Той едва изтърпяваше да ходи на училище. Каква беше ползата да учи за миналото, да научава какво са направили други хора? Но не беше ли полезно все пак да знае какво са правили те? Галилей например е бил всичко — музикант, художник, учен. Но в училище ли е научил всичко това или го е научил сам и за себе си?

Собствените му въпроси го държаха буден. В къщата около него беше тъмно и тихо. Долу в трапезарията старият голям часовник, който стоеше на пода, принадлежал някога на неговия холандски прадядо по майчина линия, изброи звучно ранните утринни часове, един, после два и накрая три. Луната потъна зад хоризонта, преди зората да го приспи. Сънят му беше неспокоен, прекъсван от объркани сънища. Но над объркването властваше постоянно появяващата се фигура на Доналд Шарп.

Когато се събуди на сутринта, слънцето струеше през източния прозорец на стаята му. Събуди се обзет от странно и тихо спокойствие, съвсем различно от хаоса на нощта. Това спокойствие, на което той се наслаждаваше, лежейки, потапяйки се в неговия покой, се съсредоточаваше около Доналд Шарп. Той си припомни часовете, които изминаха толкова бързо предната вечер. От смъртта на баща си

не бе прекарвал толкова приятно. А може би досега такова нещо никога не му се бе случвало. При срещата с ума на Шарп собственият му ум се активираше, стимулиран от очарованието на този мъж, от младостта му, от зрелостта му, а красивата му външност разтърсваше душата, създаваше привличане, каквото не се бе пораждало досега към никого. И това привличане беше към жив човек, който можеше да стане, или вече бе станал, негов приятел. Той никога не беше имал истински приятел. Връстниците му можеха да бъдат партньори в спорта или в други случайни занимания, но той не можеше да говори с никого от тях на равни начала. Сега си имаше приятел!

Тази увереност преля в кръвта му като еликсир на радостта. Той скочи от леглото и се втурна да посрещне деня с душ, чисти дрехи, огромна закуска. Дни наред не беше изпитвал глад. Сега едва дочака закуската. Първият час тази сутрин беше с Доналд Шарп.

— Не забравяйте съзнанието си — каза Доналд Шарп.

Той стоеше прав пред студентите си, повече от сто души, седнали пред него в издигащи се амфитеатрално редици чак до последната под тавана. Говореше на всички, но Ран, седнал по средата на първия ред, срещаше топлия му, галещ поглед.

— Хранете го и после се грижете за него — каза Шарп усмихнат. — Подсъзнанието е различно. Хранете го, но не се грижете за него. Оставете подсъзнанието свободно като колибри в цветна градина. Наблюдавали ли сте някога колибри в цветна градина? Не сте? Следващия път наблюдавайте! Птицата колибри е най-пъргавата птица. Стрелва се тук, или там, навсякъде, опитва това или онова цвете, изпробва тази или онази градина. Така е и със съзнанието! Дайте му свобода. Четете каквото ви попадне, четете всичко, отидете навсякъде, където и да е, научете по нещо за всичко и всичко, което можете, за колкото се може повече неща, повече хора, повече светове. А когато изложите някакъв проблем, обърнете внимание на подсъзнанието. Изчакайте го да извлече от запасите си нужната ви информация, с която да аргументирате решението си. Понякога информацията, която ви е нужна, ще намери израз в съня ви, докато спите или дори, докато мечтаете. Аз вярвам в мечтаенето. Не позволявайте родителите — и учителите — да ви казват, че мечтаенето е мързел. Не, не е, защото

дава възможност на подсъзнанието да заговори. Нютон размишлява за гравитацията много пъти, отдаден на мечти, докато един ден една падаща ябълка разтърсва подсъзнанието му и той разбира, че гравитацията е междупланетна сила. Двамата братя Монголфие мечтаели пред огъня, който били запалили една хладна вечер, и забелязали, че топлият въздух носи нагоре през комина парчета хартия и тогава си помислили, защо един балон с топъл въздух да не понесе човек в небето? И не само учените, но и творците използват подсъзнанието. Коулридж сънувал поемата *Кубла хан*, преди да я напише, и се захванал да я пише веднага щом се събудил, но я забравил, когато за жалост един приятел го прекъснал. Някои от нашите съвременни творци използват подсъзнанието, преди то да е изкристализирало в творбата — например Джеймс Джойс в литературата, Дали — в изобразителното изкуство — интересно, но може би прекалено буквално, за да предаде смисъла. Подсъзнанието генерира нуждите и нагоните, за да организира и подреди нужната информация в разбираеми форми. Това е методът на изкуството.

Ран вдигна ръка и Шарп кимна.

— Не трябва ли ученият да фантазира или да мечтае колкото твореца — или може би повече? Защото знае съвсем точно какво иска да постигне.

— Знае — отговори Шарп — и затова търсенето из сънищата е целенасочено. Но понякога не е такова. Понякога се учудва и това го насочва — учудва се и после се пита защо! Това също е техника — макар че техникът не е чистокръвен учен. Да, истинският творец и чистокръвният учен са свързани. Факт е, че повечето велики учени са също така музиканти, художници и така нататък, както ще установите, като се запознаете с тях.

— Могат ли творците да бъдат учени? — попита Ран.

Въпрос и отговор следваха като светкавица и гръмотевица.

— Да — отговори убедено Шарп. — Не толкова по пътя на мечтаенето, но въображението на твореца се възползва от всеки материал, за да постигне ефект. Електронният звук произвежда нов вид музика, новите технологии за производство на бои оказват въздействие върху художниците. Творецът получава новия материал, приема го като свой и чрез него изразява реакциите си, чувствата си.

— Аз виждам разлика между учените и творците — заяви Ран.

— Да чуем каква е тя — настоя Шарп.

— Учените изобретяват, откриват, доказват. Творците изразяват. Те не трябва да доказват. Ако имат успех...

— Тоест, ако успеят да внушат идеята си — поясни Шарп.

— Да — каза Ран.

— Правилно — отвърна Шарп. — Трябва да поговорим за това повече. Остани за малко след часа. — Той си погледна часовника. — Свободни сте. — После се обърна към Ран, който се мотаеше около бюрото му, и рязко каза:

— Довечера има събрание на комисията. Ела утре вечер към осем. Ако си написал темата, донеси я.

— Да, доктор Шарп — каза Ран.

Поради някаква причина, която не можеше да обясни, той се почувства почти отблъснат и си тръгна силно озадачен, почти наранен.

— Не ядеш — каза майка му.

— Не съм гладен — отговори той.

Тя го погледна изненадано.

— Никога досега не се е случвало да не си гладен. Да не си болен?

— Не — каза той.

— Случи ли се нещо днес?

— Ходих на лекции както обикновено, но трябва да напиша една тема довечера. За това си мисля.

— За какво е темата?

Той беше на ръба да се ядоса от нейната настоятелност.

— Още не знам.

— По кой предмет е?

— Психология.

— Това е при доктор Шарп.

— Да.

Тя се позамисли.

— Има нещо в този човек, което не ми харесва.

— Може би не го познаваш добре.

— Той не беше добър приятел на баща ти.

— Не бяха ли двамата приятели?

— Не си спомням някога да е говорил за Доналд Шарп.

— Били са в различни факултети.

— Това е друго нещо. Баща ти щеше да се радва, ако беше избрал неговия факултет — Английския.

— Баща ми винаги искаше сам да избирам.

Надяваше се, че раздражението му няма да проличи по гласа му, защото обичаше майка си с цялата си душа. Но във всекидневието, в тази къща, която делеше с нея, откакто се помнеше, тя започваше да го дразни по начин, който го караше да се чувства засрамен и объркан. Винаги я беше обичал от цялото си сърце, с любовта от детството си. Сега обаче в любовта му се намесваше някакво чувство на отвращение, което беше почти физическо. Не му беше приятно да си мисли, че е бил заченат в нейната утроба, откъдето се е появил червен от нейната кръв. Особено мразеше, когато тя разговаряше с млади и бременни съпруги на преподаватели от колежа и им препоръчваше кърменето. „Аз кърмех моето бебе“, заявяваше тя. Призляваше му, като си помислеше, че като бебе е сучел от пълните ѝ с мляко гърди и че тя всъщност е много хубава жена, гладката ѝ руса коса е съвсем леко посивяла, сините ѝ очи излъчват нежност, чертите на лицето ѝ са красиво оформени, особено устните — меки и чувствителни. Самата ѝ хубост задълбочаваше конфликта му, свързан с нея. Струваше му се, че не е нужно, че е дори неразумно една майка да е толкова хубава, че хората да коментират това, а особено след смъртта на баща му мъжете да говорят с нея, и млади, и стари я харесваха и това събуждаше у него някаква студена ревност заради баща му.

Мигновено и неизбежно във въображението си той виждаше как суче от гърдата ѝ и се опитваше да не гледа. Чувстваше се отвратително. Искаше му се да се е родил по някакъв друг начин, независимо от въздуха или по някакъв научен метод в лаборатория. Все още не го привличаха жени и избягваше спомена за розовите органи на Рути, макар че понякога, за негова изненада, я сънуваше, а не я беше виждал от години, нито нея, нито Крис.

Прогони тези мисли, като седна на бюрото в стаята си пред пишещата машина. Заглавието, което написа внимателно с главни букви, бе ИЗОБРЕТАТЕЛИ И ПОЕТИ.

„Мечтите на поетите, започна той, водят до изобретенията на учените. Поетът си представя, че се намира в тялото на птица. Какво

ли е да летиш над върховете на дърветата, какво ли е да се извисиш в небето? Ако е само поет, тогава той само мечтае. Но ако копнее мечтата му да се сбъдне, той си представя, че лети някак, просто такъв, какъвто си е, човек без крила. И все пак крила — това е очевидно — трябва да има, ако изобщо ще лети и затова той трябва да произведе крила. Трябва да направи машина, която ще го издигне над земята. Той пак мечтае, сега обаче за машина, и с ръцете си, следващи видяното в мечтата, той се опитва, докато накрая успява, да направи самолет. Възможно е друг човек да построи докрай самолета. Много хора работят за създаването на летателен апарат, докато някой успее, а самата мечта е стара колкото Икар. Но първо е мечтата. Мечтателят и изобретателят, и двамата са нужни. Те са създателите, единият на мечтата, другият — на нейната конкретна и окончателна форма.“

Мислите нахлуваха в мозъка му и пръстите му бързаха да ги запишат. Когато свърши — двадесет страници, повече отколкото някога бе писал, — беше полунощ. Чу, че майка му спря пред стаята му, но не отвори вратата, дори не му се обади. Просто спря. Стори му се, че чу как въздиша и после си отиде. Той растеше, без да се съобразява с нея, и тя го знаеше. Но и той го знаеше и мислейки си за това, докато се готвеше да си ляга, си даде сметка, че може би ще се чувства самотен, отделяйки се от нея, което беше неизбежно, ако искаше да расте и да бъде себе си, само че си имаше приятел, приятел, който го напътстваше, мъж, Доналд Шарп. Утре щеше да го види пак. Щеше да стане рано, да поправи темата и без да я преписва, да я предаде. А Доналд Шарп, неговият приятел, неговият учител щеше да каже: „Ела довечера да поговорим“.

Той си легна, но сънят му беше прогонен от обзелата го възбуда.

— Няма да коментирам това, Ран — каза Шарп, разбърквайки ситно изписаните страници.

— Аз искам да коментирате — каза Ран.

Той усещаше властния чар на Шарп, устояваше му и после му се поддаваше. Беше някаква комбинация, на която се чувстваше безпомощен да оказва съпротива, духовна атмосфера, блестяща интелигентност, която проблясва в тъмните очи, привлекателно физическо присъствие. Той изпитваше едно странно ново желание да

докосне ръцете на Шарп, твърде красиви за мъжки ръце, меки и гладки като лицето му, чиито кости бяха деликатно изваяни.

Шарп го погледна над страниците и поруменя, когато срещна възторжения му поглед. Остави страниците на масичката до фотьойла си.

— За какво мислиш, Ран? — попита тихо той.

— Мисля за вас, сър — каза Ран. Говореше замаян от едно чувство, което не можеше да разбере.

— Какво мислиш за мен? — попита Шарп все така тихо.

— Различен сте от всичките ми познати, но все още не ви познавам истински.

— Не — каза Шарп. — Не ме познаваш истински.

Той стана и отиде при Ран. Опря дясната си ръка под брадичката на Ран и обърна лицето му нагоре.

— Чудя се — започна бавно Шарп. — Чудя се дали ще станем приятели.

— Надявам се — каза Ран.

— Знаеш ли какво искам да кажа? — попита Шарп.

— Не съвсем — отвърна Ран.

— Имал ли си някога приятел?

— Не знам — каза Ран. — Съученици, може би...

— Приятелка?

— Не.

Шарп рязко отдръпна ръката си. Отиде при големия френски прозорец, затворен, защото валеше слаб дъжд, примесен сега със снежинки. Стоеше прав, загледан в притъмняващото колежанско градче и Ран, който го наблюдаваше, видя как стиска юмруци зад гърба си. Ран не казваше нищо от страх да не наруши мълчанието на Шарп. Внезапно Шарп се обърна. Лицето му беше бледо и безжизнено, устните му — здраво стиснати, а погледът му се отклоняваше от Ран. Той събра страниците, които беше оставил на масичката, и ги подреди.

— Не искам да коментирам на този етап — каза той с обичайния си глас. — Идеята ти е отлична — връзката между създаването на наука и изкуство, — но само си я нахвърлял. Искам да я вземеш, пак да я обмислиш и да я пренапишеш. Да, дотук е добре, но можеш да отидеш много по-далеч — да я завършиш. И когато приключиш с творческата част, ще я коментираме заедно, ти и аз. Ако се получи

добре, както си мисля, че ще стане, може дори да я публикуваме в едно списание, където аз публикувам някои мои неща.

— Няма ли да е полезно да чуя предварителните ви забележки, сър?

— Не. Никаква критика по време на творческия процес, никаква самокритика дори, Ран. Сътворяване и критика представляват антитеза и не е възможно да се случват по едно и също време. Запомни това. Ти си творец, Ран. По този въпрос вече нямам никакво съмнение. Завиждам ти. Критиката я остави на мен. Аз съм критик по природа и в резултат на това — страхотно добър учител.

Той се усмихна и подаде страниците на Ран. После стана.

— Майка ти ще се чуди къде, по дяволите, си. Моето задължение е да те предам жив и здрав в ръцете ѝ. Полунощ е. Как летят часовете, когато интересът се възбуди!

Той последва Ран до вратата на коридора. Там спря с ръка на дръжката на вратата. Все още с няколко сантиметра по-нисък, момчето Ран вдигна глава и срещна тъмните, трагични очи на мъжа. Да, трагични. Очите на Шарп бяха изпълнени с тъга, макар че на устните му беше изписана усмивка, гледайки младото и учудено лице. Изведнъж той се наведе напред и целуна Ран по бузата.

— Лека нощ, лека нощ — като шепот прозвуча гласът му. — Лека нощ, мили мой.

— Хареса ли му твоята тема? — попита майка му. Тя обикновено не го чакаше да се прибере вкъщи, защото знаеше, че на него това не му е приятно. Притесняваше се или се чувстваше по-малко свободен, ако си мислеше за нея как седи до камината във всекидневната и го чака. Но тази вечер тя беше там.

— Предадох му един груб вариант само — каза той. — Трябва да помисля още малко.

— За какво е? — попита тя.

— Не мога да обясня — каза той рязко и добави извинително: — Уморен съм... беше като на лекция.

Тя стана.

— Най-добре е направо да си лягаш. Лека нощ, моето момче.

— Лека нощ — каза той и като се поколеба, я целуна по бузата както обикновено.

Всяка вечер с нарастваща неохота я целуваше по бузата, един навик от детството, с който искаше да се раздели, без да я наскърби. Докато баща му беше жив, ги целуваше и двамата, но сега искаше да сложи край на това. Отиде в стаята си смутен от самия себе си. Не искаше да целува майка си, но все още усещаше на бузата си допира от устните на мъжа, Доналд Шарп, негов учител и — той смяташе, че се разбира от само себе си — приятел. Целувката си оставаше там, едновременно отблъскваща и възбуждаща. Какво означаваше тя? Знаеше, че в някои страни, например във Франция, мъжете си разменят целувка за поздрав. Но тук не беше Франция. И никога не беше виждал мъж да целува мъж. Той разбира се все още не беше истински мъж, но беше на петнайсет години, растеше висок и от време навреме трябваше да се бръсне. Не можеше да приеме, че целувката е случайна. Беше много необичайна. Изпитваше едновременно неудобство и задоволство, но беше объркан. Разбира се, че знаеше някои неща, баща му беше му казал, но тогава той почти не го слушаше — в онзи момент интересът му бе насочен към един проект с яйца на костенурка. Беше намерил яйцата една неделя, когато двамата бяха ходили извън града в полето, както обикновено в неделни дни. Беше пролет, спряха край едно изкуствено езеро и той занесе яйцата вкъщи, остави ги в гаража и поне от три яйца се излюпиха костенурки, но умряха.

Отиде да се изкъпе както обикновено преди лягане и отпуснал се с цялата си дължина в приятно горещата вода, огледа своето променящо се тяло с нов интерес, който не можеше да разбере. Беше същото тяло, което миеше всяка вечер, но тази вечер той беше различен. Чувстваше, че има нов живот в тялото му — чувствителност, усещане, не емоция, а усещане. Дали целувката означава някакъв вид любов? Възможно ли е това? Знак за приятелство, може би? Но мъжете целуват ли се, когато са приятели? В колежа той нямаше приятели, тъй като беше много по-малък от другите.

Както и да блуждаеше умът му, той все се връщаше към Доналд Шарп. Видя се седнал в онази библиотека срещу мъжа, на когото толкова се възхищаваше. Видя лицето на Шарп, красиво и по един особен начин — деликатно и живо; чу мелодичния глас, забързано

изговорената, блестяща лекция. След това видя себе си пред вратата и отново почувства не само на бузата си, но по цялото си тяло докосването на устните на Шарп. Разтревожен, съблазнен и полужасрамен, излезе рязко от ваната и се избърса с голямата хавлиена кърпа, търкайки се бързо и грубо. В леглото, със закопчана пижама, завързана с шнур на кръста, той запали нощната лампа и взе книгата, която четеше — *Блудният гений: Животът на Никола Тесла* от Джон Дж. О'Нийл. Могъщата фигура на Тесла погълна вниманието му, докато накрая заспа.

Сутринта почувства нов стимул да напише отново темата си така, че да стане перфектна. Професорът му изпитваше нещо специално към него, а той копнееше за похвалите и критиките му.

— Тесла — каза Шарп — е истинският гений, а не Едисън, макар че Едисън е по-добрият бизнесмен и знае как да използва рекламата. Но Тесла е творецът в най-неподправена степен. Той е добре образован човек, а Едисън не е. Тесла има задълбочени познания за миналото. Това му помага. Когато създава собствена лаборатория — трябва му време да осъзнае, че трябва да има контрол над собствената си работа, — целият свят е изумен от всичко, което се създава в нея, смайващите изобретения, безусловното доказателство, че неговата цялостна система за променлив ток има огромно преимущество над системата за прав ток на Едисън. Толкова важно е това, че нищо не може да се сравни с него — поне в областта на електроинженерството. Системата на Едисън може да обслужва един район около километър и половина в диаметър, докато системата на Тесла може да предава на стотици километри... Слушаш ли ме, Ран?

— Да, сър — каза Ран, но не слушаше. Наблюдаваше изразителното, красиво лице насреща. Огънят гореше между двамата, той седеше от едната страна на камината, Шарп — от другата. Навън една подранила снежна виелица затрупваше къщата с тишина. Вятър нямаше. Снегът валеше плътно и безшумно.

— Истинският проблем — продължи Шарп — бил да се намери човек, толкова умен, че да разбере и да използва откритията и изобретенията на един велик гений като Тесла. Такъв човек бил Уестингхаус.

Сложи на масичката страниците с есето на Ран.

— Колко странна е тази истина... — каза замислено той. — Всеки гений трябва да намери своето допълнение, човека, който разбира и може да използва откритията и изобретенията на твореца. Изглежда творчеството и практическото му приложение не съжителстват в един и същи човек.

Полуусмихнат, загледа лицето на Ран — жадно, заслушано в думите му.

— Колко красиво момче си ти — каза тихо. Страниците се плъзнаха от ръцете му и паднаха на пода. — Чудя се какви ще бъдем един за друг, ти и аз. Мечтаеш ли понякога за любов, Ран?

Ран поклати глава, омаян, срамежлив, почти уплашен, но от какво?

Шарп се наведе и събра страниците. Подреди ги внимателно и ги остави на масичката до фотьойла си. После отиде при френския прозорец в дъното на кабинета и погледна навън. Една улична лампа светеше мъжделиво през почти непрогледния сняг. Той спусна транспаранта.

— Най-добре е да останеш тази нощ тук при мен — каза той, връщайки се на фотьойла си. — Майка ти ще се притесни, че трябва да ходиш пеша в този непроходим сняг. Аз също. Може да използваш стаята за гости. Там спи по-малкият ми брат, когато идва да ме види.

— Ще трябва да се обадя на майка ми — каза Ран.

— Разбира се. Телефонът е на бюрото ми. Кажи й, че моят прислужник филипинец ще ни приготви хубава вечеря.

Той занесе чаршафите горе и ги огледа набързо един по един, правейки се, че не чува разговора.

— Покани ме да остана заради бурята. Но ти нали си добре, мамо?

— О, да — каза майка му почти радостно. — Мери Крукс е тука. Дойде преди час — пазарувала и просто не могла да се прибере в бурята. Беше се задъхала, докато стигне до нашата къща. Аз я поканих да остане, разбира се. Наистина е опасно да си сам навън в такава буря. Вятърът се усилва. Аз ще бъда по-спокойна за теб, ако си с д-р Шарп. Лека нощ, скъпи, ще се видим утре.

Ран затвори телефона.

— По една случайност нейна приятелка е при нея — живее в края на града и тръгнала да пазарува, но я настигнала бурята.

— Прекрасно — отговори разсеяно Шарп, сякаш не чуваше. — Прегледах отново това писание. Чудесна работа си свършил, наистина вълнуващо. Надявам се, че ще мога да ти бъда полезен! Сигурен съм, че притежаваш едно рядко качество, Ран, но не мога да кажа точно каква посока ще поеме. Не знам какъв е твоят интерес по същество. А точно днес той определя твореца — има ли вечен непроменлив интерес към нещо и способност да му се посвети, интерес доживотен, нещо, за което знаеш, че си роден да го направиш.

— Аз искам първо да знам всичко — каза Ран.

Улови погледа на Шарп, поглед, пълен с копнеж и странен — полусрамежлив, полусмел.

— Не знам толкова много неща — продължи Ран.

— Не знам толкова много неща за *теб* — му отговори по същия начин Шарп. После се отдръпна и сякаш се съсредоточи в подреждането на страниците, които държеше с две ръце. — Например, баща ти е починал. Майка ти е стеснителна жена. Как тогава ще знаеш нещо за... да кажем, секса? Очакват те големи изкушения, моето момче, жените, каквито са днес... всичко се случва, когато видят красив млад мъж. Чудя се знаеш ли как да се пазиш. Ще бъде катастрофално за развитието ти, ако си въобразиш, че си влюбен в някое момиче — или в някоя жена дори, защото по-вероятно е един блестящ млад ум да бъде привлечен от по-възрастна жена, — макар че катастрофата е една и съща. А ти си толкова *уязвим* с твоето изключително въображение! Ако мога да те спася от нещо такова, като бъда просто твой приятел...

— Не познавам никакви момичета — каза Ран рязко. — Колкото до по-възрастни жени... — Той поклати глава. Тази тема му беше неприятна.

Шарп се засмя.

— Просто ми кажи, ако и когато, и аз ще дойда да те спасявам!

Той си легна тази вечер с приятно чувство за спокойствие, но и за предизвикателства към ума и духа. След смъртта на баща си не беше прекарвал такава вечер. Може би никога не беше прекарвал такава

вечер, тъй като Шарп имаше чувство за хумор, което липсваше дори на баща му. Нещо повече, Шарп беше пътувал в много части на света, в отдалечени краища на Индия и Китай, на Тайланд и Индонезия, и разказваше истории за преживяванията си, забавни или опасни. За пореден път беше говорил за любов.

„Онези древни хора разбират изкуството на любовта, докато ние няма да го разберем и след хиляда години. Защото сме много недодялани, мило момче. Може би «прости» — по-меко казано. А колкото до секса, имаме само една примитивна представа за многобройните му възможности като средство за създаване на връзка между двама души. Момиче плюс момче е равно на секс — ние горе-долу дотук стигаме. Не знаем нищо за финото взаимодействие между умовете на двама души, на две личности, за изкуството на физическото докосване, на милувката между две личности, независимо от техния пол. Сексът сам по себе си е нищо — най-нисшите животни го практикуват. Той може да бъде облагороден само от онези, които го разбират така, както го разбират азиатците — секс, изтънчен до съвършенство, постигнато през вековете от опита на поети и художници.“ Когато се разделяха за нощта, той някак срамежливо се бе отдръпнал да не би Шарп пак да го целуне по бузата. Но Шарп не направи такова нещо. Само протегна дясната си ръка.

„Лека нощ, мило момче. Да спиш добре в огромното старо легло на прапрадядо ми от Бостън. Между другото, ще видиш, че солите за вана действат много освежаващо. Оставил съм ти от тях в банята. Аз също ги използвам — открих ги в Париж миналата година. Приятни сънища, мило момче. Закуската е в осем — точно навреме за нашата лекция от девет, ако можем да изгазим снега в двора на колежа!“ Той опита солите за вана в горещата вода, смутен, незапознат до този момент с женския аспект на тези удоволствия, и се изненада на силното сладко-горчиво ухание, от което се почувства чист и ободрен. Сапунът също му беше непознат, английски сапун, пенеше се толкова много, че си изми и косата. Когато горещото ухание се просмука навсякъде в тялото му, той се изсуши с огромна кафява хавлиена кърпа и облече, малко колебливо, бялата копринена пижама, оставена на леглото. Коприната, галеща кожата му, хлъзгавите ленени чаршафи, които се изпъваха под меките, леки одеяла над него подсилваха

чувството му за разкош. В камината с боядисана в бяло рамка горяха дърва.

„Казах на моя прислужник да запали огън за теб — да заспиш, когато дървата станат на жарава“, обясни Шарп. „Освен това стаята е доста голяма и става хладно в снежна нощ като тази...“

Сега обаче не беше студено, той угаси нощната лампа и легнал загледа огъня, докато снегът валеше меко и затрупваше външните первази на прозорците. Искаше да остане дълго буден, за да премисли всичко, за което Шарп бе говорил вечерта. Беше почувствал, че светът му се разширява, прекрасен свят, който досега бе виждал само чрез книгите. Но Шарп беше ходил навсякъде. Беше обикалял улиците с индийски пазари, беше живял в малки странноприемници в японски села, беше изкатерил Фуджияма, за да погледне в спящия му кратер. А след време на остров Ошима беше видял действащ вулкан и беше усетил как земята трепери под краката му.

„Пет дни по-късно целият ръб, на който стоях, се отчупи и падна в димящата бездна“, бе казал Шарп.

Паметта му, винаги готова да представи пълна картина на всичко, което мисълта му рисуваше, се стрелкаше калейдоскопично в различни точки на света. Защо седи тук в този малък град, една миниатюрна точка на картата, животът му — погребан под книги, когато действителността го чака навсякъде по света? Достатъчно време ще има за книги, когато остарее и няма да може да скита!

„Трябва да знаеш всичко, беше казал Шарп. Всичко, което можеш да намериш в книгите е добре дошло. Книгите са пряка пътека към тоталното знание. Не можеш да научиш всичко от собствен опит. Използвай опита да свериш онова, което вече си научил от книгите...“

Но защо той не пише книги, използвайки опита си? Цял живот чете книги. „Не си спомням кога се научи да четеш“, обичаше да казва майка му в прилив на нежност. „Мисля, че се роди научен да четеш.“

Писането на книги можеше да придаде смисъл и цел на всичко, което би могъл да преживее. Когато беше на пет години, искаше да се научи да свири на пиано и сега свиреше добре, но не се занимаваше с това. Композирането може би беше нещо друго, различно от това просто да свириш творбите на други хора, колкото и велики да са те... а и той беше писал музика, както бе писал и поезия. Но книги, важни книги, съхраняващи дълготрайно знанието му, натрупано от личен

опит, което означава, че то може да бъде описано и обяснено... Представи си книги, вече написани, тържествено подредени върху лавица, със собствен живот, дълго след като той е умрял. С тази сериозна и внушителна картина, която виждаше ясно в ума си, той се предаде на съня. Жаравата в камината бе станала на пепел, а навън снегът продължаваше да вали.

През нощта бавно и нежно го събуди една ръка, която галеше бедрата му и се доближаваше много бавно, много нежно до гениталиите му. Отначало помисли, че сънува. Беше започнал да сънува странни нови сънища, не много често, защото неговият изключително бърз физически растеж, съчетан с непрестанно четене и учене, с неговата идея фикс да научи всичко, колкото се може по-бързо, поглъщаше цялата му енергия. Но изведнъж се събуди, когато усети, че тялото му реагира на галещите го ръце. Изправи се рязко в леглото и на светлината на новозапален огън се озова лице в лице с Шарп. Дълго се вираха един в друг. Шарп гледаше усмихнат, с полузатворени очи. Беше загърнат с червен атлазен халат.

— Оставете ме! — процеди Ран между зъби.

— Да не би да те изплаших, мило момче? — попита тихо Шарп.

— Просто ме оставете — повтори Ран.

Той отблъсна Шарп от себе си и уви одеялото под кръста си.

— Въвеждам те в любовта — каза тихо Шарп. — Има много видове любов. Всяка любов е хубава. Научих това в Индия.

— Аз си отивам вкъщи — каза Ран неотстъпчиво. — Бъдете любезен и напуснете стаята, за да се облека.

— Не ставай смешен. — Шарп се изправи. — Снегът е седемдесет сантиметра.

— Ще го изгазя.

— Държиш се като дете — каза Шарп. — А говорихме за жизнен опит. Цяла вечер говорихме за нуждата от жизнен опит. Но когато ти го предлагам под формата на една изтънчена любов, стара като Гърция и Платон, те хваща страх. Искаш да избягаш у дома при мама.

— Може би сте прав, доктор Шарп. Може би се държа като дете. Наистина няма причина да се връщам у дома в снежна буря. Просто

съм много изненадан и не желая да обсъждам повече този въпрос, затова ми се струва, че най-добре е да си вървя.

Шарп седна на стола до камината и загледа Ран.

— Пак казвам, не ставай смешен. Снегът е седемдесет сантиметра. Щом не желаеш този въпрос да се обсъжда повече, слагаме точка. Отивам да си лягам и те оставям сам. В края на краищата аз също имам гордост, нали разбираш.

— Сигурен съм, доктор Шарп, сигурен съм също така, че мога да разчитам на вас никога повече да не ме безпокоите.

— Можеш да разчиташ, Ран. Сега отивам да спя. Лека нощ, мило момче, съжалявам, може би съжалявам по-скоро за себе си, отколкото за теб, че нещата не могат да бъдат по-различни.

Когато Доналд Шарп излезе от стаята, Ран се опита да подреди в ума си събитията от вечерта, за да разбере какво се е случило. Но това не му помогна, защото не можеше да разбере. Беше безнадеждно уморен, беше толкова гневен, та чак му ставаше лошо и за своя изненада и ужас избухна в сълзи веднага щом угаси лампата и придърпа завивките към раменете си. Не бе плакал, откакто баща му беше умрял, но и тези сълзи бяха горчиви. Чувстваше се наранен, обиден, с осквернено тяло — беше загубил приятеля, на когото беше повярвал с цялото си сърце и душа. Нещо повече — и остана шокиран от това ново откритие за себе си, — тялото му, докато спеше, беше реагирало физически на стимулиращите ласки. Беше гневен и на себе си. Разбира се, че не можеше да продължи с колежа. Ами ако Шарп поиска да се обяснява, извинява, да се опитва да установи отново някаква връзка? Ран беше толкова притеснен от собствената си реакция, че не можеше дори да помисли за това.

Върна се вкъщи рано на другия ден.

— Аз ще замина за известно време — каза той на майка си, опитвайки се да говори спокойно.

Майка му го изгледа от другата страна на масата с широко отворени сини очи.

— Сега? По средата на учебния срок?

Той замълча. Ами ако й каже за снощи? Реши засега да не го прави. Вътрешният му конфликт беше прекалено голям. Трябваше да премисли отначало докрай връзката си с Доналд Шарп — възхищението към човека и отделно преживяването от предишната

нощ. Ако баща му беше жив, щеше ли да му каже? Една година по-рано, да, щеше да му каже. Но сега, когато възмъжаваше, а беше достатъчно възмъжал да разбере до каква степен случилото се, се дължи на часовете, които беше прекарал с Шарп, смяташе, че не би споделил за снощното преживяване дори с баща си. Изтръпваше от физическо отвращение към Шарп, като си помислеше за него и щеше да изтръпва всеки път при всеки спомен за случилото се, но му трябваше време да разбере защо човек, интелигентен като Шарп и, да, добър, може да прибегне до толкова унизителен физически акт. Може би никога нямаше да разбере. В такъв случай трябваше да разбере себе си, да разбере също така защо, след като мразеше постъпката, с изненада беше установил, че не мрази човека. Но шокът, ужасът бяха много болезнени. Трябваше му време да си изясни собствените чувства.

— Да, сега — отговори той.

— Къде ще отидеш? — попита майка му.

Той видя, че тя се опитва да прикрие уплахата си, може би дори страха си. Долната ѝ устна потреперваше.

— Не знам — призна той. — На юг, може би, за да бъда на открито.

Тя не попита нищо повече и той знаеше защо. Отдавна беше чул баща си да ѝ казва: „Не притискай момчето с твоите въпроси. Когато е готов да ни каже, тогава ще ни каже“.

Много пъти беше изпитвал благодарност за този съвет, но никога толкова голяма колкото сега. Стана от масата.

— Благодаря, мамо — каза тихо и се качи в стаята си.

През нощта се събуди и както лежеше тихо с широко отворени очи, видя майка си, застанала до леглото му, заметната с дългия си бял вълнен пеньоар. Той запали нощната лампа и видя, че тя го гледа.

— Не мога да заспя — каза замислено тя.

— Не ти ли е добре? — попита той и се изправи в леглото.

— Чувствам тежест тук — посочи тя, като сложи ръце на гърдите си.

— Болка ли?

— Не физическа — обясни тя. — А тъга, самота. Щях да понеса по-леко заминаването ти, ако знаех какво се е случило, та искаш да заминеш.

Той на мига стана бдителен.

— Кое те кара да си мислиш, че нещо се е случило?

— Ти си променен... много променен. — Майка му седна на леглото и двамата се озоваха лице в лице. — Такава грешка беше, че умря баща ти, а не аз — продължи тя все така замислено. Гласът ѝ беше момичешки, много млад и нежен. Но тя не беше стара. Била е на двайсет и две, когато той се беше родил, а сега изглеждаше дори по-млада, особено с тази златиста коса, която се къдреше, спускайки се по раменете ѝ. — Аз трябваше да умра — повтори печално тя. — Аз не съм способна да ти помогна. Знам това. Разбирам защо не можеш да споделиш с мен. Сигурно няма да знам как да ти помогна.

— Въпросът не е, че не искам да споделя — възрази той. — Въпросът е, че не знам как. Толкова е... отвратително.

— За момиче ли става дума, скъпи? Защото, ако е така, аз съм била момиче и понякога...

— Точно там е работата. Не е за момиче.

— За Доналд Шарп ли е?

— Откъде знаеш?

— Ти толкова се промени, откакто се запозна с него, Рани... толкова те погълна вашето приятелство. И аз се радвах. Той е високоинтелигентен, всички така казват. Бях щастлива, че той ти преподава — като по-голям брат, но...

Тя замълча и въздъхна.

— Но какво? — попита той.

— Не знам — каза тя с разтревожен глас, със загрижено лице, с очи, търсеци неговото лице.

И тогава той не издържа, започна несигурно, дума по дума. Налагаше му се да ѝ каже, след като сега бяха сами в тъмнината на нощта. Налагаше му се да сподели мъката от спомена за предишната вечер, когато Доналд Шарп внезапно се бе превърнал в непознат, от когото трябваше да избяга.

— Снощи — започна той, запъвайки се, и спря.

— В къщата на Доналд Шарп ли? — попита тя.

— Да, аз бях в стаята за гости. Бях заспал. Преди това прекарахме чудесна вечер — говорихме за наука и изкуство, за посоката, в която бих могъл да тръгна. Дълго след полунощ си дадохме сметка колко късно е станало. Той ме заведе в стаята и си пожелахме лека нощ. След това се върна да види дали всичко е наред. И си отиде. Беше казал на прислужника си филипинец да остави един чифт от неговите бели копринени пижами на леглото — огромно легло с балдахин. След банята облякох пижамата. Никога преди това коприна не беше докосвала кожата ми — толкова меко, толкова гладко... Заспах бързо. Изглежда съм спал доста време. Когато си легнах огънят гореше — гореше много ярко, когато угасих нощната лампа. На нощното шкафче мисля, че имаше един том със стиховете на Кийтс, но не четох. Просто лежах, гледах как огънят гасне и заспах. Когато се събудих...

Той замълча — толкова дълго, че тя нежно го подкани.

Той се отпусна на възглавницата и затвори очи.

— Бях събуден...

— От *него*? — попита тя.

— От някого... който галеше бедрата ми и после... ме докосваше... там. Усетих, че реагирам. Помислих, че сънувам нещо от онези сънища... нали знаеш?

— Да, знам — каза тя много тихо.

— Не беше сън. На светлината на новия огън можех да видя лицето му. Усещах ръцете му... заставяха ме... против волята ми. Мразех се. Скочих от леглото. Бях толкова разгневен — на себе си, мамо! Как може тялото да реагира така на нещо, което човек мрази, което му е противно и отблъскващо? Уплаших се — от *себе си*, мамо!

Ето, беше й казал. Беше го изрекъл с думи. Това нямаше вече да бъде тайна, за която знае само той. Легнал с ръце под главата, той отвори очи и срещна нежния й, състрадателен поглед.

— О, горкият, горкият човек! — прошепна тя.

Той беше изумен.

— Ти съчувстваш на *него*?

— Кой не би му съчувствал? — отвърна тя. — Той се нуждае от любов, която никога не може да намери — никога не може истински да намери, защото е против човешката природа. Мъже и жени Бог ни е създал и когато някой нещастник се опитва да открие любовта с мъж или с момче, обречен е да бъде нещастен. Така или иначе, той се

оправдава, като казва, че важното нещо в живота е да обичаш и да бъдеш обичан, но знае, че ще намери само някакъв извратен вид любов. Като мъжко куче, което се качва на мъжко куче. Няма задоволяване. О, да, на него му съчувствам, моето момче. Слава богу, че ти не си малко дете, подлъгано с играчка, с фунийка сладолед или с нещо друго, а си изпитал просто страх или дори удоволствие. Слава богу, че си достатъчно голям.

— Но аз, мамо... как можах аз... моето... моето тяло да реагира на неговото... докосване, след като толкова го мразех? Това ме плаши.

— Не се обвинявай, моето момче. Не си реагирал *ти*. Тялото си има собствен механизъм. Ти научи един урок — тялото ти има отделно съществуване, а умът ти, волята ти трябва да го контролират непрестанно, докато дойде моментът да действа самостоятелно. О, колко ми се иска баща ти да беше тук да ти обясни тези неща.

— Разбирам вече — каза той съвсем тихо.

— Тогава трябва да простиш на Доналд Шарп — каза убедено тя.
— Прощаването е разбиране.

— Мамо, аз не мога да се върна на училище тук.

— Не, не можеш, това е ясно. Нека обаче да помислим малко. Би могъл да останеш вкъщи един-два дни. Не бива да решаваме прибързано къде е най-добре да отидеш.

Той въздъхна.

— Добре поне, че си съгласна, че трябва да замина...

— По този въпрос ще се разберем — каза тя. Наведе се към него и го целуна по челото. — Сега вече може да поспя, но ти също трябва да се наспиш.

Тя затвори тихо вратата, а той продължи да лежи няколко минути, разтоварил се от гнева, от срама, от чувството за вина. Макар че сега не искаше никога повече да вижда Доналд Шарп, изпита чувство за загуба. Въпреки всичко Доналд Шарп щеше да му липсва. Имаше взаимност между тях и той смяташе, че това ще продължи вечно. Сега изпитваше чувство за загуба, за самота. Кой е неговият приятел? Майка му, разбира се, но той имаше нужда от нещо повече. Имаше нужда от приятели.

Както лежеше сам в леглото, склучил ръце под главата си на възглавницата, той си спомни едно предупреждение на баща си малко преди да умре. С помощта на дарбата си да вижда онова, което си

представя, той си припомни. Той седеше до баща си, легнал на кушетката във всекидневната. Гласът на баща му беше слаб, защото приближаваше края на живота му и двамата го знаеха. Той знаеше също, че баща му се опитва да му каже за краткото време преди да дойде смъртта онова, за което му бяха нужни години — годините, които нямаше да доживее.

„Ще бъдеш самотен, моето момче. Самотният творец е източникът на всичко творческо. Той е авторът на всички най-важни идеи и произведения на изкуството в човешката история. Самотни творци — ти ще бъдеш един от тях. Никога не се оплаквай, че си самотен. Роден си, за да си самотен. Но светът има нужда от самотния творец. Запомни това. Творчеството на един човек показва, преди всичко, че можеш да бъдеш велик. Какво вдъхновение!“

Легнал в леглото си, буден, той преразгледа живота си, какъвто го помнеше, кратък живот като брой години, но някак стар. Беше прочел толкова много книги, беше натрупал толкова много мисли, умът му постоянно гъмжеше от идеи — и тук със способността си да вижда нещата, изведнъж си спомни златните рибки в езерото под върбата в градината и първите топли дни на пролетта, когато слънцето грееше, а водата се движеше и оживяваше с проблясващото злато, докато рибата се измъкваше от тинята, където се беше подслонила за зимата. Това, мислеше той, е жива картина на ума му, постоянно святкащ, задвижван от проблясващи мисли, тласкащ към изследователска работа. Често този негов ум го изтощаваше, не можеше да намери покой от него, освен когато спеше, но дори сънят му беше кратък, макар и дълбок. Понякога умът му го събуждаше, докато действаше самостоятелно. Той си представяше мозъка си като нещо отделно от себе си, създание, с което трябва да живее, чаровна магия, но също и бремене. За какво е роден? Какъв е смисълът и целта? Защо е различен от Крис например? Не беше виждал Крис от онази кратка среща малко преди баща му да умре. Две години бяха минали оттогава, години, през които той си пробиваше път в колежа. Сега, преди да започне отново на друго място, ако наистина започне, му хрумна да намери Крис — от любопитство и с желанието да се върне,

макар и за кратко в миналото. Така умът му, взел някакво решение, му позволи най-после да заспи.

— Здравейте — каза Крис, излизайки от гаража. — Какво мога да направя за вас?

— Не ме ли познаваш? — попита той.

— Не се сещам — втренчи се Крис в него.

— Толкова ли съм се променил? Аз съм Рани или Ран сега.

Лицето на Крис, закръглило се с годините, разцъфна в усмивка.

— Да ме вземат дяволите — каза бавно той. — Точно така, да ме вземат. Но ти си двойно по-висок, отколкото беше. Направо си се изстрелял.

— Като баща ми — каза той. — Помниш ли колко висок и слаб беше?

Крис погледна притеснено.

— Наистина ми стана много мъчно, като чух за него. Хайде влизай. Аз ще бъда зает с клиенти по обяд, когато започнат да пристигат големите камиони за Ню Йорк.

Той последва Крис в гаража. Седнаха.

— Аз съм собственикът сега — каза Крис, опитвайки се думите му да прозвучат небрежно.

— Поздравления — каза Ран.

— Да — продължи Крис. — Това стана миналата година, когато Рути и аз се оженихме. Помниш ли Рути?

И още как. Никога нямаше да забрави онази розова пъпка, която беше видял с детското си невежество, толкова недорасло, че не беше и любопитство. Чудеше се дали Рути помни.

— Разбира се, че я помня — каза той. — Тя беше толкова хубава.

— Да — каза гордо Крис, преструвайки се, че това не го интересува. — Трябваше да се оженя за нея, за да разкарам ухажорите. Тя е хубава, така е. Всъщност — той замълча и после се засмя — беше толкова хубава, че сега и бебето го чакаме по-рано. Трябваше да побързаме със сватбата. Аз, разбира се, исках да се оженя за нея, дума да не става, но трябваше да избързаме с всичко. Тоя гараж — можех да изчакам още година-две... — нашите трябваше да помагат. Но... — Той се потупа по коленете. — Свършено е вече. Аз се оправям.

Бизнесът върви добре тук, това е маршрутът на камионите. — Той погледна към отворената врата. — Ето я Рути, идва да ми донесе топъл обяд. Ще хапнеш ли с мен? Винаги има достатъчно. Тя не пести, не и Рути. Много си я бива нея.

Рути застана на вратата и се поколеба с кошница в ръка.

— Не знаех, че не си сам — каза тя.

— Влизай, миличка — извика Крис. — Познай кой е това!

Тя влезе, остави кошницата на масата и загледа Ран.

— Виждала ли съм ви преди? — попита тя.

Да, тя беше хубава както винаги, помисли си той, лицето ѝ беше по-пълно, но почти като на дете, каквото го помнеше. Тялото ѝ обаче беше тяло на жена, готова да роди. Тайнството на раждането! Той още не беше мислил за това. Не беше мислил и за жени, животът му беше ангажиран толкова много с живота на ума му.

— Да, виждала си ме преди — каза той.

Те изчакаха Рути отново да го разгледа. Накрая тя поклати глава.

— Не те помня — каза тя.

Той изпита облекчение. Тя не го помнеше. Вероятно е имало много епизоди от този род, но не по детски невинни като онзи, който помнеше толкова ясно.

— Това е Рани! — изкрещя Крис, смеейки се на нейното недоумение. — Помниш ли малкия Рани в училище? Дето винаги знаеше всички отговори? Ти си беше голям многознайко, Ран, на глупаци ни правеше нас, останалите. Ама и ние тогава много не те харесвахме заради това.

— И сега няма да ме харесате — каза той тихо с горчивина в гласа.

— Ааа, сега това няма значение — отговори добронамерено Крис. — Аз си имам моя гараж. Имам си моето момиче — какво друго ми е нужно? Изкарвам добри пари.

Рути седна, без да отмества очи от него.

— Променил си се — заяви тя. — Никога нямаше да те позная. Не беше ли малко особен?

— Не, никога не е бил — беше си просто едно дете, каквито бяхме и ние, ама твърде умен за нас, така мисля. Всякакви хора има. Какво си донесла? Свинско с боб — за цяла армия! Ела да си вземеш, Рани.

Той се изправи.

— Не, благодаря, Крис. Трябва да тръгна. Заминавам...

— Къде отиваш?

— Първо в Ню Йорк — в Колумбия може би. Завършвам догодина и тогава може да помисля за моя докторат. Не съм решил още.

Крис зяпна.

— Значи на колко години си сега?

— Петнайсет.

— Петнайсет! — повтори Крис. — Чуваш ли го, Рути? Още е дете, а говори как ще става доктор!

Той отвори уста да обясни, че „не става дума за лекар“, но се отказа. Какъв смисъл имаше това? Тези хора не бяха неговите хора.

— Довиждане — каза той. Протегна ръка на Крис, после на Рути. — Радвам се, че дойдох, преди да замина. — Те бяха сърдечни, честни, добри, но не бяха неговите хора и той тръгна, разделяйки се с тях завинаги.

„Където и да отидеш, моето момче, го беше помолила майка му, спри в Ню Йорк да се видиш с баща ми — твоят дядо. Той живее сам там в малък апартамент в Бруклин. Не знам защо. Рядко ми пише сега. Когато се върна в Америка след смъртта на майка ми, отиде в родния си град. Каза, че винаги е искал да живее там и то сам. На мен това не ми беше приятно, но той никога не е бил като другите. Понякога се чудя дали ти не приличаш на него.“

Той не обеща, че ще потърси дядо си. Но все пак отиде в Ню Йорк и нае стая в малък хотел — обикновен, но ужасяващо скъп, макар че майка му му бе дала парите, с които някога, преди да умре баща му, планираха да пътуват до Европа. Стаята беше дълга, тясна и „самостоятелна“, както казваше собственикът на хотела, защото в единия край имаше малка газова печка, още по-малък хладилник и мивка със студена вода. В дъното на тъмния и пращен коридор, в който се излизаше от стаята, беше общата баня с една стара вана на четири крака, поставена до тоалетната. Но самата стая беше мебелирана в някакъв стил и леглото беше чисто. Собственикът, много стар, брадат еврейин с малка черна шапчица на главата, се гордееше със стаята.

— Като дойде пролет, ще видите през прозореца едно дърво отвън — каза той. — Диво дърво, разбира се, никой не го е посадил, но то става все по-голямо всяка година, а расте от една пукнатина в цимента.

Това значи щеше да бъде домът му неизвестно за колко време. Защото все още не беше решил дали да отиде в някое училище или колеж, независимо какво бе казал на Крис. На учителите не можеше да се има доверие. На никого не можеше да се има доверие. Щеше да живее сам и да учи. Някъде в този безкраен град имаше книги, библиотеки, музеи и те щяха да бъдат неговите класни стаи, те и улиците. Всичко имаше тук в града. Той не беше готов да види дори дядо си. Не си беше давал сметка колко му е нужно да бъде сам и свободен — свободен дори от училище и от учители. Реши, не толкова съзнателно, колкото инстинктивно, че няма да се върне да учи в колеж, нито ще мисли за докторати и научни степени. Искаше да научи всичко за живота, да го научи, живеейки го. Изведнъж осъзна, че не знае нищо — абсолютно нищо.

Той не се чувстваше самотен от това, че беше сам, тъй като цял живот беше самотен и сега не забелязваше нищо по-различно. Сега, когато никой не го познаваше и той не познаваше никого, можеше да си мисли разни неща необезпокояван. Той не толкова мислеше, колкото се чудеше. Живееше в атмосфера на чудене, учудваше се на всичко, което виждаше и чуваше. Градът го приемаше, както морето приема рибата. Ставаше рано, защото рано сутрин градът беше различен от града по обед или вечер и нощем. Улиците бяха чисти, защото цяла нощ големи машини маршируваха тежко напред-назад и метяха с големи метли, направени от изолационни ленти, или изхвърляха мощни струи вода, които се разплискваха по асфалта и с бълбукане се отправяха към канализацията. Сутрин въздухът беше прохладен. Ако вятърът духаше от морето, въздухът беше почти кристален, но само преди хората да се излеят на улиците, преди големите камиони да дойдат с клатене и грохот от магистралите, натоварени с храна и стоки, бълвайки от задната си част противни, тежки газове, преди колите и такситата да се хвърлят в надпревара със сменящите светлините си светофари.

Обичаше да отива рано на реката, която се вливаше в морето. Харесваха му пазарите за риба, продавачите и купувачите на всякаква риба. Всичко това беше съвсем ново за него, защото идваше от вътрешността на страната, там беше роден и отрасъл. Най-много обичаше корабите. Един ден щеше да прекоси с кораб Атлантическия океан. Но засега в този огромен град имаше какво да научи. С вече обучения си и дисциплиниран ум той раздели града на части по раси и националности. Не всички хора говореха английски и той щеше да се опита да разбере от коя част на света са — пуерториканци, които говорят испански? Нищо не го наскърбяваше, дори не докосваше истинската му същност, когато го псуваха за това, че е с бяла кожа и различен от тях. Разбираше инстинктивно, с образите в ума си, как е възможно да мразиш по принцип. Защо не? Те имаха причина да го мразят. Той изучаваше и чернокожите с безкрайно учудване, скитайки из техните улици, наблюдавайки ги, слушайки колко странно говорят на английски и затова му беше по-трудно да разбира тях, отколкото пуерториканците, макар че те не говореха чист испански език. Чернокожите се различаваха от всички други. Той го чувстваше, знаеше го. Знаеше го със своя подреден, всеобхватен ум.

През тези седмици, които бързо преминаваха в месеци, той продължи да живее сам, но все пак не беше сам сред милионите хора, които го заобикаляха. Имаше навика да говори с всеки, който се окажеше близо до него, задавайки безкрайни въпроси, съхранявайки отговорите, кратки или дълги, в бездънния кладенец на паметта си, без да се замисля за какво ще му потрябва всичко това, което е научил. Питаше, слушаше, трупаше настрани и подтикван от безграничната си способност да се учудва, продължаваше своя живот, давайки си сметка, че това е само един преходен миг в годините безчет. Пишеше редовно на майка си, но както обясняваше, все още не бе имал време да потърси дядо си. Парите, с които бе тръгнал, си оставаха почти недокоснати, тъй като живееше пестеливо, изяждаше огромни количества храна, която беше проста и евтина, и от време на време изкарваше пари от временна работа, обикновено на кейовете, където товареше и разтоварваше кораби. Все още нямаше доверие никому и държеше парите си в няколко големи банкноти, скрити някъде в него

или под възглавницата му нощем. Държеше се приятелски със съседите, когато ги срещнеше, но все така не се сприятеляваше с никого. Не страдаше, че няма приятели сега, защото никога не бе имал, с тези свои мисли, които винаги избързваха много пред техните мисли.

Времето можеше да тече все така за него, ако не беше едно преживяване една вечер към полунощ, което го накара да почувства, че някой трябва да знае за това, някой, който е свързан с него. Беше ходил на опера в Метрополитен, беше се изкатерил до мястото си високо под самия покрив, откъдето движещите се фигури на сцената се виждаха като джуджета. Но музиката се извисяваше нагоре, гласовете бяха превъзходни и чисти, а той беше дошъл да чуе точно това, след като часове наред беше чакал на опашка да си купи билет. Накрая, залитайки надолу по стълбите сладостно размечтан и сам сред тълпите хора, които се изливаха навън, той реши да не се качва на метрото, а да върви пеша, защото нощта беше ясна и пълнолунна. На ъгъла на една тъмна, почти безлюдна улица той спря да изчака червената светлина да се смени със зелена. Докато чакаше, забеляза един млад мъж, почти момче — толкова млад беше, — слаб, с дълга тъмна коса, падаща върху бледото му лице, да се приближава към него.

— Здравсти — каза момчето. — Отиваш ли някъде?

— В квартирата ми — отговори Ран.

— Да ти се намира четвърт долар, или нямаш? — попита момчето.

Ран опипа десния си джоб, намери монетата и я даде на момчето.

— Благодаря — каза младежът. — Ще мога да си купя нещичко за ядене.

— Не работиш ли? — попита Ран.

Момчето се засмя.

— Ако това може да се нарече работа — каза безгрижно то. — Сега отивам да обиколя нощните клубове. Ще изкарам пет... може би десет долара.

— Как? Ако не работиш...

— Искаш да кажеш, че не знаеш? Откъде идваш ти?

— Охайо.

— Нищо чудно, че нищо не знаеш! Виж сега как се прави. Избирам си някой — богат, сам — и му искам десет долара или пет, ако не е толкова богат. Той ме гледа все едно съм луд, може да ми каже

да се разкарам, че да не се случи нещо. Тогава му казвам, че ако не ми даде парите, отивам при полицаия — винаги така казвам, когато знам, че на съседния ъгъл има полицай. Казвам му, че ще кажа на полицаия, че ми е направил предложение.

— Направил ти е предложение?

Момчето се разсмя дрезгаво.

— Божичко, какво дете си! Не знаеш ли? Някои мъже харесват момичета, други харесват момчета. Единствената разлика е, че да харесваш момче е престъпление. Значи онзи приятел разбира, че може да си докара голяма беля и за да не стане така, дава парите.

— Така ли си изкарваш прехраната?

— Точно така — хем е лесно, хем не работиш. Опитай и ще видиш.

— Благодаря, предпочитам да работя.

— Както искаш. Не е лесно човек да си намери работа. Имаш ли семейство?

— Да. Дядо ми.

— Добре и довиждане. Виждам един мъж, идва насам.

Момчето хукна по улицата към един ресторант, откъдето току-що бе излязъл един добре облечен мъж. Мъжът спря, поклати глава и момчето се затича към ъгъла, където стоеше един полицай.

Ран повече не чака. Изведнъж му се прииска да се запознае с дядо си. Още утре рано да го намери. Не искаше да бъде повече сам в този съсипан град.

Адресът беше в Бруклин, но той все още не беше ходил там. Мразеше метрото и обичаше да ходи пеша, особено сутрин рано, когато въздухът беше още чист, а улиците почти празни. Само големи камиони навлизаха с грохот в града от провинцията, натоварени с птици, зеленчуци и плодове, с яйца и месо. Разходи се по Уолстрийт, тази тясна ивица във финансовото сърце на града. Забави се, за да погледне през желязната ограда на едно старо гробище, разположено около опушена до черно църква — Франсес Тавърн, — чиято история знаеше, и спря, загледан в надписа и във все още затворените врати. Когато най-сетне стигна до големия Бруклински мост, спря, вперил поглед в течащата вода долу. Корабите, шлеповете вече потегляха. Той

виждаше това по обичайния си начин, като поглъщаше всичко и не спираше да се чуди, видяното потъваше дълбоко в ума и в паметта му и още по-дълбоко, в подсъзнанието му, за да изплува някак, някога, когато имаше нужда от него — в цялост или на части.

Така извървяваше улица след улица — беше разучил добре маршрута, преди да тръгне. Не обичаше да пита за пътя, обичаше да го открива и затова се научи да запаметява картата визуално, та да знае винаги къде се намира. И по обяд преди слънцето да стигне своя зенит, се озова пред една стара, но много чиста жилищна сграда. Улицата беше тиха, от двете страни с дървета, които започваха да се оцветяват в есенни тонове.

Влезе в сградата и видя един стар портиер в сива униформа, заспал в кресло с удобна и мека тапицерия от плътна коприна.

— Ако обичате, моля...

Възрастният човек се събуди на мига.

— Какво искаш, момче? — попита той с треперещ старчески глас.

— Дядо ми живее тук — доктор Джеймс Харкорт.

— Очаква ли те? Той обикновено става следобед.

— Бихте ли му казали, че внукът му Рандолф Колфакс от Охайо е тук?

Старият човек се надигна вдървено от стола си и тръгна към телефона. След малко се върна.

— Каза, че още закусва, но може да се качиш. Последният етаж, вдясно, третата врата. Аз ще те кача. Асансьорът е тук.

Асансьорът го стовари на последния етаж, той зави надясно и почука на третата врата. На вратата от махагон имаше старомодно медно чукало, а точно по средата беше закрепена малка табелка с изписано на нея име — Джеймс Харкорт, лекар, д.м. Вратата се отвори и пред него застана дядо му с ленена салфетка в ръка.

— Влизай, Рандолф — каза той с изненадващо дълбок и силен глас. — Очаквах те. Майка ти ми писа, че идваш. Закусвал ли си?

— Да, сър. Станах рано и дойдох пеша.

— Сядай тогава и приеми, че това е лек обяд. Ще поръчам още една порция бъркани яйца.

Той последва високия, много слаб възрастен човек в малка трапезария. В стаята влезе най-старият човек, когото някога бе виждал,

с безукорно бяло сако над черни панталони.

— Това е моят внук — каза дядо му. — Рандолф, това е моят верен прислужник Сунг. Той се прикрепил към мен преди години, защото аз можах да... да му направя една малка услуга. Сега Сунг се грижи добре за мен. Яйца, Сунг, бъркани, с кафе и препечен хляб.

Старият човек дълбоко се поклони и излезе. Все още прав, той срещна ясните сини очи на дядо си.

— И защо трябваше да чакаш толкова дълго да дойдеш при мен? — попита дядо му. — Сядай.

— Наистина не знам. Мисля — продължи той след кратък размисъл, — мисля, че исках да видя всичко — града, хората — първо за себе си, за да мога да ги запазя, нали разбирате, вътре в мен такива, каквито са... за мен, искам да кажа. Както става, когато гледаш снимки, нали разбирате — отделени настрана неизвестно с каква цел, аз по този начин уча: първо виждам, после се учудвам и после научавам.

Дядо му слушаше внимателно.

— Много смислено — каза той. — Аналитичен ум — това е добре! И вече си тук. Къде ти е багажът?

— В хотела, сър.

— Веднага трябва да го донесеш. Разбира се, че трябва да живеем заедно. Аз имам достатъчно място, особено след като жена ми почина. Живеея в нейната стая, не в моята. Ние предпочитаме отделните стаи, но след като тя пое по своя път, аз се преместих в нейната стая, защото мислех, че за нея ще е по-лесно да ме посещава там, както и се оказа. Не че идва често — тя е независима, винаги е била такава, — но когато има нужда или разбира, че аз имам нужда, идва незабавно. Разбрахме се за това още преди да си отиде.

Той слушаше слисан и объркан. Умряла ли беше баба му? Дядо му продължаваше да говори.

— Бих изпратил Сунг с тебе да вземе багажа ти, но той се страхува да ходи в Манхатън. Преди десет години полицията го търсеше заради бягство от работа. Серина — съпругата ми — и аз пазарувахме на Пето авеню. Мисля, че тогава търсехме наметка от бяла норка за нейния коледен подарък и той се появи, втурнал се напред, очевидно бягайки от някого. Не знаеше и дума на английски, но за късмет аз бях живял в Пекин няколко години, докато правех

научни изследвания там в прочутата болница Рокфелер. Аз съм лекар и демограф, а китайски знам достатъчно добре, та да го попитам какво се е случило. Аз никак не одобрявам нашата имигрантска политика към азиатците, затова му казах да не се страхува, защото ще го взема да ми бъде прислужник. Дадох му да ми носи палтото и веднага отидохме при мъжката конфекция, купих му един приличен черен костюм, накарах го да го облече и когато полицията влезе в магазина, аз изглеждах много ядосан, че се занимават с прислужника ми. Той дойде с нас вкъщи, но все още го е страх да ходи в Манхатън, което аз напълно разбирам, не защото се страхувам, а защото е място на разврата. Затова веднага бягай оттам, моето момче, и идвай тук.

— Но, дядо, не съм планирал...

— Никога не планирай, моля те. Просто свърши поредното нещо, което се случва. Винаги можеш да вървиш по твоята пътека. Но на мене ще ми е приятно да опозная единствения си внук.

Как би могъл да откаже? Старият господин беше очарователен. Сунг донесе бъркани яйца, подправени с... нещо много вкусно.

— Соев сос — обясни дядо му.

Той беше винаги гладен: яде с апетит, изпи три чаши кафе със захар и гъста, сладка сметана, справи се с купчина препечени филийки, намазани с масло и английски мармалад отгоре, а час по-късно тръгна „с такси“, както беше казал дядо му, пъхайки една банкнота в джоба на палтото му. „Никак не ме бива да чакам.“

Минаха близо два часа, докато се върна с багажа си, защото трафикът този ден беше претоварен и улиците, нелепо тесни за толкова огромен град, бяха задръстени от всякакви превозни средства. Но най-сетне се върна, възбуден от приключението с непознатия дядо — приключение, което нямаше да бъде постоянно, разбира се, защото нищо не е постоянно, освен онова, което той складираше дълбоко в подсъзнанието си, но беше нещо ново и с човек различен от всички останали, които познаваше. Защо майка му никога не му беше казала, че дядо му е живял в Китай, в Пекин, градът, за който той беше чел, поддавайки се на неговата магия? А какво беше това за съпругата на дядо му? Тя ли му беше баба? Серина! Помнеше, че е чувал това име у дома. Красиво име за жена, помисли си той. И чудейки се, той се върна

в къщата, където Сунг пое багажа му и се захвана да го разопакова, а дядо му го поведе към един огромен прозорец в стаята, която щеше да бъде негова.

— Това е единствената стая, от която можеш да видиш Статуята на свободата — каза дядо му. — Поради тази причина Серина отказва да живее в тази стая. Твърди, че просто не може да спори с тази велика каменна жена. Ха — Свобода, така говори Серина, искам да кажа. Винаги се забъркваше в хорските проблеми. Достатъчно беше да прочете вестника, и да хукне за Вашингтон да протестира или нещо подобно... Елис Айланд. Ходеше там ден след ден, опитвайки се да помогне на един или друг нещастник. Затова аз се нанесох в тази стая. Но тя беше права, нали разбираш. Между другото тя не ти е баба. Майката на твоята майка беше първата ми съпруга, блага жена, нежна, може би невежа — никога не бях сигурен колко знае, за каквото и да е. Горката ми Сара! Тя също умря, но никога не идва да ме види, макар че сега съм сам — Серина следи за това, не се съмнявам!

Той се разсмя силно и после внезапно стана сериозен.

— Разбира се, че сега, когато си тук, Серина може да стане потстъпчива. Ще говоря с нея — не, няма. Няма смисъл да тревожим истинската любов.

— Майка ми никога нищо не ми е казвала за вашата съпруга, сър — измърмори той, не знаейки какво да каже.

— О, тя не би ти казала — потвърди дядо му радостно. — Не е нужно, нали разбираш. Всеки от нас си има независим живот. Сега ще трябва да се забавляваш сам за кратко. Винаги спя един час преди вечеря, която е в седем часа. Виждаш ли тези лавици с книги? От това, което майка ти пише, излиза, че можеш сам да се забавляваш.

Дядо му излезе от стаята, а той отиде при лавиците с книги. Имаше една биография на Хенри Джеймс, той я свали и започна да чете.

* * *

— Предполагам — каза бодро дядо му, седнал на масата за вечеря, — че трябва да ти обясня за Серина. Истината е, че майка ти не знае нищо за нея. Когато майка ѝ умря — Сара, първата ми съпруга, —

аз бях в Пекин. Сара не поиска да отиде с мен в Китай. Тя смяташе, че това е дивашка страна, а не такава, каквата е — най-старата и най-цивилизована страна в света. Затова отидох сам. Тогава майка ти беше на три години. Сара се върна при семейството си. Фактически повече не сме живели заедно, макар че не бяхме официално разделени, но както казах, тя умря, докато бях в Пекин. Когато се върнах от Китай, бях много различен от онзи нахакан младеж, който бях, когато отидох там, убеден, че има толкова неща, на които ще науча китайците. Показа се, че те учеха мен.

— Колко време изкара там? — попита той.

— Отидох за една година, останах седем години — отговори дядо му. — Когато се върнах, се преместих тук. Имах работа в една частна фондация — един много богат човек на Уолстрийт, който се интересуваше от статистика за движение на населението и от населението в света. Моят офис беше там, точно срещу моста, на четиридесет и четвъртия етаж на един небостъргач. Там се запознах със Серина, всъщност тя беше негова дъщеря, умно, красиво, своенравно същество. Първо тя се влюби в мен. Аз не бях мислил за любов. Чувствах се неловко — тя беше много по-млада от мен. Отидох при баща ѝ по този въпрос. Той се разсмя, но я изпрати в Сорбоната за две години. После внезапно тя се появи отново, застанала до бюрото ми. „Ами, ето ме тук, при това съвсем същата“, така ми каза.

Той се разсмя с пискливия си глас. „Ами, значи трябва да те взема насериозно“, казах аз. Така и направих, в резултат на което се ожених за Серина, когато му дойде времето — или по скоро тя се омъжи за мен.

— Майка ми никога не ми е казвала — каза той.

— Не, няма как, защото, нали ти казах, никога не е виждала Серина — отговори дядо му. — Тя продължи да живее при леля си, а аз ходех редовно два пъти в годината да я видя колко е пораснала. Серина смяташе, че ще се чувства по-добре, ако не вижда детето ми. Винаги казваше, че емоциите не бива да се смесват. Но малката Сю винаги знаеше къде съм, знаеше също, че може да разчита на мен, ако е нужно. Въпреки това, когато баща ти умря, не ѝ предложих да те доведе тук да живеете при мен. Чувствах, че Серина ще се смути, дори след смъртта си. И освен това не бях сигурен дали Серина няма да

идва тук от време на време. Мисля, че няма да има нищо против тебе, но две жени...

Дядо му поклати съмнително глава. Последва тишина, която няколко минути никой от двамата не наруши. След това Ран, завладян от непреодолимо любопитство, заговори.

— Дядо, искаш да кажеш, че тя — Серина, съпругата ти — наистина идва при теб... сега?

Дядо му, който спокойно ядеше десерта с глазура, избърса устните си с огромна старомодна ленена кърпа за хранене, преди да отговори.

— О, да, точно така, моето момче — каза бодро той. — Никога не знам разбира се кога, както не знаех и кога ще дойде в стаята ми нощем, докато беше жива. След като умря, не се появи близо четири години. Предполагам, че трябва да мине известно време, докато свикнеш след преживения шок от смъртта. Сигурно е шок да умреш, както и да се родиш. Иска се време, иска се време. Много вкусен десерт, Сунг. Ще хапна още малко.

Дядо му ядеше с апетит и наслада. Въпреки годините си той изглеждаше толкова нормален, здрав, енергичен, че Ран не можеше да повярва, че нещо не е наред с ума му. Всъщност беше сигурен, че му няма нищо. Тогава дядо му сигурно има преживявания, които са необичайни за обикновените хора. Но самият той не беше обикновен и не можеше да си намери място от чудене.

— Сега се опитвам да открия — продължаваше дядо му — единствено чрез науката парапсихология как точно го прави или как аз го правя. Вероятно е някаква комбинация, която при мен все още е случайна. Но след време, като науча повече, ще открия подходящата техника. Аз съм учен, Рандолф. Научих това в Китай. Не знам колко знаеш за моята работа. Всичко започна с интереса ми към сърцето като център на живота.

— Страхувам се, че нищо не знам, дядо.

— Е, това не ме изненадва. Първата ми съпруга беше мила, добра жена, каквато е и майка ти, но имаше обикновен, макар и интелигентен ум. Никога не съм познавал майка ти, моята дъщеря, достатъчно добре, за да обсъждам работата си с нея. Но ти имаш необикновен ум. Виждам това, всъщност видях го в момента, в който прекрачи вратата.

Той се чувстваше вдъхновен, подвластен на завладялото го учудване, на ненаситното любопитство.

— Как разбра, дядо?

Дядо му отмести чинията, от която беше ял с голямо удоволствие, Сунг я взе и изчезна. Останаха сами.

— Ще ти кажа нещо, което не съм казвал на никого, откакто Серина умря — започна дядо му. — Роден съм с една рядка способност. Серина я имаше до известна степен и можех да говоря открито с нея, както правех всичко останало. Възможно е ти да имаш същата способност, макар и проявяваща се по различен начин. Можеш да ми кажеш. При мен се проявява в цветовете.

— В цветовете?

— Да, аз не обичам да използвам думата „аура“, защото тя е от жаргона на медиумите и измамниците, които си изкарват прехраната чрез фалшив мистицизъм и други подобни глупости. Аз съм учен, учил съм първо медицина, после електроника. Разбирам — до известна степен — взаимодействието на електрическите вълни. Ние всички сме част от такова взаимодействие. При подходяща комбинация от сили резултатът е едно човешко същество — едно изкристализиране, ако предпочиташ. Или куче, риба или насекомо, или каквото и да е проявление. Когато „умрем“, както казваме ние, комбинацията просто се насочва от тази форма към създаването на друга. Думата е промяна. Във вселената има постоянно движение и ние сме част от тази промяна. Нищо не се унищожава, само се променя. Каква е промяната, която наричаме смърт, естествено ме интересува много на моята възраст. Съмнявам се, че мога да намеря истинското обяснение, преди самият аз да предприема промяна, което няма да стане много скоро, тъй като съм наследил дълголетие и добро здраве — както и ти чрез мен.

О, неговият непроменлив ум! Беше се засрамил от него.

— Но цветовете, дядо?

— Ах, да — каза дядо му. — Не съм забравил, моето момче! Аз никога нищо не забравям, не повече от теб. Трябваше да дам предварителното обяснение. Цял живот съм виждал цветовете около живите същества и най-силно, разбира се там, където има съсредоточавания на човешки същества, както ги наричаме ние.

— Виждаш ли цвят около мен?

— О, много ясно.

— Кой цвят, дядо?

— Виждам повече от един.

Дядо му огледа главата му и замълча за минута.

— Преобладаващият е зелен — според това, което виждам в твоята еманация — жив, жизнено зелен, което доказва, че силата за живот у теб е неизтощима. Постепенно преминава в наситено синьо — няма нищо бледо в теб! А синьото е опасно от жълто. Жълтото означава интелигентност, а синьото — почтеност. Животът ти няма да е лесен. Всичко в теб — чувства, решимост, идеализъм, — всички те са много силни. Ще страдаш по всички линии. Но ти го знаеш, ти си творец.

— Но какво сътворявам, дядо? Аз чувствам необходимостта да създавам — но какво?

Той говореше напрегнато, подпрял лакти върху бялата покривка на масата, отместил настрана сребърните прибори и порцелановите съдове, забравил всичко, освен онова, което казваше дядо му.

— Още е много рано, момче! — каза сериозно дядо му. — Много, много рано! Имаш таланти, но талантът е средството, инструментът, който ще използваш. Трябва да намериш материала, а това може да стане с научаване, учене и научаване. Когато си научил достатъчно, когато знаеш достатъчно, талантът ти ще те води — не, ще те принуждава, тласка, заставя. Така че спокойно, моето момче! Обикаляй света, гледай и слушай. Но никога не се погубвай. Използвай и тялото си, и ума си. Нека да го кажа по-ясно — тялото ти е скъпоценното хранилище на безценния ти талант. Пази тялото си чисто и недокоснато от болести.

Очите им се срещнаха, поразително сините на дядо му и неговите — тъмни, остро пронизващи. Дядо му въздъхна дълбоко, на пресекулки.

— Серина! — промълви той. — Виждаш ли кой е дошъл в нашата къща?

Станаха мълчаливо, отидоха в библиотеката, Ран седна, все така мълчаливо и замислено, а дядо му се отправи към малък орган в дъното на стаята. Свиреше Бах — подредена, съгласувана, прецизно красива музика, едно цяло, съставено от контролирани части. Контрол,

помисли си той. Това е ключът към живота — контрол над себе си, времето, волята.

Беше може би седмица по-късно. През изминалите дни беше виждал съвсем малко дядо си. Всяка сутрин след закуска дядо му енергично казваше, че има работа и затова Ран може да скита, докато дойде време за вечеря.

— Скитането никога не е напразно, моето момче — каза той. — Докато скитаеш, ще намериш много неща, за които да се чудиш, а чуденето е първата стъпка към творчеството.

След като приключиха с вечерята, отидоха в библиотеката, както обикновено, да говорят, да четат, да слушат музика или дори да играят шах. Върху една масичка за шах, изработена в Корея, дядо му беше разположил по местата им прекрасни шахматни фигури, издялани от бял и черен мрамор. Дядо му беше превъзходен играч и макар че Ран се беше учил от баща си да играе шах, измина доста време, докато победи дядо си.

„Бих могъл да те оставя да победиш, за да не се обезсърчиш, беше казал дядо му, но от уважение към интелекта ти няма да го направя. След време ще станеш по-добър от мен, защото се учиш — аз наблюдавам това — от грешките си всеки път. Ти учиш себе си и това е истинското научаване.“

Тази вечер обаче изглежда нямаше да играят шах. Беше студено, небето — мрачно и първите снежинки прелитаха край прозорците. Сунг влезе и дръпна дългите кадифени завеси, които закриха прозорците, запали огъня в камината и отново се оттегли. Дядо му отвори малка кожена кутия и извади едно увеличително стъкло — „много хубаво, открих го в Париж преди години“, обясни той. И отвори една сребърна кутийка.

— За да ти докажа посещенията на Серина, ако се нуждаеш от доказателства — каза дядо му, — аз съм я снимал. Редовно съм правил снимки от посещенията ѝ. Инсталирах една камера в моята стая и направих серия от снимки, докато тя се материализираше. Това са снимките. Моля те, разгледай ги внимателно. Ще ме видиш, че седя на стол в стаята на Серина. Ако лицето ми ти се струва странно, то е, защото се опитвам да се съсредоточа в нищото. Обикновено това се

нарича транс. Научих се в Индия как да навлизам в нищото. Мразя това състояние, защото се изгубвам в него. Но знам, че Серина не може да се свързва с мен по друг начин. Предполагам, че и други биха могли да се свързват с мене, ако аз поискам. Но това не ме интересува. Като му дойде времето, аз ще бъда там, където са те. От Серина обаче имам нужда от време на време.

Една по една той взе снимките от елегантната ръка на стария си дядо. На първата се виждаше само възрастният човек, седнал във фотойл. На следващата се виждаше лек оттенък на мъглявина, спускаща се зад фотойла. На всяка следваща снимка мъглявината ставаше по-плътна и по-добре очертана, докато в центъра ѝ се появи ясно и още по-ясно оживеното лице на една красива жена.

Тялото ѝ остана мъгляво, но очите и чертите на лицето бяха осветени.

— Нали я виждаш — възкликна триумфално дядо му. — Така изглеждаше, когато беше най-красива, в разцвета на здравето и зрелостта, преди болестта и възрастта да я атакуват.

— Тя говори ли ти, дядо?

— Не я чувам така, както чувам теб — отговори дядо му, — но усещам, че има комуникация. Не мога да ти го обясня. То е някакво усещане. Дали ще чуеш глас, ако тя се появи сега, не мога да ти кажа. Не знам дали в този случай би се появила. Представям си, че това изисква някакво усилие от нейна страна, както изисква от моя страна, за да прекрачим бариерите.

Дядо му говореше толкова естествено, с такова разбиране и вяра, че той не зададе повече въпроси.

— Благодаря, дядо.

Дядо му внимателно подреди снимките в тяхната последователност и ги сложи в кутията. След това с благ глас, преливащ от любов, каза тихо:

— Мило момче, време е да продължиш да пътуваш. Нямам право да те задържам тук в тази стара къща, в която живее един стар човек и Духът на една жена, която е отишла в отвъдното. Радост беше, че дойде тук. Трябва често да се връщаш. Ако внезапно умра, преди да се върнеш, уговорил съм със Сунг да поддържа ред в къщата за тебе. Ако и двамата умрем, къщата пак ще бъде запазена. Във всяка столица, която ще посетиш, ще бъдат преведени пари за теб. Трябва да намериш

същинския си интерес. Ти си творец, но трябва да си намериш интереса и да се посветиш на него — не на творческия акт. Желанието просто да твориш, ще направи невъзможно за теб да постигнеш това. Значи трябва да намериш интерес, който е по-голям от самия теб — може би любов, — и тогава силата да сътворяваш ще те запали.

— Разбирам, дядо — каза тихо той. — Благодаря ти, че ме пращаш да пътувам. Освобождаваш ме дори от самия мен.

Той беше на кораб, който пресичаше Атлантическия океан, отправил се на изток — заобиколно, криволичещо — към Китай, където някога беше отишъл дядо му. Можеше да се качи на самолет за няколко часа, но искаше да узнае повече, да види повече, много повече, преди да стигне древната страна, която бе означавала и все още означаваше толкова много за дядо му. Затова избра бавното придвижване, надявайки се да види старите страни на Запада, за да може да улови контраста на Азия, а освен това искаше да разполага с време да опознае морето. Беше прекарал живота си на сушата, в един затворен щат, докато не отиде в Ню Йорк и макар че често ходеше на пристанището и гледаше как големите кораби хвърлят котва, си оставаше здраво свързан със сушата. Но сега пътуваше на кораб, морето беше бурно, небето — сиво. Разполагаше с малка каюта, а пътниците не бяха много по това време на годината.

Може би заради мъртвия сезон и малцината пътници той можа да опознае капитана, помощник-капитана и няколко души от екипажа. Моряците бяха различни от хората на сушата. Той се учудваше и ги наблюдаваше; слушаше простодушните им разкази за страховити преживявания на хора, изгубени в открито море. Изгубени в открито море! Въображението му, което както винаги мигновено се включваше, рисуваше сърцераздирателно малки спасителни лодки, подхвърляни сред необятния океан, красивия, жесток океан. Въпреки това той обикна морето, любимото му място на кораба беше носът, където стоеше с часове, подпрял лакти на здравето махагоново перило, лъскано всеки ден по заповед на капитана. Там стоеше той като символично изображение на младостта, приковал поглед в заострения нос на кораба, който пори зелените води, разделяйки ги на две огромни бели вълни. Наблюдаваше и чувстваше, съхранявайки картината на

яркото променящо се море, моравото небе, белите вълни, запомняйки завинаги ясното очертание на кораба, свежия, солен вятър в лицето и косата си, и продължаваше да наблюдава и да чувства. Изяждаше огромни порции непретенциозна, питателна храна, нощем спеше, без да сънува, приспан от клатенето на кораба, и се събуждаше, готов за новия ден, пожелавайки си пътуването никога да не свърши, а след това нетърпелив да свърши, защото имаше още толкова много да види.

На третия ден видя жената. Тя не се беше появявала досега, мястото ѝ на капитанската маса всеки път оставаше празно. Той не знаеше, че тя съществува. Може би беше изкарала морска болест и не беше излизала от каютата си. До третия ден морето остана бурно, със силен вятър въпреки слънцето и ясното небе — вятърът може би беше краят на далечна буря. Но корабът напредваше леко, беше тесен за дължината си, дали не беше построен така, за да развива скорост? Във всеки случай мястото на жената на капитанската маса беше празно. Изведнъж тя се появи на широката врата на трапезарията и застана там, оглеждайки се някак несигурно. Беше облякла за вечеря зелена рокля с дълги ръкави, но с дълбоко деколте и прилепнала на елегантното ѝ тяло, тя падаше права надолу и се стесняваше при краката ѝ. Дори обувките ѝ бяха зелени. Над изправеното ѝ тяло косата ѝ беше сресана назад, хваната и завита на голям кок отзад на врата, яркочервена, блестяща на уличните лампи като златен шлем. Той никога не беше виждал толкова красиво човешко същество и я загледа. Но така направиха всички. Над пасажерите надвисна тишина. И тя ги погледна, без да се усмихва, с тъмните си очи, толкова кафяви, че бяха почти черни.

Капитанът се изправи и издърпа стола ѝ.

— Заповядайте, лейди Мери. Колко хубаво, че най-последно ви виждаме. От три дни ви чакаме.

Той беше шотландец с подчертан гърлен говор. Тя му отправи една проблясваща усмивка и тръгна бавно към масата. Изведнъж, докато минаваше покрай масата на Ран, корабът силно се наклони, ударен от огромна вълна, седмата вълна на една седма вълна, му беше казал вторият помощник-капитан, и тя щеше да падне, ако той не беше скочил да я хване и да я притисне в обятията си.

— Благодаря — каза тя ясно и тихо.

Въпреки това продължи да се държи за ръката му, докато стигна до стола си. Той се върна на мястото си, усещайки единствено мекотата на нежното ѝ тяло под роклята от зелен атлаз. Но тя не е много млада, помисли си той, като се опитваше да не гледа към нея, макар че хвърляше по един поглед с крайчеца на окото си. Профилът ѝ беше обърнат към него, красив профил, може би твърде изсечен според представите за класическа красота, но все пак много красив. И ако не беше млада, не беше и стара — може би тридесет или тридесет и пет годишна? Но това означаваше два пъти по-възрастна от него, макар и не чак толкова възрастна, та да му бъде майка. Той не можеше да си я представи като майка. Лейди Мери, я бе нарекъл капитанът, а това означаваше, че е англичанка и че може би живее в някой замък. Но беше малко вероятно тя да забележи едно момче. Не че действително искаше тя да го забележи. Беше прекалено млад, прекалено млад да прави каквото и да е, освен да вижда, и той виждаше всичко, яркия цвят на роклята, гъвкавата изящност на тялото. Тя слушаше леко усмихната какво ѝ казва капитанът. И се хранеше с неприкрит апетит, което някак го изненада, защото беше толкова слаба.

Хората отново разговаряха, възприели вече присъствието ѝ, но той почти не слушаше, по-скоро слушаше както винаги — самият той казваше малко, но съхраняваше несъзнавано звука на тези гласове, променящите се изражения на лицата им, позите им, поведението им на хранене, всякакви подробности от живота, които, макар че сами по себе си изглеждаха безсмислени, той не можеше да не ги запази, защото така живееше.

И вероятно щеше да е забравил за лейди Мери, която щеше да се превърне в част от живота на кораба, този малък, ограничен свят, затворен между морето и небето, но на другия ден във ветровитата, ясна сутрин, докато стоеше на обичайното си място на носа на кораба, почувства над лакътя си една ръка и обръщайки се, я видя облечена и закопчана от шията до коленете в сребристосив шлифер.

— Взел си ми мястото, момче — каза тя в ухото му. — Винаги когато съм на кораб, мястото ми е тук, на носа.

Той толкова се стресна, че се дръпна назад и я настъпи по крака. Тя направи гримаса и се засмя.

— Много тежко стъпваш — извика му срещу вятъра.

— Съжалявам... толкова съжалявам — запъна се той, но тя само се засмя и като го хвана под ръка, го придърпа към себе си.

— Има място и за двама ни, нали — каза тя, без да го пуска, с ръка, стиснала лакътя му, с развяна от вятъра лъскава коса, открила лицето ѝ.

Той остана така, свързан с нея, докато силният западен вятър я тласкаше към него, двамата заедно и поотделно в пълно мълчание, отпратили поглед през океана. Може би измина един час, преди един от тях да пристъпи или да заговори, но той усещаше присъствието ѝ по един странен, нов начин, едновременно срамежливо и безсрамно. Тя отстъпи назад, издърпвайки ръката си изпод лакътя му.

— Слизам долу — каза тя. — Трябва да пиша писма. Мразя да пиша писма, ти не мразиш ли?

— Майка ми и дядо ми, само тях имам, но не съм им писал — каза той.

— О, би трябвало, трябва да им пишеш — каза му тя. — Остави писмата в корабната поща, ще бъдат изпратени, щом слезем на сушата. Ще ти дам няколко английски марки.

Тя кимна, обърна се и го остави да се чувства странно сам и някак неспокоен. Не му се стоеше там сам. Всъщност не му беше минавало през ум да пише на майка си или на дядо си, преди да стигнат в Англия. Тогава би имало много повече за разказване — за Лондон например. Но сега смяташе, че тя е права — трябва да им пише. Писмата може би щяха да бъдат изпратени много по-рано. Той слезе долу, намери един тих ъгъл в салона и написа две писма, изненадващо дълги. Имаше нещо приятно в опита да предадеш чрез писмения език как изглеждат морето, небето и корабът. За лейди Мери не написа и дума, всъщност не знаеше какво да каже. Ако избереше да пише за нея, какво ли щяха да си помислят те? Защо тогава да пише за нея, за една жена, която е на години, почти колкото трябва, да му бъде майка? Макар и не съвсем...

— Къде точно отиваш в Англия? — попита рязко тя.

Беше последният ден на кораба. На другата сутрин щяха да бъдат в Саутхемптън. Там щеше да вземе влак за Лондон. Беше получил от дядо си точни указания.

— В Лондон. Имам един адрес от дядо ми — малък хотел, много чист — обясни ѝ той.

— Странно е, че си сам — каза тя.

— Майка ми и баща ми също щяха да идват — каза той, — но баща ми почина. Майка ми смята, че той би искал аз да пътувам въпреки всичко. Пък и още ми е рано за колежа.

— На колко години си? — попита тя с прекрасния си звънлив английски глас.

— На шестнадесет — каза неохотно той, малко засрамен, че е толкова млад.

— Шестнадесет! О, наистина ли? — извика тя. Той кимна и тя го изгледа. — Но ти си толкова... невероятно висок! Аз бих казала, че си най-малко на двадесет. Американците по начало изглеждат много млади, да... на двадесет... може би на двадесет и две. Мили боже, какво дете. Ами не може да скиташ така сам! Коя е крайната ти цел?

— Китай — отговори кратко той.

Тя го погледна невярващо и избухна в искрен смях.

— Китай! О, глупости! От къде на къде Китай?

— Дядо ми е живял там седем години и казва, че това е най-мъдрият, най-цивилизован народ на света.

— Но не говориш китайски, нали?

— Аз много лесно уча езици.

— Какъв език можеш да говориш сега? — попита настоятелно тя.

— Английски, френски, немски, италиански... малко испански. Щях да се запиша тази година. Трябваше по-рано, но баща ми смяташе, че литературата на другите езици е по-важна. Освен това може да отида в Испания. Там ще ми бъде много лесно да го науча. Разбира се не броя латински — това все пак е основата.

Тя му отправи любопитен, пронизващ поглед — очите ѝ бяха станали много тъмни.

— Виж какво — започна решително тя. — Няма да ходиш в Лондон в някакъв малък хотел сам. Идваш у дома с мен. Аз имам къща извън Лондон и оттам ще научиш за Англия.

— Но...

— Никакво но, ще правиш каквото ти кажа! Аз живея съвсем сама, откакто съпругът ми загина във войната — сър Морсби Сийтън.

Ще се чувствам по-добре, ако в къщата има някой млад човек. Не мога да търпя роднини. Пък и кой знае? Може дори да отида в Китай с тебе. Бях в Америка, а там само колко е странно. Аз също бях сама и прекарах чудесно. Американците са много бърбиви, нали, ти обаче не си! Ти си мълчалив младеж!

— Аз обичам да слушам — каза той — и да наблюдавам.

— Това е един много стар замък — продължаваше тя — и той си има дълга история в семейството на съпруга ми. Той беше последният мъж в рода, а за жалост нямаме деца. В него или в мене е причината, кой знае или кого го е грижа? А и той беше доста старомоден — традиционен би била по-точната дума, може би, — защото обичаше спорта, лова и всичко от този род, но смяташе, че ако човек няма деца, значи няма и толкова. Така че когато аз умра, замъкът ще бъде наследен от един племенник, симпатично момче, двадесет години по-голям от тебе, женен с трима синове, така че в замъка винаги ще има някой от рода Сийтън, а това е важното. Колкото и да е странно, сега се радвам, че нямам деца. Мога да бъда себе си, да не се разкъсвам. Децата разкъсват жената по един странен начин. А след това тя никога не си възвръща целостта. Винаги нещо липсва. И никога вече няма да се омъжвам повече! Решила съм го. Не по сантиментални причини, а защото обичам да бъда сама. Не вярвам в единствено-той-и-само-той, макар че бях ужасно влюбена в моя съпруг. О, да, бях щастливо омъжена, искам да кажа, достатъчно щастлива.

— Защо тогава... — започна той, но тя го прекъсна по нейния внимателно безмилостен начин.

— Защо те каня в замъка? На този въпрос не мога да отговоря. Ти си сам по себе си завършена личност, макар че все още си само едно момче. Не знам кой си. Не изглеждаш много като американец. Ти си нещо съвсем различно. Няма да се безпокоя за теб. Ще бъдеш свободен да влизаш и да излизаш. Аз също ще бъда свободна. Ще разбереш това. Имам странното чувство, че разбираш всичко. Има нещо в теб... не знам... нещо възрастно и мъдро... и тихо — много странно! Мисля, че в Индия на такива като теб им казват „стара душа“. Бяхме веднъж в Индия, съпругът ми и аз. Всъщност беше през медения ни месец. Искахме да видим заедно Тадж Махал на лунна светлина — банално, нали? Но се радвам, че го направихме. Никога няма да го забравя. След това започнахме да се интересуваме истински

от Индия. Няма друга страна, сигурна съм, където чувстваш, че хората се раждат стари, мъдри и — *знаещи*. У теб има нещо — *знаещо*.

— А пък аз дори не знам какво искате да кажете с тази дума — засмя се той.

— И си много млад — отговори троснато тя. — И не си роден в Индия. Роден си в една нова, безсрамна млада страна, което, страхувам се, е голяма грешка.

Тя се засмя, после и двамата отново замълчаха, при това за дълго време, но се чувстваха напълно спокойни въпреки мълчанието. Точно това го озадачаваше. Той беше спокоен с нея, все едно че винаги я беше познавал. А тя беше непозната, живееше съвсем различен живот от неговия.

Изпита вълнение, по-силно от вълнението, което те обзема, когато се озовеш в нова страна.

Беше по здрач, когато минаха с колата през едно малко село и той видя няколко километра по-нататък в полето заоблени хълмове, очертанятията на една назъбена ограда и над нея покривите с кулички на замъка.

— Уилям Завоевателят го е построил — обясни тя — и в продължение на петстотин години е бил кралска резиденция. След това е даден на един прапрародственик на съпруга ми като отплата за проявено достойнство по време на война. И родът Сийтън оттогава е тук, аз предполагам, че само благодарение на племенника — съпругът ми настояваше да получи право да живее тук до края на живота ми, ако желая. Предполагам, че един ден ще поискам да живея някъде другаде — може би дори с някого, за когото не съм омъжена — или сама, ако все още ми харесва да бъда сама.

Вече приближаваха, внезапно всички светлини на замъка светнаха и той се откри ярко на фона на потъмняващото небе.

— Красиво е — промълви тя сякаш на себе си. — Винаги когато не съм тук, забравям колко е красиво, докато не се върна. Досега винаги съм се връщала сама. Хубаво е, че сега има някой с мен, което малко ме изненадва, тъй като винаги съм искала да се връщам сама след смъртта на Морсби — аз му казвах Мори.

— За мен това е голям късмет — каза той. — Много по-добре така, отколкото да обикалям Лондон сам, макар че и аз съм свикнал да бъда сам, тъй като съм едно дете вкъщи и винаги съм бил по-малък от съучениците си.

— Как се държаха с теб в училище? — попита тя с любопитство. — Сигурно си бил едно великолепно малко джудже сред големи глупави великани!

Той се замисли за миг, припомняйки си нещо и накрая каза:

— Мисля, че не ме харесваха.

— Как може? — разсмя се тя. — Те са те мразили. Обикновените хора винаги мразят онези малцина, които имат мозъци! Това притесняваше ли те?

— Нямах време да мисля по този въпрос — каза той. — Винаги бях много зает — правех нещо, четях, говорех с баща ми...

— Баща ти беше всичко за теб, нали?

— Да.

— И умря.

— Да.

— И след него не е имало друг?

Той се поколеба, преди да отговори.

— Да... един професор... много интелигентен човек, но...

— Но вече не сте приятели?

Тя се държеше с него нежно, но настоятелно. Той искаше да ѝ разкаже за Доналд Шарп, но не го направи. Беше решил да забрави това преживяване и ако сега трябваше да го облече с думи, щеше да преживее всичко отново. Това приятелство, тази привързаност — няма значение как ще бъде наречено — са проникнали много дълбоко. У Доналд Шарп имаше много, толкова много, което човек да хареса, дори да обикне. Между тях имаше разбиране, каквото оттогава не срещна никога. Не трябва да си спомня за това преживяване.

— Не, вече не сме приятели — каза рязко той.

И преди тя да попита защо, те вече преминаваха по моста над рова, опасващ замъка, портите се отвориха и те се озоваха в самия замък.

— Добре дошъл в моя дом — каза лейди Мери.

Те бяха в градината сутринта на неговия първи ден в Англия. Предната вечер след ранна вечеря тя му беше пожелала лека нощ почти хладно и той беше въведен в стаята си от един прислужник, който напълни ваната, оправи леглото и сложи пижамата му. Куфарите му вече бяха изпразнени, а трите му костюма висяха в гардеробната. Той установи всичко това, след като прислужникът, който го попита кога иска да го събудят, излезе от стаята.

— В колко часа е закуската? — беше попитал той.

— Нейно благородие закусва в стаята си, сър — беше отговорил прислужникът.

Той беше нисък млад човек, може би двадесетгодишен, кръглолик и чипонос, с руса коса и набола брада. Имаше нещо комично в неговата тържественост и Ран се беше усмихнал.

— Какво ще ме посъветвате? — попита той. — Нали разбирате, аз съм просто американец.

Младият мъж прикри с ръка усмивката си и леко се изкашля.

— Колкото до закуската, сър, ще бъде готова по всяко време след осем и половина, сър, в стаята за закуска точно до източната тераса.

— Ще бъда там в осем и половина — беше отговорил той.

Беше спал непробудно до осем часа, а след това го връхлетя чудовищен глад за храна и като погледна през прозореца, видя утрото — слънчево и топло въпреки сезона. След внушителната закуска с бекон и яйца и печени на скара бърбери, с много препечен хляб с мармалад и кафе с гъста сметана, той видя лейди Мери в градината — стройната ѝ фигура изглеждаше много елегантна в син костюм с панталони, а косата ѝ блестеше на сутрешното слънце.

Той веднага стана от масата и отиде при нея, а тя без никакво встъпление каза:

— Виж каква изящна изработка.

Носеше тънък бамбуков бастун с дръжка от слонова кост и с него посочи една паяжина, най-голямата, която той някога бе виждал. Паякът бе заплел в мрежата си клончета от бодлива зеленика, а върху нежните нишки трептяха сребърни капчици роса.

— Колко е красиво — каза той — и вижте как капките роса променят големината си — големи в периферията и безкрайно малки към центъра.

Паякът се намираше в самия център, беше в покой, малък черен паяк, неподвижен и наблюдателен.

— Но как — попита тя, — как такава едно миниатюрно същество знае да си плете мрежата с математическа точност, с разширяващи се кръгове, с точни ъгли...

— Всичко това е заложено в нервната му система — обясни той, — нещо като жив компютър.

Тя се засмя, а той, гледайки надолу в тези смеещи се тъмни очи, видя възхищение.

— Откъде знаеш това? — попита тя.

— Кестлер — отговори лаконично той. — Страница тридесет и осма, доколкото си спомням. *Актът на сътворяването* — прекрасна книга.

— Има ли нещо, което да не си чел, малко чудовище?

— Надявам се, че има. Копнея да отида сега в библиотеката на замъка.

— О, тези стари книги, никой не ги е чел години наред. На Мори всичките книги са в стаите му. Разкажи ми още за паяка. Според мен той наистина изглежда зъл, преструва се, че спи, а всъщност дебне някоя нещастна безобидна муха!

— Ами, сигурно е зъл в известен смисъл — съгласи се той. — Но от друга страна, такъв си е по природа. И си е свършил прекрасно работата. Закрепил е мрежата си в дванайсет точки, нали така? Невинаги са толкова много, зависи колко на брой са необходими според него. Но моделът е винаги същият. Центърът на паяжината винаги е център на тежестта от гледна точка на паяка, а нишките винаги се пресичат под еднакви ъгли и...

— О, спри — извика тя, — в най-далечния ъгъл е попаднало някакво насекомо. О, извади го, Рани!

Той отчупи едно клонче и внимателно се опита да освободи нещастното насекомо, без да разкъса паяжината — един миниатюрен молец, който беше направо обезумял.

— Не мога — каза той. — Ще разкъсам паяжината.

— Разкъсай я тогава — извика тя. — О, виж го този гаден паяк! Втурна се направо към горкото същество... и го придърпва с отвратителните си ръчички. О, не мога да гледам!

Тя внезапно вдигна бастуна си, удари паяжината и я унищожи. И паякът, и молецът паднаха сред листата на шубрака, а тя се отдалечи.

— Няма да позволя това да ми развали сутринта — каза решително тя.

— Разбира се, че няма — съгласи се той. — Паякът се държеше според собствените си вътрешни правила. Кестлер обяснява, че има „установена система от правила, която може да е вродена или заучена“, макар че функционирането ѝ зависи от средата.

— О, замълчи! — извика тя, стрелвайки го с поглед. — Не искам да чувам повече за твоя Кестлер! Кой е той всъщност?

Той се стъписа, почти се засегна, но отказа да се поддаде на настроението ѝ.

— Един много велик писател — каза тихо и повече не проговори, докато внезапно тя не му се усмихна ласкателно.

— Прости ми — каза тя. — Знам, че това е по-силно от теб.

— Кое е по-силно от мен? — попита той.

— О, да си такъв, какъвто си — умник и всичко останало. Но също така си толкова... толкова красив. Да, така е, Ран... не се изчервявай! Защо да не мога да кажа, че си красив за гледане? Защо освен всичко друго трябва и да си красив? Ако аз самата не бях толкова мил, добросърдечен човек, щях да те намразя заради това, че имаш всичко — включително тази къдрава коса! И то руса! Защо трябва да имаш точно такъв цвят на косата, какъвто винаги съм искала, и сини очи, не воднисто сини, а морскосини? Мисля, че те мразя.

Сега и двамата се смееха, а тя изведнъж захвърли малкия си бастун и го хвана за ръката.

— Хайде да тичаме! — извика тя. — Обичам да тичам сутрин!

И за свое учудване той се видя, че тича през поляната, хванал я за ръка, и двамата се смееха ли смееха, докато тичаха.

Той се бавеше прекалено дълго в Англия и го знаеше. След седмица — а може би две? — когато заговори за пътуване до Франция, тя се възпротиви.

— Но ти нищо не си видял! Само седиш в тази стара библиотека и четеш тези стари книги. Дори не се качваш горе в библиотеката на Мори.

Това беше вярно. Веднъж тя го заведе на горния етаж, в един апартамент от няколко стаи, доста модерни като обзавеждане, и тогава, както бе правила и друг път, внезапно го остави. Той остана да прочете заглавията на книги, напълнили рафтове след рафтове, книги за кораби и оръдия, за история на войните и за пътешествия, а след това спря пред портрета на млад мъж. Мъжът от портрета беше нарисуван в естествен ръст, от съвременен художник, както се разбираше от използваната техника, и беше сложен в плоска златна рамка — сър Морсби Сийтън, все още млад, много добре сложен, мургав, силен и усмихнат, с румени бузи и будни очи. Портретът наистина беше толкова жив, че докато го гледаше, той почувства някакво присъствие в стаята, от което му стана неудобно. Очите гледаха настоятелно, изискващо. „Защо си тук?“ Почти чуваше въпроса, който витаеше във въздуха. Защо, наистина? Беше излязъл от стаята без отговор и след като слезе по голямото извито стълбище, се върна в старата библиотека, където, освен собственото му присъствие друго нямаше и където книгите пораждаха живот.

— Не можеш да опознаеш Англия само от книги — каза лейди Мери, — затова ще те замъкна някъде. Ще отидем в Шотландия, преди да завали сняг, и в Котсуолд — такива чаровни каменни къщи има в Котсуолд, — а може да отидем и до Ирландия за ден или два... зелена Ирландия, където винаги се чувствам много повече себе си в сравнение с всяко друго място на света. Аз имам малко ирландска кръв от баба ми. Фамилията О'Хеър има един-два собствени замъка.

И винаги подчиняващ се на нейните искания, поставяни своенравно и женствено, те предприеха едно пътуване с Коутс като техен шофьор. Ран попиваше пейзажа и всяка промяна, чудейки се на толкова голямото разнообразие в толкова малко пространство, опасно от морето. Но той намираше навсякъде поводи да се учудва и прекарваше часове наред в трупане на впечатления от лица и места, от села и градчета и от изключителния град Дъблин, а тя го обвини, че забравя дори факта, че тя е с него.

— Да си бях останала у дома — извика тя един ден, сприхаво и през смях.

— О, не, моля ви, лейди Мери — беше възразил той. Намираха се в една много стара катедрала и той беше погълнат от една книжка, която му връчиха, за историята на един рицар, поставен в меден ковчег

долу в криптата, с образа му също от мед върху ковчега. Той остави книгата, отворена на тази картина.

— Не, моля ви, лейди Мери — възрази отново той и точно се канеше да обясни, когато тя го прекъсна.

— И не смяташ ли, че може да ме наричаш Мери, след като от толкова време ме познаваш?

— Аз винаги си мисля за вас като за лейди Мери — отговори той с цялата си невинност, такава невинност, че тя избухна в луд смях.

— Защо се смеете? — попита сериозно той.

Тя се разсмя още повече и той се озадачи, но искаше да разбере края на историята за мъртвия рицар и продължи да чете, а тя се отдалечи.

Така изминаха един след друг прекрасни дни и те се върнаха в замъка, изпреварвайки първата снежна буря. А той продължаваше да се възхищава на зеленината в градините, на късните хризантеми, които още цъфтяха, макар че скоро щяха да прецъфтят, и се върна към стария живот с лекота, но и с неудобство, защото знаеше, че трябва да продължи по своя път, защото старият, идиличен замък излъчваше опасен чар.

Този ден в началото на декември тя стоеше пред него в старата библиотека. Притъмняваше и в камината горяха въглища. Тя се беше преоблякла за вечерта и сега беше с дълга пола от черно кадифе и ален корсаж с перли около врата.

— Как може още да четеш — скара му се тя, — и то без да запалиш лампите! Коя е книгата сега?

— Дарвин... пътешествията му...

Мислено той беше далеч, толкова далеч, че тя разбра това и бавно се приближи, застана пред него и допря леко дланите си до бузите му.

— Забелязваш ли ме изобщо понякога? — попита и отдалечавайки се, започна да пали лампите, една след друга и внезапно навън стана тъмно, а вътре — много светло.

— Да, разбира се — каза той. — Ти си красива.

Той я погледна, усмихвайки се, а тя внезапно се спусна и той усети натиска на устните ѝ, притиснали устата му, отначало леко, после плътно.

— Никога ли не си целуван от жена? — попита нежно тя.

— Не — прошепна той.

— Е, вече си — каза тя. — Ще си научил нещо ново в Англия — нещо, за което да се чудиш, ти, който винаги се учудваш! Е, харесва ли ти?

Тя говореше толкова директно, през смях, почти пренебрежително, че той само поклати глава.

— Не знам.

— Не знаеш или не искаш да знаеш?

Той не отговори, просто не можеше. Толкова объркани бяха чувствата му — отвратен и в същото време омаян. Но омайването беше в самия него. Той не беше омаян от нея. По някакъв странен начин му се искаше тя пак да го целуне.

— Ти си шокиран — каза тя. — Това не е нищо, просто закачка. Хайде да вечеряме.

Тя го изправи на крака, теглейки го с една ръка, и двамата отидоха в трапезарията, но сега нейната ръка беше в свивката на лакътя му.

Той не можеше да забрави. Тази вечер, докато седяха един до друг на малка извита кушетка пред гаснещата жаравя, след като прислужниците си бяха легнали, той не можеше да забрави топлия сладък натиск на устата си. Те разговаряха, не за нещо конкретно, а безцелно, водеха несвързан полуразговор, тя беше опряла глава на високия гръб на кушетката, докато разказваше за детството си, за Берлин и Париж, за заоблените хълмове на Италия, на които са кацнали стари градчета, а той седеше, обърнат към нея, ту слушаше, ту не слушаше и си спомняше за целувката. Изведнъж в продължителната тишина, подтикван от онази омая дълбоко в него, от забързаното му сърце, той се наведе към нея и за своя изненада я целуна по устата. Нейните ръце мигновено се вдигнаха и обвиха врата му. Той усети, че ръката ѝ натиска главата му надолу, надолу, за да прилепнат неговите устни към нейните и да останат така, докато спре дъхът му. След това бавно тя положи ръце на раменете му.

— Колко бързо се учиш! О, скъпи, сигурно съм много лоша. Но някоя жена трябва да те научи, скъпи, и защо да не съм аз? Кажи, Ран! Защо да не съм аз? Ти си мъж — тялото ти е тяло на мъж, толкова

високо, толкова силно. Не го ли знаеше? Или главата ти е пълна само с твоите книги...

Той не отговаряше. Едва я чуваше. Защото пак я целуваше — обезумяло, необуздало, бузите ѝ, шията ѝ, вдлъбнатината между гърдите ѝ, където дълбокото деколте разкриваше формата на бюста ѝ. И когато той я целуна там, тя разкопча едно копче, после още едно и сред пяна от ухаеща дантела той видя гърдите ѝ, кръгли и твърди, нейните две малки гърди с розови връхчета. Втренчи се в тях, очарован, боязлив, с разбушувала се кръв, нахлуваща в набъбващия център на тялото му.

— Горкичкият ми, скъпият ми той — шепнеше тя. — Защо не? Разбира се, разбира се...

И воден от нейното докосване, той я потърси и я намери и с мощни приливи в това топло приютяващо място се освободи и позна себе си.

Когато най-накрая се разделиха, нейната целувка за лека нощ беше въздушна като целувката на дете, когато се изкъпа и си облече чисти дрехи, когато тялото му бе вече посветено, когато легна сам в голямото легло, ликуването му бе за него самия. Той не мислеше за нея, не мислеше дори за любов.

— Аз съм мъж — каза той високо в тъмнината на нощта. — Аз съм мъж, аз съм мъж...

А когато заспа, спа толкова сладко, колкото никога досега, най-сладко и най-дълбоко.

* * *

Утрото го събуди, но той остана в леглото още дълго, припомняйки си самия себе си. Значи това беше той сега, нов човек, и тя — също нова, жена. Никога вече тя нямаше да му изглежда същата, както той вече не беше същият. Бяха се срещнали в един нов свят. Бяха на прага на нещо ново. На една действителност, която досега не познаваше.

Стесняваше се, когато тя слезе на закуска, облечена в тъмнозелен костюм, който подсилваше блясъка на косата и очите ѝ. За негова изненада тя беше съвсем спокойна, може би малко по-тиха, отправи му

усмивка вместо поздрав. Когато икономът излезе от стаята, тя прикри една прозявка с тясната си бяла ръка с диамантени и смарагдови пръстени.

— Как само спях — каза тя. — Разбира се, аз съм по рождение поспалива, но тази нощ дори не съм сънувала. Просто спях. А ти?

— Аз спях много добре, благодаря.

Той говореше сдържано, защото се стесняваше. Не знаеше какво да ѝ каже. Трябваше ли да се казва нещо? И как трябваше да постъпят отгук нататък? Може би той трябва да си отиде. Коя е следващата стъпка? Тя беше два пъти по-възрастна от него, но изглеждаше не повече от двадесетгодишна. Той никога не я бе виждал толкова млада, толкова свежа. Тя му се усмихваше, ни най-малко не се стесняваше, а ясните ѝ очи го гледаха закачливо.

— Ти си десет години по-голям, отколкото беше вчера — каза тя. — Не мога да го обясня, но е така. А аз съм десет години по-млада. Разбира се, че мога да го обясня, но няма да го направя. Ще ти дам възможност сам да го осъзнаеш. Ти не познаваш мен, нито себе си. Цял живот си изучавал всичко друго, освен себе си.

— Аз съм... не съм само една личност — каза неестествено той, извърнал поглед от нея.

— Разбира се — съгласи се тя радостно. — Ти си неизвестно колко личности. Но аз исках да потвърдя онова, което предполагах — че в голяма степен си мъж. Сега вече го знам.

Гласът ѝ прозвуча като шепот.

— Ти беше прекрасен, Ран... толкова инстинктивно прекрасен. Още когато те срещнах, разбрах, че си гениален. Познавам няколко... гении. Не знаех обаче дали ти не си... нещо повече, нещо, което ще те направи съвършен. Оказа се, че си такъв. Това нещо прави съвършена дори твоята гениалност.

— Не разбирам.

— Не очаквам да разбереш. Това ще стане бавно. Но един ден, в някакъв момент ще разбереш себе си напълно. Нужно е време за научаване.

Двамата се гледаха в очите, той стоеше като прикован от нейния непоколебим, честен поглед.

— Ще ми се довериш ли? — попита тя.

— Да — отговори той.

Той ѝ се довери и разбра с каква готовност ѝ се подчинява. Беше изумен, а понякога и шокиран, че е готов по всяко време да се подчини и на най-лекото ѝ докосване. Изправена зад стола му, тя се наведе към него, бузата ѝ докосна неговата буза и той се обърна мигновено, инстинктивно, страстно, за да намери устата ѝ. Едно докосване или едно движение водеше до следващото, докато той се озовеше в нейните прегръдки, а тя в неговите. Внимаваха да не ги видят прислужниците и затова оставаха заедно през нощта. Когато замъкът притихнеше, след като прислужниците се оттегляха в отдалечените помещения, те се промъкнаха в стаите си, отначало тя в неговата, но скоро той в нейната. Тя предпочиташе той да отива при нея и когато разбра за това нейно предпочитание, той всеки път отиваше при нея. Лежеше буден, нетърпелив и копнеец, докато часовникът в коридора удареше един часа. Тогава ставаше, обличаше си халата и бос по дебелия килим прекосяваше коридора до нейните стаи. Понякога тя седеше пред камината, загърната внимателно с копринен халат, под който беше гола, и скоро, много скоро той се научи да го сваля, отначало боязливо, с треперещи ръце, но след няколко нощи смело и бързо, разголвайки цялата ѝ бяла красота. Никога не се уморяваше да я гледа, докато не усетеше, че повече не издържа и легнал на широкото легло, пак я гледаше, подпрял главата си с една ръка, оставил другата свободна да докосва, да опипва, да проучва.

— Виждал ли си друг път жена? — попита го тя с усмивка една нощ.

— Да, веднъж — каза той. — Когато бях малък, на първия ми учебен ден. Връщяхме се заедно вкъщи и тя поиска да види... моя... искам да кажа, моя пенис. Баща ми беше говорил с мене, беше ми казал, че пенисът е сеяч. Тогава тя предложи да ми покаже себе си и ми показа. Видях нещо като цвете, което имаше розово връхче. Бяхме невежи и невинни като бебета, каквито всъщност бяхме. Но някаква жена ни видяла и злонамерено каза на майката на Рути и чинът на Рути в училище беше преместен далеч от моя. Не знам защо.

— Ядосаха ли се родителите ти?

— Моите? О, не... те разбираха любопитството на едно момче...

— Кое то прераста в мъжко любопитство, нали?

— Да, но аз не знаех това. Толкова съм ти благодарен. Можеше да бъде... ужасно. А с теб е красиво. Защото ти самата си красива.

— Какво ще стане с нас, Ран?

— Какво искаш да кажеш?

— Това не може да продължава вечно, знаеш го.

Той не беше мислил за това. Да продължава вечно?

— А ти искаш ли да продължава?

— Може би, ако беше само десет години по-голям. Но ти не си.

— Мисля, че не съм мислил. За първи път в живота ми... чувствам, само чувствам. Не, предполагам, че не може да продължава вечно. Нали не искаш от мен да си тръгна и да те оставя? Защото не мога...

Това беше вярно. Той не си представяше, че може да се откаже от това прекрасно женско тяло. Беше започнал да изпитва нужда от нея, каквато изпитва един мъж към пиенето. Плътта му отчаяно я зовеше. Той реагираше емоционално и физически. Нямаше търпение да настъпи нощта. Ако се разхождаха в уединение в гъстата гора около замъка, едва дочакваше нощта. Беше неукротим. Заситен в един момент, след час той отново огладняваше. Не можеше да се познае. Беше поредната нова личност. Къде беше онова ученолюбиво момче, което обича да чете? Сега рядко влизаше в библиотеката. Колкото повече опознаваше тази жена, толкова повече я желаше — не ума ѝ, не смеха ѝ, дори не компанията ѝ, а тялото ѝ.

— Всички мъже ли са като мен? — попита той в три часа сутринта.

— Никой не е като теб — отговори тя. Изглеждаше бяла на светлината на лампата, изтощена, но необикновено, сладостно красива.

— Питам сериозно — каза нетърпеливо той. — Аз съм като човек, който не може да утоли жаждата си — пие отново и отново и отново, — аз те изтощавам.

— А аз, понеже те обичам, обичам това — каза тя.

— Тогава всички жени ли са като теб?

— Не знам. Жените никога не се опознават една друга, не и там, където са замесени мъже.

— Винаги ли ще бъда такъв? — попита той.

— Не — каза тя натъжено. — Може би само с мен. Всяко преживяване е уникално и не може никога да се повтори.

Той се замисли, както лежеше по гръб и гледаше, без да ги вижда, сенките, трепкащи по тавана. В думите ѝ имаше мъдрост, която не можеше веднага да проумее. След малко се обърна и внезапно я целуна.

После стана, загърна се с халата и се върна в стаята си, усещайки тихия ѝ поглед, който го проследи, докато вратата се затвори между двамата.

Зимата бавно беше променила пейзажа. Той беше свикнал с резките промени на времето в родната си страна и почти не забелязваше кроткото приближаване на студа или по-скоро на мразовития въздух. Есента беше мека, цветята цъфтяха до късно, дърветата сменяха спокойно цветовете си, първите снежни бури бяха просто подухване на вятъра, подчертавайки контурите на пейзажа, на покривите на къщите в селото, на постепенно издигащите се хълмове, на редиците от стъбла и клони на дървета, но не и на яростта на вятъра и снежните бури.

Той усещаше, че е настъпила промяна не толкова в обкръжението му, колкото в самия него. Четеше много малко тези дни. Книгите, вместо източник на открития, сега го правеха нетърпелив. Вместо да се наслаждава на дългите тихи часове в огромната стара библиотека, когато е сам, той се чудеше къде е тя. Беше невъзможно, разбира се, да се съсредоточи, ако тя беше в библиотеката заедно с него, и още по-невъзможно, ако не беше. Или ако му кажеше, че излиза за час или за няколко часа, тъй като отстояваше независимостта си, тогава времето беше безкрайно и той ставаше прекалено неспокоен, за да чете. Обикаляше района на замъка или голите хълмове, като често поглеждаше часовника си, за да се върне по едно и също време с нея.

Но в тяхната връзка нямаше нищо рационално. Те говореха рядко и никога дълго. Колкото и цветисто, забавно, дори блестящо да говореше тя, той си даваше сметка, че не я слуша и едва ѝ отговаряше. Цялото му същество се съсредоточаваше в неизбежната среща на техните тела — неизбежна, но не и предварително уговорена, така че той никога не знаеше дали, когато я прегърне, тя ще му позволи да продължи или просто ще го целуне леко и ще се оттегли. Тя го дразнеше, измъчваше го, правеше го по-щастлив, отколкото той

можеше да си представи, докарваше го до състояние на гняв или отчаяние. Той не разбираше, нито искаше да я разбере като личност. Интересуваше го единствено настроението ѝ. Ще го приеме ли този ден, тази вечер или ще го отпрати? Но то дори не можеше да бъде наречено отпращане. Тя беше прекалено нежна, прекалено учтива, за да го отпрати. Дори когато се оттегляше, това ставаше след целувка, докосване, уверение.

— Но защо? — искаше да разбере той.

— Просто... не съм в такова настроение — би могла да каже тя или просто казваше: — Обичам те, винаги те обичам, но тази вечер те обичам кротко.

Ако се нацупеше, а той се изненада, като откри, че може да се цупи, тя му се смееше. Когато започнеше да се смее, той я оставяше и излизаше, а тя никога не тръгваше след него. Никога не споменаваше разликата във възрастта им, но понякога можеше да го накара — много изкусно, както беше развеселена — да почувства, че тя наистина е много по-възрастна от него, много по-мъдра или най-малкото познаеща и че е възможно той да ѝ омръзне.

Отпразнуваха Коледа с печена гъска за вечеря и размяна на символични подаръци, посрещнаха Новата година на леглото с балдахин от бял атлаз, като вдигаха наздрависи ту за единия, ту за другия и всеки вземаше онова, което другият можеше да предложи, докато зората осветли хоризонта и Ран се промъкна в стаята си, старайки се да не привлече вниманието на събудилите се вече прислужници. Замисли се за годината, която го очакваше, още една година от неговия млад живот, за това, което знаеше, че трябва да направи. Светът отвъд замъка, дори отвъд лейди Мери все още съществуваше, очаквайки неговото откритие, но кое откритие може да бъде толкова прекрасно, толкова завършено, толкова всеобхватно, колкото откритието за самия себе си, което беше направил тук между старите стени на този замък под деликатното, но мъдро ръководство на тази красива жена? Той знаеше, че тези въпроси ще останат без отговор, докато той самият не намери отговорите. Но отговорите няма да се променят, нали? Вечните истини ще останат каквито са, докато той ги намери, а той е още толкова млад. Има време, много време за всичко, което искаше да направи, включително и за това.

Зимата премина в пролет, дните се дуплеха един връз друг, очертанятията им се губеха замъглени, също и мислите му, когато се събудеше, а често и сънищата му, в които той само я съзерцаваше и се чудеше кога ще бъдат пак заедно в нейното огромно старо легло, докато прислужниците спят, без да знаят нищо, в собствените си легла в едно отдалечено крило на замъка.

В деня след осемнадесетия си рожден ден той най-накрая се върна към онова, което беше. Но макар и така, връщането не беше мигновено. Две събития го подтикнаха да се завърне. Първото беше едно дълго писмо от майка му. Тя не пишеше често, а и писмата ѝ обикновено не бяха дълги.

„Животът ти е толкова пълен, пишеше тя, че както аз го чувствам, тук нищо не би могло да те заинтересува. Понякога се чудя, скъпи, дали не се ограничаваш прекалено много в сегашния си живот. Знам, че замъкът сигурно е много интересен с прекрасната си библиотека и аз не се тревожа за академичната страна на образоването ти, защото баща ти винаги казваше, че ти сам ще се образоваш с книги, при положение че имаш достатъчно книги, което сега изглежда е така. Но светът се състои от хора, както и от книги и макар че не очаквам да проявиш интерес към твои връстници, те все пак са хора. Не искам да бъда нелюбезна към лейди Мери, тъй като тя е била и е толкова любезна към тебе, но понякога се питам, дали тя не е самотна и не те използва по някакъв начин да облекчи самотата си, докато аз мисля, че за нея, скъпи, би било по-добре, ако и тя си намери за компания хора на нейната възраст — не че тя те използва, разбира се, или ако те използва, сигурна съм, че не е умишлено.“

Тя пишеше от друг свят. Американското колежанско градче вече не беше неговият дом. Сега той принадлежеше на друг свят, не като география, а свят на емоциите и усещанията, разположен в самия него. Използваше ли го лейди Мери? По-скоро той използваше нея, използваше я да изучава себе си. Досега не се беше замислял за дълбочините на чувствата, физическа и емоционална, на каквито неговото тяло беше способно. Неговото тяло, за което не си беше мислил като за нещо отделно от самия него. Сега му хрумна, че то наистина е отделно, всяка една част отделна, със собствена функция, бедрата му, краката му, неговите средства за придвижване и движения; ръцете му — неговите инструменти; вътрешните му органи — част от

механизма, който поддържа живота на мозъка му; и сега центърът на съществуването му — неговата сексуалност! И все пак всяка част, изпълнявайки механично задължението си, допринасяше с повече от един механизъм. Допринасяше с усещането за форма, с чувството за докосване на кожата, с уханието и звука, която някоя негова част получаваше и се наслаждаваше или отхвърляше — някоя емоционална част, отделна от усещанията на тялото и дори от мозъка, нещо, което беше чиста емоция. Емоцията беше сърцевината на неговото съществуване — емоция толкова непостоянна, че можеше да предаде най-страстната наслада или да затъне в разочарование или дори отчаяние. Централната точка на тази емоция беше в този момент пенисът му от гледна точка на ползата от него. Но когато стана „сеячът“, както го бе нарекъл баща му, се превърна в приносител на толкова необяснима наслада, че той не можеше да я опише, макар че се опита да направи това с думи и то неведнъж.

*Бавният прилив, напиратата радост,
Преливаща във вените и пулса
Желанието, прииждащо в целия си ръст,
Разбива се — като вълна в морето.
Тогава аз съм ти, Любов, а ти — това съм аз.*

Той не беше доволен от думите. Нещо повече, те не изразяваха истината. За миг само, да, те бяха едно, той и тя, и в този момент той мислеше за любов. Но само за момент. И когато моментът преминеше, а той неизбежно преминаваше, те отново се разделяха, той и тя. Неговият пенис, смаляващ се, беше символичен за цялото му съществуване. Той се отдръпваше от нея. Беше дал каквото имаше да даде. Тя също беше дала каквото имаше да даде. И какво беше то освен мигновена тръпка на наслада? А после какво? Нищо, освен може би облекчение, също краткотрайно, няколко часа, не повече, защото желанието беше там, отново, винаги — неизбежно и по-силно може би от преди.

— Възползвай се от възрастта си, колкото можеш повече, мой млади любовнико — каза тя един ден почти натъжено.

— Защо говориш така? — попита той.

— Защото дори желанието не е вечно — отговори тя. — Става навик и след това... остава само навик. Затова обичам да имам млади любовници.

— Любовници? — попита той.

— А ти не си ли ми любовник? — каза тя, смеейки се.

Той се замисли над думите ѝ, а тя го гледаше закачливо усмихната.

— Не съм сигурен, че знам какво е любов — каза той накрая.

Тя го погледна с широко отворени очи.

— Тогава много добре я имитираш!

— Не — каза бавно той, все още замислен, — не е имитация, защото аз наистина не те обичам. В известен смисъл по-скоро обичам себе си или обичам възможността, която ти ми даваш, да обичам себе си. Може би това е всичко, което и аз ти давам.

Защото за нея това беше една размяна — колкото даваш, толкова получаваш. Тя го беше научила как да разменя наслада, една размяна, която отначало той не разбираше, докато тя не му разкри тайните на тялото си и не ги направи негови, докато той не разбра как се осъществява взаимността. О, да, тя го беше научила на много неща. Но сега вече нямаше какво повече да учи. Те се върнаха към онова, което бяха преди — две отделни същества, той, тя. И това ли е всичко по въпроса за любовта? Неизбежна и вечна ли е раздялата сред хората? Какъв тогава е смисълът на любовта, ако тя е само безкрайно физическо повторение? Няма ли нещо повече?

— Какво мислиш? — попита го тя.

Той я погледна. Бяха в нейната стая, отдавна минаваше полунощ. Тя лежеше гола до него на леглото с бял атлазен балдахин.

— Какъв е смисълът за тебе — попита в отговор той.

Тя вдигна ръце и притегли главата му към топлите си гърди.

— Поддържа ме млада — каза тя.

Това беше едно искрено изявление, направено искрено и придружено от нейната прекрасна усмивка. В този момент то изглеждаше точно такава и нищо повече. Но той се събуди преди зазоряване, сам в стаята си. Лунната светлина го беше събудила и сякаш тази студена светлина озари ума му, разкривайки целия

ужасяващ смисъл на онова, което тя бе казала. Майка му се оказва права. Бяха го използвали. Той се замисли над тази истина. Лейди Мери се нуждаеше от мъжко тяло, което да стимулира и удовлетворява собствените ѝ потребности. Той беше млад, физически изживяваше пълния бурен разцвет на неговата сексуална мъжественост. В тесния вход към нейното тяло неговият мощен тласък я възбуждаше, екзалтираше и задоволяваше. Това беше той за нея, инструмент за доставяне на удоволствие. Беше използван, както се използва машина, но той нима не представляваше нещо повече от машина? Да не би да нямаше дух?

Но нека си остане просто една машина, ако това е, което тя иска. А той изискваше ли нещо повече от нея? Той посвоему беше претенциозен. Никога не би могъл да предостави за ползване тялото си, което го изпълваше с гордост, ако не и със суета, нито на някой като Рути, нито да приеме странните ласки на Доналд Шарп. Той не обичаше лейди Мери, но беше очарован от нейната красота — нейната красота и нейното държане. В известен смисъл, разсъждаваше той, това е вид любов. Но имаше ли нещо трайно или дори смислено за него в такава любов? Все пак може би той изпитваше повече чувства към нея, отколкото тя към него. Тя говореше само за себе си и то толкова дълго, че сега, в този самотен миг той се почувства унижен, а следователно и наскърбен. Повече няма да бъде използван. Няма да позволи тялото му да бъде използвано. Тялото му е негова лична собственост — само негова. И тогава взе решение. Време беше да продължи. Извън замъка целият свят все още чакаше. Това беше светът, на който той принадлежеше. Всички хора бяха негови хора. Нито една жена не беше негова единствена жена, нито един мъж не беше негов единствен приятел. Той тръгваше по своя път, не знаеше накъде, но продължаваше напред. Неговият свят беше в готовност някъде отвъд този замък.

Сбогуването беше лесно все пак. Плашеше го, макар и малко, защото беше решителен, но в същото време беше посвоему добър. Тя беше любезна по английски, някак безцеремонно и той не беше сигурен дали все пак тя не е обвързана. Макар че тя можеше да го смени с друг, без съмнение след време щеше да го смени с друг,

някаква неясна нежност ги крепеше заедно. Той го чувстваше в себе си. Тя беше прекрасна в своето хладнокръвие, деликатна дори в страстта си, не, думата не беше „деликатна“. Тя можеше да бъде развратна, но винаги с вкус, ако думите не бяха прекалено несъвместими. Тя не можеше да обиди. Честността ѝ никога не обиждаше. Ясно изразеното ѝ желание беше неподправено.

Кога, размишляваше той, е подходящият момент за сбогуване? След като вече беше решил, нямаше търпение да приключи с този въпрос. Една вечер — третата вечер, откакто взе решението — си събра багажа. Беше избягвал да се появява в нейната стая и тя толкова точно долавяше нещата, че се правеше на безразлична към него. Точно това безразличие, научено и елегантно демонстрирано, му показва, че тя се готви за неизбежната раздяла. На сутринта, с готови куфари и приключили със закуската, макар че се бавеха на масата, наредена за тях отвън на терасата, тъй като беше прекрасна пролетна сутрин, той започна, но не рязко, а сякаш и преди бяха говорили за неговото заминаване.

— Никога няма да мога да ти се отблагодаря достатъчно — каза той.

— Кога тръгваш? — попита тя.

— Днес — отговори той.

— Къде? — попита тя. Отпиваше от кафето, но не го поглеждаше.

— В Лондон, после във Франция, после на юг през Италия и може би дори в Индия. Никъде няма да оставам — както останах тук.

— Ааа, Индия ще ти хареса — каза тя почти безразлично. Все така не го поглеждаше.

— Какво ще намеря там? — попита той.

— Каквото търсиш — каза тя. Докосна една камбанка и икономът се появи.

— Пригответе една кола, която веднага да закара мистър Колфакс на гарата. Той ще хване влак за Лондон.

— Да, мадам — отговори икономът и изчезна.

Мистър Колфакс! Никога преди не го беше наричала така и той я погледна, вдигнал въпросително вежди.

— Няма ли да тръгваш? — подкани го тя.

— Да — каза той. — Но...

Тя стана от масата.

— Не те отпращам — продължи тя. — Просто съм разбрала, че ако нещо е приключило, по-добре е да приключи веднага.

— Да — каза той.

Той също стана и двамата се изправиха един срещу друг, той — по-висок от нея. Долу в градината с розите, където един фонтан си играеше с водата, една птичка изпя три ясни ноти, заключителни тонове и рязко спря.

— О, Ран — прошепна тя.

Той изведнъж видя, че тя е тъжна. Но какво можеше да каже, освен да измънка благодарностите си.

— Наистина ти благодаря... ужасно ти благодаря...

Тя не го чу. Говореше на себе си.

— Всичко бих дала да съм на твоите години... бих дала всичко, което съм имала, бих го направила, да, наистина!

Тя го прегърна с две ръце, задържа го и после го отблъсна.

— Отивам в селото на пазар. Като се върна, ти ще си заминал.

Той остана, загледан в нея, докато тя се отдалечаваше с обичайната си лека, забързана походка. Не се обърна и той разбра, че тя си е отишла от него завинаги, а той се е върнал при себе си — свободен, какъвто може би никога преди не беше бил.

Когато пристигна в Лондон, взе такси до малкия хотел, за който дядо му беше казал.

— Очаквахме ви много по-рано, мистър Колфакс — му каза служителят на рецепцията. — Дядо ви смяташе, че ще дойдете тук преди няколко месеца. Получи се едно писмо от някакви адвокати и нищо повече.

— Бях на гости при един приятел, когото срещнах на кораба, докато пътувах насам — каза той, за да обясни закъснението. — Ще остана тук няколко дни, после заминавам за Париж.

— Много добре — каза служителят. — Стаята ви е готова.

В писмото от лондонската адвокатска кантора пишеше, че някакви средства, осигурени от дядо му, са на негово разположение. Той съобщи на адвокатите по телефона, че парите няма да му трябват в Лондон, и те настояха той да им изпрати името и адреса на кантората в

Париж, за да му ги препратят. Той се разходи из Лондон, установи, че прилича много на Ню Йорк и на други градове, които бе посетил, и реши, че колкото по-скоро тръгне за Париж, толкова по-добре. Беше чул, че Париж е град с душа, за разлика от всички останали градове.

Париж беше притиснат от августовска жега. Беше променлив град и той веднага го обикна, отчасти защото беше променлив и труден за разбиране и затова — обаятелен. През юни беше като младо момиче на неговите години. И наистина гъмжеше от млади момичета. За него те бяха нови и той ги гледаше в захлас, но още повече се захласваше от красотата на самия град, от неговата история, която го водеше по библиотеки; от неговите картини, които разглеждаше седмици наред в Лувър; от великолепието му, което го водеше из Версай и катедралите. Но сега имаше дни, когато просто скиташе по улиците, спираше в кафенета на открито, понякога стигаше пеша чак до Болонския лес, лягаше тежко на древната френска земя, предоставяйки ѝ се. Представяше си или чувстваше пулсациите на земята под себе си, както ги бе чувствал и в Англия. Неведнъж лейди Мери спираше малката кола, която тя караше, когато бяха само двамата, излезли просто да се насладят на един прекрасен тих ден, или когато искаше да му покаже някое старо село или да отвори кошницата за пикник, или да намери някакъв предлог, както сега подозираше той, така или иначе тя спираше колата на някое затънтено място, скрито от жив плет и като заявяваше, че е уморена и постилаше едно одеяло, обикновено оставено сгънато на задната седалка на колата, и там в храстите под топлия полъх на приближаващата пролет, тя го подтикваше да правят любов. Да правят любов! Той мразеше този израз. Може ли човек да прави любов? Имаше нещо принудително, скрито в думата „правя“. Сега, далеч от нея, сам, излегнал се под дърветата на тази френска гора, той си даде сметка за собствената си прекалено голяма отзивчивост към нейните възбуждащи действия. Той се беше поддал не толкова на нея, колкото на себе си. Той постоянно се поддаваше на собственото си изкушение и затова трябваше да вини себе си. Нужно ли беше обаче да вини себе си за това, че е мъж? Не, отговаряше разумът, защото той не беше отговорен за частите на собственото си тяло. Неговата отговорност се състоеше само в това да избере коя

негова част ще бъде негов господар. Знаеше, че е способен на много повече от това да изпитва телесна наслада. Неговият свят все още не беше навлязъл в него. Или той представляваше само един малък отделен свят, макар и сложен, в един свят на други светове и неговото незатихващо чувство за любопитство и чудене — тази мощна вътрешна сила, която го тласкаше към всяко едно приключение — го превръщаше в част от всеки друг свят. Познанието беше неговият ненаситен глад, а сега особено познанието за хората, за това какви са, какво мислят и правят. А когато се пресити, ако изобщо се пресити с това познание, какво ще прави с него?

Легнал на топлата френска земя, притиснал бузата си в зеления мъх, той обмисляше собствения си въпрос, добавяйки към него вечното „защо“. Защо той е такъв, какъвто е? Коя е неговата запазена територия? Без суета той прие факта на собственото си превъзходство, собствената си самоувереност. Знаеше, че каквото и да избере да прави, ще го направи изключително добре. Не мислеше за слава, тя наистина не го интересуваше. Нуждата му да живее свободно, да учи, както той иска и колкото бързо иска — това беше сега върховното му желание. Как ще изрази познанието, което сам е натрупал, все още не знаеше. Но начин имаше, чакаше го и той щеше да го намери.

Той се обърна по гръб, склучил ръце под главата си, вперил поглед в изпъстреното от листата на дърветата синьо небе, и чакаше, докато едно решение бавно и непреодолимо заемаше място в него. Не само в ума му. Това решение се оформяше в цялото му същество. Той никога повече нямаше да ходи на училище, не и в колеж, никога! Не можеха други да го учат на това, което искаше да знае сега. Книги щеше винаги да чете, защото хората, великите хора влагаха най-доброто от себе си в книгите. В книгите беше същината на хората. Но хората щяха да му бъдат учители, само че хората не стояха в класните стаи. Хората бяха навсякъде.

Решение! Той беше решил. Знаеше кога нещо е окончателно и дълбоко успокоение се разля из цялото му същество, сякаш беше изпил някакъв еликсир или вино, сякаш бе ял осветен хляб. Каквото и да му се случеше, щеше да е добре. Това беше живот. Това беше знание. Той скочи на крака. Махна листата от косата си и с носната си кърпа избърза влагата на мъха от бузата си. После се върна в града.

От този ден нататък той посвети времето си на новото учене. Той, който откакто се помнеше, бе прекарал целия си живот с книги, продължаваше да чете по навик и необходимост. При хубаво време всеки следобед обикаляше сергиите с книги на Левия бряг и прекарваше часове там, ровейки се, търсейки, проверявайки книга след книга, за да се натовари с цял наръч книги и да ги занесе в голямата таванска стая, която посвоему бе станала негов дом. Беше разбрал, че откакто хората бяха станали негов предмет на изучаване, негови учители, обекти, чрез които той можеше да задоволи постоянното си чудене за живота, за самия себе си сред другите, където и да живееше в даден момент, там беше неговият дом. Сякаш бе стигнал до едно място, което бе търсил цял живот, една точка на знание за самия себе си и за това къде трябва да бъде и какво трябва да прави. Сега той можеше да задоволи глада си за знаене, вечното си чувство за настойчиво чудене за живота, за неговото основание, за неговата цел, тъй като беше намерил учителите си и тези учители бяха навсякъде, където се случваше да бъде той. Нова, възторжена радост изпълваше цялото му същество. Не изпитваше никакво чувство за принуда. Беше напълно и истински свободен.

Затова тази августовска сутрин, гореща и слънчева сутрин на един тих ден в града, тъй като това беше месец за ваканция и много хора бяха на море или на курорт в провинцията, той се спираше пред сергиите с книги и се заговори със съсухрената възрастна жена, която бършеше праха от сергията си. Виждаше я често, винаги отговаряше на веселите ѝ поздравявания, на закачливите ѝ коментари, на ироничните, неприлични забележки за определени книги, които един млад мъж ще хареса, особено една от тях, тази сутрин, която, каза тя, един американец ще хареса.

— Защо точно американец? — попита той.

Той говореше свободно френски сега и отдавна не трябваше да си превежда наум от френски на английски, преди да се включи в разговора.

Възрастната жена беше готова за приказки. Той беше първият ѝ клиент, през август търговията не вървеше, а тя чуруликаше като птичка.

— Ах, американците — възкликна тя. — Толкова млади и само за секс мислят, винаги за секс! Аз... спомням си, ах, да, съпругът ми беше истински мъж в това отношение..., но американците са толкова млади... дори белите коси не означават, че си остарял, когато става дума за секс... мъже, жени, какво да ви разpravям...

Тя заклати глава, а с нея и разрошената си побеляла коса и смехът ѝ прозвуча като кикот. После въздъхна.

— Жалко! За нас французите! Всичко свършва бързо. Дали защото сме бедни? Отрано трябва да мислим как да изкараме за един хляб и бутилка евтино червено вино! От люлката до гроба — я ме виж мене, стара колкото искаш, ама и в дъжд, и в пек съм тук, не е ли така? Вярно е.

— Нямате ли деца? — попита той.

Въпросът беше безобиден, зададен разсеяно, защото очите му бяха в една книга на друга сергия, но тя даде воля на всичките си тревоги. И се заудря в гърдите.

— Аз имам най-добрия син на Земята — заяви тя. — Женен е за шивачка, една добра, млада жена. И двамата работят. Имат две деца. Нейната майка ги гледа през деня. А аз... аз съм горда, че работя. Имам една стая до техния апартамент. Те имат две стаи... по-точно три. Синът ми е умен. Вдигнал е една малка стена, зад която спи нейната майка. Снаха ми тръгва много рано за работа, синът ми — също. Той е пазач в една фабрика. Вечеряме заедно. Но аз съм независима, разбирате ли? Две вечери в седмицата аз пазарувам и приготвям вечерята. Те се държат така, че аз да се чувствам добре дошла, да... все още съм добре дошла.

— Няма ли винаги да бъдете добре дошла?

Тя поклати глава.

— Човек не бива да иска прекалено много от живота. Моля се на добрия Господ, когато дойде моят час, всичко да стане бързо. Ако е милостив, ще стане, докато спя, след като цял ден съм работила. На това му се казва щастие — да заспя в леглото си, а аз имам хубаво легло. Опазих го. Когато се оженихме, съпругът ми каза: „Поне да имаме хубаво легло“. И го имахме. И го запазих. Моля те, Господи, нека да умра спокойно. В леглото, където за първи път познах любовта, където се родиха децата ми, където умря съпругът ми... —

Тя избърса възпалените си очи с краищата на черния шал, увиснал на врата ѝ.

— И други деца ли имахте?

— Една дъщеря, която умря при раждане...

Той сложи ръка на рамото ѝ, забравил за книгата.

— Не плачете, няма да го издържа, защото не знам как да ви утеша.

Тя му се усмихна през сълзи.

— Мислех, че отдавна съм приключила с плаченето. Но сега никой не ми задава такива въпроси, питат само каква е цената на книгата и се опитват да я купят по-евтино.

— Но за мен вие сте човешко същество — каза той, усмихна ѝ се и се отдалечи, оставяйки монети в сухата ѝ шепа.

Тази вечер той не излезе на дълга вечерна разходка по улиците, както обикновено правеше. Седна на ниския перваз на прозореца и загледа града, над който здрачът се превръщаше в нощен мрак, а електрическите лампи светнаха чак до хоризонта. Той продължаваше да мисли за възрастната жена. За един живот. Макар и беден той беше човешки живот: раждане и детство, бракът на един мъж и една жена, деца — едно мъртво, едно — живо. После смъртта разполовява живота и какво е сега животът за това човешко същество, освен работа? Освен работа, животът си остава живот — събуждаш се сутрин за следващия нов ден — това е самият живот!

Той стана, запали малката лампа на масата и сякаш поддавайки се на нечий тласък, той записа историята на възрастната жена. Това беше само частица от една история, частица от един живот, но записвайки я така, както я помнеше, му достави нов вид облекчение — не физическо, както след оргазъм с лейди Мери, а нещо дълбоко, — много дълбоко, което беше толкова ново за него, че той не се опита да го проумее или обясни. Настани се на леглото и бързо заспа.

Беше горещ ден в началото на септември. Хората се завръщаха в града. Той седеше пред кръгла метална масичка под тентата на едно кафене. Беше късна сутрин, все още рано за обяд, но той беше гладен. Той растеше, продължаваше да расте, сега беше доста над метър и осемдесет. Кожата му беше гладка и чиста и макар че винаги беше

подстригвал кестеняво червеникавата си коса, сега, когато се налагаше една нова мода за мъже, поне за млади мъже, да ходят с по-дълга коса, той също оставяше косата си по-дълга, миеше я всеки ден, защото чистата коса беше негова страст, да, а и нямаше време за нищо повече. Ако някоя жена се загледаше в него, а не само му хвърлеше поглед, той не усещаше. Ако очите му срещнеха нейните очи, той ѝ отправяше такъв празен поглед, че тя продължаваше по пътя си, без той да забележи. Той знаеше, или си мислеше, че знае всичко за жените; лейди Мери беше жена, нали така? Той не я беше забравил, но тя принадлежеше на миналото му. Всичко обаче, което беше преживял, принадлежеше на миналото му. Той живееше интензивно, на момента, всеки ден, както дойдеше, без планове или подготовки. Винаги беше потънал в размисъл. За какво? За онова, което беше научил през деня, за живота — за хората, които бяха дошли и си бяха отишли, за хората, с които беше говорил или които не бяха поискали да говорят, така че можеше просто да изучава лицата им, ръцете им, поведението им. Съхраняваше ги в паметта си и правеше това несъзнателно. Те оставаха с него. Макар че идваха и си отиваха, хората, които колекционираше, оставаха при него. Той мислеше за тях с учудване и задаваше въпроси. Задаваше въпроси, ако те искаха да отговарят, и обикновено те искаха, защото повечето хора, които срещаше, се интересуваха от себе си, а неговото най-голямо желание беше да знае, нещо, което самият той не разбираше. Тези непознати... защо искаше да знае откъде са, къде отиват, какво правят и какво мислят, всяко късче информация, което бяха готови да му дадат?

Никога не ги питаше как се казват. Не го интересуваше как се казват.

Те бяха човешки същества и за него това беше достатъчно. Едно безкрайно преследване, едно продължаващо чудо. Междувременно той не проявяваше интерес към себе си извън трупащото се познание за човешките същества.

Днес, на хубавото време, тротоарите бяха препълнени за пръв път от седмици насам. Погледът му се местеше бързо от лице на лице, докато мина едно момиче, чиито очи срещнаха неговите очи. За миг погледите им се кръстосаха и се задържаха и този път той се усмихна. Тя се поколеба и спря.

— За приятел ли пазите този стол? — попита тя.

Масите се пълнеха и въпросът прозвуча естествено. Тя беше момиче с необичайна външност — ориенталска или поне отчасти. Тъмните ѝ очи бяха стеснени и коси.

— Не, мадмоазел — отговори той. — Седнете, моля.

Тя седна и свали белите си къси ръкавици. Ръкавиците също бяха необичайни — повечето момичета вече не ги носеха, дори в Париж. Тя разучаваше менюто и не го поглеждаше. Той я гледаше с обичайното си открито любопитство, чудейки се дали тя ще иска да говори. Чертите на лицето ѝ бяха нежни, носът ѝ — леко хлътнал и прав, устните — деликатно оформени, кожата — матова и много фина. Като свали ръкавиците, се видяха ръцете ѝ — дълги и тесни. Когато си поръчваше, улови втренчения му поглед и отвърна с лека, бърза усмивка, а после отмести очи.

— Извинете — каза той, — но не сте францужойка, нали мадмоазел?

— Аз съм френска гражданка — отговори тя, — но баща ми е китаец. Роден е в Китай, където е семейството на баща му, искам да кажа, колкото от тях са още живи.

Тя замълча, замислена, после продължи, леко намръщена.

— Предполагам, че и мъртвите са все още там, но не знаем къде. Със сигурност не са в семейните гробища, тъй като не са... тъй като са умрели... не по естествен начин.

Тя отпи глътка вино от чашата, която ѝ бяха донесли. Той гледаше лицето ѝ, сериозно, разсеяно, тя явно не мислеше за него, а за нещо много далечно, което нямаше нищо общо с него. Завладя го обичайното му любопитство.

— Китай — каза той. — Не съм бил там, но дядо ми е бил, отдавна, и ми е разказвал много неща.

— Дядо ви американец ли е?

— Откъде знаете?

— Френският ви е перфектен... само че е твърде перфектен за французин! Разбирате ли?

Той се разсмя.

— Това комплимент ли е или не?

— Приемете го, както искате — каза тя. — Фактът е, че и двамата сме чужденци от два противоположни края на света. Но мисля, че вие имате предимство. Живял сте в страната на предците си.

Аз никога не съм била в Китай. Говоря китайски, но се страхувам, че лошо, макар че баща ми се опита да ме научи. Но майка ми, която беше американка, говореше с мен повече, когато бях дете, отколкото баща ми, така че знам и английски. Предпочитате ли да говорим на английски?

— А вие?

Тя се поколеба.

— Чувствам се най-добре с френския. Освен това моята майка американка живя доста време тук в Париж и също говореше много добре на френски, дори и с мен понякога. За жалост не можа да научи китайски. Това беше предразсъдък. Никога не го разбрах. Но баща ми ме научи на китайски след... ами, рядко имам възможност да говоря на английски. Но говоря. Нека да говорим на английски, за да се упражнявам! Нямам никакви англоезични приятели.

— С какво се занимава баща ви тук? — попита той на английски.

Тя отговори на английски, малко по-бавно, но точно.

— Той е колекционер и търговец на ориенталски предмети на изкуството, особено китайски, разбира се. За съжаление сега не е толкова лесно да изнесеш предмети на изкуството от Китай. Но той познава съответните хора в Хонконг.

— Били ли сте в Хонконг?

— О, да, аз пътувам с баща ми. Като китаец той разбира се е искал да има син. Когато се оказало, че не съм момче, той, оставайки китаец, се възползвал от това по най-добрия начин. Но и аз се постарях.

— Постаряхте се?

— Да заема мястото, полагащо се на един син.

— Това е много трудно, бих казал аз, когато момичето е красиво като вас!

Тя се усмихна, но не се включи в този очевидно банален разговор.

Той долови у нея нещо от собствената си сдържаност и запази мълчание. Сега беше неин ред да задава въпроси, ако той беше възбудил любопитството ѝ, с други думи, ако тя проявяваше интерес към него. Чудеше се на колко години е тя и реши да скрие собствената си възраст. На години той беше отчайващо млад. Колко често му се искаше да излъже за възрастта си, да каже например че е на двадесет и

две или малко повече! Но не беше способен да лъже. Честността беше нещо безусловно, а понякога той можеше да запази мълчание. Наблюдаваше я как отпива от питието си, замислено, и в същото време оглежда хората около себе си.

Сега тя гледаше него.

— За първи път ли сте тук?

— Да.

— И дойдохте... откъде?

— Бях в Англия цяла зима.

— Имате лек английски акцент, но не е съвсем английски!

Той се засмя.

— Добре казано! Не, както вече споменах, аз съм американец, от самото сърце на моята страна.

— Къде е това сърце?

— В Средния запад, ако говорим за география.

— Учите ли нещо тук?

— Може да се каже и така.

— Много сте тайнствен — вдигна тя изящните си вежди.

Той се усмихваше, като гледаше сериозните ѝ, тъмни очи изпод нейните дълги и прави черни мигли.

— Така ли? Но вие самата сте доста тайнствена, половин американка, половин китайка, която говори перфектно френски със съвсем слаб акцент — акцент, който не мога да разпозная.

— Той си е мой — сви рамене тя. — Ние китайците говорим лесно чужди езици, не сме като японците, които не могат да си развържат езика. Аз говоря немски, италиански и испански. Разбирам и други езици — тук в Европа живеем толкова наблизко.

— Като китайка ли се възприемате?

— Като дъщеря на баща си, разбира се, че съм китайка. Но...

Отново последва лекото свиване на рамене и той се подпря с лакти на масата, за да види отблизо изящното ѝ лице.

— Но вътрешно каква се чувствате?

Той несъзнателно се бе върнал към стария си навик да задава въпроси. Все пак как наистина се чувстваш като дете на народите, което говори много езици сякаш говори на родния си език?

— Как само задавате въпроси! — възкликна тя, смеейки се. След това изведнъж стана сериозна. Красивите устни се свиха; очите

станаха замислени и тя отмести погледа си от него. — Как се чувствам вътрешно... — прошепна тя, сякаш питаше себе си. — Чувствам, че не принадлежа никъде и принадлежа навсякъде.

— Това означава, че сте уникална — вие сте нов вид личност — обяви той.

Тя поклати глава.

— Как може един американец да каже такова нещо? Американците не са ли по малко от всичко? Чувала съм баща ми да казва, че американците са най-трудните хора за разбиране. Когато го попитах защо, той каза, защото те всички са толкова смесени, имат корени във всяка страна. Така каза. Вярно ли е?

Той се замисли, вперил поглед право в очите ѝ.

— Погледнато исторически — да, индивидуално — не. Всеки от нас извън семейството принадлежи на своя район, на своя щат и на един конгломерат — нацията. Ние сме млад народ, но имаме наша собствена страна.

— Колко сте интелигентен — възкликна тя. — Колко е приятно да разговаряш с интелигентен мъж!

Той пак се разсмя.

— Смятате, че мъжете не са интелигентни ли?

Тя вдигна рамене по познатия вече начин, много красив, много френски.

— Обикновено не! За мъжете е нещо обичайно да коментират лицето ти и така нататък. Винаги външния вид.

— А след това?

— След това? О, нещо като къде отиваш, къде живееш, ще изпиеш ли едно питие и така нататък. Винаги едно и също! Но вие, макар че сме непознати, че допреди петнадесет минути не се бяхме срещнали, ми казахте нещо смислено. Сега знам повече за американците. Благодаря ви, мосю...

Тя беше съвсем сериозна, доколкото той можеше да прецени. А той би могъл да мисли за нея като сексуален обект с това прекрасно лице, с тези дълги пръсти и тесни китки, с които тя жестикулираше толкова грациозно, само че лейди Мери го беше научила, че сексът си има свое запазено място. Тя не му беше дала нищо друго, освен секс и по този начин беше превърнала секса в нещо външно, което няма нищо общо с нищо друго в живота, едно чисто физическо действие. Беше го

преситила със секс и той бе разбрал, че на него не му е достатъчно само секс. Като физически здрав мъж той знаеше ограниченията на секса. Но животът на социалното животно имаше много други аспекти и той трябваше да изучи точно тях. Неговото любопитство се простираше далеч отвъд секса и в това отношение лейди Мери му беше направила голяма услуга. Той не я мразеше, но се съмняваше, че някога ще се върне при нея или че изобщо ще я види. Междувременно тук срещу него седеше едно непознато и красиво същество от женски пол, което той не беше търсил, а беше намерил случайно, както човек намира скъпоценен камък.

— А вие — продължаваше тя. — Кажете кой сте и защо всъщност сте тук. Струва ми се, че мога да ви харесам като приятел, а аз нямам много приятели.

Как можеше да ѝ обясни за себе си? А много му се искаше да го направи. За първи път в живота си наистина искаше да обясни на някого за себе си. Всъщност никога не се бе опитвал да обясни дори на себе си. Притискан от въпроси, от чудене и от неутолим глад да знае всичко, той беше пропуснал да обясни дори на себе си.

— Не знам какво да ви кажа — започна бавно той. — Не съм имал време да мисля много за себе си. Където и да съм бил, поне досега, през повечето време съм бил сам. Другите бяха винаги много по-големи, много по-възрастни. — Той замълча, за да обмисли себе си в миналото. — По-големи на години — поправи се той. — Винаги съм бил много стар за себе си.

Тя го погледна замислено.

— Значи имате стара душа. В родината на баща ми знаят тези неща. Искате ли да се запознаете с него? Аз мисля, че той ще ви хареса. Обикновено не харесва млади мъже, особено американци.

— А мен защо ще ме хареса?

— Вие сте различен от другите. Всъщност сам го казахте. Дори английският ви не е американски.

Той отново се замисли за многото месеци, които беше прекарал с лейди Мери. Нима наистина беше оставила следи дори върху езика, който говори? Но защо трябва да разказва за нея на това момиче? Той не искаше и да мисли за лейди Мери.

— Много бих искал да се запозная с баща ви — каза той.

— Да вървим тогава — каза тя. — Сигурно се чуди къде съм. Когато ви види, ще разбере. Поне ще забрави да ме пита защо съм закъсняла.

Къщата беше огромна. Намираше се в покрайнините на Париж, на границите на една гора, дело на човешка ръка, както ставаше ясно от равномерно разположените дървета със засадени в основата на стволовете им ниски храсти.

— Баща ми обича градините — каза тя. — Не с цветя, а само с дървета, скали и вода, на цветята мястото им е в саксии и вази вкъщи. Той е много старомоден, съблюдава правилата и така нататък. Ще видите, като се запознаете с него. Но е много добър с хората, не с всички, разбира се, а със специални хора.

С малкия си мерцедес тя ловко зави в алеята за коли и спря пред къщата. Широка пътека, покрита с мрамор, водеше до входната врата, която, както му се стори, се отваряше автоматично, но в следващия миг видя елегантната, облечена в черно фигура на един китайски прислужник.

— Баща ми си доведе прислужниците в Париж — каза тя. — Това разбира се е станало преди аз да се родя. Техните деца са израснали тук и някои от тях са все още прислужници в къщата. Други помагат на баща ми в бизнеса. Той няма доверие на белите хора.

— Макар че майка ви е американка?

— Не ви казах — започна тя почти небрежно, — че тя ни напусна, когато бях на шест години. Замина с един американец, син на много богат човек, по-млад от нея. Той се разведе с нея по-късно — няколко години по-късно — и тя помоли баща ми да се върне при него.

— А вие? — попита той.

Попита против волята си — какво право имаше да се интересува от личния ѝ живот? Но старата натрапчива потребност да знае, да знае всичко за живота и хората го подтикваше да пита. Това не беше просто любопитство. А необходимост да проследи действието чрез реакция и така да стигне до окончателно решение. Трябваше да знае края на историята.

— Не съм я виждала, откакто си отиде. Изглежда не съм ѝ простила, че ни остави, оттогава баща ми осигурява всичко, от което

имам нужда и аз вярвам безрезервно на него. За мен тя беше все едно умряла и в действителност можеше и да е точно така — каза тя.

Бяхме на най-горното стъпало, което извеждаше на мраморната тераса пред голямата врата, сега отворена и очакваща да ни приеме. Тя спря и двамата загледаха строгите градини, през които бяха минали.

— И? — продължи да пита безмилостно той.

— Баща ми каза, че ако искам, може да отида при нея, но ако отида, трябва да знам, че никога повече няма да го видя. И аз останах.

— Защо?

— Винаги съм знаела, че съм повече китайка от всичко друго — сигурно защото искам да бъда. Хайде, елате.

Влязоха в широко преддверие с голямо стълбище, което в горната си част се разполовяваше наляво и надясно. Сега той видя един висок, елегантен мъж в дълга китайска одежда от сребристосив атлаз да слиза по стълбата отдясно.

— Стефани! — извика той, след което последва китайска реч.

Той слушаше непознатия език, който му звучеше като ромолящ поток от съгласни, гледаше красивия, среброкос китайски джентълмен, който говореше на този език, и забеляза силните му красиви ръце. Тогавя му мина през ума, че току-що е чул името ѝ и в същия момент тя се обърна към него, смеейки се.

— Искам да ви представя на баща ми, а не ви знам името!

— А аз преди малко чух вашето за първи път! — каза той, смеейки се. После се обърна към бащата.

— Сър, аз съм Рандолф Колфакс — Ран, за по-кратко. Трябва да призная, че съм американец, а дъщеря ви казва, че не ни харесвате, но моят дядо е бил в Китай като млад и ме е научил да се възхищавам на вашия народ. Вашата дъщеря и аз се запознахме днес и тя ми разказа за вас и беше толкова любезна, че... — Тук той се обърна безпомощно към нея. — Как можа?

— Имам чувството, че той е някак различен, татко.

Пак беше ред на френския и бащата отговори на превзет френски с акцент.

— И ти го покани дори без да му знаеш името?

— А той не знае моето — каза троснато тя и се засмя, обръщайки се към него. — Колко съм глупава, а вие колко сте възпитан, та нищо не питате! Аз съм Стефани Кунг. Ще ме попитате защо Стефани, а не

Мишел или някое друго такова име, но както ви казах, очаквало се, че ще бъда момче, което е щяло да се казва Стивън.

— Тихо! — заповяда баща й.

Тя замълча, погледна баща си и продължи:

— Както виждате, разочаровала съм баща си и той ме е наказал с това дълго име!

— Замълчи, малка моя! Защо стоим тук, а не влезем в библиотеката? Освен това става късно. Най-добре да се приготвим за вечеря. Вие, сър, ще прекарате ли вечерта с нас?

— О, да... Ран Колфакс, нали? Останете тази вечер! Толкова хубаво ще си приказваме тримата!

Той беше като омагьосан, омаян, сякаш някой го бе завел в друга страна, непозната и може би дълго търсена.

— Твърде хубаво е, за да е истинско — каза той. — И, разбира се, ще остана, поне за вечеря. Но нямам нищо — не мога да се преоблека. Ще трябва да се върна в хотела да си взема нещата.

— Това може лесно да се уреди засега — каза мистър Кунг. — Аз имам дрехи — костюми, които нося на работа, — а и двамата не сме много различни по ръст и тегло. Предполагам, че можете да прекарате една вечер приятно, без да се интересувате от подробности, а утре може да отидете с моята кола в хотела да си вземете багажа.

Той се обърна към прислужника, който чакаше, и му каза няколко думи на китайски, а после продължи разговора с Ран.

— Този човек ще ви заведе в една стая за гости и ще ви осигури всичко, от което имате нужда. След час ще се върне да ви вземе и ще ви доведе в трапезарията.

— Благодаря, сър — каза Ран, разбрал, че наистина влиза в един нов свят.

Времето минаваше, дните ставаха седмици, а седмиците — месеци. Както в английския замък, където бе живял извън времето, сега той живееше в това старо френско шато в покрайнините на Париж. Откриеше ли, че някъде има живот, оставаше там все така извън времето и се чувстваше добре. Оставаше там, докато се чувстваше добре, но това не беше съзнателна постъпка, а може би не беше и вярно. Докато научаваше разни неща, докато задоволяваше

ненаситното си любопитство за света, за хората, за всичко, оставаше там.

Седяха в библиотеката на мистър Кунг, където обикновено прекарваха вечерите. Прозорците бяха отворени, приканвайки галещия вечерен въздух да влезе вътре. В далечината градът беше притихнал, многобройните му гласове се долавяха сега като далечен шепот. Беше късна есен, но времето оставаше сухо и топло, обещаващо поредна мека зима в Европа. Стените не се виждаха от книги, открити бяха само прозорците. Върху няколко масички, разпръснати наоколо, бяха изложени безценни статуетки от нефрит, вази, лампи, предмети, с които мистър Кунг не можеше да се раздели, освен ако не намереше нещо, което му харесваше повече, и в такъв случай отхвърленият предмет отиваше в огромния му магазин на улица „Де ла Пе“ — музей на едно място — заменен от новия, по-харесван предмет, докато се появеше друг, още по-харесван. Това беше един безкраен процес на пресяване — тук оставаха само най-отбраните предмети на изкуството. Ран беше забелязал тези трудноуловими промени, които постоянно се случваха, и Стефани му беше обяснила процеса.

— Мистър Кунг — попита Ран, — как се зароди този ваш толкова дълбок интерес към тези произведения на изкуството?

— О, изкуството е мечтата на свободния човек — каза мистър Кунг — и животът на един човек започва и свършва с творбите му, ако този човек е творец. Всяка една от тези творби представлява най-доброто в живота на един човек до този момент, тъй като творецът винаги се стреми да се усъвършенства и оставя част от себе си всеки път, докато се развива. Ако някой подбира внимателно сред творци от някогашни поколения, той може да опознае твореца и да проследи развитието му, все едно че живее днес. Творецът никога не може да избяга от творчеството си и ако е добър, то е неговият печат за бъдещето.

— Как ми се иска да знам къде започва моето творчество — каза Ран. — Постоянно мисля за това. Готвя се за него, без да знам какво е. Междувременно задавам въпроси — не мога да се отърся от необходимостта да знам... всичко.

Стефани се засмя. Беше седнала, подвила крака, под отворения прозорец, който гледаше към алпинеума.

— Така е — девет десети от всичко, което казваш, са въпроси.

Сега тя му даваше уроци по китайски и твърдеше, че преподаването помага и на самата нея да научи повече. Това беше най-мъчният за разбиране, най-привлекателният език, който някога бе учил, и най-трудният, може би защото беше най-трудният и за говорене, и за писане. Той установи за себе си, че го учи главно чрез писане, рисуването с четката на йероглифи в техните разновидности, всяко плъзгане на четката, заредено с форма и значение. Всяка написана дума беше сама по себе си произведение на изкуството, картина на това, което означава, сигнал на своя звук, предавайки, докдето се вижда и чува, чувства. Например „къща“ беше само сграда, стени и покрив, които може да бъдат използвани за разни цели. Но ако в къщата живееха хора, „къща“ ставаше друга дума, нарисувана различно, която звучи и означава нещо различно. Тя ставаше „дом“. Затова всеки изписан йероглиф беше произведение на изкуството, създадено внимателно и прецизно с четката, а всяко нейно плъзгане следваше строго определен ред.

Тази зимна вечер, след вечеря, както обсъждаха китайския език, който той учеше, разговорът неусетно премина отново към изкуството, една тема, която винаги привличаше задълбочените мисли и вниманието на мистър Кунг, тъй като неговата работа беше събиране и разпространяване на предмети на изкуството. Това беше доходен бизнес, но той някак си не можеше да мисли за мистър Кунг като за човек, свързан с някакъв бизнес или с пари. Неведнъж в магазина беше виждал и чувал мистър Кунг да отказва да продаде любим предмет на клиент, който го иска и чака да го плати.

— Не се продава — казваше с достойнство мистър Кунг в такива случаи.

— Но защо?

— Запазено, без обяснения — отговаряше мистър Кунг.

— Моят баща — му обясни Стефани по-късно, когато останаха сами, — моят баща никога не продава красив предмет на изкуството, който е пленил душата му, освен ако и душата на купувача не е пленена.

По-късно същата вечер, след вечеря, докато се наслаждаваха на топлината, която излъчваше камината в библиотеката, мистър Кунг държеше в дясната си ръка едно кръгло парче безценен нефрит, бледозелен, който той търкаляше с пръсти по дланта си. Той рядко

седеше в своето дървено кресло с извит гръб без такова парче нефрит върху дясната си длан, търкаляйки го бавно, без да спира. Понякога нефритът беше бял или червен. Това зависеше от цвета на атлазената дреха, с която беше облечен. Тази вечер, както и много други вечери, тя беше отново сребристосива — това беше любимият му цвят.

— Защо държа в ръка този нефрит? — повтори той, когато Ран му зададе този въпрос. — Има повече от една причина. Нефритът е прохладен, винаги прохладен на пипане. А търкалянето ми е навик. Намалява напрежението, което чувствам. Връща ми спокойствието. И още нещо, а то не е никак маловажно, поддържа пръстите ми гъвкави. Това е някаква несъзнавана игра. Но и нещо повече от това. Държа в ръката си красота. В изкуството винаги има нещо, което е по-дълбоко от играта. Творецът знае това. Може би неговото изкуство е вид игра, развихряне на духа, но то е нещо повече — това е откровение на човешката природа, променящо се във времето. Затова е толкова важно да знаем възрастта на един красив предмет, защото така можем да опознаем твореца и чрез него какво се разкрива за епохата, в която живее — епохата и следователно хората. Ако са обичали красотата, значи са били цивилизовани. Изкуството трябва да има нещо повече от функционална цел. Можем да съдим за културното ниво на един народ по изкуството на неговата архитектура, стила и също така съдържанието на неговата литература, начина на рисуване, тъй като рисуването характеризира човешкия ум във всяка епоха.

Мистър Кунг говореше бавно, докато говореше разсъждаваше, мислеше, топлият му, спокоен глас звучеше ясно в притихналата стая. Неговите двама слушатели не говореха. Стефани, обърнала глава към прозореца, седеше мълчаливо; светлините в градините създаваха драматичен ефект с дърветата и скалите. Ран последва нейния поглед, но не гледаше нищо и не виждаше нищо, защото беше погълнат от едно странно, ново чувство, едно усещане за смисъла на красотата, по-дълбок от всеки друг смисъл, който знаеше досега. Изкуството — сега той го видя в неговата цялост — можеше да бъде изразено по много начини, конкретно чрез много гледни точки на изразяването, но също и чрез живеене — просто живеене. Животът в този дом се поддържаше от любовта и от разбирането на красотата на изкуството и на изкуството да живееш.

Изведнъж той разбра, че изкуството е стимул в живота, необходимост да работиш, но в същото време и радост. Нямах ли обаче противоречие тук? Той го формулира пред мистър Кунг.

— Сър, дали целта на изкуството е наслада от красотата или то осигурява някаква работа, която може и да е приятна, на художника?

Мистър Кунг отговори веднага, сякаш вече сам си беше задавал въпроса много пъти.

— И двете — изкуството е и работа, и удоволствие за твореца. То е натрапчив импулс и освобождение, радост и необходимост. То е мъжко по своята агресивност, с която навлиза в живота, и женско по начина, по който приема живота. То е съдба, ако човек е творец. Имаш ли дарба, то е по божията воля. Изкуството не съди никого. То описва. Какво описва? Най-дълбоката истина. Като прави това, постига красотата.

Тихият, спокоен глас, разливащ топлина, проникна в душата му. Нещо се появи, оформи се едно желание, достатъчно ясно, за да бъде определено като цел. Обхватът на възможностите се вмести в някакви граници. До този момент никога не си бе казал, че ще стане точно такъв човек, а не някакъв друг. Беше приемал всеки един ден, всяко преживяване, всяко ново познание чрез книга, човешко същество или собствено откритие като нещо достатъчно само по себе си. Самият той нямаше никакъв принос. Изкуството се случваше и той се възползваше от него. Сега беше поразен от това, което внезапно бе научил за себе си. Преди да може да наруши дълбокото мълчание, в което бе изпаднал, мистър Кунг заговори.

— Уморен съм, деца. Затова ще ви оставя.

Той удари един малък меден гонг на масичката до креслото му; един прислужник китаец влезе и се запъти към мистър Кунг, протегнал ръка. Хванал се за тази ръка над лакътя, мистър Кунг се усмихна на двамата, излизайки от стаята, а те станаха на крака.

После пак седнаха, този път Стефани се настани пред гаснещата камина на една възглавница за коленичене. Нито тя, нито той каза нещо. Как би могъл той да каже нещо, когато вътрешно беше толкова зашеметен, когато напирарах толкова въпроси — изкуство, да, но кое изкуство? Как да откриеш собствения си талант, ако нямаш талант? Той не беше разкривал душата си пред никого. Винаги беше слушател, ученик. С лейди Мери не беше необходимо нищо повече от най-

банален разговор. Тяхното общуване винаги беше физическо, думи не бяха нужни, и двамата бяха обсебени посвоему. Освен това той не знаеше дали иска да говори с когото да било. Имаше ли нещо, което да се изрече с думи? Искам да творя — какво? Нещо красиво, нещо смислено, нещо, което да премахне ужасното вътрешно напрежение, породено от тази нужда! Как би могъл да изрече това с думи? А тя дали ще разбере? Те никога не бяха говорили за чувства, мисли, желания...

— Ще ти кажа нещо много интересно — проговори тя. Гласът ѝ беше далечен.

— Да?

— Никога досега баща ми не ме е оставял сама с мъж. С мъж или с момче. Чудя се защо ме оставя сама с теб?

— Надявам се... защото ми има доверие.

— О, не е само заради това — каза убедено тя.

Тя вдигна глава и отметна назад дългата си, права черна коса и го погледна.

— Защо мислиш така? — попита той.

— Той е намислил нещо — каза тя. — Не знам какво е, но е намислил нещо. Много е различен, откакто ти дойде тук. Познавам го. Много е различен.

— В какъв смисъл?

— Няма я обичайната му арогантност. Не че обикновено е много гласовит, нали разбираш, всичко прави тихомълком — всецяло погълнат от колекцията си, — но е арогантен. Трябваше да му казвам всичко, какво правя, къде ходя — винаги успяваше да направи така, че да ме ангажира с нещо, което му беше нужно, — имам малко време за себе си, откакто съм прекалено голяма за гувернантка. Той винаги ме дебне или праща хора да ме дебнат.

— Как можеш да търпиш това? — попита той.

— Аз го разбирам — каза простиичко тя.

Тя гледаше огъня, а косата ѝ пак закриваше лицето ѝ. Той виждаше само красивия профил. Досега не го беше разглеждал истински, но сега забелязваше всяка подробност, не защото беше нейният профил, а защото беше красив. Едно усещане се бе пробудило в него, откакто беше дошъл в тази къща. Усещане за красота. Имаше какво да се знае повече от знанието. Това усещане прерастваше в

силно желание сам да създаде красота. И отново въпросът как? И каква?

Поради чиста необходимост той каза:

— Стефани?

— Да? — отговори тя, без да го погледне.

— Мислиш ли, че ме познаваш? Поне малко?

— Не — поклати тя дългата си черна коса.

— Защо не? — попита умолително той.

— Защото никога не съм познавала друг като тебе — каза тя, като вдигна глава и го погледна в очите.

— Толкова ли съм... труден?

— Не... защото вече знаеш всичко.

— Освен себе си.

— Не знаеш какво искаш да правиш?

— Ти знаеш ли?

— Разбира се. Аз искам да помагам на баща ми в бизнеса му, но преди всичко искам да се науча да бъда независима.

— Сигурно ще се омъжиш!

— Не съм видяла никого, за когото да искам да се омъжа.

— Има време, ти си на моите години!

— Ти искаш ли да се ожениш?

— Не!

— Значи ставаме двама. Сега вече мога спокойно да ти кажа какво иска баща ми и защо, когато говориш, че си тръгваш, той не иска и да чуе. Предполагам, че си забелязал.

— Да, но не съм искал да си отивам, наистина не съм! Аз научавам толкова много от него, а да не говорим за всички тези книги! Не трябваше някой много да ме убеждава да остана. Не си ли забелязала?

— Баща ми може да накара хората да направят това, което той иска — внимателно, но безмилостно.

— И какво иска той?

— Иска ние да се оженим, разбира се.

— Но защо? — Той беше шокиран.

— За да си има син, глупако!

— Но аз мислех, че той не харесва американците.

— Харесва тебе.

— Не предпочита ли да е китаец?

— Знае, че няма да се омъжа за китаец, никога!

— Така ли?

— Така!

— Защо?

— Защото има много неща у мен, които не са китайски. И в същото време има твърде много китайски неща, за да се омъжа за французин... или за бял мъж изобщо. Затова няма да се омъжа.

— Той знае ли това?

— Не и не е нужно да го знае. Това ще означава, че никога няма да има син. Той иска да се омъжа за човек, който ще приеме нашето фамилно име и ще го продължи. Това е официалният път, такъв е обичаят... в онзи Китай, който той познава. За него друг Китай няма.

Той мълчеше, опитвайки се да подреди чувствата си. Шокиран, смътно разтревожен и след това поуспокоен, защото никой от тях не искаше да се жени, но все пак зашеметен — не, това беше прекалено силна дума, — някак развълнуван след всичко научено от лейди Мери...

— Е — възкликна внезапно той и разпознавайки в себе си наученото от лейди Мери, стана. — Поне се разбираме и ще останем приятели, нали? Аз те харесвам страшно много, разбира се, повече от всяко друго момиче, което съм познавал, макар че в известен смисъл ти си единственото момиче, което съм познавал.

— Ти си единственият мъж, искам да кажа млад, когото аз съм познавала. Искам да кажа, някой, живял в тази къща...

— Значи ще продължим да бъдем приятели — реши той.

След това си спомни какво беше споделил преди малко и отново седна.

— Тъй като наистина не ме познаваш — каза той, — но познаваш други хора и през годините, прекарани с баща ти, си помъдряла, какъв мислиш, че ще стана — искам да кажа, като начало и далеч в бъдещето... много далеч?

Сякаш смалила се от взирание в гаснещия огън, Стефани пак го погледна. И гледайки го особено проникателно, отговори изненадващо убедено.

— О, писател, разбира се. Да, наистина, знам го още от нашата първа среща. Всъщност аз точно това си помислих, като те видях,

седнал пред масичката, как се взираш във всеки, сякаш никога досега не си виждал хора.

— Писател! — повтори той шепнешком. — Това са ми го казвали и преди и, разбира се, че много съм го обмислял, но никога не съм стигал до конкретно решение. А ти си знаела през цялото време!

— О, да, точно така!

Той изтрезня, пронизан от съмнения.

— Може да грешиш.

— Права съм. Ще видиш.

Но той не можеше да си възвърне сигурността веднага, просто така.

— Ами — започна бавно той, — ще трябва да помисля. Добре да си помисля, много, много добре. Разбира се, че съм мислил за това, както казах, но само като за една от много други възможности. Но това, че ти си толкова сигурна... ами в някакъв смисъл е тревожно. Звучи принудително...

— Ти ме попита!

— Не те обвинявам, но така да ми го стовариш!

— Винаги казвам нещата направо. Предполагам, че това е американското у мен.

— Ти си много по-голяма американка, отколкото си представяш. Огромна разлика има между теб и баща ти.

— Знам и то много добре! Той не знае.

— Защото е изцяло китаец.

Замълчаха, мълчанието им продължи толкова дълго, че в един момент той стана.

— Даде ми твърде много храна за размисъл. Лека нощ, Стефани.

— Лека нощ, Ран.

Той се наведе и внезапно, съвсем импулсивно целуна тъмната ѝ коса. Никога преди не беше правил такова нещо. Но тя не помръдна. Може би дори не разбра какво беше направил той.

* * *

Идеята обаче беше в зародиш. Той лежеше в леглото си, не можеше да заспи и отначало мислеше за намеренията на мистър Кунг

към него, а след това часове наред развълнувано мислеше, че може би наистина ще стане писател. Беше писал много кратки текстове, поезия и проза, обикновено това бяха въпроси, които бе задавал на себе си. За него това бяха въпроси, не литературно писане, и рамото им записване проясняваше ума му за възможните отговори, ако не можеше да намери тези отговори в книги или да ги получи от хора. Работата беше там, че хората, дори най-добрите, знаеха толкова малко, а книгите бяха толкова много, че той губеше време да търси и да проучва. Когато беше сам, въпросите изникваха в определен ритъм, особено ако беше сам сред природата. Спомни си онази есенна утрин, окъпана в роса, в замъка, когато не можеше да заспи, превъзбуден от изминалата нощ, беше станал призори и на изгрев-слънце беше отишъл в градината. Там сред цъфналите рози беше видял една изкусно изплетена паяжина, с проблясващи по нея капчици роса — всяка капчица беше един брилянтен слънчев светлина, а точно в центъра на паяжината се намираше нейният създател, един малък черен паяк, и въпросите потекоха ритмично:

*Брилянтен мрежа от сребърна роса
Каква хубост сътвори ликът ти зъл?
Ангел или дявол? Кой си ти?
Едното ли си? Или си и двете?*

И в този момент беше прекъснат от лейди Мери. Тя беше в сутрешното си настроение — сдържана, дори студена. Беше объркващо отначало — първо страховитият огън на физическата ѝ страст, а след това, задоволена до пълно изтощение, хладната резервираност. Никой, освен него не знаеше, че в тази елегантна, изправена фигура съжителстваха две толкова различни същества. Той се беше научил да приема и двете, едното, което връхлиташе върху него с невъздържана страст, и другото — сдържано, изпълнено с достойнство в онзи конвенционален, почти традиционен английски стил. Той беше научил много от лейди Мери. Всичко това сега изглеждаше безсмислено в светлината на казаното от Стефани предишната вечер. Той отново се замисли за това с чувство на просветление. Да, можеше да го направи. Можеше да стане писател,

посвещавайки се на изкуството на писането. „Животът на човек започва с това, което е сътворил“, беше казал мистър Кунг. Значи затова не беше почувствал, че собственият му живот е започнал — все още не беше избрал с какво ще се занимава. А сега вече беше ли избрал? Възможно ли беше да избереш живота си толкова бързо?

Оставил без отговор собствените си въпроси, той заспа на разсъмване.

— За да видиш Париж — казваше Стефани, — трябва да ходиш пеша, пеша и пеша, освен ако не си седнал пред малка маса някъде на тротоара с аперитив и не наблюдаваш минаващите хора, защото хората са също така Париж. Разбира се, че няма да ходим пеша навсякъде, например в Монмартр! Има възжена железница, има и подземна, макар че аз мразя да пътувам под земята. Защото е зловещо.

— Няма ли някога пак да отида в Лувър? — попита той.

Нищо не се беше променило в тях след разговора им късно онази вечер, преди четири месеца, в библиотеката. Той нито за миг не беше забравил какво беше казала тя, но никой от тях не бе споменал нищо повече за това. И незабелязано той беше променил отношението си към мистър Кунг. Вече не седеше толкова показно в краката му, метафорично казано. Сега носеше книги в стаята си да чете или ходеше на разходка. Мистър Кунг го беше видял, когато отиваше на поредната разходка и сутринта, преди да излезе от къщи, извика Стефани.

— Дете мое — започна укорително той. — Защо оставяш нашия млад приятел да обикаля улиците сам? Направи му компания днес!

— С удоволствие, папа — отвърна Стефани. — Какво ще кажеш, Ран?

Бяха си разменили многозначителни усмивки.

— Прекрасно — каза той с искрен ентузиазъм.

— Разбрахме се, значи — остана доволен мистър Кунг и излезе.

— В Лувъра никога с мен! — заканваше се Стефани.

— Защо не? — попита той. — Аз съм прекарал седмици там и съм се докоснал само до повърхността на всичко, което трябва да се види.

— Точно затова — отговори Стефани, — прекалено е голям, прекалено голям.

Той беше склонен да спори, защото смяташе, че не е прекарал достатъчно време в Лувъра и освен това не се плашеше от големи пространства. Стефани в много отношения беше францужойка. Към всичко пристъпваше много деликатно. А може би това беше китайска черта? Той не знаеше. Във всеки случай имаше изтънчен вкус. Не обичаше от нищо по много наведнъж.

— Как тогава ще видя съкровищата на Париж? — продължи Ран.

— Едно по едно, нали така? — каза Стефани ласкаво. И след това с десния си показалец взе да изброява на пръстите на лявата си ръка. — Ще те заведе да видиш средновековните съкровища в Клюни; после в Изкуства и занаяти, защото се интересуваш от наука; в Карнавал да видиш всичко за самия Париж. Що се отнася до изкуството, ще те заведе първо в Жьо-де-Пом. Импресионистично изкуство, разбира се. Не знам обаче по-добра колекция на ориенталско изкуство от тази на баща ми. Но не! Ще бъда щедра и ще те заведе в Гиме.

— И във Версай — подсказа той.

Тя закри лице с двете си изящни ръце.

— О, моля те! Нека да бъде Шартр — много по-красиво е — и после Руан! Но искам да те заведе и в Мюф.

— Какво е Мюф? — попита той. — Никога не беше чувал за това място.

— Един прекрасен стар пазар, на няколкостотин години, с невероятни хора, невероятни лица, всички се карат за пари на висок глас — толкова е смешно. Може да си купим малко хляб и сирене и да отидем в Ботаническата градина да видим фонтана.

Потеглиха с радостта на изгряващото слънце и на утрото, и на собствената си младост. Той се чувстваше свободен с нея, спокоен и по-щастлив откогато и да било в живота си. От онази вечер в библиотеката, когато тя му каза, че не иска да се омъжва, с нея му беше спокойно. Нейната независимост, нейното категорично нежелание да се обвързва с брак и с мъже освобождаваше и него. Месеците с лейди Мери, една връзка, отначало вълнуваща, но завършила със силна антипатия, беше хвърлила сянка върху него, беше едно бреме от тайно знание, което чезнеше в този слънчев летен ден и в следващите дни.

Той знаеше разбира се, че този живот не можеше да продължи вечно. Това, че един ден се изнизваше толкова лесно, отстъпвайки място на следващия, се дължеше единствено на факта, че той научаваше толкова много всеки ден. Стефани познаваше много места, много хора, най-различни, сред които тя се движеше, без да е интимна с тях, но запозната с техните лични истории и особености, които му разказваше с такива ярки подробности, че той опознаваше всеки от тях, макар че тя рядко ги представяше по име. Той попиваше факти и колоритни подробности.

— Мосю Лелонг — обяви тя — е прекрасен учител в училището, в което ходех като дете. За съжаление страда от тежка форма на халитоза, причинена от повреден черен дроб, но иначе е самата доброта.

Точно в този момент щяха да се разминат с един висок, извънредно слаб мъж с прежълтяло лице в протъркан черен костюм. Тя го приветства най-приятелски.

— Bonjour, Monsieur Lelong! Comment allez-vous?

Последва няколкоминутна бърза размяна на любезности, след което тя му позволи да продължат, докато му разказваше историята на застаряващия французин с подробности, на неговата несподелена любов към един много по-млад учител, който се омъжил за друг мъж, и...

— Би трябвало ти да пишеш книги, Стефани, не аз — разсмя се той.

— О, нямам търпение за такова нещо — каза тя. — Но ти, ти трябва да познаваш хора. Трябва да познаваш всякакви хора, да знаеш не само какво им се е случило, но и защо са такива, каквито са.

Всеки ден той научаваше нещо ново и вероятно щеше да продължи така, без да прави планове кога ще свърши всичко това, но една вечер мистър Кунг го покани да отиде на другата сутрин в магазина му. Искал да обсъди нещо с него в кабинета си. Той разбира се беше ходил много пъти в огромния магазин на мистър Кунг, истински музей на всевъзможни предмети на изкуството. Стефани го водеше там, когато пристигнеше нова пратка от някоя азиатска страна, и беше научил историята на някои страни и епохи. Научи какви са

многобройните качества на нефрита и топаза, на слоновата кост, рубина и смарагда. Никога обаче не беше влизал в личния кабинет на мистър Кунг в дъното, зад препълнените със съкровища зали.

— Да дойда ли и аз? — попита Стефани баща си.

— Не е нужно — отговори баща ѝ.

Беше късна вечер. Зимата бе свършила, градът отново се оживи — пролетният сезон беше започнал. Той и Стефани бяха ходили на премиерата на една пиеса и когато се върнаха, мистър Кунг ги чакаше в библиотеката, където с лупа в ръка изучаваше дълъг свитък с китайски пейзаж. Когато влязоха при него, той остави свитъка и лупата, отправи покана за посещение в магазина, след което се оттегли по стълбите към покоите си.

Изпращаха го с поглед от долната площадка на стълбите, а лицето на Стефани ставаше все по-тъжно.

— Виждаш ли как едва се държи на краката си? — прошепна тя.

— Цяла зима продължава да отпада. Но никога не се оплаква. Чудя се какво ли иска да ти каже утре?

— И аз се чудя, но мисля, че знаем.

Тя го погледна печално, но заговори решително.

— Каквото и да поиска от тебе Ран, не бива да го правиш, освен ако не съвпада с житейските ти планове. Ти трябва да се съобразяваш със собствената си гениалност!

— Заповядай, настанявай се — подкани го любезно мистър Кунг.

Той седна на стола, който мистър Кунг му посочи, описвайки голям полукръг с дългата си слаба ръка. Беше китайски стол без странични облегалки за ръцете, с права облегалка отзад от лакирано тъмно дърво. Гърбът беше украсен с вмъкнати парчета мрамор на шарки. Мистър Кунг обясни, че мраморната украса на стола е от специален мрамор от провинция Юнан в Южен Китай, който, след като се среже на кръст на тънки плочи, разкрива жилките си така, сякаш по-тъмните от тях оформят пейзаж, понякога дори морски пейзаж. Кабинетът беше изцяло китайски. Свитъци на стари ръкописи висяха по стените, а в ъглите имаше високи растения в саксии.

Столтът, който мистър Кунг му бе посочил, беше отляво на квадратна маса в средата на кабинета. Мистър Кунг, като по-възрастен,

седна на срещуположния стол отдясно на масата. Един прислужник китаец в дълга синя китайска роба влезе безмълвно с чайник и две похлупени панички за чай. Сложи подноса на една помощна масичка, наля чай в паничките, пак ги похлупи, после с две ръце вдигна едната и я постави пред мистър Кунг, а другата постави пред гостенина. След това излезе безмълвно.

— Пий — каза мистър Кунг, вдигна паничката, отпи от горещия чай и сложи паничката обратно на масата. — Дъщеря ми казва, че ти е показала много места — продължи мистър Кунг.

— Прекарахме чудесно заедно — отговори той и зачака.

Мистър Кунг помълча известно време, сякаш потънал в размисъл, след това внезапно заговори:

— Аз съм китаец. Семейството ми е много старо и благородно. Ние сме мандарини. Не знам колко от братята ми са още живи. Нито къде са, знам само, че най-малкият ми брат избяга в Хонконг. Живее там под друго име и работи оттам за мен. Аз дойдох в Париж преди много години, но преди да завърша следването си, правителството в моята страна се смени. Въпреки това можех и да се върна, ако благородните ми родители не бяха сред първите убити. Ние бяхме земевладелци и родителите ми бяха убити от нашите собствени арендатори, които бяха селяни, гладни за земя. Без родители бях принуден да се оправям сам в живота. Не беше възможно да се върна в моята страна и да се ожения за жената, за която родителите ми ме бяха сгодили, когато и двамата бяхме деца. Нейните родители, а вероятно и тя, също бяха убити. Затова трябваше да си уредя живота. Имах една американска... как се казва — приятелка. Нали разбираш?

Той кимна в отговор и мистър Кунг продължи.

— Трябваше да се усетя... но тя настояваше да се ожения за нея, защото беше бременна и аз се ожених. Искях да имам семейство. А и мой дълг беше да продължа рода. Ако ми се родеше син, той щеше да бъде китаец, макар и с чужда кръв. Щеше да носи моето име. Затова се ожених. Стана така, че тя беше бременна, но загуби първото дете — направи аборт. Все си мисля, че сама го предизвика, нарочно, и много се ядосах тогава. Една година по-късно, когато забременя втори път, аз се грижех да не се случи нещо с детето. Това дете е дъщеря ми. След време майката — тази жена — се увлече по един американец, художник, който дори не е добър художник. Тя ме напусна, когато

детето беше само на шест години. Но е добро дете, много интелигентно. Само че е момиче. Ти мислиш ли, че е интелигентна?

— Много интелигентна — отвърна Ран.

— И красива? — попита мистър Кунг.

— И красива — съгласи се Ран.

Мистър Кунг отпи пак от чая си и остави купичката както преди. Изкашля се и продължи:

— В такъв случай се чувствам окуражен да продължа с предложението, което искам да направя. Първо, нека да кажа, че от всички млади мъже, които познавам, ти си единственият, когото бих избрал за мой рожден син. Ти имаш стара душа. Аз съм съвременен човек и не вярвам в прераждането, но в същото време съм достатъчно стар, за да вярвам. Бих искал да си ми роден син. Можеше и така да бъде. Умът ти е съвършено интелигентен. Говориш малко, но разбираш всичко. Когато ти кажа нещо, каквото и да е, виждам, че ти вече го знаеш.

Какво можеше да каже той? Просто замълча.

— В моята страна има древен обичай. Когато няма наследник, няма син, който да продължи името на семейството, тогава за истински син се приема любимият зет, съпруг на ощастливена дъщеря. Той става синът, наследникът.

Мистър Кунг даде знак с ръка, че не иска да го прекъсват, защото Ран бе вдигнал глава и отворил уста да каже нещо.

— Чакай! Казах *наследник*. Аз съм много богат човек. Дори съм известен. Думата ми тежи в тази чужда страна. Аз съм експерт по най-висшите форми на ориенталско изкуство. Ще те науча на всичко. Ще наследяш бизнеса ми... когато се ожениш за дъщеря ми.

— Сър, говорили ли сте за това с вашата дъщеря? — попита той.

Една мисъл се беше промъкнала в ума му, докато слушаше мелодичния тих глас на мистър Кунг — баща и дъщеря може да са запланували заедно това предложение. Може би Стефани дори се бе подготвила за това, заявявайки пред него, че не иска да се жени. Може и така да беше. Беше научил от лейди Мери, че една жена може да се преструва на безразлична, когато всъщност сърцето ѝ я тегли към нещо или към някого.

— Не съм говорил с дъщеря си — каза мистър Кунг. — Няма смисъл, преди да чуя вашата дума. Ако искаш, ако си съгласен поне да

обмислиш предложението да станеш мой син, сърцето ми тогава ще ликува. Веднага ще отида при дъщеря си. Но ти си американец, не бива да забравям това. След като аз говоря с нея, ти ще говориш с нея. Аз не съм старомоден. Ще позволя така да стане. Не бива да забравям, че тя е половин американка. Трудно ми е да го запомня. И в същото време никога не го забравям. Сега ще замълча. И ще чакам твоя отговор.

Мистър Кунг му се усмихна топло, подканящо, в очакване на щастието. Той не знаеше как да започне. Инстинктивно разбираше всичко, което този добър човек, този възрастен баща китаец чувстваше. Сърцето му се сви при мисълта, че ще го нарани, но все пак той си имаше собствен живот, който чакаше да бъде осмислен по начин, едва сега започнал да се изяснява. Той не беше мислил за брак дори като за някаква възможност. Лейди Мери беше направила така, че самата мисъл по този въпрос беше невъзможна. Тя беше унищожила някаква част от него. Някъде дълбоко в душата си той беше осакатен. Тя беше упражнила насилие върху него много рано. Онова, което можеше да се развие у него естествено и красиво, беше изкоренено. Вярно, съвсем вярно беше, че той се беше поддал, вместо да се съпротивява, но онова, което отначало беше една изненада от изпитаната физическа наслада, се превърна в отблъскващо изискване. Той наистина беше използван и с него беше злоупотребено. Ако се оженеше, щеше да бъде толкова различно, че миналото щеше да бъде пречистено.

— Сър — започна той решително, но в същото време изпитваше затруднение. — За мен е чест. Наистина, сър, за мен няма по-голяма чест да наричам вас мой баща и никой друг. Но сър, не съм готов да се оженя. Аз също имам семейство — майка, дядо...

— Ще можеш да се грижиш и за двамата — прекъсна го мистър Кунг.

— Но, сър — продължи той настойчиво. — Аз имам себе си. Трябва да се съобразя с това, за което съм роден — моята собствена съдба, моето бъдеще... моята, моята работа, сър!

— Искаш да кажеш... да кажеш, че *не приемаш*?

— Така трябва, сър!

Той се изправи, мистър Кунг също се изправи. Той протегна дясната си ръка, но китаецът не я пое. Лицето на китаеца бе станало студено и строго.

— Не разбирате ли, сър? — попита умолително той.
Мистър Кунг погледна часовника си.
— Извинявам се — каза той. — Имам друга уговорена среща.
Той се поклони и излезе от кабинета.

Един час по-късно Ран беше в красивата къща, където се бе чувствал щастлив през всичките тези месеци. Стягаше си багажа, събираше малкото неща, които беше донесъл, а всичко друго оставяше. Стефани беше при него. Автобусът за летището тръгваше след половин час.

— Трябва да се върна у дома — не спираше да мърмори той. — Искам да си отида у дома. Искам да се върна там, откъдето започнах. Трябва да съм сам там.

Чу се, че си говори сам и спря. Обърна се към Стефани. Тя стоеше бледа и безмълвна.

— Разбираш ли, Стефани?

Тя кимна. Изведнъж той си даде сметка, че я оставя.

— Ще се видим ли някога пак?

— Ако ни е писано — каза тя.

— Вярваш ли в съдбата, Стефани?

— Разбира се, че вярвам. Поне китайската ми половина вярва.

— А другата — американската?

Тя поклати глава.

— Ще изпуснеш автобуса за летището. Таксито чака.

— Няма ли да дойдеш с мен?

— Не, няма да дойда с теб. После ще трябва да се връщам сама.

Освен това искам да съм тук, когато баща ми се върне.

Тя се приближи към него и той я целуна по бледата буза, хладна и гладка.

— Довиждане, Стефани. Ще си пишем ли?

— Разбира се. Хайде, тръгвай!

ЧАСТ II

Когато пристигна в Ню Йорк, Ран нямаше търпение да се прибере веднага вкъщи. Но тук беше дядо му и сърцето не му даваше да продължи, без да му се обади, за да може да каже после на майка си как я кара старият човек. Сякаш цял живот бе минал, докато траеше пътуването му. Когато замина, беше момче, що се отнасяше до житейския опит, който имаше, а се върна мъж. Но това му беше наложено да стане прекалено бързо. Лейди Мери го бе оцетила. Беше му натрапила физическа зрялост. Какво ли би било, чудеше се той, ако беше обичал момиче, срамежливо и младо, на неговата възраст, дори по-малко от него, и сам беше навлязъл в сексуалния живот като водещ, а не като воден, колебаещ се вместо припрян, чудещ се вместо подбуждан? Нямаше обаче младо момиче. Стефани, не, Стефани по някакъв начин принадлежеше на бъдещето. Но все пак, ако не беше имало никаква лейди Мери, можеше ли да е Стефани?

Беше много уморен, за да отговори на собствения си въпрос. Беше сломен от дълбоко изтощение и мисловна летаргия. Беше пораснал прекалено бързо. В ума му цареше хаос. Нужно му беше време да стане зрял мъж, време, през което да разбере собствената си природа, да определи собствените си нужди. Мисълта за тихата къща, където беше роден и беше прекарал детството си, което също бе преминало много бързо, все пак предлагаше спокойствие за обърканото му душевно състояние. Нямаше да обвинява никого. Той сам караше себе си да бърза, негови господари бяха неспокойният му ум, мигновеното му въображение. Щеше да спи, щеше да яде, щеше да почива в успокояващото присъствие на майка си и постепенно щеше да разбере какво да прави. Междувременно трябваше да обмисли въпроса за военната служба. Тези години се задаваха — мрачни или обещаващи? Той не знаеше.

Той се движеше по многолюдните, осеяни с боклуци улици на Манхатън с неприятно чувство след безукорно чистите улици на Англия и Франция и виждаше хората с нови очи — неговите хора,

макар че в момента те му изглеждаха странно. Колко малко ги познаваше, колко много имаше да учи и научава! Беше научил нещо за себе си, но наученото сега не му харесваше. Всъщност беше проумял, че тялото и умът воюваха в неговото голямо тяло, а той не беше овладял нито едното, нито другото. В действителност не беше заситил или задоволил нито тялото си, нито ума си, защото тялото му все така протестираше — страстите се нажежаваха, инстинктите се събуждаха, а умът му се настройваше враждебно към тялото. Не искаше да вижда стройни момичешки тела или да си представя разсъблечени момичета, но въпреки това нещо го караше да вижда и да си въобразява. Той се бунтуваше срещу тялото си, защото умът му беше гладен и нетърпелив да бъде нахранен. Войната се водеше между две части вътре в него, а някъде една трета негова част — неговата воля — беше надвиснала над другите, колебаеща се между тялото и ума. Тялото беше тиранин и трябваше някак да бъде укротено, за да може той да уталожии дълбокия и постоянен глад на ума.

В това объркано състояние той излезе от скромната си хотелска стая първата сутрин в Ню Йорк и се запъти към Бруклин с намерението да остане ден-два при дядо си и след това да продължи на запад. Беше хубава сутрин, слънчева и ясна, с безоблачно небе и топъл, чист въздух, с хора, които крачеха енергично. Взе такси и през прозореца проследи сцената, която се движеше бавно отвън. Странно, много странно как един народ построява света си! Този град не може да бъде сбъркан с никой друг град в света. Случайно да беше паднал от небето, пак щеше веднага да разбере, че е американски и че името му е Ню Йорк. Най-сетне таксито се затъркаля по Бруклин Бридж, а после се запромъква от улица в улица, докато стигна целта си и спря. Той плати на шофьора, поздрави белокосия портиер, който го помнеше и се качи с асансьора на дванайсетия етаж.

Натисна звънеца на вратата и зачака. Нетърпелив, натисна повторно звънеца. Някой отвори вратата с няколко сантиметра и той видя изплашеното лице на Сунг да се взира в него.

— Сунг! — извика той.

Сунг сложи пръст на устните си.

— Много болен — твоят дядо.

Той влезе, подмина Сунг и забърза към стаята на дядо си. Там, проснат на леглото, лежеше дядо му със скръстени на гърдите ръце и

затворени очи.

— Дядо! — извика Ран и като се наведе, сложи ръка върху ръцете на дядо си.

Дядо му отвори очи.

— Чакам Серина — прошепна той. — Тя идва да ме вземе.

Той пак затвори очи и Ран го загледа, обзет от страхопочитание. Колко красиво е това старо лице с восъчната кожа, бялата коса, добре очертаните устни и елегантните ръце! Изведнъж почувства, че не може да понесе да загуби дядо си.

— Сунг! — извика рязко той. — Идвал ли е доктор?

Сунг стоеше до него.

— Не иска доктор.

— Трябва да бъде прегледан.

— Казва иска умре. Започва да умира снощи — може би пет, шест часа. Говори с жена, но аз нея не виждам, говори колко уморен да я чака, трябва да отиде при нея някъде — не знам. И ми казва, значи няма да ям повече, но аз прави супа. Той не иска да яде. Само лежи цяла нощ и говори на тази жена. Аз тук също цяла нощ, жена не виждам, само чувам — той говори на нея като че тя е тук.

— Той иска да умре — каза Ран.

— Може би — съгласи се Сунг. — Човек иска да умре, значи умира, също в Китай.

Той поклати глава, примирен и успокоен, но Ран вдигна телефона и набра един номер. Чу гласа на майка си.

— Да?

— Мамо, аз съм — извика той.

— Рани, къде си? Какво... не знаех, че...

Той прекъсна радостната ѝ изненада.

— Аз съм при дядо — пристигнах вчера от Париж. Мамо, той умира, не иска да го види лекар. Лежи тук в леглото и чака.

— Ще взема следващия самолет — каза тя.

Ран и майка му изкараха лятото в Ню Йорк, като правеха всичко, което можеха, да върнат на дядо му волята за живот. Всеки лекар, който идваше да го види, правеше пространни прегледи и накрая заявяваше, че всъщност на стария човек нищо му няма.

„Изглежда, че просто няма желание да продължава“, беше казал последният лекар с тон, който не търпи възражения.

Той отказа всякакви медицински грижи и храненето се изразяваше в изливане насила на горещ бульон между тънките му устни.

Есента бързо премина в зима и един ясен ден, когато във въздуха се долавяше, че ще вали сняг, майката на Ран отиде в Манхатън да си купи топли дрехи, защото не си беше донесла, а се колебаеше да се върне у дома, след като баща ѝ беше толкова болен.

Когато се прибра, Ран я посрещна на вратата.

— Дядо почина преди един час, мамо — каза ѝ той.

Очите ѝ се напълниха със сълзи, тя побърза да го прегърне и целуне.

— Минали сме по този път, Ран, и знаем, че животът продължава.

— Но трябва да се свършат толкова много неща, а аз не знам как — каза Ран. — Какво да...

— Аз ще поема сега нещата. Ти изглеждаш уморен и имаш нужда от почивка. Ял ли си? Не? Трябва да хапнеш, нали, и двамата трябва да го направим. Не е нужно да се поболяваме.

Сунг се суетеше край тях.

— Аз приготвям. Аз знам. Супа може би със сандвич. Кафе.

Той се отдалечи безшумно с филцовите си пантофи, а Ран прегърна майка си.

— Бях забравил — прошепна той. — Бях забравил как изглежда смъртта. Но той искаше да умре. През цялото време чуваше, че... някой го вика. — Спомни си, че дядо му не беше казал на майка му за Серина.

— Майка ми... — разплака се тя.

Ран седна на един стол с дърворезба. Не, нищо няма да каже за Серина. Ако дядо му беше искал дъщеря му да знае, щеше да ѝ каже. Сега внукът му щеше да запази тайните на мъртвите.

— Той просто пожела да напусне живота — каза Ран.

* * *

Седяха в самолета, който летеше на запад. Бяха минали няколко дни, а дядо му сякаш не бе съществувал. Но пред очите и на двамата беше урната с праха, която бяха оставили. Тя им действаше страховито. Прахът беше оскъден, шепа химикали, които вятърът, ако е по-силен, веднага щеше да отнесе.

— Ще ви изпратя урната след две седмици, ако ми дадете адреса — беше казал човекът от крематориума.

Майка и син се бяха спогледали.

— Той не е напуснал Ню Йорк, откакто се върна от Пекин — каза майка му.

— Беше щастлив тук — каза Ран и си помисли за Серина.

— Може да наемете или да купите една ниша тук — предложи човекът.

Накрая направиха точно това. Бяха поверили на Сунг опразването на апартамента, когато внезапно майка му се размисли.

— Дядо ти е оставил всичко на теб, моето момче, дори този апартамент, който беше негова собственост. Защо не го задържиш? Сунг ще се грижи за него. Ти може и да не искаш да живееш в един малък град на Средния запад. Един ден, ако не сега, ще искаш да имаш собствено жилище, при това със сигурност в Ню Йорк. Благодарение на него сега си заможен. Сигурна съм, че можеш да си го позволиш.

Оставиха апартамента на Сунг точно такъв, какъвто си беше. Той беше доволен. Можеше да се върне.

— Ще се върна — беше казал той на Сунг.

— Моля, сър... скоро — бе помолил Сунг.

Сега, седнал до прозореца в самолета, той гледаше облаците, понесли се около тях в небето. Чувстваше страхотно объркване, шок, умора. Когато баща му умря, очакваше това, беше подготвен. Майка му го беше подготвила, а също така и баща му.

— Баща ти се приближава към следващия си живот — беше казала майка му.

— Има ли друг живот? — беше попитал той.

— Искам да вярвам, че има — бе отговорила убедено тя.

Той беше приел този отговор, както приемаше всичко по онова време — така му се струваше сега. А и баща му говореше спокойно за бъдещето си отвъд техния свят.

— Разбира се, че не знаем, но като се има предвид непоколебимата воля да живеем, която ние хората изглежда имаме, съществува вероятността животът да продължава. За мен е добре и в единия, и в другия случай. Тук имах прекрасен живот — любов, работа и теб, моя син. Колко славен ще бъде твоят живот! За твоя радост...

— Недей — беше прошепнал той, преглъщайки сълзите си. — Недей да говориш за това!

Баща му само се беше усмихнал, но никога повече не бяха говорили за смъртта. Някой от тези дни, когато се чувства готов, трябва да премисли всичко това, да събере всички доказателства. Сега искаше само да живее. Облегна се назад и изведнъж заспа. Самолетът се приземяваше с леко друсане, а той още не се беше събудил.

Някогашният живот тръгна по старому. Къщата го приюти. Тук беше живял като бебе и дете. Тук се беше научил да ходи, да говори и да се учудва. Няколко дни, дори седмици изпитваше успокоение, че се намира на познато място, че сутрин се събужда в старата си стая, че слиза долу, където цепениците горят, където се дочува леко дрънчене и се разбира, че майка му приготвя закуската, където се знае, че денят е пред него, на негово разположение. Идваха съседи да го поздравят. Дори Доналд Шарп се обади по телефона.

— Е, Ран, върнал си се от твоята екскурзия в чужбина? Какво следва сега?

— Не знам, сър. Може би военна служба някъде. Получих официално писмо и в четвъртък отивам на предварителни разговори.

— Предполагам, че нямаш представа къде ще бъдеш.

— Не, сър.

— Гледай да дойдеш да се видим, преди да заминеш!

— Благодаря, сър.

Нямаше да отиде. Сега знаеше твърде много. Вече не беше момче. Но не беше и мъж все още. Предстояха му няколко години, които бяха бариера между миналото и бъдещето, години, когато трябваше да предложи тялото си на своята страна, години, които трябваше да прекара на някое непознато място, изпълнявайки един нов дълг. Нямаше смисъл да прави планове, докато не изживееше тези години, но въпреки това не можеше да се сдържи да не прави планове.

Слушаше, без да чува, подчертано радостното бърборене на майка си. Нейното присъствие му действаше успокоително, но това беше всичко. Макар да знаеше, че сега животът му тече далеч от нейните очи и уши, той чувстваше, че тя също знае и затова не го разпитва за лейди Мери или за Стефани. Той не говореше за лейди Мери, но ѝ разказа за Стефани, накратко и между другото, на закуска една сутрин.

— Момиче, което... ами, което на никого не прилича. Не е французайка, нито китайка и със сигурност не е американка, но е по малко и от трите.

Той замълча и накрая майка му го подкани да продължи:

— Най-малкото изглежда интересна!

— Да — съгласи се той. — Да, разбира се, че е интересна. Но и много сложна, може би. Чувствам, че трябва да съм доста по-стар, за да мога да я разбирам.

Той отново замълча, нерешително, и после продължи.

— Това ще ти хареса, мамо! Баща ѝ е един старомоден китаец, макар че от много години живее в Париж. Няма син и традицията в такива случаи повелява китаецът да помоли зет си да стане негов син и да приеме името му. Та той, значи, ми предложи да стана такъв зет.

Изпитвайки леко неудобство, Ран се усмихна, а тя избухна в смях.

— Как можа да откажеш такова предложение?

— Ами, Стефани ме беше предупредила. Каза ми, че изобщо не иска да се омъжва. А и аз не искам... не и в този момент от живота ми, когато не знам... не мога да знам бъдещето си.

Тя изведнъж стана сериозна.

— Имаш ли някаква идея за себе си, Рани? За това какво искаш да правиш и какъв да бъдеш?

— Не, освен че не искам да работя за никого. Не искам да съм част от корпорация или от каквато и да е организация, която не мога да контролирам. Искам да работя сам, за себе си. Това е единственият начин да си осигуря независимост. Знам, разбира се, че каквото и да правя, ще пиша. Това вече се е превърнало в някакъв непреодолим импулс за мен.

— Поемаш голям риск, нали? — попита тя загрижено.

— Но само за себе си — отговори той.

За момент и двамата замълчаха. Той отново трупаше палачинки в чинията си. Апетитът му беше огромен.

— Яж — винаги казваше тя. — Имаш голямо тяло и само кожа и кости. — Сега продължи: — Имаш късмет поне в едно отношение. Дядо ти — остави ти всичко, което имаше: Още не знаем колко точно, но той ми писа, че няма да гладуваш и ще живееш охолно, ако си внимателен.

— Писал ли ти е?

— Да, преди да се върнеш. Мисля, че знаеше, че не му остава много време.

— Ние се харесвахме, мамо, но невинаги го разбирах.

Той се поколеба и след това ѝ каза онова, което беше решил да премълчи.

— Ти не знаеш, но той се е оженил отново след смъртта на баба.

Погледна я и видя как изведнъж лицето ѝ сякаш замръзна.

— Никога не се е женил. Тя просто се нанесе — Серина Улкот. О, имаше някаква гражданска церемония, но не и истински брак. Ние знаехме за нея.

— Ние?

— Леля ми и аз.

— Но той никога не каза...

— Има неща, които не е нужно да бъдат казани. Всички познаваха Серина.

— Каква беше тя?

— Една жена, чийто баща имаше твърде много пари и твърде малко време и я остави да се меси в живота на другите мъже.

— Мамо!

— Наистина така правеше!

— Но това нищо не ми говори — да се меси в живота на другите мъже!

— Тя нямаше какво друго да прави и затова те предупредих да внимаваш с лейди Мери!

Той замълча, не искаше да говори за неговата лейди Мери. Стана от масата. Беше уведомен, че трябва да се яви на предварителни разговори за военна служба и това трябваше да стане днес.

Няколко месеца по-късно той беше в Корея, разпределен в една база на линията между север и юг. Зад гърба му бяха останали многолюдните райони на Южна Корея. Пред него бяха планините на Северна Корея. Когато се обърнеше на север, виждаше един мост вляво, който свързваше и разделяше. Ако прекосеше моста, щяха да го застрелят. Той не изпитваше никакво желание да го прекосява; всъщност изпитваше ужас от него. Нощем се будеше от кошмари, че без да се усети, е минал по моста. Ден след ден патрулираше по линията между севера и юга заедно с други като него, отегчителна, опасна, механична задача, от която нито можеше да се освободи, нито да се разсее — най-малкото да се разсее с нещо, което го привличаше.

— Намери си момиче! — каза провлечено сержантът с носов клас първата вечер, когато ротата му пристигна във военната база! — Не се захващайте с ония леки момичета, дето говорят английски. Те са обикаляли нагоре-надолу толкова много, че са завъдили всякакви болести. Само че ще трябва да ги гоните. Те са нахални като мухи — лепват се за теб и преди да се усетиш, ти свалят ципа! Вие си намерете по едно хубаво момиченце от селата и се чукайте с нея. Тя ще се погрижи за вас, те знаят как, тези корейчета.

Той си остана сам. Просто гледаше другите момчета как се смеят, срамуват, извиняват, гордеят, като си намерят момичета. Той нямаше никакво желание да последва примера им. Сега разбираше, че по някакъв начин, който не можеше да обясни, лейди Мери го бе научила какво значи добър вкус. Най-малкото бяха се любили в красива обстановка. Самата тя беше взискателна, чиста и уханна. Сега беше невъзможно да си представи, че лежи с някоя от онези груби корейски проститутки, немити и вонящи на чесън или дори с момичетата от Сеул, където беше отишъл през първия си тридневен отпуск. Виждаше ги в барове и игрални зали как подражават в облеклото и поведението си на холивудските звезди от едно по-раншно поколение и едва успяваше да се държи любезно, когато някоя от тях дойдеше да го примамва и придумва, докато той седеше настрани сам.

— Ей, хубаво момче! Самотно, може би? Танцуваш ли, моля? Аз обичам много танци.

— Благодаря, не. Дошъл съм само за едно питие преди лягане.

— Преди лягане?

— Да.

— Къде спиш, голямо момче?

— Тук, в хотела.

— Кой номер твоя стая?

— Ами... забравил съм.

— Виж твоя ключ.

— Оставих го на рецепцията.

— Аз мисля, ти не обича момичета. Може би ти само обича момчета.

— Нищо подобно!

— Защо не танцува, голямо момче?

— Тази вечер не танцувам.

Опитвах се една след друга и една след друга си отиваха, а той оставаше сам, но не и самотен. Това беше новият елемент в живота му — никога не беше самотен, защото беше започнал да пише. Беше установил, че общувайки със собствения си ум, общуваше с живота. Имаше нещо неизменно в това да сложиш думите на хартия, дори ако бяха писма до майка му. На другата сутрин си стояха там, неговите мисли от предната вечер. Беше се освободил от вътрешното напрежение. Можеше да изтърпи идиотщините в живота си в тази дива, непозната страна, където нямаше причина да бъде. Местните хора не приличаха на някои други хора, които познаваше, всъщност бяха номади, макар че живееха във вековно стари села. Намери книги за тях в една английска книжарница в Сеул и с неутолимото си желание да учи и да знае се потопи в задачата да проумее корейския народ. От процеса на научаване премина към записване на собствените си заключения: „Дълбоко в себе си те никога не са преставали да бъдат номади, тези корейци! Започнали са като номадско племе много отдавна в Централна Азия и са скитали, търсейки място за почивка, защото ги преследвали войнстващи племена. Това обяснява как най-накрая стигнали до тази «опашка» на земята, този полуостров, увиснал между Китай, Русия и Япония. Оттам нямало къде по-нататък да вървят, освен на север към Русия и през Беринговия пролив, който тогава бил част от сушата, мост до днешна Канада, и оттам на юг, кой знае докъде? Не е случайно, че американци и корейци си приличат толкова много. Всъщност днес, докато чистеше масите в столовата, кореецът си мърмореше нещо за едно от момчетата, който бил чокто и когато го попитах какво значи думата, той каза «много нисък човек».

При което си спомних, че ние имаме едно племе американски индианци — чокто, чиито мъже са ниски. Съвпадение? Има нещо повече от съвпадение“.

И отново, в една гореща августовска вечер: „Днес бях дежурен на границата. Крачих часове наред по линията от нашата страна с пушка на рамо и гледах намръщаното лице на севернокорейския войник. Направех ли крачка към него, пристъпех ли линията, той щеше да ме застреля. Една крачка през линията и към мен, щях аз него да застрелям. Не, щях да го изтикам назад, където му е мястото. Какъв абсурд! Той е горе-долу на моите години, изглежда хубаво момче. Чудя се какво ли си мисли, докато гледа бялото ми лице. Може би се чуди аз какво си мисля за него. Между нас комуникация не е възможна. Но при обикновени обстоятелства, ако не бяхме врагове, щяхме да си зададем много въпроси един на друг. Сега това няма да стане. Това е, което най-много мразя в тази военна игра. Прекъсва общуването между хората. Не можем да задаваме въпроси и затова не можем да получаваме отговори“.

„Тази вечер имаше пробив. Трима севернокорейци пресякоха границата на лунна светлина. Хванахме ги веднага, но преди това аз стрелях по единия. Слава богу, не го убих, улучих го в рамото, но изтече ужасно много кръв. Разбира се, закараха го в болницата тук в базата. Предполагам, че ще го върнат на корейското командване и сигурно ще бъде застрелян, след като го защитят. Не мога да мисля за тези безумия.“

И отново, когато изминаха следващите дни, предвидени за отдих и развлечения: „Днес се запознах със съпругата на генерала. Тя се оказа неочаквано в неговия кабинет. Миналата седмица бях назначен за негов адютант и я видях за първи път. Тя е между четиридесет и петдесетгодишна и все още се държи като малка палавница. Не знам как аз трябва да се държа. Слава богу, не трябва изобщо да се занимавам с нея, но тя не отмести погледа си от мен — направо казано, от чатала ми. А аз през цялото време гледах над главата ѝ“.

На другия ден след тази среща генералът го извика. Застана пред бюрото и енергично отдаде чест.

Генералът хвърли през рамо някаква заповед, докато подреждаше документи.

— Един сенатор пристига другиден, целта на посещението му е рутинна проверка. Като че ли не ни стигат всички тия срещи през ден, през два с проклетите комунисти. Жена ми се обади да отидеш днес в нашето бунгало — трябвала ѝ помощ за нещо, — та иди за около час да видиш какво иска.

— Ще отида, сър — каза той.

Когато пристигна в бунгалото на генерала обаче, се оказа, че няма нещо специално за вършене и чувствайки се неловко, той побърза да си тръгне.

На другия ден генералът го покани на вечеря в чест на сенатора и той отиде, защото смяташе, че трябва да уважи поканата. На другата вечер написа:

„Въобразявам ли си тази глупост? Кълна се, че не. Съпругата на генерала ме настани да седна до нея от лявата ѝ страна. Сенаторът, висок като върлина, някъде от западните щати, седна от дясната ѝ страна. Когато се поколебах да седна, тя ми каза през смях: «Слагам те тук да си ми под ръка, в случай че имам нужда от нещо». Седнах. На масата имаше много хора и лявото ѝ коляно докосна моето дясно коляно под масата. Веднага се отдръпнах, но след малко усетих, че кракът ѝ се опитва да се намести между моите два крака, а бедрото ѝ се опира в моето бедро. Не можех да повярвам. Пак се отдръпнах, тя пак се приближи. И през цялото време бърбореше нещо на сенатора. Като се отместих, тя обърна глава към мен, отправи ми една престорено свенлива усмивчица и притисна още повече крака си към моя, като почти го качи на коляното ми. Преместих стола си, за да не може да ме достигне. Това нищо не значи, но не ми харесва.“

На другата сутрин той беше дежурен в кабинета на генерала. Когато влезе, генералът го погледна хладно. Той отдаде чест, застана мирно и зачака както обикновено да получи заповеди.

— Свободно — каза генералът.

Той седна изненадан.

— Ще бъда откровен с теб — започна рязко генералът. — Аз те харесвам. Разчитам на тебе. Ти си зрял за възрастта си. Подходящ си за офицер. Мислил ли си някога за военна кариера?

— Не, сър — отговори той.

— Ами, помисли, защото искам да те изстрелям нагоре, Колфакс. Ще направя всичко, за да те повишат.

— Аз се чувствам добре и така, сър — каза той.

— Все едно, ще поискам повишение за теб — настоя генералът.

Той беше добър човек, сините му очи гледаха доброжелателно изпод посивялата коса, беше хубав мъж, лицето му — открито, добре оформено — беше добродушно, но някак тъжно в лишената от усмивка решителност. Продължи да говори, облегнат на стола си, лявата му ръка си играеше с един сребърен нож за рязане на хартия, чиято дръжка беше украсена с корейски топаз.

— Трябва да те преместя по-далеч от домогванията на жена ми, но поне ще те преместя нагоре.

— Но какво съм направил, сър? — Ран беше изумен.

Генералът сви рамене.

— Ясно ми е, разбира се... вие сте млади мъже, прекарвате тук месеци наред, а наоколо само корейски момичета, но вие сте мъже, в края на краищата... — Генералът замълча, леко поруменял, стиснал устни. Сребърният нож се изплъзна от пръстите му, той пак го взе и го стисна здраво с дясната си ръка.

— Но аз все пак не разбирам — каза той, озадачен.

Генералът остави ножа.

— Да ти кажа направо, Колфакс, жена ми каза, че снощи си правил неприлични жестове към нея под масата по време на вечеря.

— Аз? Неприлични... — Не можа да довърши, кръвта нахлу в главата му.

— Не се извинявай, дори не обяснявай — каза генералът. — Тя все още е хубава жена.

Настъпи мълчание, непоносимо мълчание. Накрая той не издържа.

— Не говори — заповяда генералът. — Утре ще си получиш заповедта.

— Да, сър.

На другия ден, както бе казал генералът, Ран получи заповедта. Измъчваше се, че не беше оспорил обвинението на генералската съпруга, но да спориш с висшестоящ, означаваше да загуби и може би най-добре беше да си вземе заповедта и да не повдига повече този въпрос. Беше повишен и преместен в Аском — база на югозапад от Сеул, да оглави служба продоволствие. Това беше основният снабдителен център за американските военни сили в Южна Корея и

работата му беше толкова отговорна и специфична, че няколко поредни седмици беше изцяло ангажиран с нея, докато не откри всичко, което се очакваше от него да направи. След това установи, че разполага с повече време отколкото преди, за да утолява постоянната си жажда за знания.

Започна да говори корейски, странен, хриптящ език, различен от всички езици, които бе чувал или говорил, различен включително от китайския, който бе научил от Стефани. Интересуваше се от всички корейци, с които контактуваше във всекидневната си работа, а нощем дълго четеше книги за историята на Корея. Започна да си дава сметка колко малко знаят американците за тези странни хора в тяхната географски стратегическа страна и как, без да знаят, американците променят тяхната история, всъщност променят я в момента с присъствието на американски военни в Южна Корея и с наложеното от американците примирие на 38-ия паралел. Беше наблюдавал групата на Обединените нации, включваща американски и южнокорейски делегати на мирните разговори, как четат дълги списъци с нарушения на споразумението; беше наблюдавал севернокорейските делегати и техните китайски съветници как изобщо не се интересуват от нищо, което се обсъжда. Всъщност неведнъж беше виждал тези неприятелски настроени делегати с тяхното надменно държане как седят и четат комикси на всички заседания.

На работното си място, където отговаряше за доставките на хранителни стоки, си даде сметка и за добре организирани операции на черния пазар, от които някои американци ставаха богати, като предоставяха хранителните стоки на корейците, които ги продаваха на черния пазар, много преди тези стоки да стигнат до складовете на базата. Ран виждаше всичко това, но и много други неща. Виждаше американци, немалко от тях офицери, които ходеха с корейски момичета, виждаше и неизбежното — децата, които се раждаха. Красиви деца, наполовина американчета, но обречени да живеят на дъното на корейското общество, защото не са чиста раса. Никога не беше чувал за тези неща, преди да дойде в Корея, макар че всеки ден четеше вестници, а също и всички списания с политически новини и коментари.

Месеците минаваха, но Ран продължаваше да научава нови неща за Корея и макар че всяка вечер записваше нещо под формата на

дневник, смяташе, че не е изчерпал богатството от знания, които беше събрал. Тогава едно странно явление започна да заема място в богатото му въображение — странно поне за него, тъй като никога преди не му се бе случвало. От всички корейци, които познаваше, във въображението му се явяваше един техен представител, събирателен образ, когото добре познаваше. Всъщност той не представляваше един човек, а всички корейци и цяла Корея беше неговото обкръжение. Той започна да говори на Ран и да му разказва живота си. Беше много стар човек, животът му започнал в края на XIX век и продължил през японската окупация на Корея, Втората световна война и Корейската война. Разказа за своите четирима синове, двама от които били убити във войната, един бил сега в правителството, а другият, най-младият бил сериозно свързан с черния пазар.

Скоро след като старият човек заговори във въображението му, Ран започна да записва внимателно всичко, което той му казваше. Предаваше всеки разговор точно както го беше чул, всяка подробност от дългия живот на стария кореец. Изписваше страница след страница, нощ след нощ, докато във въображението си видя стария човек, който умираше, двамата синове край леглото на баща си, а Ран записваше какво е чул и видял. След тази нощ старият човек не се върна повече във въображението на Ран, който остана доволен от наученото за Корея и почувства, че жаждата му е уталожена за първи път в живота му. Събра внимателно изписаните страници и ги изпрати на майка си — смяташе, че по този начин тя ще може да сподели част от живота му тук. Докато пишеше тези страници, рядко пишеше на майка си, но се надяваше, че тя ще се тревожи по-малко, когато види колко много неща е научил.

Писмото на майка му го изненада. „Скъпи“, пишеше тя, „не ми каза какво да правя с книгата ти, когато ми я изпрати, а аз също не знаех. Първото, което направих, беше, че я прочетох, и, скъпи, тя е много, много хубава. Всъщност толкова хубава, че нямаше как аз да направя нещо с нея, затова, и много се надявам, че нямаш нищо против, скъпи, я занесох на твоя стар професор Доналд Шарп. Той толкова се развълнувал, когато я прочел, че се обади на негов приятел в издателския бизнес в Ню Йорк и на другия ден се качил на самолета за Ню Йорк с ръкописа. Скъпи, ти започна най-накрая. Издателят ми се

обади три пъти през последните два дни. Смята, че книгата е много актуална и искат спешно да я публикуват.

Предлагат ти двадесет и пет хиляди долара аванс, а Доналд Шарп смята, че това е много добре за начинаещ автор, но освен това искат правата ти за следващата книга. Поздравления, скъпи! Баща ти щеше да се гордее много с теб, както, разбира се, се гордея аз. Изпратих адреса ти на издателя и те ще ти изпратят договора“.

Всъщност договорът пристигна заедно с писмото от майка му. Колкото и изненадан да беше, Ран не можеше да не отчете чувството на дълбоко удоволствие, разливащо се по цялото му същество. Смяташе един ден да преработи написаното с цел издаване, но фактът, че текстовете му бяха приети като годни за публикуване, го радваше много. Подписа договора и го изпрати на издателя с молба да внесе договорената сума в нюйоркската му сметка. И след това написа на майка си.

„Можеш да бъдеш сигурна, че си постъпила правилно при тези обстоятелства. Не знам защо изписах толкова много страници — освен може би заради моя герой, стария кореец, който преследваше въображението ми, а записвайки онова, което имаше да ми каже, изглежда беше единственият начин да се отърва от него. Сега вече съм свободен. Това, че текстът може да бъде публикуван такъв, какъвто е, разбира се, ме радва, макар че не съм го писал с намерението да го публикувам. Просто историята е истинска, макар че героите са мои, но няма кой да разкаже историята на корейския народ. Аз просто трябваше да я разкажа.“

Ран нямаше близки приятели в Корея, затова не беше казал никому за книгата. Издателят обсъди с него заглавието — Ран не можа да измисли нищо по-добро от *Чои*, фамилното име на възрастния човек от въображението му.

Следващите седмици трябваше да чете и да изпрати обратно коректурите. Не след дълго получи малък пакет, в който имаше екземпляр от книгата: *Чои* от Ран Колфакс.

Ран седна и прочете книгата отначало докрай, после я сложи на лавицата при другите си книги за Корея.

Свършил съм добра работа, помисли си той. Действително беше казал каквото имаше да каже и това беше всичко. Чудеше се дали

американците ще прочетат какво е написал и ако го прочетат, ще го разберат ли?

Няколко дни по-късно сержант Джейсън Кокс, един от хората, които работеха с Ран, влезе тичешком в офиса, размахвайки над главата си като обезумял военния вестник.

— Ран, кучи сине, кога го направи? — изкрещя той.

— Кое?

— Това! — Сержантът хвърли вестника на бюрото на Ран и посочи първата страница.

Ран се втренчи в заглавието *Колфакс разобличава*. Следваше статията. „Ран Колфакс, сержант в служба продоволствие от базата в Аском, Южна Корея, изненадващо млад дебютант на литературната сцена, е написал, въпреки младостта си, роман, който без съмнение ще се окаже един от най-прекрасно написаните романи на нашия век. Героите му идват направо от живота и са представени с толкова деликатно разбиране, че дълго преди да прочетем последната страница, имаме чувството, че сме опознали корейците не като «корейчета», а като човешки същества. Той проследява живота на един кореец от висшите класи от края на XIX век през окупацията на Япония, Втората световна война, Корейската война и нашето военно присъствие в Южна Корея днес. Но — и точно това е скандалният момент — сержант Колфакс пише за аферите на военните на черния пазар и в бизнеса с проститутки в Южна Корея толкова реалистично, че явно има познания по въпроса от първа ръка. Сержант Колфакс трябва само да съобщи истинските имена на героите си, за да бъдат арестувани. Много въпроси са оставени без отговор и аз няма да се изненадам, ако в бъдеще на тях трябва да се отговори пред съответните институции. Ако бях упълномощен, със сигурност щях да поискам да узная откъде и как авторът получава информация, защото той изглежда върши по-добра работа от нашите така наречени разузнавателни агенции. Ще бъде интересно да видим какво ще последва.

Междувременно всички мислещи американци трябва да си купят тази книга и да я прочетат, а после да я препрочетат, защото тя може би е най-великата книга за един народ, която някога е писана или ще бъде написана. Категорично я препоръчвам!“

— Хайде, Колфакс — подкани го Джейсън. — Дай ми го! Вече си поръчах твоята книга сутринта в книжарницата с още десетки хора и

ще я получим след десетина дни, но сега можеш да ми кажеш, приятел. Кои са всички тия хора, за които си писал, без да им кажеш имената? — На лицето му се изписа извънредно хитър израз. — Ти скоро ще се върнеш у дома, а на мен тази информация може да ми свърши добра работа.

— Не разбирам за какво говориш, нито разбирам какво пише в този вестник. Никой герой в книгата ми няма първообраз в живота и не мога да кажа на никого името, дори ако трябваше да го кажа. За мен героите са съвсем истински, но всичко е дотук. Те са плод на въображението ми.

— Разправяй ги тези на големите началници — каза Джейсън, намигайки, при което устата му се изкриви. — Но на мен няма защо. Нали сме работили заедно всички тези месеци и сме приятели. Можеш всичко да ми кажеш. От мен нищо няма да излезе.

Ран се зарадва, когато телефонът на бюрото му иззвъня и той махна с ръка за довиждане на Джейсън, докато вдигаше телефона.

— Добро утро, Аском, служба продоволствие.

— Сержант Колфакс, моля — измърка гласът от другия край на линията.

— Аз съм.

— Да, сержант Колфакс. Генерал Апълби би искал да бъдете в неговия кабинет утре сутринта в десет часа. Казва, че би искал да прочете какво сте написали и моли да му донесете един екземпляр. Ще ви видим утре в десет сутринта.

Остро прищракване сложи край на разговора, преди Ран да може да попита нещо.

Останалата част от деня мина в разговори по телефона и с хора, които се отбиваха в офиса да поговорят с него за статията. Ран не можеше да разбере цялата възбуда, тъй като никой тук не беше чел книгата. Всички си даваха вид на тайно посветени в информацията, за която бе писал в книгата. Поканиха го на няколко партита следобед, но той отклони поканите, защото предпочиташе да си легне рано, за да е бодър за срещата с генерала сутринта.

Кабинетът на генерала изглеждаше различен, когато влезе в приемната. Сигурно е изглеждал изненадан, чудейки се, да не би да е сгрешил, защото момичето на бюрото обясни:

— Влизайте. Не сте сбъркали мястото. Най-последно от миналата седмица имаме нов килим. Две години чакахме. Червеният цвят изглежда добре, но ме прави нервна.

Ран огледа стаята. Да, беше същата, с изключение на яркочервения килим, който силно контрастираше с черното бюро от тиково дърво и с черните кожени канапета.

Същия килим имаше и в кабинета на генерала, но придаваше розов оттенък на бежовия тапет на стените.

— Всъщност не съм писал книгата, за да я издавам, сър — обясни Ран на генерала. — Написах я малко или повече като лични бележки за Корея, която опознах, откакто съм тук.

— Ще трябва да прочета книгата и ще говорим отново — каза генералът. — Подозирам, че при този голям шум, който се вдига, натискът ще бъде върху мен да проверя каква е тази работа с черния пазар и да дам някакви отговори. Откъде получихте информация?

— Там е работата, че нямам никаква информация — обясни Ран. — Единственото, което съм правил, е, че гледах какво се случва наоколо и това, което съм написал, е единственият логичен начин, по който е могло да се случи.

— Е, ще прочета книгата и ще се чуем. Междувременно недей да говориш с никого за това. Цялата проклетата страна и без друго ври и кипи. Защо не си вземеш няколко дни отпуск и не отидеш в Пусан да полежиш малко на слънце? Това ще ми даде възможност да се оправя с тази работа и тогава ще се върнеш. Сега отвън има няколко репортери от местните вестници и аз мисля, че най-добре е да им се обясни, че авторът няма какво да каже, докато не прочетат книгата. Това би трябвало да отложи малко нещата.

* * *

В Пусан плажовете бяха широки, небето — ясно над искрящо синьо море, заоблените зелени хълмове се сливаха със сивите скалисти планини в далечината. Ран беше тук от три дни, когато генералът му се обади.

— Е, Колфакс, написал си голяма книга. Само че както изглежда, за да я напишеш, трябва и ти да си действал на черния пазар. Не ме

разбирай погрешно. Аз не мисля, че е така, но положението просто изглежда зле. Трябва да измислим някакво обяснение. — Генералът изчака.

— Мога само да кажа истината, сър — отговори Ран.

— Разбира се, разбира се — съгласи се генералът. — Въпросът е как и къде да се реши това. Сега по-добре се върни тук. Утре следобед в два има среща в моя кабинет. Много от офицерите, засегнати по някакъв начин, ще присъстват и аз искам и ти да дойдеш. Може и да успеем да изясним всичко. Между другото, Колфакс, мисис Апълби дава малък коктейл на офицерските съпруги от клуба утре следобед в нашето бунгало и те кани да отидеш. Мисля, че можем да тръгнем направо от моя офис, нали нямаш нищо против?

— Вашата съпруга ли, сър? — Ран знаеше, че не може да откаже, но усети как лицето му пламва при спомена за обзелия го гняв.

— Да, разбира се, моето момче, тя е добра жена, не е злопаметна. Ти, разбира се, ще дойдеш, нали?

— Да, сър, разбира се. — Ран взе следващия влак за Сеул.

На другия ден генералът откри срещата.

— Господа — започна той, — аз не вярвам, че Колфакс има нещо общо с всичко това. Мисля, че той просто е млад и има богато въображение. Но в своите логични, както той ги нарича, разсъждения може да е открил някои неща, които да са ни от полза. Мисля, че трябва да му зададем всички възможни въпроси и след това да предприемем пълно разследване, преди книгата да се появи в Корея. Ще освободя Колфакс от военна служба по-рано и той ще се върне в Съединените щати. Не искам да попадне тук на неподходящи хора.

В продължение на три часа Ран отговаряше на въпроси колкото можеше по-внимателно и подробно, като всеки път подчертаваше, че изказва само собствено мнение.

— Вие не смятате, генерале, че трябва да задържим тук сержант Колфакс, докато цялата тази бъркотия се оправи? — попита един от офицерите.

— Не, не мисля, че това е необходимо — отговори генералът замислено. — Мисля, че сержантът ни каза всичко, което всъщност знае, и предположенията му са повторени в книгата. Убеден съм, че той няма никакво участие във всичко това, затова не виждам нужда да го задържаме. Това е първата му книга и вероятно няма да бъде

прочетена от много хора и съм сигурен, че така или иначе, можем да се оправим с всичко това за няколко седмици. Може би е по-добре да не е тук, за да не може никой да говори с него. Все още никой друг не знае какво точно пише в книгата, а ние можем да позабавим излизането ѝ тук, докато си свършим работата. Той трябва да замине за Щатите колкото е възможно по-скоро. Сега, господа, ако нямате повече въпроси, мисля, че дамите ни чакат.

Бунгалото на генерала също беше преобоядисано и гипсовата мазилка — бледожълта сега — го открояваше от всички други светлозелени къщи в американския сектор, наречен Литъл Скарсдейл. Вътре жилището на различни нива си беше същото — цялото в розово. „Любимият цвят на мисис Апълби“, беше чул той при предишното си посещение.

— Е, сержант Колфакс — каза мисис Апълби, устремила се към него с отворени обятия от другия край на стаята, за да го поздрави.

Изглеждаше малко отслабнала, откакто Ран я беше видял последния път, макар че си оставаше все така закръглена. Беше облякла тъмнорозова дълга домашна рокля от кадифе, която докосваше килима, а златните ѝ пантофи я повдигаха отпред на всяка крачка. Както обикновено, бе прекалила с грима, а изрусената ѝ коса се спускаше на стегнати, корави вълни, които напомняха на Ран за покрив от вълниста ламарина.

— Ти наистина изненада всички, освен мен. Знаех си, че ще направиш нещо голямо и ти наистина го направи. Момичета! Това е Ран Колфакс, за когото абсолютно всички говорят, а като прочетете изумителната му книга, ще разберете защо всички говорят. Аз просто знаех, че той ще направи нещо, ще се прочуе и така нататък, и когато го видях за пръв път, казах на генерала, че той е извънредно специален човек и трябва да остане в щаба. Но нали всички знаете колко ревнив е генералът, веднага го премести в Аском, в складовете.

— Стига, Мини — прекъсна я генералът. — Знаеш, че...

— Ш-ш-ш-т, скъпи — скара се тя на генерала. — Всички правим грешки, дори ти. Освен това всичко ти е простено, затова няма нужда да говорим повече. Кажи сега, Ран Колфакс, накъде сега?

— Ами, сигурно ще се върна в Ню Йорк. Може би ще остана няколко дни при майка ми в Охайо, но не повече.

— Знам това, глупчо. Генералът ми каза, че заминаваш след два дни. Затова просто трябваше да дойдеш тук тази вечер. В края на краищата не всеки ден сред нас се ражда знаменитост. Това, което питам, е накъде в кариерата? Ела тук, вземи си едно питие и ни разкажи всичко. Ето го, момичета. Най-вълнуващият мъж на деня и при това почти цивилен, затова мисля, че всички можем да ти казваме Ран. Нямах нищо против, нали Ран?

Колкото се може по-рано и по-незабелязано, Ран се извини, че трябва да тръгва и се върна в квартирата си да си стегне багажа за пътуването. Два дни по-късно беше на път за Съединените щати.

Сан Франциско беше красив град според Ран, в този момент може би най-красивият, който беше виждал, като се изключи Париж. В някои отношения градът на хълма, ограден от три страни от Сан Франциско Бей и свързан през залива със сушата чрез красивите Голдън Гейт Бридж и Бей Бридж, надминаваше дори Париж. Пристигането в града с военен транспорт от Токио беше спокойно, името му не фигурираше в нито един списък на пътниците и двете седмици, откакто се беше уволнил, минаха без проблеми.

Ран установи, че разполага с доста свободно време, което прекарваше в музеите и парковете на града, и докато беше там, научаваше каквото може. Удължи престоя си в града с още една седмица след уволнението си и след това започна да мечтае за удобния апартамент в Бруклин и за присъствието на Сунг в него. Реши да не отива при майка си, както бе запланувал, а да я покани в Ню Йорк, и една ясна сутрин се качи на един самолет от Сан Франциско за летище Айдъл уайлд в Лонг Айланд.

— Вие ли сте Ран Колфакс, сър? — попита служителят в пътническата агенция, където си беше запазил билет за полета.

— Да, аз съм — бе отговорил тихо Ран.

— Наистина се радвам да се запозная с вас, сър. Прочетох Чои и трябва да ви кажа, че това е най-хубавата книга, която някога съм чел.

Жената на опашката зад него, която чу разговора, пожела да седи до него в самолета.

— Още не съм имала възможност да прочета вашата книга, мистър Колфакс.

Ран прецени, че жената е на средна възраст и говори, както са говорили открай време нейните предци от Ню Ингленд. Беше стройна, дребна на ръст и носеше черен костюм. Стюардесата беше сложила подходящите за костюма ѝ шапка и палто в багажника над седалката ѝ.

— Връщам се след една година, прекарана в Япония и затова се чувствам малко изостанала от събитията. Вие разбира се вдигнахте голям шум във всички английски вестници. Предполагам, че с всички вестници е така, но ние никога не знаем какво казват за нас другите, не е ли така? В известен смисъл не е справедливо — толкова много от тях говорят английски, а за нас се оказва невъзможно да научим техните езици. Аз главно пътувам през последните пет години, откакто горкият ми съпруг почина, затова се чувствам много изостанала, що се отнася до книги и театър. Имам много да наваксам и слагам вашата книга на първо място в моя списък. Вие обаче изглеждате доста млад за цялото това вълнение, което предизвикахте. Защо решихте да пишете, мистър Колфакс.

Ран се замисли, преди да отговори.

— Струва ми се, че не съм се замислял досега защо — призна той. — Сигурно защото просто съм щял да кажа, че съм писател.

— Но разбира се, че сте писател, човек трябва да е писател, за да има такъв успех. Но искам да кажа, че не всеки пише, затова сигурно има някакво неизвестно качество, което прави един човек писател, а друг — не. Аз например никога не съм могла да пиша.

— Мисля, че това е някакъв инстинкт да записваш мислите си на хартия.

Ран се примири и се остави да бъде въввлечен в разговор. Нямаше как да избяга в такова тясно пространство. Скоро обаче самият той започна да задава въпроси. И установи, че жената охотно разказва за себе си.

— Аз съм Рита Бенсън — каза му тя. — Съпругът ми се изявяваше много, много успешно в петролния бизнес и докато беше жив, финансирахме театрални постановки — това ни беше нещо като хоби. Аз продължих тази дейност след смъртта му. Всъщност сега имам две постановки на Бродуей. Може би ще се посветя изцяло на това. Господ знае, че няма причина да не го направя. Моят съпруг ми остави повече пари, отколкото мога да изхарча, а аз обичам толкова много хората на театъра, техните забавления и всичко това. На теб

такова нещо харесва ли ти, Ран? Нали мога да ти казвам Ран, а ти разбира се няма да забравиш, че името ми е Рита?

Разговорът продължи и тя изтръгна от него обещание, че ще се съгласи да се запознае с театралите в Ню Йорк, и докато самолетът се приземяваше, двамата успяха да си разменят адресите и телефонните номера, освен това се уговориха да се видят пак след няколко дни.

Като станаха, Ран пое пътническата ѝ чанта и двамата тръгнаха да чакат багажа си. С влизането в терминала светкавиците на фотографите го заслепиха.

— Това са Рита Бенсън и Ран Колфакс — съобщаваше възбудено репортерът. — Колко интересно. Как се запознахте?

Те обясниха, че са се запознали в самолета, и Ран ѝ помогна да се качи в колата.

— Сигурен ли си, че не искаш да те оставя някъде, мило момче? Няма да се отклонявам, защото оставам за няколко дни в Ню Йорк, преди да продължа за Кънектикът.

Ран прие, по това време на деня беше трудно да се вземе такси, и нейната дълга черна лимузина се плъзна леко, навлезе в трафика, а после шофьорът пренесе багажа му до асансьора на жилищната сграда. Рита Бенсън протегна ръка през прозореца на колата и той я пое за момент. Ръката ѝ беше топла и мека, добре поддържана.

— И не забравяй, че скоро ще те потърся, мило момче. Вече си ми обещал.

Колата се отдалечи от бордюра и се вля в потока от коли, а Ран постоя за малко на тротоара, преди да влезе в сградата.

— Колко хубаво, че се връщате, сър — посрещна го ентузиазизирано престарелият портиер.

— Благодаря — каза Ран и се качи в асансьора. Почука на вратата и Сунг, с кърпа за бърсане на прах, отвори. Кръглото му, обикновено безизразно лице се разкриви в широка усмивка.

— Много се радва, че вижда у дома, господарю. Аз чакам много дълго тук.

— Най-последно съм у дома — каза той.

Да, беше у дома, в собствения си дом. Сунг разопакова багажа, докато Ран говореше с майка си по телефона.

— Ран! Къде си? — Гласът ѝ прозвуча по младежки бодър.

— Където ми е мястото — в дядовия — не, в моя апартамент.

— Няма ли да дойдеш у дома?

— Тук е у дома сега. Ти ще дойдеш при мен.

— Ами, да, прав си. Добре ли си, Ран?

— Да.

— Като че ли нещо не е наред.

— Научих много през тези месеци.

— Върна се по-рано, отколкото очаквах. Имаш ли планове?

— Да, ще пиша книги и книги, и книги, понякога, искам да кажа...

— Баща ти винаги казваше, че точно това ще правиш. Аз кога да дойда?

— Когато искаш.

— Чакай да видя — другата седмица в четвъртък? Моят клуб се събира тук в сряда.

— Чудесно. Значи дотогава...

— О, Ран, толкова съм щастлива!

— И аз.

— Ран, как щях да забравя. Издателят ти иска да му се обадиш при първа възможност. Казах му, че веднага ще му се обадиш. Нали няма да забравиш?

— Няма да забравя, мамо. Благодаря.

Той затвори телефона, замисли се и внезапно взел решение, позвъни във Франция, в Париж, на Стефани. По това време, ако пресмяташе правилно часовете, тя трябваше да си е вкъщи. И тя беше вкъщи. Китайски глас отговори на френски, че ако почака един момент, мадмоазел ще се обади. Тя току-що се била върнала с почитаемия си баща.

Той чакаше да мине моментът, който бързо се удължаваше, докато най-накрая чу ясният глас на Стефани, която говореше на английски.

— Но Ран, аз мислех, че си още в Корея!

— Днес се върнах в Ню Йорк, Стефани! Ти как си?

— Както винаги — добре. Старая се много да говоря добър английски. Не се ли справям добре?

— Справяш се отлично, но сега какво ще стане с моя френски?

— О, нищо няма да забравиш! Кога идваш в Париж?

— Кога идваш в Ню Йорк? Аз имам собствено жилище, помниш ли, че ти писах?

— О, написа ми едно писмо, може би две!

— Не можех да пиша писма в Корея — много неща трябваше да върша, да гледам, да научавам. Пак питам, кога ще...

— Да, да, чух те първия път. Ами, всъщност баща ми открива магазин в Ню Йорк. По този случай ще дойдем, може би след няколко месеца.

— Как да ги изчакам?

— Учтив си като французин! Ами и двамата трябва да чакаме и докато чакаме, ще си пишем писма. Ти добре ли си?

— Да. Мислиш ли понякога за мен?

— Разбира се, не само мисля за теб, но и чета за теб. Книгата ти е много известна и другата седмица излиза на френски. Тогава ще мога да я прочета и ще разбера защо всички в английските вестници говорят толкова много.

— Не очаквай много от мене. Това е първата ми книга. Ще има и други. Стефани, наистина трябва да те видя. Ти си перлата на моите спомени!

Тя се разсмя.

— Може би вече няма да мислиш така, след като си видял толкова красиви момичета в Азия!

— Нито едно, чуваш ли ме, Стефани? Нито едно!

— Чувам те. Сега трябва да си кажем довиждане. Времето е пари, когато се обаждаш толкова отдалеч.

— Ще ми пишеш ли?

— Разбира се.

— Искам да кажа, днес.

— Днес.

Телефонът изщрака и последва тишина. Изведнъж му се прииска да я види сега, веднага. След няколко месеца? Не можеше да чака толкова дълго. Ами ако тръгне за Париж утре? Не, няма да стане. Трябваше да подрежда толкова неща в ума си. Трябваше да подреди собствения си живот, да започне работа, да се планира времето. Какво му предстоеше сега?

Ран реши да отложи разговора с издателя за другата сутрин. Полетът се беше оказал уморителен, макар че безкрайното бърборене

на Рита Бенсън в известен смисъл беше забавно. Почувства, че има нужда от гореща вана, чисти дрехи и спокойна вечер под грижите на Сунг. Когато влезе в голямата спалня, където се беше преместил след смъртта на дядо си, видя, че верният Сунг е разопаковал багажа му, сложил е всяко нещо на мястото му и е оставил на леглото един удобен копринен халат и пижама. У дома, мислеше си Ран, докато пълнеше ваната с гореща вода. Серина може и да е посещавала дядо му в тези стаи, но на Ран не му се бе случвало някой да нахлуе в личното му пространство. Нищо не нарушаваше удобството му тук и той си мислеше с благодарност за дядо си, докато лежеше отпуснат във ваната. Избърса се енергично и реши, че още не е съвсем готов да облече пижамата, затова извади от шкафа чифт къси панталони и излезе на терасата да поседи на топлото слънце.

— Бяхте заспали, млади господине, и аз се боя да не изстинете, въздухът е студен.

Така Сунг го събуди. Слънцето се беше скрило и Ран отиде в библиотеката, където Сунг беше оставил един коктейл на бюрото му, до вестника.

Ран отпи от студеното питие и погледна първата страница на всеки раздел на вестника. Водещото заглавие на страницата за театър привлече вниманието му.

РИТА БЕНСЪН ПРИБИРА И РАН КОЛФАКС В КОНЮШНЯТА СИ. Ран се зачете. „Най-прекрасният ангел на Бродуей, Рита Бенсън, вдовица на петролния магнат Джордж Бенсън, пристигна днес в Ню Йорк от Токио, а подире ѝ не кой да е, а Ран Колфакс, шеметният млад автор на бестселъра *Чои*. Рита явно не си губи времето, ами събира из града подходящи млади мъже...“

Ран не издържа повече. Вдигна телефона и се обади в Сейнт Реджис, където Рита Бенсън беше казала, че ще отседне.

— Разбира се, че не съм я чела, мило момче — каза тя, когато го свързаха с нея. — Но не бива да обръщаш внимание на това, което пишат. Те трябва да имат нещо, за което да пишат. Ти още не си запознат с това, но трябва да знаеш, че ние просто продължаваме да си гледаме живота, независимо какво пишат вестниците. Какво ще кажеш да вечеряме утре заедно? После може да отидем да видим някое шоу. Разбира се, ще има приказки по наш адрес, но какво от това! Аз не мога на този етап от живота си да започна да се съобразявам какво ще

кажат хората и смятам, че е най-разумно и ти да възприемеш това отношение. Всеки, на когото държиш, или аз държа, ще разбере истината, а останалите имат ли значение? Разбира се, че ми е приятно да имам красив млад придружител. Точно затова правя бизнес с красиви млади мъже. Не ги вкарвам в леглото си, боже мой, но ако мога да избирам между красив млад мъж и сбръчкан стар мъж за една вечер, всъщност избор няма. Много скоро няма да знаят за какво да пишат и всичко ще отшуми, така че не се тревожи за това.

Ран се успокои, като чу как тя омаловажава статията. Обу си удобни памучни панталони и облече риза, която надяна презглава, и се наслади на отлична вечеря с пиле в сладко-кисел сос, един от специалитетите на Сунг. След вечеря си сложи пижамата и халата, които отдавна бяха приготвени, и отиде в библиотеката, неговата любима стая, където грижливият Сунг бе оставил на бюрото любимото му питие преди лягане. Избра си книга от лавиците — една биография на Томас Едисън — и се настани в удобното кресло. Никога не му омръзваше да чете за живота на велики хора и макар че бе добре запознат с живота на Томас Едисън, не беше чел книги от автора на биографията, затова пристъпи с удоволствие към новото четиво.

— Ще имате ли нужда от нещо, млади сър? — попита го Сунг по-късно същата вечер.

— Не, благодаря Сунг. Скоро ще си лягам.

Той стана и отиде в стаята си, където леглото му, както и всичко останало, беше подготвено да му осигури удобство през първата нощ у дома.

Ран отвори очи сутринта, събуден от слънчевата светлина, която нахлуваше през прозореца, отворен от Сунг по-рано. Така Сунг го будеше.

— Човек не трябва да се буди бързо — беше обяснил той. — Душата скита над земята, докато тялото спи и ако те събудят много бързо, душата няма време да си намери пътя за дома.

Сега Сунг стоеше до леглото на Ран и го чакаше да се събуди с кана горещо кафе на сребърен поднос, който държеше с две ръце.

— Много съжалявам да ви будя, млади сър — каза той. — Но има един човек, обажда се три пъти в един час, трябва да говори с теб,

така казва. Важно говори. Неговото име е Пиърс. Казва, че той е издател.

— Всичко е наред, Сунг. — Ран пое кафето, което Сунг му наля. — Колко е часът?

— Десет часа, млади сър.

Ран беше леко изненадан от себе си, че е спал толкова до късно. Телефонът отново иззвъня, докато си обличаше халата. Той взе кафето и отиде в библиотеката.

— Да, сър. Един момент, сър. Той идва сега. — Сунг подаде телефона на Ран. Беше издателят му Джордж Пиърс.

— Бива си я статията във вестника, Колфакс. Сега името ти трябва да бъде постоянно пред погледа на публиката. Къде се запозна с Рита Бенсън?

Ран обясни къде са се запознали.

— Страхотен късмет, ако ме питаш. Иначе можеше да обиколиш цял Ню Йорк и никой нямаше да те забележи. Трябваше да ми кажеш кога пристигаш и аз щях да организирам посрещане, което да е широко отразено навсякъде.

— Въобще не помислих за това — каза истината Ран.

— Отсега нататък трябва да мислим. Ти си автор на бестселър, но публиката е непостоянна. Трябва да си постоянно в ползрението ѝ. Но нищо лошо няма, че Рита се е притекла на помощ. Можеш ли да обядваш днес с нас?

— Да, разбира се.

— Добре. Ще се срещнем в дванайсет в „Пиер“. Моите хора от рекламата ще бъдат с мен и след обяда може да поканим журналистите да пийнат по чаша и ще видим дали ще осигурим едно-две водещи заглавия. Мисля, че най-добре ще бъде да продължим да разиграваме темата каубой, след като я подеха.

— Страхувам се, че нищо не разбирам от тия неща, сър.

— Ще разбереш... веднага след обяда. Остави всичко на нас. Аз имам най-добрия човек за тази работа.

Ран изяде обилната закуска, приготвена от Сунг, изкъпа се и се облече, без да бърза, после взе такси до „Пиер“ в Манхатън.

— Гледай ти, гледай ти — посрещна го Джордж Пиърс във фойето на хотела.

Той беше висок мъж, елегантно облечен, с гъста руса коса, която падаше на челото му. Ран прецени, че е прехвърлил четиридесетте, макар че изглеждаше като човек без възраст.

— Това значи е Ран Колфакс. И на всичкото отгоре е хубав. Снимките ти не те показват в добра светлина. Трябва да направим нови. Марджи, запиши си, нови снимки за реклама, веднага.

Жената с него записваше трескаво в бележника си, докато той говореше. Бяха ги настанили в удобната трапезария.

— Поръчал съм моето любимо ястие и се надявам, че ще ти хареса.

Увереността на мъжа направи впечатление на Ран. Никога не беше срещал такъв човек и установи, че го харесва.

— Хората от рекламата ще се присъединят към нас след малко, но първо трябва да уредим някои неща — продължи той. — Марджи, ще има нужда от нови дрехи. Тези са хубави, но са съвсем обикновени за създаване на нов образ. Имаш ли шивач, Ран?

Ран поклати глава.

— Моят шивач ще се погрижи за теб. Скъпо взима, но си струва. Много е добър. Марджи, уговори среща и кажи на този италианец, че всичко е спешно. Спортно облекло, костюми, смокинг, всички допълнителни неща, всичко последна мода. И една среща с онзи бръснар на Пето авеню. Знаеш кой е. Косата му е подстригана като на пехотинец. Всичко това можем да го променим.

— Мистър Пиърс — започна Ран.

— Казвай ми Джордж — прекъсна го издателят. — Ще работим плътно заедно. Няма време за официалности.

— Добре, Джордж — продължи Ран, — но мисля, че трябва да сме съвсем наясно. Аз винаги съм бил такъв, какъвто съм. Роден съм в университетско градче в Охайо. Не разбирам от моди, прически, пресконференции, плейбои и други такива и не съм сигурен, че искам да разбирам.

По-възрастният мъж го изгледа внимателно.

— Ран, мисля, че трябва да ти го кажа направо. Ти си много млад, прекалено млад всъщност да напишеш толкова хубава книга. Въпреки това си я написал. Поехме голям риск с теб, когато издадохме книгата ти, и сега трябва да направим така, че рискът да се оправдае. Нищо лично, нали разбираш. Аз те харесвам. Мислех да те лансирам

като момчето гений, като интелектуалец и така нататък, но това отнема време. Книгата ти ще бъде свидетелство за ума ти — ако хората я прочетат. И точно тук се намесваме ние. Ако хората искат да прочетат глупостите, които бяха изписани за теб в снощните вестници, и ще си купят книгата заради тези глупости, ние трябва да им осигурим много материал за четене във вестниците. Много е просто. Ти си собственост на първо място, а личност — на второ, що се отнася до мен. Продажбите на книгата ти нарастват стабилно и сега си на пето място в класацията. Дай да се изкачим на първата позиция и да видим колко време можем да се задържим на нея. Ще трябва да те продадем на хайлайфа на Ню Йорк. Те определят модата и щом направят това, ще ги последва хайлайфът на Уичита, на Ел Пасо и на стотици други места. Това е въпрос на реклама.

Обядът продължаваше и Ран откри, че неохотно се съгласява с казаното от издателя. Пресконференцията беше предвидена за пет часа и Марджи му уговори час за подстригване преди това. За десерта към тях се присъединиха трима души от отдела за връзки с обществеността. Когато Джордж Пиърс им разказа какъв е планът му, шефът на отдела заговори.

— Този път поне ще е много по-лесно, Джордж, в сравнение с предишния. Онзи си беше истинско куче. Кога ще се виждаш пак с Рита Бенсън? — Въпросът беше към Ран.

— Всъщност ще вечерям с мисис Бенсън.

Човекът от отдела за връзки с обществеността го прекъсна.

— Наричай я Рита, особено пред журналистите. На нея ще ѝ хареса, а на тях още повече. Къде отиваш след това?

— На театър, поне планът беше такъв.

— Добре, след това къде?

— Ами вкъщи, предполагам. Други планове нямам.

— Това е добре. Ти няма да правиш планове. Ние ще ги правим. Ще отидеш в „Сарди“. Там ще има наш човек — журналист. Това ще реши въпроса за няколко дни. В четвъртък вечерта има една важна филмова премиера. Имам няколко билета за специални хора. Мислиш ли, че Рита ще дойде с теб?

— Не знам, ще я попитам.

— Е, ако не иска, ще намерим някоя друга знаменитост. Сега...

Разговорът продължи един час и Ран си даде сметка, че вечерите му, поне през вечер, са ангажирани със светски събития до края на месеца.

— Господа, много ми е неприятно, че ви прекъзвам, но имаме уговорен час за подстригване. — Това беше Марджи. — Ще се видим в пет.

— Ще дойда с вас — каза Джордж Пиърс, надигайки се от мястото си. — И ще се срещнем всички пак тук в пет часа.

Върнаха се обратно в „Пиер“ десет минути преди пет. Косата на Ран беше подстригана модно, а един нов черен костюм с елегантна кройка беше сменил стария му по-скромен костюм. Джордж Пиърс беше използвал влиянието си в един моден магазин за мъжки дрехи да направят някои дребни поправки на костюма, както и на смокинга, с който щеше да бъде по-късно тази вечер. Дори остана време за кратко посещение при шивача, който му взе мярка, а Джордж Пиърс го убеди, че трябва да остави всичко друго в ръцете на шивача.

Сега, когато пресконференцията щеше да започне много скоро, Ран усети, че започва да се притеснява.

— Никога досега не съм правил такова нещо — повтори той.

Джордж Пиърс изглеждаше готов за всичко.

— Заведи Ран да изпие нещо и го успокой. Изчакай трийсет минути и тогава ела. През това време аз ще проверя дали всичко е готово.

— Трябва да му имаш доверие, Ран — каза Марджи, когато се настаниха в едно удобно сепаре в дъното на бара. — Имаш късмет, Джордж Пиърс е най-добрият в бизнеса. Никой друг не познава издателския бизнес като него, а и ти имаш такъв старт, че вече си направил няколко обиколки на пистата. С какво ще се занимаваш сега?

— Не съм мислил още, а както изглежда от програмата, която ми връчиха, известно време няма да имам възможност да мисля за това.

— Ще те питат за това, но ако един автор не пише, значи не е обещаващ, затова просто кажи, че още не си готов да отговаряш на този въпрос. Това ще ги накара да изчакат, докато ти започнеш нещо ново.

Ран започна да се отпуска в компанията на Марджи.

— Наистина нямам представа за какво ще пиша или дали ще напиша нещо, което да може да се издаде. Потребността да описвам

нещата на хартия съществува, но не и потребността да пиша нещо, за да бъде то издадено. Разбираш ли какво искам да кажа?

— Разбира се, че знам точно какво искаш да кажеш. — Марджи продължи спокойно и делово. — Най-добре ще бъде да не се тревожиш за това. Ще пишеш отново и няма начин това да не стане, ако го искаш. Ти си писател. От опита ми в този бизнес ще кажа, че писателите попадат в две категории. В първата категория попада писателят, който изучава уменията да се изразяваш и да описваш, който познава отлично инструментите на езика, който измисля сюжета от началото до края и след това сяда да приложи знанията си и да си свърши работата. Често той е много добър. Този писател може да бъде обучаван. В другата категория попада онзи, който е преследван от някаква идея или от съществуваща ситуация, и не може да се отърве от нея, докато не я опише на хартия. Възможно е само да опише ситуацията, без да предложи решение, защото такава може и да не съществува. Той може и да не е добър по граматика, пунктуация или дори правопис, но това няма значение. Някой ще бъде нает да оправи или поправи пунктуацията или правописа, но никой не може да бъде нает или обучен да прави онова, което писателят прави. Той пише единствено и само, позовавайки се на съществуващото в живота, разказите му са изградени от житейски ситуации, които съставляват живота, от постоянните гледки и звуци, от миризмите и емоциите, изграждащи всеки един ден. Неговата творба е жива, тя диша. Този човек трябва да пише. Няма как иначе. Той е писател. Първият може да пише коментари, реклами или наръчници, или изобщо да не пише, ако така реши. Това обаче не важи за втория. Той пише, защото му идва отвътре. Не може да му бъде възложена задача да пише, нито може той сам на себе си да я възложи, да седне и да я изпълни, защото тя е като свое задължение. Ти си от този втори тип. Те не са винаги гении, но тук е мястото на гения. Ти може и да не си гений. Много е рано да се знае. Обаче си писател, това е ясно още отсега, при това си дяволски добър писател! — Тя си погледна часовника. — Ооо! Изпий си питието. Господ ще се ядоса, ако закъснеем.

Ран остави питието си недопито и я последва до асансьора. Не можа да не се засмее, като чу как Марджи обявява Джордж Пиърс за Господ. Почувства, че навлиза в друг нов свят със свършено различни

хора, каквито никога не беше познавал. За него това беше вълнуващо и той изпита това вълнение с цялото си същество. Бяха сами в асансьора.

— Между другото — каза той, — благодаря за това, което каза. Не беше само комплимент, а направо гласуване на доверие.

— Не го възприемай така. — Тя широко му се усмихна. — Аз казвам само истината. Не че съм моралистка, но е по-просто, ако казваш само истината. Така не трябва постоянно да сверяваш нещата със себе си. Аз казах истината. Знам я, нека сега и пресата да я узнае. Джордж Пиърс им разправя сега колко си велик, колко си умен и така нататък, затова искаше да си в залата няколко минути по-късно. Дал им е и биографична справка, която изготвихме за тази цел. Просто се отпусни и бъди себе си. Няма за какво да се притесняваш.

Ран я гледаше, докато тя говореше. Привлекателна жена, тридесет — тридесет и пет годишна, трудно може да се прецени, елегантна, с перленосив костюм, обувки в тон, интересно овално лице с бръчици от смях в ъглите на очите, тъмната ѝ коса изящно завъртяна отзад на кок, вечно с бележник и молив в ръка.

Ран се засмя като чу инструкцията ѝ да се отпусне и да бъде себе си, след разговора на обяд за неговия имидж, новите дрехи, прическата и програмата му до края на месеца.

Вратата на асансьора се отвори и двамата пристъпиха в покрития с червен килим коридор — в единия му край се виждаше отворена врата. Джордж Пиърс се запъти към тях да ги посрещне.

— Не очаквах нещата да се развият толкова добре. — Лицето му се разтегли в широка усмивка. — Вчерашното съчинение явно е помогнало. Няма да ти е трудно, Ран. Запомни само, че повечето от тези хора са високопоставени и са приятели.

Когато влязоха, в залата с гръб към вратата имаше около четиридесет мъже и жени плюс хората от отдела за връзки с обществеността, с които Ран се беше запознал на обяда. Отляво, опряна в стената, една маса се използваше като тезгях на бар. Там беше застанал шефът на отдела за връзки с обществеността. Срещу вратата имаше друга маса, зад която се издигаха френски прозорци от пода до тавана със завеси от тъмночервено кадифе в тон с килимите. Към тази маса се насочиха Ран, Марджи и Джордж Пиърс. Човекът от бара им занесе три чаши и всички зачакаха в напрегната тишина Джордж Пиърс да си провери бележките. Той се изкашля и стана.

— Дами и господа, вече имате биографичните данни, които би трябвало да са отговорили на много ваши въпроси, но трябва да ви кажа, че те ми бяха изпратени от майката на мистър Колфакс, когато той беше извън страната, така че неговата информация за някои неща може да се окаже много различна от нейната. Затова не се колебайте да задавате всякакви въпроси.

Репортерите реагираха на думите му със смях.

— Ще помоля мистър Колфакс да остане седнал през цялото интервю, както и вас за същото, а бармана — да следи пълна ли е чашата на всеки от вас. Кой вдига ръка? Да, мис Браун. — Джордж Пиърс седна на мястото си и отпи глътка уиски със сода.

— Мистър Колфакс, известно време се чудех как толкова млад човек може да напише такава книга като *Чои*. Сега забелязвам, че сте бил готов за колеж на дванайсет години. Може ли да ни кажете нещо повече за това?

През следващите четиридесет и пет минути въпросите бяха свързани главно с биографични данни и със справочната литература, която е използвал за книгата си. Ран отговори на всички въпроси изчерпателно, но колкото е възможно по-кратко.

Една млада жена на последния ред, която не беше говорила досега, вдигна ръка. Джордж Пиърс попита нещо Марджи, преди да ѝ даде думата.

— Да, мис Адамс. Извинявайте, но мисля, че с вас се срещаме за първи път.

— Да. — Жената имаше добре модулиран глас. — Идвам от Западния бряг. Аз съм Нанси Адамс от *Трибюн*. Мистър Колфакс, как така знаете толкова много подробности за черния пазар в Корея?

Ран почувства как вратът му почервенява.

— Мис Адамс, не знам нищо за черния пазар в Корея.

— Но пишете за него толкова реалистично. Как е възможно това, ако не знаете нищо?

— Помолен съм да не обсъждам това.

Джордж Пиърс се изкашля и стисна долната си устна с палеца и показалеца, канейки се да се намеси.

— От кого сте помолен, мистър Колфакс? — продължи бързо Нанси Адамс.

— От един от командващите офицери.

— Командващ кого, мистър Колфакс? Дадоха ли ви под съд заради връзки с черния пазар?

— Не, беше доказано, че няма никакви връзки.

— От кого, мистър Колфакс, след като не е имало съдебен процес?

— От група командващи офицери.

— Не от военен съд?

— Не.

— Просто от група офицери?

— Да.

— Мистър Колфакс, в книгата ви се разказва за офицери с висок чин, свързани с черния пазар. Възможно ли е онези, които доказват, че нямате нищо общо с черния пазар, да са същите хора, за които пишете?

— Не.

— Но как да повярваме, мистър Колфакс, ако вие, както казвате, не знаете. Как се казва командващият?

— Той не е замесен.

— Ако той не е замесен и вие не сте замесен, защо не му кажете името?

— Генерал Апълби. — Ран съжали, че е казал името, но жената го беше изнервила с настоятелните си въпроси.

Джордж Пиърс се изправи.

— Дами и господа, много ми е неприятно, че трябва да прекъсна този разговор, но знам, че мистър Колфакс трябва да се преоблече за вечеря. Благодаря ви много и се надявам, че тази среща ще ви бъде полезна.

— Мистър Колфакс, още само един кратък въпрос, моля ви. — Това беше първата жена, която бе вдигнала ръка. — Мисля, че на моите читатели ще им бъде интересно да узнаят какво ще избере да прави един млад военнслужещ първата си вечер в Ню Йорк след толкова дълго отсъствие. Ще ми отговорите ли?

— Веднага. Вечеря и театър.

— В компанията на някой специален човек?

— Рита. Рита Бенсън.

— Ооо! Разбирам. Много специален човек! Благодаря, мистър Колфакс.

Джордж Пиърс и Марджи изглеждаха доволни от следобеда и се разделиха с Ран във фоайето. Ран се прибра вкъщи с такси, за да се преоблече за вечеря.

— Ооо, сър, изглеждате толкова различен. — Усмивката на Сунг показваше ентузиазма му. — Целият сте нов от сутринта. Изглежда хубаво, различно, но хубаво. — Той пое пакета, който Ран носеше.

— Благодаря, Сунг. Веднага ще се преоблека и ще сложа смокинга, който е в кутията.

— Вашата майка се обади, сър. Тя говори тревожно. Тя иска вие да се обадите.

— Добре, ще ѝ се обадя сега, но ще бъде кратък. Нямам никакво време. Пусни водата във ваната, ако обичаш, но да не е много гореща.

Ран седна на бюрото в библиотеката.

— Как си, мамо? Случило ли се е нещо? — Този път се свърза веднага.

— О, Ран, толкова се радвам, че се обади. Не знам дали се е случило нещо, докато ти не ми кажеш. В сутрешния вестник имаше една статия, която наемква за разни неща. Ран, коя е Рита Бенсън? — Гласът на майка му звучеше неспокойно.

— Няма защо да се безпокоиш заради нея. — Ран се засмя. — Тя е просто една жена, с която се запознах самолета.

— Не и според статията.

— Мамо, мога да ти кажа само това, което на мен ми беше казано, и то е: Не обръщай внимание на глупостите, които четеш във вестниците. Тя е симпатична дама, това е всичко.

— Стига да си сигурен, че не си новото попълнение в нечия конюшня, макар че и това не е лошо, ако точно това искаш.

— Не съм в нечия конюшня и няма да бъда. Няма за какво да се тревожиш. Мамо, сега трябва да бързам, защото ще закъснея за вечеря.

— С нея?

— Да, мамо. — Ран пак се засмя. — С мисис Бенсън.

— Ами добре. Пак ще говорим.

— Ще се видим скоро, мамо, и ще харесаш мисис Бенсън, когато се запознаеш с нея.

След като затвори, Ран остана на стола замислен. Не можеше да се ядоса на загрижеността ѝ. Това не беше любопитство. А открита, естествена загриженост. Подейства му успокоително, че нея я имаше

някъде на заден план в живота му, винаги загрижена за неговото щастие.

— Мило момче, не си закъснял — каза Рита Бенсън, когато той се обади в стаята ѝ в хотел Сейнт Реджис четирийсет и пет минути по-късно. — И никога не се извинявай. В този свят, ако закъснееш с по-малко от четирийсет и пет минути, значи си дошъл навреме. Искаш ли да се качиш в моя апартамент за един коктейл или искаш да се срещнем долу в салона заради вестниците? Искам само да кажа, че ако това е конюшня, много скъпо плащам за нея.

— Ще се срещнем в салона, Рита — разсмя се Ран. — А конюшната не ме тревожи.

— О, боже, докъде съм стигнала — разсмя се и Рита Бенсън. — Ще се видим след малко.

Ран се зарадва, че е с новия смокинг няколко минути по-късно, когато Рита Бенсън влезе в салона за коктейли. Всички се обърнаха да я видят, докато тя се приближаваше към масата. Изглеждаше като трийсет и пет годишна, но Ран подозираше, че е по-скоро към петдесет и пет. Дългата ѝ копринена рокля с цвят на вино прилепваше към стройното ѝ тяло с присъщата елегантност на една дреха, ушита за онзи, който я носи. Късо подстриганата ѝ коса покриваше равномерно главата ѝ, като рамкираше драматично лицето ѝ, и подчертаваше дългата ѝ грациозна шия и нежни рамене.

— Рита, колко си хубава! — Ран ѝ направи този комплимент искрено и стана да издърпа стола ѝ.

— Разбира се, че съм, мило момче. Господ знае какъв труд полагам. Много любезно от твоя страна, че забеляза. Но хубавият си ти. Колко си красив. Кой те подстрига? Може би трябва да му дам възможност да се изпробва на моята коса.

Изпиха бързо коктейлите си и се преместиха в трапезарията.

— Ран, искам да кажа, че книгата ти е просто чудесна. Поръчах я веднага щом пристигнах в хотела и не я оставих, докато не я прочетох. Цял ден ме занимава идеята да бъде поставена на Бродуей, но си мисля, че сцената не е подходяща за нея. Може би филм, макар че никога не съм работила с филми. Ще трябва да поговорим за това, когато имаме повече време. Сега просто закъсняваме.

Тя стана от масата и Ран ѝ помогна да си сложи кожената наметка.

— Добави двайсет процента към сметката ми, Морис — каза тя, подминавайки сервитьора.

Ран едва успяваше да задържи вниманието си върху пиесата, която гледаха. Мислите му непрекъснато се отклоняваха към думите на Рита за книгата му, казани по време на вечерята. Той беше поласкан, разбира се, но тази идея му беше странна. Никога не беше свързвал историята на стария човек с нещо друго, освен с книга, а още не беше свикнал с историята, представена в книга.

— Хареса ли ти пиесата? — попита Рита, докато той ѝ помагаше да се настани в лимузината.

— Много ми хареса, но трябва да призная, че ми беше трудно да се съсредоточа след онова, което каза на вечеря.

— Искаш да кажеш за книгата ти? Аз съм съвсем сериозна, но ще трябва да я прочета отново и тогава ще говорим.

До „Сарди“ стигнаха бързо.

— Мисис Бенсън, мистър Колфакс — изговори ясно имената им главният келнер. Очаквахме ви да дойдете. Масата ви е точно там. Мистър Колдуел е вече тук.

Ран отдавна знаеше, че колонката на Емет Колдуел се публикува едновременно във всички големи вестници по света, но не беше подготвен за човека, с когото се запозна на масата. Той беше висок и непринуден, с раздалечени очи, които гледаха интелигентно, с малко по-високо чело, отколкото трябваше, заради което не можеше да мине за хубав. Имаше вид на колежански професор. Той се изправи.

— Рита, за мен винаги е удоволствие — протегна той ръка. — А вие сте Ран Колфакс. Трябва да ви кажа, че не бих ви познал по вчерашната снимка във вестниците.

Ран се здрависа. Ръкостискането на мъжа беше силно и енергично и Ран го хареса. Създаваше впечатлението, че отдавна е свикнал с професията си, която оставяше следи във всичко, което върши.

Разположиха се удобно около кръглата маса в ъгъла и поръчаха за вечеря известния Сарди стейк със зелена салата.

Разговорът водеше Емет Колдуел.

— Рита, има ли истина в слуха, че смяташ да купиш филмовите права за книгата на Ран?

Рита изглеждаше замислена и не отговори, докато келнерът, който сервираше питиета им, не се отдалечи от масата.

— Да, истина е, че обмислям въпроса. Не съм решила и не мога да взема решение, без да получа добър съвет. Според мен книгата е чудесна, една вълнуваща история, красиво разказана. Дали е подходяща за сцена, дали може да се възползва от възможностите на сцената и на историята, не знам. Може би е по-добре да се направи филм. За това ми трябва добър съвет. Имам уговорена среща с Хал Грей в понеделник сутринта и съм го помолила да прочете книгата дотогава.

Ран знаеше, че Хал Грей е шеф на най-преуспяващата независима продуцентска компания в страната, печелила много награди за документални филми.

— Мисля, че ако Хал прояви интерес, може да свърши добра работа с тази книга — продължи тя. — Това е един исторически роман.

Емет Колдуел дискретно си водеше бележки в малък бележник.

— А ти какво мислиш за това, Ран?

— Откровено казано, не съм имал време да помисля. Марджи Билоус от издателството спомена, че трябва да имам агент, който да урежда авторските права, и се уговорихме да ме запознае с някого. Ако обаче Рита се интересува, аз съм сигурен, че ще използва книгата по най-добрия начин.

Колдуел се усмихна.

— Аз познавам Марджи добре и ако тя проявява интерес към теб, Ран, най-добре ще бъде да последваш съвета ѝ. Тя е много опитна, в този бизнес по-добра от нея няма. Джордж Пиърс трябва да е щастлив, че я има. Тя наистина си знае работата.

Разговорът продължи, докато вечеряха и на Ран му беше приятно да слуша с каква лекота си говорят Рита Бенсън и Емет Колдуел. Да, друг свят е това, помисли си той, и откритието го очарова.

Сунг го чакаше, когато се прибра вкъщи, и му донесе питие в библиотеката.

— Сунг, не бива да ме чакаш, когато излизам вечер — каза му Ран. — Изглежда известно време ще се прибирам късно.

След горещия душ Ран облече чиста пижама и легна в огромното старо легло в притъмнялата спалня, а шумовете на нощния град долу под него долитаха като фон на мислите му, докато той си припомняше събитията на деня и разсъждаваше как беше стигнал дотук в своя живот. Чуваше гласа на баща си, който говореше на майка му преди много години.

„Дай свобода на нашето момче, Сузан“, казваше често баща му. „Дай му свобода и той ще намери себе си.“

Беше ли намерил себе си, мислеше той? Това ли е Ран Колфакс, чудеше се той, предавайки се на съня.

Стаята беше още тъмна, когато Ран отвори очи сутринта и за миг не можа да се ориентира къде се намира. Сънищата му бяха объркани, в тях бяха лейди Мери в Англия, Стефани в Париж и майка му в Охайо. Как ще реагират тези жени на промените в живота му? Познатата обстановка го върна в реалността. Той стана, дръпна завесите и отвори френските прозорци към терасата. Топлата слънчева светлина нахлу в стаята. Ран си сложи шорти и излезе на слънце, оглеждайки ъгъла на сянката си. Около десет часа, прецени той, време за слънчева баня преди следобедните сенки да погълнат терасата. Той се настани удобно на един шезлонг, а слънцето затопли слабото му тяло.

— Аз имам всички вестници, както казахте, млади господине — съобщи Сунг, когато донесе кафе на Ран на терасата. Ран продължаваше да се учудва и радва как прислужникът му го наблюдава и предвижда желанията му. — Те са на вашето бюро, когато сте готов. Да ги донеса ли тук?

— Не, ще почакаат. Искам първо да се насладя на слънцето.

Обаждането на Марджи прекъсна мислите му.

— Ран, прочете ли вече вестниците?

Ран призна, че още не ги е прочел.

— Не вярвах, че някой ще успее да се изяви още днес, но Нанси Адамс от *Трибюн* все пак е успяла. Мисля, че е зловна, Ран. Книгата ще се продаде, което е хубаво, но тонът ѝ като цяло е злобен. Не ѝ обръщай внимание. Какво ще правиш за обяд? Ние имаме среща с агента в три часа и си помислих, че може да обядваме заедно преди това.

Ран се съгласи да се срещнат по обяд, затвори телефона и се зае да открие *Трибюн* сред вестниците. Статията беше на първа страница долу. **МОМЧЕТО ОТ ЧЕРНИЯ ПАЗАР ЖЪНЕ БЛЯСКАВИ УСПЕХИ.** Имаше една снимка — той и Рита слизат от колата пред театъра. Ран прочете статията, в която Нанси Адамс обясняваше, че той, Ран Колфакс, който е натрупал състояние на черния пазар в Корея, действайки на него или пишейки за него, е видян снощи с богатата вдовица Рита Бенсън, която се възползва с пълни шепи от печалбите на Ран Колфакс. Ран се усмихна горчиво, като си спомни, че той беше гостенин на Рита за вечеря, а издателят му беше поел разноските за всичко останало.

Финалът на статията разтревожи силно Ран: „Изглежда някой би трябвало да се погрижи да разбере от генерал Апълби как точно е доказано, че мистър Колфакс не се е подвизавал на черния пазар, та толкова лесно е оправдан. Достатъчно е само да се прочете книгата му, за да стане ясно, че познава от първа ръка цялата гадна операция“.

— Но тя няма право да пише такива неща — каза възмутено той на Марджи по-късно, докато обядваха.

— О, напротив, има право. — Гласът на Марджи прозвуча тихо, но твърдо. — Това е цената, която плащаме за свободата на печата — продължи Марджи. — Тя може да пише каквото си пожелае, стига то да е доказуемо, а то е такова. Тя пише, че си натрупал състояние от черния пазар, като или си действал на него, или си писал за него. Това е истина. Наистина си писал за това и в момента печелиш пари. А след статията й ще спечелиш още повече. Но не може да се засягаш от това.

Продължиха този разговор през целия обяд и след това в офиса на литературния агент.

— Много те харесват, Ран — каза му Ралф Бърнет, шефът на агенцията. — Имаме вече предостатъчно клиенти, но теб ще те вземем. Ако някой иска да поговори с теб за работата ти, пращай го при нас. Това е всичко. Но трябва все така да те харесват. Ако това стане, всички ще забогатеем. След днешната статия книгата ти за една седмица ще скочи нагоре до номер 1 в класациите, ще видиш.

Стана точно така. Ран седеше на бюрото си, вестникът пред него беше отворен на страницата с рецензии на книги. Една дълга сериозна рецензия за неговата книга беше отпечатана точно срещу класацията с

бестселърите. Джордж Пиърс, Марджи и Ралф Бърнет ще бъдат много доволни, помисли си той.

Той също остана доволен от прочетеното. Рецензентът беше разбрал толкова добре всичко, което Ран се беше опитал да предаде, че самият той остана изненадан. Не всички излезли статии — а такива имаше много — бяха толкова сериозно или толкова внимателно написани. Всичките бяха добри, фактологични, само писанието на Нанси Адамс беше последвано от още две статии в *Трибюн*, в едната от които тя разказваше за опита си да осъществи телефонен разговор с генерал Апълби в Корея. Генерал Апълби не приел обаждането ѝ, но обяснил на оператора, че няма какво да се коментира. Като съобщаваше за телефонния разговор, тя си осигуряваше възможност да повтори зловните си подмятания. Два дни по-късно тя написа за една среща, която имала със сенатора Джон Истън, млад и надежден кандидат за президентските избори от щата Ню Ингленд и член на комисията, разследваща случаи на корупция при военните, който беше обещал да прочете и да се срещне отново с нея. Тя обещаваще на читателите си, че ще получат подробен отчет за казаното от сенатора и отново използваше възможността да повтори предишните си изказвания.

През тези две седмици, откакто Ран беше в Ню Йорк, всичко, което правеше, се отразяваше от вестниците. Той се чудеше как е възможно читателите действително да се интересуват от всяка негова крачка. Той отиде на премиера с Рита в четвъртък, а в събота бяха на благотворителен бал. В петък беше на обяд с Джордж Пиърс и Марджи — ангажирано ежедневие, което течеше по установен ред, разказано на клюкарските страници на вестниците. Майка му предано се беше обадила няколко пъти във връзка със статиите и той искрено съжаляваше, че така е променил живота ѝ. Единственото, което можеше да направи, е да продължава да я уверява, че всичко е наред. Телефонът на бюрото прекъсна мислите му. Обаждаше се Доналд Шарп.

— Професор Шарп, извинявайте, че не ви писах да ви благодаря, че ме свързахте с Джордж Пиърс. Аз съм тук само от две седмици, а те са толкова заети, че...

— Знам — разсмя се Доналд Шарп. — Чета вестници. Ти наистина не се спираш. Коя е Рита Бенсън? Сигурно е нещо

специално, щом разполага така с времето ти.

Сега беше ред на Ран да се разсмее.

— Тя е една много симпатична дама, с която се запознах в самолета от Сан Франциско, а сега иска да направи филм по моята книга. Вестниците преувеличават всичко.

— Знам. — Доналд Шарп замълча за момент. — Върху какво работиш сега, Ран?

— Не работя. Всъщност не мога дори да помисля за какво искам да пиша. Сигурен съм, че ще го направя, но вестниците отнемат цялата ми енергия, като се започне с пристъпи от гняв, та се стигне до луд смях.

— Мога да ти кажа как да се справиш с това, Ран. Колкото и странно да ти прозвучи, просто не ги чети. Нищо не можеш да направиш, каквото и да напишат, но можеш да продължиш с работата си, ако им обърнеш гръб. Ако обърщаш внимание на всичко, което хората говорят за теб, никога няма да постигнеш всичко, което би могъл или би трябвало да постигнеш. Познавал съм хора в твоето положение и, повярвай ми, единственият възможен начин да продължиш, е да им обърнеш гръб.

— Сигурно сте прав. Всички, които познават този бизнес, казват същото. Но нали разбирате, че е много по-лесно да стане на думи, отколкото в действителност.

— Разбира се, че е така, мило момче, но е нещо, към което да се стремиш. Опитай сега по този начин и нещата ще заработят. Рано или късно ще се озовеш в това положение — след много страдания и душевни мъки, — но ако сега приемеш съвета ми и спреш да обърщаш внимание на хорските приказки и също на вестниците, ще си спестиш много терзания. Аз в моя скромен живот трябваше да науча това сам.

Обръщението „мило момче“ и личната нотка в разговора събудиха спомена за онази нощ в дома на Доналд Шарп и Ран почувства, че се изчервява.

— Професор Шарп, аз...

— Чакай, Ран — прекъсна го Доналд Шарп. — Преди да продължим по-нататък, има две неща, които трябва да изясним, и аз мисля, че мога да направя това много бързо. Първо, казвай ми Дон. Струва ми се, че разликата в годините ни или в общественото ни положение сега не е толкова голяма. Второ, съжалявам за случилото се

между нас преди години, но не бива да позволим то да попречи на бъдещото ни приятелство, ако зависи от нас — и двамата сме интелигентни, затова мисля, че можем да се справим. Аз постъпих с теб, както би постъпил всеки мъж в моето положение. Сигурно можеш да разбереш това сега. Ти постъпи с мен, както би постъпило всяко момче в твоето положение. Аз напълно разбирам това. Няма да кажа, че нещата ми харесват такива, каквито са. Няма нужда да се лъжем, но след като не можем да ги променим, нека да бъдем приятели, ако можем. Мисля, че това е всичко по въпроса.

Ран изпита облекчение, че Доналд Шарп говори толкова откровенно.

— Мисля, че това ми харесва, Дон. Стига и двамата да помним фактите.

— Аз никога няма да забравя, мило момче. Майка ти ми каза, че отива в Ню Йорк след две седмици и аз мисля, че може би ще пътувам с нея. Кой знае? Може би сега, след като съм му дал теб, Джордж Пиърс ще иска да издаде нещо мое. Така или иначе, запази малко време за нас и скоро ще се видим.

Ран обеща и остана така, потънал в мисли след разговора. Много неща се бяха случили в неговия живот от онази нощ, която беше прекарал в дома на Доналд Шарп и макар че чувството за физическо отвращение оставаше силно, разбираше по-добре съжалението, което бе изпитала майка му към този човек по онова време. Сигурно наистина е трудно за мъж като него да създаде задоволяващи го отношения, разпънат като него между половете. Припомняйки си, Ран чу гласа на баща си по време на един от техните дълги разговори.

„Светът се състои от много различни видове човешки същества и докато ти, самият ти и само ти си отговорен за това какъв човек ще станеш, трябва да опознаеш колкото се може повече различни типове, защото те са основните компоненти на живота, какъвто е той днес. Това, че има крадци и че ти знаеш, не означава, че трябва да крадеш. Това, че има канибали и проститутки, не означава, че е хубаво да се яде човешка плът или да се продава собственото тяло, но фактът, че не е хубаво за теб, не бива да те спира да опознаеш онези, които го правят или да се опиташ да разбереш защо го правят. Много пъти ще се чувстваш наскърбен, защото цениш дълбоко красотата и почтеността във всичко, което правиш, а хората, за съжаление, не са винаги красиви

или почтени. Те невинаги са такива, за каквито ги мислиш, затова бъди доволен, ако поне са честни с теб и можеш да се научиш да ги разбираш такива, каквито са. Стой настрана и бъди такъв човек, какъвто искаш да бъдеш. И тогава някой отнякъде ще дойде да ти докаже, че всичко онова, което притежава красота, сигурно е хубаво, и когато този човек дойде, ти ще го познаеш, защото вече ще си познавал много други и ще бъдеш готов за дълготрайната връзка, която сама по себе си е най-дълбокото удовлетворение за човека.“

Сега Ран разбра, че може да приеме Доналд Шарп като приятел, какъвто и да е той, и това приятелство не е нужно да му въздейства — на него самия и на образа му за себе си — по никакъв друг начин, освен да обогати познанията си за още една от многобройните черти на човешката природа. Размишленията на Ран отново бяха прекъснати от телефона на бюрото му. Беше Рита Бенсън.

— Ран, ако изпратя моята кола да те вземе, можеш ли да дойдеш да изпием по един коктейл и да вечеряме? Хал Грей дойде тук за уикенда и през цялото време говорим само за твоята книга, има няколко неща, които бихме искали да обсъдим с тебе. Може да преспиш тук и утре ще се върнем заедно в града.

Той каза, че ще отиде. Сунг му приготви лек обяд и сложи в една чанта някои неща за пътуването, така че Ран беше готов, когато портиерът съобщи, че колата на мисис Бенсън е пристигнала. В неделя следобед трафикът не беше натоварен и на Ран му беше приятно да пътува из предградията, оттам по широкия път и до Кънектикът в дома на Рита Бенсън. Това беше голяма стара каменна къща, която тя беше купила и ремонтирала, разположена сред обширни ливади и градини, поддържани най-старателно. Коктейлите бяха сервирани на южната тераса, където те се радваха на топлината на следобедното слънце. Хал Грей, разположил се в един шезлонг, с лице към Рита и Ран, говореше.

— Има проблеми с проекта, Ран — обясняваше той. — Историята е чудесна и ще върви добре на екрана, но лошото е, че няма роля, достатъчно важна за американска звезда, а ние трябва да имаме такава, за да осигурим търговския успех. Смятах, че сценаристите ще могат да впишат ролята на автора, изиграна от звезда, така че ще представим историята на книгата, която ще включва историята в книгата и това ще ни даде ролята, от която имаме нужда.

Разговорът продължи по време на вечерята и след нея и Ран се съгласи да работи със сценаристите, за да създадат нужната роля.

На другия ден, когато се върнаха в града, тримата се срещнаха с агента на Ран и с адвокатите на Рита и Хал Грей и необходимите документи бяха подписани. Джордж Пиърс много се зарадва и настоятелно покани всички на вечеря, за да отпразнуват случая. На другия ден Хал Грей щеше да даде обяд за журналистите и да обяви официално новините.

Ран не можеше да потисне чувството си на неприязън към Нанси Адамс от *Трибюн* и тъй като знаеше, че ще я види на предстоящия обяд, сподели чувствата си пред Джордж Пиърс и Рита Бенсън същата вечер. Марджи и Хал Грей се извиниха, че трябва да си тръгнат след вечеря заради ангажименти рано на другата сутрин, така че тримата отидоха с колата на Рита в апартамента на Ран, където Сунг им сервира питиета в гостната.

— Очарователен апартамент имаш, Ран. Определено мъжки, но все пак долавям следи от жена тук-там.

Рита седна на канапето срещу камината, огънят вече се бе разгорял, макар че Ран го бе запалил с клечка кибрит само преди минути, когато влязоха в стаята. Ран смяташе, че има нещо китайско в начина, по който Сунг умееше да накладе огън така, че да се разпали много бързо.

— Сигурно са от Серена, втората съпруга на дядо ми. Не съм променял нищо след смъртта му, откакто апартаментът стана мой.

Ран се настани в удобния фотьойл от едната страна на камината, а Джордж избра другия от другата страна на камината. Ран си даде сметка, че това са първите гости, които беше довел, откакто се върна. Не му беше минало през ум да промени нещо в апартамента.

— Наистина трябва да преобразиш жилището така, че да съответства на личността ти, Ран. — Рита отпи от питието си и остави чашата на масичката. — Хубаво е да изразиш себе си в обкръжението си.

— Може би още не знам какво бих изразил, Рита... но има време за това. В момента имам проблем и мисля, че вие двамата можете да ме посъветвате как да постъпя, затова исках да поговоря с вас тази вечер. Утре ще трябва да говорим с Нанси Адамс...

— Знам — прекъсна го Джордж Пиърс. Мислил съм за това. Разбираемо е, че си разстроен и ядосан от всичките й писания, а сега и това парвеню, сенаторът как-му-е-името, който обещава пълно разследване заради твоята книга. Това, което трябва да помним, е, че тя наистина не може да ни направи нищо лошо. Може да ни подразни и вбеси, но колкото повече пише, толкова повече книги продаваме и толкова по-богат ставаш ти в края на краищата. Най-лошото, което може да се случи, е да трябва да отговаряш на някои въпроси, но ти си невинен и това няма как да ти причини нещо лошо. Аз предлагам да забравиш това. На нея не й обръщай внимание и продължавай. Тя е от тази нова порода разследващи журналисти и си върши работата, която е да продава вестници. Това, което трябва да се помни, е, че тя също така продава и книги. Просто недей, при никакви обстоятелства, да си изпускаш нервите пред нея. Защото тогава тя може да каже нещо, което е вярно. Може да каже, че си си изпуснал нервите, когато ти е задавала въпроси.

— Аз знам как да се справя с това. — Рита изглеждаше замислена, докато говореше. — Нека пресконференцията да бъде моя. Така репортерите могат да задават въпросите си на мен, а аз мога да получа от Ран или от Хал информацията, която сме готови да предоставим.

Джордж Пиърс отпи голяма глътка от питието си.

— Това е добра идея, Рита. Струва ми се, че е логично ти да отговаряш на техните въпроси.

— Разбира се, че е така. В края на краищата аз съм човекът, който е похарчил един милион долара. Това, мили мои, е все още новина.

И тримата се засмяха.

— Има още нещо, за което бих искал да получа съвет. — Ран ръчкаше огъня, докато говореше. — Мислех да се обадя на сенатор Истън и да му предложа да отговоря на всякакви негови въпроси, които би могъл да има. Аз нямам какво да крия, а и по този начин може да доведем нещата до критичната им точка.

— Просто остави нещата така — каза Джордж. — Нека да се обади той, ако иска. Ти не си направил нищо, така че забрави за това.

— Прав си, Джордж — Рита стана от канапето. — Сега трябва да се прибера вкъщи, ако искам да съм на линия утре.

Ран им пожела лека нощ на вратата и се върна да допие питието си пред камината.

— Тя няма какво повече да каже, мамо.

Ран седеше в кабинета на дядо си с майка си и с Доналд Шарп. Бяха пристигнали със следобеден полет и майка му беше настанена в стаята за гости, а Доналд Шарп беше избрал за свой щаб един малък хотел на съседната пресечка. Сунг се беше трудил два дни да приготви първата вечеря, която щеше да поднесе на майката на младия си господар. В пет часа в Ню Йорк беше вече тъмно и мразовитият въздух подсказваше, че зимата не е далеч. Огънят гореше игриво в камината, докато Сунг доливаше чашите им от една кана с Блъди Мери, предварително приготвена, а ароматът на топли китайски ордьоври, които се допичаха във фурната, изпълваше апартамента.

Ран продължи:

— Нанси Адамс е казала всичко, което може да каже. Тя раздуха цялата история и намеси в нея сенатор Истън. Аз отидох във Вашингтон да отговарям на въпроси пред неговата комисия. Генерал Апълби дойде от Корея и разказа за арестите, които са направили там, и това беше всичко.

— Ами — намръщи се майка му, — можеше да напише една статия, в която да съобщи резултата. Можеше да каже, че ти си невинен, след всички онези гадни намеци.

— Ран е прав, Сузан. Първо, журналистите рядко пишат статии, за да съобщят, че са сгрешили, и второ, това изобщо не е в стила на Нанси Адамс. Ран е известна личност сега. Книгата му е все още на първо място във всички класации. Просто трябва да приеме тези неща и да продължи работата си, което ми напомня за това... — Доналд Шарп сложи на коленете си тънко черно кожено куфарче за книжа и щракна закопчалката, след което извади голям кафяв плик. — Това е ръкописът на баща ти, Ран. Майка ти ми го даде да го прочета преди време и понеже е толкова хубав, си мисля, че трябва да направиш нещо с него.

— Струва ми се, че не мога да доразвия основните му идеи повече от това, което вече е направил. Мисля, че е постигнал целта си. Радвам се обаче, че ръкописът е тук и ще го прочета отново, за да

разбера кое налага издаването му. Аз мисля, че трябва да бъде издаден, ако е възможно, защото е прекрасно написана творба и отразява в голяма степен времето и научните занимания на баща ми. Освен това, както знаеш, приемам изцяло теориите му за изкуството и науката.

— Аз също, както и ти знаеш. — Доналд Шарп стана и сложи ръкописа по средата на голямата зелена попивателна хартия на бюрото под прозореца, където Ран го беше преместил, за да може да гледа навън, когато вдигне очи от работата си. Това беше една от малкото промени, които Ран беше направил в апартамента след смъртта на дядо си.

Радваше се на посещението на майка си и на Доналд Шарп. Преподавателят се върна в Охайо след една седмица, но преди да замине, Ран покани гости на вечеря, за да може майка му да се запознае с Джордж Пиърс и с Марджи, а двамата с Доналд Шарп да се запознаят с Рита Бенсън. Рита и Джордж им направиха силно впечатление, както и на всички други, но и двамата оцениха практичното и реалистично отношение на Марджи към Ран и неговата кариера. След заминаването на Доналд Шарп Ран и майка му обядваха с Джордж и Марджи, след това вечеряха и ходиха на театър с Рита.

— Харесват ми приятелите ти, Ран — каза майка му. Бяха в гостната, където Сунг им беше сервираше кърно питие след театъра.

— Дори Рита Бенсън ли, мамо? — усмихна ѝ се Ран.

Майка му долови закачката.

— Да, особено Рита Бенсън, след Марджи, разбира се. Изобщо не е такава, каквато вестниците я представят.

— Хората рядко са такива, каквито вестниците ги представят. Радвам се, че одобряваш приятелите ми, мамо. — Ран каза самата истина. Знаеше, че ще продължи да бъде такъв, какъвто е дори ако тя не одобри това, но беше хубаво, че има одобрението ѝ.

— Нищо повече не мога да направя за теб — каза майка му.

Очите ѝ бяха нежни, усмивката ѝ — тъжна. Тя все още беше красива жена.

— Какво беше намислила да направиш за мен, мамо?

Гласът му нарочно прозвуча закачливо, макар че той разбираше много добре какво иска да каже тя. Няколко дни след като майка му

пристигна, той разбра, че тя е дошла с неясната идея, че той може би ще поиска тя да се грижи за къщата му. Тя не беше казала нищо по въпроса, нито пък той, но Сунг с отличното обслужване, винаги мълчалив, даде ясно да се разбере, че нямаше нужда от помощ за поддържането на къщата и за грижите, които той полагаше за младия си господар, внука на възрастния човек, спасил го от незнайния тормоз на служителите от американските имиграционни служби. Години наред къщата беше неговият остров на сигурност. Той не знаеше за Америка нещо повече, отколкото щеше да знае, ако беше останал в родното си село близо до Нанкин, Китай. Не търсеше други китайци, тъй като на този чужд остров те говореха на техния си кантонски диалект, който той не разбираше, както и те не разбираха него. В Америка той нямаше доверие на никого, освен на стария си господар.

Особено недоверие изпитваше към жените, откакто е бил измамен от собствената си сестра.

Преди години Сунг решил да се захване с търговия и купил със спестяванията си крайпътно магазинче за чай и поръчал на по-голямата си сестра да го поеме и да се грижи за него, докато той продължил да работи като сервитьор в един хотел в Шанхай. Всеки месец тя му казвала, че печалба няма. Тогава той разбрал от един съсед, че приходи има, но тя давала всичко спечелено на мъжа си, безделник и пушач на опиум, и на децата си. Не й казал нищо, тъй като тя била по-голяма от него, но тогава решил да напусне страната завинаги и да отиде в Америка, където нямал никакви роднини. Никой не му бил казал, че съществуват имиграционни закони. Не можел да си представи какво щяло да му се случи, ако не бил намерил убежище в тази къща. Но ето го тук да служи вечно на един млад господар. Той беше съвършено любезен с майката, но със самото си съвършенство той й казваше, че от нея няма нужда — в действителност няма място за нея — в тази къща.

— Не — каза тя, — не бях правила никакви планове за живота си, Ран, докато ти не се върна у дома от Корея. Не знаех как ще си се променил.

— Това беше едно прекъсване — каза замислено той. — То не ме промени. Само хората могат да ме променят, така си мисля, и това отнема време. Там нямаше време за никого заради глупави рутинни задачи и чиновници, които бяха...

Той сви рамене и отблъсна неприятните спомени в мълчание.

— А сега какво следва Ран? — попита майка му.

Ран сложи на масата чашата си за кафе.

— Ще се пренареждам и намествам — каза той.

— Ще се върнеш ли в колежа?

— Не виждам никаква причина за това. Знам къде да търся знание, когато ми е нужно.

— В книгите ли?

— Навсякъде.

— Мисля, че ще се върна у дома, Ран.

— Както ти решиш, мамо.

* * *

Тя остана още няколко дни и той се посвети на нея. Тя му беше скъпа, но беше вярно, че той нямаше повече нужда от нея. Въпреки това не проявяваше нетърпение. Водеше я по музеи и театри, на симфоничен концерт. Тези часове бяха приятни, но не предоставяха възможност за общуване. Когато се върнеха, Сунг ги посрещаше на вратата и им сервираше по едно питие преди лягане в библиотеката или в гостната. Веднъж, когато бяха сами, тя заговори за лейди Мери.

— Има ли нещо, което искаш да ми кажеш за лейди Мери?

— О, не, тази история просто е приключила.

— Без съжаление?

— Без съжаление и от двете страни, мамо.

— За теб сигурно е било едно преживяване — предположи тя.

— Да, поне научих нещо за себе си.

— Само това ли?

— Само това. — Невъзможно беше, всъщност ненужно, да ѝ обяснява. Имаше нужда от часове, в които да бъде сам, часове и дни, седмици и месеци, през които да започне отново да работи.

Тя се изправи.

— Мисля, че утре се връщам у дома, скъпи.

Той стана, прегърна я нежно и я целуна по бузата. Не, и за Стефани няма да ѝ каже нищо повече. Може би нямаше нищо повече

за казване. Имаше или не, той искаше да го запази за себе си, да го изживее, преди да говори за него.

— Както искаш, мамо. Но ще дойдеш пак, когато поискаш.

— Другия път ти ще дойдеш при мен, скъпи.

— Както искаш, мамо — отново каза той.

Разстоянието между тях се измерваше във време. Тя принадлежеше на миналото му и дори на настоящето, но бъдещето му си беше само негово.

Нямаше нужда да пришпорва това бъдеще, но все пак продължителността на собствената му младост го притискаше. Каквото и да правеше оттук нататък, искаше да пристъпи към него сега. Но как да започне и с какво? Сунг му служеше с мълчалива преданост, която осигуряваше атмосфера на ред и спокойствие в неговия дом. Социалният му живот бе навлязъл в едно русло и той делеше три вечери в седмицата между Джордж Пиърс, Марджи и Рита Бенсън. Известно време работеше със сценаристите върху ролята, която трябваше да се вмъкне в неговата книга, и сценарият, завършен и готов за разпределение на ролите, вече не изискваше да отделя от времето и енергията си. Често мислеше за Стефани. Пишеха си, разменяха си безсмислени писма, пълни с банална информация. Няколко пъти решаваше да отиде в Париж и да я види, но всеки път се размисляше дали не е по-добре да почака, докато тя дойде в Ню Йорк. Той не можеше да прецени колко важно е нейното присъствие в живота му или дали то ще бъде много важно. Той мечтаеше, четеше подвързаните с кожа томове в библиотеката, която дядо му беше попълвал повече от половин век, ходеше по улиците, беше зает, но разсеян, не знаеше къде или как да започне следващата си работна задача, или дори какво да започне. Краткият му военен опит избледняваше, от него не оставаше нищо, освен няколко спомена за корейската природа, за многолюдни улици и тесни улици, за казарми и за изолирания американски жилищен комплекс, където офицерите и техните семейства живееха и толкова достоверно възпроизвеждаха предградията на което и да е американско градче.

Той беше доволен, че в действителност не е участвал в този живот в Корея. Неговата книга разказваше за живота на корейците и

макар че описваше американското военно присъствие, описанието беше направено през очите на корейците. От всичко, което беше преживял в тази малка, тъжна страна, един спомен, съкрушително ясен, изплуваше с жестока острота. Това беше лицето на севернокорейския войник комунист, който маршируваше на няколко крачки от граничната бразда, маршируваше безспирно, нощ и ден. Там, от другата страна на една невидима линия беше врагът. Но не точно врагът, а по-скоро неизвестният. Неизвестен — това беше думата, това дори беше значението на живота. Той нямаше власт над живота. Не знаеше откъде да започне. Тук на този многолюден американски остров той, Ран, нямаше никаква власт, никаква сигурност, никаква ниша, никакъв вход към живота.

Където и да отидеше, около него се движеха тълпи, по моста за Манхатън, в Ню Йорк, където и да отидеше, животът течеше, въртеше се в спирала, но той не беше част от него. Вестниците продължаваха да съобщават подробно и неточно какво прави той, но това вече не го тревожеше. Той дори не ги четеше вече, защото всяка следващата статия беше като предишната, но по-безсмислена. Книгата му продължаваше да бъде номер едно в класацията на бестселъри и може би това в крайна сметка беше най-важното и единственото, което имаше значение. Радваше се, че хората четат тази книга, но парите не значеха нищо за него, тъй като нямаше нужда от тях.

Джордж Пиърс, агентът му и дори Рита бяха склонни да мислят на езика на парите и той предполагаше, че за тях това беше естествено, но в известен смисъл то го отдалечаваше от тях, най-близките му приятели. Само с Марджи имаше чувството, че винаги е човек и никога — предмет и често ходеха заедно на обяд или вечеря, но дори тя играеше маловажна роля в истинския му живот, във вътрешния му мир, онази част от него, която никога не бе споделял с друг човек. Приятелите му го подканяха да боядиса апартамента по свой вкус, но той си остана такъв, какъвто беше по времето на дядо му. Такива неща не го интересуваха. Можеше да се чувства самотен, но никога не беше самотен, тъй като винаги беше сам.

Може би, когато Стефани дойде... и внезапно един зимен ден тя се появи. Този ден снегът покриваше плътно безлюдните улици. Той седеше и го гледаше през високия прозорец на библиотеката как окичва с гирлянди покриви, телеграфни жици и входни врати,

захласнат от красотата му, както винаги когато видеше красота. Телефонът иззвъня на бюрото пред него, покритото с кожа бюро на дядо му, в библиотеката на дядо му. Той вдигна слушалката.

— Да?

— Да — стигна до него гласът на Стефани. — Да, аз съм.

— Париж?

— Не в Париж. Тук — в Ню Йорк.

— Не ми каза, че идваш сега. Вчера получих писмо от теб. Смятах да ти пиша днес. Защо не ми каза?

— Казвам ти, не е ли така?

— Но това е такава изненада!

— Аз съм винаги изненадваща, не е ли така?

— Къде си?

— Пето авеню, между Петдесет и шеста и Петдесет и седма улица, където се намира новият магазин на баща ми.

— Кога пристигна?

— Снощи, беше много късно да се обаждам. Полетът беше труден. Имаше много силни ветрове, които ни подхвърляха нагоре-надолу. Беше ужасно! Можех да се изплаша, ако си бях позволила. Но прислужниците дойдоха една седмица преди нас и всичко беше готово. Легнахме да спим. Сега баща ми отиде в магазина да провери как са нещата. Аз закусих. Ти ще дойдеш ли тук?

— Разбира се. Може да се забавя заради снега. Но ще тръгна веднага.

— Далече ли е?

— Зависи — колите ще се движат бавно.

— Ти няма ли да вървиш пеша?

— Може да ми се наложи да вървя пеша.

— Тогава аз ще свиквам тук, докато чакам.

— А аз ще побързам.

— Но само ако бъдеш внимателен.

Той се разсмя. Английският ѝ беше съвършен, всяка дума беше съвършено артикулирана и в същото време очарователно несъвършен. Изразите, които използваше, представляваха смесица от китайски и френски, преведени на английски.

— Защо се смееш сега? — попита тя.

— Защото сега съм щастлив!

— Не си бил щастлив преди?

— Разбирам, че не съм бил, и разбирам, че сега съм.

— Защо тогава не идваш веднага?

— Но аз идвам, идвам! Тръгвам на мига, няма да кажа нито дума повече!

Той пак се разсмя, затвори телефона, втурна се в стаята да си облече подходящи дрехи — сутринта, когато се събуди и видя снега през прозореца, беше в мързеливо настроение и след като си взе душ и се избърсна, беше облякъл един от разкошните, брокатени халати на дядо си, виненочервен със златиста копринена подплата. Бърснене! Неотдавна беше започнал да си пуска мустаци, но дали тя щеше да го харесва така? С мустаци изглеждаше по-възрастен и това беше предимство. Сунг го чу, че бърза и се суети, почука на вратата и влезе.

— Извинете, сър, много лошо вали сняг. Вие излизате някъде?

— Една приятелка от Париж.

Той си слагаше вратовръзка на виненочервени и сини райета към костюма в синьо.

— Между другото тя е наполовина китайка!

— Коя половина, сър? — Сунг се усмихна сдържано, както подобаваше на дребната му фигура. — Баща китаец е добре, сър. Майка — няма значение.

— Както винаги китаец! — Ран се засмя.

— Майка умряла? — попита Сунг с надежда.

— Дявол да го вземе, никога не съм знаел — каза Ран, оглеждайки се в огледалото.

Сунг извади едно палто от дрешника.

— Моля, облечете това, сър. Отвътре е кожа, много топла.

— Мисля, че няма да ми е много студено, но все едно — ще го взема.

— Ако няма такси — каза Сунг загрижено.

— Ще ходя пеша! — отвърна той.

Все пак Ран намери такси — покрито със сняг, то обикаляше бавно и той скочи в него.

— Пето авеню — между Петдесет и шеста и Петдесет и седма улица. Аз ще ви кажа къде да спрете.

Придвижването с такси щеше да бъде безкрайно, но снегът беше разкошен, носеше се на бели облаци, през които малки черни фигури,

превити от вятъра, си проправяха път. Той бързаше, но в същото време вниманието му се насочваше към всичко, което виждаше, умът му, който не знаеше покой, съхраняваше всяка гледка, всеки звук за едно неизвестно бъдеще. Такъв беше неговият ум, склад, компютър, програмиран да запечатва живота, минута по минута, час по час, ден и нощ. Той не заравяше нищо, безполезно и полезно. Полезно! Но за какво? Не е важен този въпрос, не е важен отговорът. Достатъчно беше да е такъв, какъвто е, да е себе си, всеки миг откликващ на всеки и всичко. Времето никога не се влачеше, дори сега, докато таксито се придвижваше трмаво през преспите и залиташе по заледения коловоз.

Все пак, когато се озова на Пето авеню пред големия магазин, чиито прозорци бяха покрити със сняг, той побърза да натисне звънеца на съседната къща — на една червена врата с месингова табелка, на която с китайски йероглифи беше изписано името на баща й. Той се беше научил да изписва това име с четчица със заешки косми и гъсто черно китайско мастило — всичко това в Париж, преди да е бил в Азия. Вратата се отвори веднага и той влезе, съпроводен от снежен вихър. Ран позна прислужника, китаец, който на свой ред показа с широка, приветстваща усмивка, че е познал Ран.

— Мис Кунг? — попита той.

— Чака, сър. Аз взимам шапката, палтото, сър.

Тя не чакаше. Слизаше по стълбите, усмихната, изящна в дългата китайска роба от нефритенозелен брокат. Различна беше само косата й. Беше я навила около главата си, лъскава черна фризура. Той спря да я изчака. Чудно как така не беше видял красотата й! Матовото й бледо лице, овалът, възпят в азиатската музика и поезия, тъмните азиатски очи — беше ги виждал в Корея и дори при кратките спирки в Япония, но полъхът на американска кръв подчертаваше азиатските черти. В Азия щеше да бъде американка, но тук, в Ню Йорк, тя беше азиатка.

— Защо ме гледаш така?

Тя спря и зачака.

— Променила ли съм се? — попита.

— Може би аз съм този, който се е променил — каза той.

— Да, бил си в Азия — каза тя.

Тя пристъпи към него, протегна ръце и той ги притисна в своите ръце.

— Какво щастие е за мен, че си тук! — каза той.

Той сведе поглед към лицето ѝ — сияещо и в същото време спокойно, както обикновено. Никога не изпускаше нещата от контрол. Външно изглеждаше хладна, но излъчваше топлина. Той се поколеба и реши да не я целува. Но допря лявата ѝ ръка до бузата си и после нежно я пусна. Тя го притегли към себе си с дясната си ръка към една затворена врата.

— Баща ми ни чака — каза тя.

Той се поколеба, докато продължаваше да я държи за ръката. Взираше се в прекрасното ѝ лице.

— Да, променила си се! — заяви той.

— Разбира се — каза покойно тя. — Вече не съм дете.

Гледаха се право в очите, погледите им проникваха надълбоко. Никой не отстъпи назад.

— Ще трябва отново да те опознавам — каза той.

— Да... — Тя се поколеба — Ти също не си вече момче. Станал си мъж. Хайде! Трябва да отидем при баща ми.

Мистър Кунг седеше на огромен дървен стол, отдясно на една квадратна маса от полирано тъмно дърво. Беше облечен с дълга, тъмновиолетова китайска роба и черна атлазена жилетка. Голямата стая беше точно копие на библиотеката му в Париж. На масата имаше една китайска ваза. Той разглеждаше вазата през жълто-кафяви очила. Когато Ран влезе, се усмихна, но не стана. Сякаш разделили се само преди час, той каза с обичайния си кротък глас, малко по-писклив за мъжки глас, но благ:

— Това е една ваза от прочута американска колекция. Може би ще се продаде на частно лице. Някои от най-добрите китайски колекции са в твоята страна. Невероятно — още не мога да разбера. Магазинът ми вече е пълен с американски колекционери — много богати мъже! Виж тази ваза! Тя е от древна китайска гробница — династията Хан, повече от хиляда години. В този съд вероятно е имало вино за мъртвите. Тези съдове обикновено имат осмоъгълна шлифована основа. Материалът е червена глина, но е гледжосана в този яркозелен цвят — много красиво! Блясъкът — нали забелязваш? Сребристо дъгоцветен!

Той задържа вазата с две ръце и нежно я погали. После внимателно я върна на масата.

— Седни — нареди той. — Нека да те огледам сега.

Закрепи здраво очилата на леко сплескания си нос и подпрял ръце на разкрачените си колене, заоглежда внимателно Ран през масата. След това свали очилата, сгъна ги и ги прибра в една кадифена калъфка. Обърна се към Стефани, която стоеше права и чакаше.

— Остави ни — нареди той. — Имам делови разговор сега.

Тя се усмихна на Ран и излезе с безщумни стъпки по дебелия пекински килим.

Мистър Кунг се изкашля силно и се облегна на облегалката, без да отмества поглед от лицето на Ран.

— Ти — наблегна той на думата, — ти сега си мъж. Бил си на война.

— За щастие не да убивам — каза Ран.

Мистър Кунг отхвърли тези думи, като махна с дясната си ръка.

— Видял си места, научил си неща за живота и така нататък. Колкото до мен, аз съм един стар човек. Имам сърдечно заболяване. Защо дойдох в непозната страна в този момент? Защото ти си тук. Нямам син. Имам само една дъщеря. Тя е умна, разбира от бизнеса ми, но е жена. Всяка жена може изведнъж да се омъжи за някой глупак или мошеник. Това е големият ми страх. Трябва да я видя благополучно омъжена за човек, на когото имам доверие. Предпочитам да е китаец. Уви, къде е този китаец? Ние сме бежанци... какво значи комунист? Не знам. Освен това тя е наполовина американка. А един добър китаец, който мисли за собственото си поколение, иска чиста кръв.

— Сър — не можа да се сдържи Ран, — вие сте се оженили някога за американка.

— Която ме остави за американец — отвърна мистър Кунг. — Може би по същия начин, на свой ред и така нататък един китаец ще остави дъщеря ми заради някоя китайка. Сегашните китайки са много самоуверени. Моят зет ще бъде богат човек.

Мистър Кунг изглеждаше мрачен. Въздъхна дълбоко, закашля се и притисна с лявата си ръка лявата си страна.

— Болка — каза той.

— Да извикам ли някого, сър? — попита Ран.

— Не. Не съм свършил.

Мистър Кунг замълча, минаха една, две, три минути, очите му се затвориха, ръката му притискаше сърцето му. После отвори очи и отпусна ръка.

— Не мога да умра — каза бавно той. На слабото му лице беше изписано страдание. — Не мога да умра, преди да уредя брака на дъщеря си, преди да се омъжи, за да знам, че бъдещето ѝ е осигурено.

— Обсъждали ли сте това със Стефани? — Ран знаеше, че старият човек сигурно не е говорил с дъщеря си. — Може би тя има свои планове.

— Не е нейна работа да решава. — Гласът му беше твърд като фигурките от нефрит зад гърба му. — Как може едно толкова младо момиче да решава едно толкова важно нещо като мъжа, на когото ще повери бъдещето, чиито деца ще роди? Собствената ѝ майка сама взе решение и какво се случи? Не, аз съм този, който трябва да реши, и съм го решил. Трябва само да те убедя и започваме от днес. Ще останеш да вечеряш с нас. Ти си сега известен човек и аз накарах дъщеря ми да приготви сама вечерята. Онова, което майка ѝ не вършеше, го вършеха верни прислужници. Тя е добре подготвена да бъде твоя съпруга. А междувременно трябва да те разведе из моя магазин, за да видиш колко е умна. Познава бизнеса ми не по-зле от който и да е мъж. Аз съм я учил. След това двамата ще пийнем нещо, докато тя приключи с подготовката на вечерята. Но не бива да се бавиш с решението. Аз съм вече един много стар човек и не мога да отида при благородните си предци, докато не видя, че това е уредено.

Двете стари градски къщи бяха една до друга — в едната живееше, в другата се помещаваше магазинът. Магазинът беше подреден с вкус — килими, стени и завеси в неутрални бежови тонове, така че предметите на изкуството се открояваха в пълен контраст. През невидими микрофони долиташе приглушена музика на пиано и Ран се остави да го развеждат от зала в зала и да му показват изложените предмети един след друг — всеки следващ красив колкото предишния, ако не и по-красив.

— А това е Куан Иън — каза Стефани, когато накрая стигнаха до петия етаж и се озоваха в последната зала с изглед към Пето авеню и съседните улици, все още в лапите на снежната вихрушка. Фигурата, която Стефани посочи, беше около метър висока, дървена и много стара, помисли си Ран, поставена в една ниша между два сводести

прозорци — най-представителната част на залата. Ран знаеше за Куан Иън, но даде възможност на Стефани да продължи с обясненията.

— Тя ми е любимата. Богинята на милосърдието, на възраст около петстотин години. Баща ми я намери в едно магазинче за стоки втора употреба в покрайнините на Париж. Нямахме нищо ценно и като си тръгнахме, той я видя — легнала на една страна под една маса в дъното на помещението. Собственикът на магазинчето много се изненада, когато той я вдигна и я купи. И сега тя е тук, докато някой се влюби в нея и тя отиде в неговия дом за малко, само за малко и след това ще отиде при друг, влюбен в нея и така нататък, защото богините са вечни, а един простосмъртен никога не може да ги притежава дълго време. В известен смисъл е тъжно, като си помислиш, че никога не е имала собствен вечен дом, но това е цената, която трябва да плащаш за това, че си богиня на милосърдието.

Стефани се засмя, хвана Ран подръка и изви кокетно глава да го погледне, докато стояха един до друг пред богинята.

— Тя наистина е най-красивата, която съм виждал — каза Ран и взе решение. — Трябва да я имам за себе си. Лицето ѝ ми напомня за теб, по някакъв начин, в изражението.

— Това е моята китайска половина, Ран — засмя се Стефани.

Тогава той я целуна, дълго, нежно, истински по меките устни и тя отвърна на целувката му.

— Трябва да я имаш — каза тя, когато той я пусна. — Трябва да я заведеш у вас още тази вечер. Баща ми и аз ти я поднасяме и ѝ възлагаме да се грижи за теб.

— Но аз трябва да платя за нея — възпротиви се Ран. — Аз имам пари, Стефани, и мога да си позволя да я имам.

Стефани беше непреклонна.

— И ние имаме пари и можем да си го позволим. Няма защо ние помежду си да купуваме и продаваме богини. За теб тя ще бъде един подарък от нас. Ако ще мислиш за пари, по-добре помисли за парите, които ще ни трябват, когато си ремонтираш апартамента, за да осигуриш подходящ дом за такава богиня.

Засмяха се и тръгнаха подръка към асансьора, а оттам към гостната на съседната къща, за да отидат при баща ѝ. Къщите бяха хитроумно свързани с една обща врата в дъното на кабинета на мистър Кунг в магазина, която извеждаше в неговия кабинет в дома му.

— Ще доведе тук само най-важните и богати клиенти — обясняваше му мистър Кунг. — Тук ще държим най-ценените и ценни премети и всичките трябва да бъдат обявени за разпродажба. Това е едно решение, което носи мъка, но трябва да бъде взето, когато започваш този бизнес, ако искаш да е успешен. Човек трябва да е или колекционер, или търговец, защото не може да бъде и двете. Затова, ако си търговец, всяка стока трябва да има цена, на която да може да се продаде. Аз се радвам, че мога да държа тук най-ценените предмети и ако не ми харесва някой, който се интересува, не го водя тук и така той не вижда моите най-хубави предмети и затова не ги иска. Да, това е една малка измама, но тя ме успокоява по някакъв начин, когато купувам и продавам красиви неща, затова е безобидна измама. Радвам се, че ще вземеш моята богиня и Стефани е била права да ти я даде. Аз подготвих място за нея тук, но ми е приятно да си мисля, че е в твоя дом. Тя ще бъде щастлива там и ти ще бъдеш щастлив с нея, а аз също ще бъда щастлив. Толкова просто би било да изпратя там и дъщеря си. По-лесно е обаче да си имаш работа с богини, отколкото с човешки същества. Богините са такива, каквито имаме нужда да бъдат и каквито искаме да бъдат, с хората, уви, невинаги е така.

Ран се засмя и разговорът продължи леко за неговия бизнес и за заниманията на Ран, докато се появи прислужникът, който каза, че Стефани ги чака в трапезарията. Когато по-късно същата вечер казваше лека нощ, Ран се чувстваше презадоволен с вкусна храна и топло вино.

Снегът беше спрял и той лесно взе такси. Седна на задната седалка, прегърнал богинята, както беше прегърнал Стефани няколко часа по-рано. С удоволствие си спомняше за мекотата на гъвкавото ѝ тяло, когато я задържа в прегръдките си, и сладостната нежност на устните ѝ, когато отвърна на целувката му. Колко различно от настоящите целувки с лейди Мери. Те бяха бурни и неконтролируеми, всеки се стремеше да задоволи себе си чрез другия, без никаква мисъл за другия, освен това задоволяване. В представите му за Стефани имаше някаква сладост, която изпълваше цялото му същество с мисли за нейното присъствие, които не бяха лишени от страст. Припомняйки си споделената близост със Стефани, Ран почувства една позната топлина, пълзяща нагоре по слабините му.

Той каза на шофьора да спре и извървя пеша в пресния сняг останалите няколко пресечки до неговия апартамент.

— Много красива фигура, сър — каза нощният портиер, понечвайки да поеме богинята от ръцете на Ран.

— Няма нужда — каза Ран. — Справям се сам. Предпочитам аз да я нося. Подарък ми е от много скъп приятел. — Не можеше да си представи, че ще попадне в нечии други ръце.

Влезе в апартамента си и постави богинята върху малката масичка в антрето, спря се да ѝ се полюбува, след това отиде в кабинета и набра номера на Стефани.

— Тя си е у дома — каза той.

— Радвам се — отговори Стефани.

— Толкова е красива там, където стои, че явно съм пазел това място за нея. Трябва да дойдеш и да я видиш тук.

— Да, трябва — съгласи се Стефани.

— Ще дойдеш ли за вечеря? Сунг ще стотви, той е много добър, а ти може да доведеш баща си.

— Мисля, че баща ми няма да дойде — каза Стефани. — От известно време не е добре и вече рядко излиза. Но аз съм голямо момиче вече — каза закачливо тя, дразнейки Ран. — Нямам нужда от придружител. Мога да дойда сама, ако искаш.

— Тогава утре.

— Толкова скоро? Добре, ще дойда утре, щом така искаш.

— Така искам. До утре тогава.

— До утре — повтори тя. — Лека нощ, Ран.

Той чу лекото щракване, когато връзката прекъсна.

Прекарваха заедно почти всяка вечер през следващите месеци и приятелите на Ран приеха ентузиазирано Стефани в своите домове и сърца, особено Рита Бенсън. Една вечер вечеряха заедно и докато отключваше вратата на апартамента си, Ран чу, че телефонът започна да звъни. Той се втурна да се обади, преди звъненето да събуди Сунг.

Беше Рита.

— По-добре се ожени бързо за това момиче, Ран — каза му тя. — Толкова е красива, че няма да мине много време и някоя важна клечка ще я вземе, ако не внимаващ.

— Рита, ние дори не сме говорили за такова нещо — разсмя се Ран.

— Какво има да се говори? — Гласът на Рита прозвуча възмутено. — Мъже! Винаги искат да се говори. Момичето е влюбено в теб. Толкова ли си сляп, че не виждаш как те гледа? Освен това аз я харесвам, а на мен рядко ми се случва да харесам някоя жена, особено толкова млада и красива, тя е само за теб, а ти ще загубиш, ако не побързаш. Майка ти хареса ли я?

Ран беше завел Стефани в Охайо на гости на майка му за един уикенд.

— Много я хареса — потвърди Ран. — Дори каза същите неща, които каза и ти, след като ти гостувахме.

— Значи всичко е наред, действай тогава, защото майка ти и аз ще се хванем с бащата на Стефани и ще ви принудим да направите каквото трябва.

Рита се разсмя и прекъсна разговора, като остави Ран в дълбок размисъл. Той реши, че следващия път, когато се види със Стефани, ще ѝ каже какво чувства към нея.

— Не можеш ли да разбереш, Ран, че точно заради това не мога да се омъжа за теб?

Бяха се настанили удобно в кабинета с кафе и ликьор, които Сунг им сервира, след вкусната вечеря с морски деликатеси, приготвена от него. Основното ястие беше по негова собствена рецепта — различни разновидности на мидата с бамбукови стръкове и бобови кълнове в кисело-тръпчив сос, но подправен със задължителната щипка джинджифил, която Ран вече очакваше в ястията на Сунг. Експериментът беше много успешен и Ран и Стефани отправиха щедри похвали към Сунг. За да покаже колко е доволен, Сунг ги почерпи с рядък китайски ликьор от една бутилка, която пазеше от години, защото трудно се намираше в Ню Йорк.

Ран и Стефани бяха прекарвали следобеда, разхождайки се в парка, докато Ран ѝ обясняваше какви чувства изпитва към нея. Тя изслуша всичко, което той искаше да сподели, и накрая каза:

— Моля те, нека да не говорим повече сега. Позволи ми да помисля, докато вечеряме. Като свършим, можем пак да поговорим.

Тя се понамести на стола си, наведе се напред и сложи ръка на рамото на Ран.

— Трябва да разбереш и да уважиш и моите чувства. Аз наистина те обичам. Това е безспорно, но още по-важно за мен е, че ти се възхищавам и дълбоко те уважавам, понякога дори повече от собствения ми баща. Поразена съм от твоя ум и от широкия диапазон на твоите разнообразни интереси. Аз може би съм достатъчно американка, за да искам да се омъжа за теб, пренебрегвайки всичко, но за жалост съм и китайка и знам, че трябва да обмисля нещата.

Тя отново се намести, но очите им се срещнаха и в погледа ѝ ясно пролича конфликтът, който я измъчваше.

— Трябва да помислим за твоите деца, Ран, защото ти, разбира се, трябва да имаш много синове.

Ран вдигна вежди, присмивайки ѝ се уж развеселен.

— Аз само расов кон ли ще бъда или и човешко същество?

Отпивайки от сладкото питие в миниатюрната чаша, тя помисли малко, преди да отговори.

— Точно това искам да кажа, мили мой. Сега гледам на теб като на човешко същество с блестящ ум. С твоя интелект и с твоите гени ти без съмнение ще създадеш красиви и умни деца и така трябва да бъде. По-малко интелигентните и цивилизовани представители на човешката раса продължават да се размножават без никаква или почти никаква мисъл за бъдещо свръхнаселение и последващ глад или за каквото и да е друго. Те продължават, поколение след поколение, да се размножават просто защото са такива по природа. От друга страна, по-интелигентните и цивилизовани представители на човешкото общество вземат мерки за ограничаване на раждаемостта и така бавно се придвижват към времето, когато ще изчезнат, или поне ще станат малцинство, което вече се случва. Заради тази световна тенденция в човешкото развитие за мен е изключително важно ти наистина да имаш много синове.

— Но аз нямам никакво основание да вярвам, че моите синове ще превъзхождат по някакъв начин синовете на другите хора. — Ран се засмя, за да прикрие неудобството си. — И не може ли да погледнем на тези неща по друг начин? Започвам да се чувствам като под микроскоп.

— Това изказване говори, че не гледаш фактите в истинската им светлина. — Непоколебима решителност преобрази лицето на Стефани. — Прекрасно знаеш, че когато отглеждаш животни, какво ще

се роди зависи от мъжкия. Отдавна е известно, че можеш да чифтосаш бик хубавец и крава грозница и да се получи прекрасно поколение. Ако обаче чифтосаш крава хубавица и бик грозник, резултатът е разочароващ.

— Но аз не съм бик, Стефани, а ти не си крава и нашите деца няма да са телета, които подскочат из ливадите. Те ще бъдат красиви и интелигентни и ще разполагат с всичко, защото ние ще се обичаме. Ти не отричаш, че ме обичаш, нали?

— Не, не отричам. Но трябва да разбереш, че точно заради това няма да се омъжа за теб. Отдавна съм решила, Ран, никога да не раждам деца.

— Не е възможно да говориш сериозно, Стефани — каза Ран, макар че по израза на лицето ѝ разбра, че тя е по-сериозна от всякога. — Ако не за мен, ще се омъжиш за някой друг и ще имаш красиви деца, които ще бъдат щастливи, че имат толкова интелигентна майка.

Външността на онова безгрижно момиче, което той бе обикнал, сега изчезна, щом тя сведе поглед и заговори, както говори една жена, с дълбоко страдаща душа, на мъж, когото обича.

— Не, Ран. — Гласът ѝ секна за миг и тя навлажни устни, преди да продължи решително: — Може би само човек със смесена кръв може да разбере неизбежната трагедия да си такъв. Аз съм възпитана като китайка. Китайски е родният ми език. Аз съм китайка в поведението, облеклото и чувствата си, но за китайците съм американка, защото изглеждам и се държа като американка. За тях костната ми система и начинът, по който се движа, са лишени от присъщата за китайците изящност. И са прави. Усещам тази разлика най-ясно, когато съм с приятели китайци.

— Но в Америка това няма никакво значение, Стефани. — Лицето на Ран се изкриви в искреността си.

— Грещиш, мили мой. — Тя вдигна очи, блестящи от влага, за да срещне погледа му и продължи: — Не бива да се натъжаваш за това, макар че вече си тъжен, но не тъгувай дълго. Трябва да продължиш с живота си. Това е една от главните причини да дойда в Америка. Искан да почувствам със сърцето си дали е различно, но не е. Дори тук в Ню Йорк. И вече разбирам, че това важи за всеки голям град в този огромен и красив свят — във всеки има китайски квартал, латиноамерикански, италиански и негърски, има тежки аероплани

бомби, има бунтове, вашата ужасна гражданска война продължава, макар че са изминали толкова години, откакто тя официално е свършила. А виж каква е съдбата на единствените истински американци — американските индианци. Не, мили мой, човек наистина никога не знае какво представлява някой, докато не се озове на мястото на този някой.

— Стефани, моля те не говори за себе си така — ти не си някой. — Ран стана, отиде при нея и нежно я целуна. — Ти не си някой. Ти си жена, нещо повече, жената, която обичам.

— Отново грешиш, мили мой, преди всичко това е трагедия, защото за да бъдеш човек, трябва да разсъждаваш и да разбираш, но от толкова голямо разбиране понякога е приятно да си мислиш за това, че не съществува. Знаем, че се чувствам най-малко китайка, когато съм с приятелите си китайци, които винаги се държат добре, и най-малко западнячка, когато съм с приятелите си западняци, които невинаги се държат добре. Не, мили мой, моите деца ще бъдат със смесена кръв и затова по-скоро заради мен, отколкото за тях — аз не бих могла да понеса болката им, когато изпаднат в изолация, — те не бива да съществуват. А сега ще ме заведеш ли у дома, Ран, уморена съм и повече няма да говорим за това.

— Да, ще те заведа у дома, но не обещавам да не говоря по този въпрос отново, защото съм взел решение и съм категоричен!

— Аз също съм взела решение, Ран, и съм категорична. И още нещо, трябва да те помоля да приемеш решението ми и да се съгласиш да не говорим вече за това, трябва да разбереш, че всеки път, когато отхвърлям предложението ти, е много болезнено, защото отхвърлям и себе си.

— Но не е задължително да имаме деца, Стефани — настоя Ран. — Има много деца без родители. Може да осиновим деца, ако искаме да създадем семейство, но поне винаги ще бъдем заедно.

— Вярно е, Ран, но и това, което аз казах, също е вярно. Аз никога няма да имам собствени деца, а ти трябва да имаш, затова трябва да свикнем с мисълта, че ти трябва да обикнеш друга жена и да се ожениш за нея.

Ран въздъхна дълбоко, докато помагаше на Стефани да си облече лекото пролетно палто, чийто бледожълт цвят се сливаше с жълтия оттенък на кожата ѝ.

— Никога — каза той. — Никога няма да мога да обичам друга.

— Никога не казвай никога, мили мой. — Стефани тръгна към вратата, докато говореше, и като се обърна, се озова пред богинята в антрето. Погледна я в лицето, винаги толкова непроницаемо. — Времето знае как да нагласи всичко, Ран, ще видиш.

Богинята си оставаше все така мълчалива, невъзмутима, разбираща и това се отразяваше във всяка черта на изящното, красиво дървено лице, което приличаше толкова много на човешкото лице, обърнато към нея.

Ран стоеше зад Стефани и сложи ръце на рамене ѝ, а после наведе глава да целуне нежната ѝ дълга шия.

— Не мога да се откажа, Стефани — пошепна той.

— Трябва, Ран — каза твърдо тя. Обърна се с лице към него и нежно го отблъсна. — А сега да вървим, моля те.

— Какво значи това, че си ѝ предложил, а тя ти е отказала? — Гласът на мистър Кунг издаваше недоумение.

Седяха в кабинета на стария човек, където Ран беше призован още с пристигането си за вечеря, с която Стефани искаше да отпразнуват осемдесетия рожден ден на баща си. Ран обясни какво се бе случило в апартамента му две вечери по-рано. Не беше виждал Стефани оттогава, но беше говорил с нея по телефона и тя беше непреклонна в решението си.

— Не бива да настояваш, Ран — каза тя. — Няма смисъл да продължаваш да питаш, след като вече знаеш отговора.

Лицето на мистър Кунг пребледня, докато Ран говореше. Той не каза нищо дълго след като обяснението беше дадено. Накрая заговори бавно и с явно усилие:

— Тя не може да е толкова глупава, че да ти говори по този начин. Остави ме насаме с дъщеря ми. Аз ще говоря с нея и...

Гласът му се загуби, а кръвта се дръпна от лицето му. Ран се изправи.

— Трябва да извикам някого... не мога да поема отговорност...

За негов ужас мистър Кунг се изправи и след това, размахвайки ръце, внезапно падна на колене и стисна с двете си ръце дясната ръка на Ран.

— Ти... — запъна се той. — Точно ти си... мога да ти се доверя. Ще бъдеш... ще бъдеш... ще бъдеш...

Той се свлече на пода и Ран го пое в ръцете си.

— Стефани! — извика той. — Стефани... Стефани... Стефани!

Вратата се отвори и тя бързо влезе. Коленичи до баща си. Подпря главата му в извивката на дясната си ръка. В ужасяващата тишина опипа гърдите му. Вдигна очи към лицето на Ран.

— Баща ми е мъртъв — каза тя.

Как можеше да я остави тази вечер? Обади се на Сунг да дойде да помогне — Сунг, който вече беше минал през такова изпитание, когато умря дядото на Ран. Няколко минути разсъждаваше дали да се обади на майка си, но се въздържа. Знаеше, че тя ще вземе самолета за Ню Йорк, а той не беше готов да ѝ обясни позицията на Стефани.

— Вие ме искате на другата страна на Ню Йорк? — възпротиви се Сунг.

— Да — каза лаконично Ран. — Бащата на моя приятелка току-що почина. Имаме нужда от помощ.

— Господарю Ран, аз не мога в Манхатън. Ами, ако ме хване полицията. Вашият дядо, той никога не искал това.

— Сунг, бащата на мис Стефани, китайски благородник...

— Китаец ли умрял?

— Да.

— Аз идвам.

Ран го чу как затвори телефона. Обърна се към Стефани. Беше коленичила на килима до баща си. Под главата му беше сложила жълта атлазена възглавница. Беше изпънала краката му, прибрала отстрани ръцете му, издърпала до глезените му дългата пурпурна роба. Той отиде при нея.

— Сунг идва. Той знае какво трябва да правим.

Тя нито отговори, нито вдигна глава. Продължи да гледа баща си, без да заплаче. Той я изправи на крака, а тя не се възпротиви.

— Ела — каза той. — Ще останем с него, докато дойде Сунг. Да извикаме ли вашите прислужници, или да изчакаме Сунг?

— Чакай — каза тя. — Трябва да направим нещо за гостите. Те трябва скоро да пристигнат.

Той я поведе към едно канапе, покрито с жълт атлаз. Седнаха един до друг, той — потънал в мълчание. Протегна се и хвана ръката ѝ със своята, задържа я — мека, тясна, момичешка ръка.

— Не бива да оставам сама — пошепна тя и отмести поглед от баща си към него.

— Няма да те оставя — каза той.

Повече не говориха. Времето сякаш бе спряло, но не беше така, защото вратата се отвори. На прага стоеше Сунг и ги гледаше.

— Сунг, мистър Кунг...

— Аз виждам, сър — каза Сунг. — Моля, вие двама отидете в друга стая. Аз ще направя всичко.

— Тук има прислужници...

— Аз ще намеря всички, мис Кунг. Моля да се доверите. Ще направя всичко за вашия почитаем баща, както вече сторих за моя стар господар. Моля, вървете, моля да починете. Аз ще направя всичко.

— Ще го направи, Стефани. Ела с мен. Искаш ли да си отидеш в стаята?

— Не може да оставам сама.

— Аз ще седя в съседната стая.

— Искам да отида в магазина.

— В магазина ли?

— Да. Там работихме заедно. За всеки предмет намираше място, което на него му харесваше. Ако сега е някъде, значи е тук. Хората не си тръгват веднага, нали разбираш. Отначало не знаят, че са умрели. Обикалят любимите си места, където са най-скъпите им неща. Ела, ела бързо!

Все още хванати за ръце, тя го подкани да побърза и той закричи до нея по тесния коридор към просторна осветена зала, пълна със съкровища на изкуството. Залите се преливаха една в друга, всичките осветени.

— Той е тук, Ран. Усещам присъствието му.

Ран огледа ярко осветената зала, очаквайки да види мистър Кунг, макар че не усещаше такова присъствие. Един много стар олтар беше подпрян на стената в дъното на залата, а върху него по средата пред параван от палисандрово дърво с по един бронзов тамяник от двете страни стоеше една малка златна Куан Иън. Стефани запали тамяна и познатото ухание на сандалово дърво се разнесе във въздуха.

— Той работеше дълго време върху този аранжирмент — каза тя тихо. — Стана му любим и затова сега е тук. Той ми е ядосан. Беше недоволен от мен, когато умря. Защо беше сърдит, Ран?

— Искаше да се оженим, Стефани. Знаеш това. Започна да ме разпитва и аз му казах истината. Нямахме никаква причина да го лъжа. Уважавах го твърде много.

— Ти му каза, че не съм приела и той толкова се е развълнувал, че е получил инфаркт. О, Ран, аз убих баща си.

— Това не е вярно, Стефани. — Ран я поведе към едно удобно малко канапе на една от стените, поставено така, че седналият на него да вижда всички предмети на изкуството, изложени с вкус върху останалите три стени. Той седна до нея, опрял лакът на облегалката на малкото канапе, и се обърна с лице към нея, повдигайки с показалеца си брадичката ѝ.

— Не бива да се обвиняваш. Баща ти стана на осемдесет години днес и отдавна имаше проблеми със сърцето. Съвпадение е, че този фатален пристъп го връхлетя точно днес.

— А съвпадение ли е също, че го връхлита точно когато за първи път му се противопоставям? Дядо ми умря от същия проблем, но живя до деветдесет и пет години, а животът на баща ми беше съкратен. Винаги съм правила каквото пожелае, единствено за това не мога да постъпя така, Ран. Бракът и майчинството са много лични за една жена и за тях трябва сама да решавам. Всички останали решения ги взимаше той, но понеже в този случай не можа той да вземе решение, си отиде. — Сълзи напълниха очите ѝ и се стекоха по бузите ѝ, но иначе тя запази самообладание. — Въпреки всичко аз съм права, Ран. Макар че той не беше съгласен с мен и макар че него вече го няма, аз съм права в решението, което съм взела.

— Няма защо да говорим повече за това, Стефани. Смъртта на баща ти не е по твоя вина. Трябва да знаеш това.

Той хвана нежно ръката ѝ и я задържа в ръцете си, докато седяха, потънали в мълчание, дълго преди Сунг да се появи.

— Всичко е направено, млади господарю — обяви Сунг. — Прислужниците ми казват, че няма роднини, на които трябва да се съобщи, и това значи, че всичко е направено.

— Това е вярно. Няма кого да уведомяваме. Всички, които познавахме в тази огромна страна, щяха да дойдат тук тази вечер,

затова сигурно вече знаят. Аз исках ти да се изненадаш, затова не ти казах, че и твоята майка трябваше да дойде тук. Тя сигурно вече е пристигнала в Ню Йорк.

— Вярно е, млади господарю — каза Сунг. — Когато вашата почитаема майка дойде и разбра... Сега чака във вашия апартамент.

Ран се зарадва, че майка му е толкова наблизко.

— Обади ѝ се Сунг — каза той. — Нека да дойде тук.

Майка му пристигна малко по-късно.

— Много съжалявам, Стефани — каза тя. — С нетърпение чаках да се запозная с баща ти. Но сега трябва да си починеш, както и ти, Ран. Затова ти се върни у дома, а аз ще остана със Стефани.

— Аз бих желал да остана при Стефани — каза Ран.

— Не, Ран. — Стефани се беше успокоила вече. — Майка ти е права. Тук всичко е направено. Сега трябва да си починеш. Аз също.

Сунг придружи Ран обратно до апартамента, напълни ваната за Ран, поднесе му едно питие в кабинета и като се извини, се оттегли.

Ран заспа, както седеше на бюрото, подпрял глава на скръстените си ръце, когато майка му дойде сутринта. Усещаше само, че е много уморен, докато бавно се опомняше. Когато отвори очи и я видя, седнала във фотойла срещу него, той се изненада, но споменът за събитията от предишната вечер се върна.

— О, мамо, Стефани... — Гласът му заглъхна и се загуби, когато видя изражението на лицето ѝ.

— Ран, сега трябва да проявиш смелост. — Гласът на майка му звучеше сериозно и предупредително. — Не забравяй, че за всичко, което се случва, има причина. Трябва да си припомниш какво каза баща ти, когато разбра, че умира.

Тревогата му пролича в гласа му, когато заговори:

— Мамо, какво искаш да кажеш?

— Стефани е мъртва, моето момче.

Той дълго се взираше в нея невярващо и накрая рухна, подпрял глава на ръцете си, с тяло, раздирано от дълбоки ридания, докато проумее какво се е случило.

— Синът ви ще се оправи, мисис Колфакс — каза лекарят.

Тя го беше извикала, когато риданията на Ран като че ли не можеха да спрат и станаха неконтролируеми.

— Дадох му успокоително и сега трябва да почива. Ще спи няколко часа и след това ще се оправи. Още е млад. Ще преодолее скръбта в крачка.

— Знам защо Стефани направи така, мамо. Не е имало никаква случайна свръхдоза приспивателно, мамо, но нека се поддържа тази версия. Нямах бележка, но аз знаех и тя знаеше, че ще разбере. Тя никога не се чувстваше на място заради смесената си кръв. Дори отказа да се омъжи за мен заради това. Не искаше да има деца, защото и те щели да страдат. Сигурен съм, че мислено се е видяла в едно безнадеждно положение и просто е изгълтала няколко капсули допълнително. В голяма степен беше истинска азиатка и никой нямаше да я обвини, че е имала куража да постъпи така, както е смятала, че трябва да постъпи. Важното за мен сега е да открия сам за себе си по какъв начин да продължа. Животът ми, какъвто го виждах преди, се е променил необратимо. Никога вече няма да е същият, тъй като животът днес никога не е такъв, какъвто е изглеждал вчера. Днес пред мен няма бъдеще — такова, каквото съм си го представял, — затова трябва да си създам ново.

Ран отпи от кафето в чашата на бюрото си.

През двете седмици след смъртта на Стефани и на баща ѝ Ран и майка му сядяха в библиотеката всяка сутрин след закуска за по едно допълнително кафе и говореха всеки ден, често часове наред, за събития и за случайности, последиците от които оформят човешкия живот. Мистър Кунг и обичаната му Стефани бяха кремирани, както бяха пожелали, тъй като в Китай комунистическият режим продължаваше да управлява и покойниците не можеше да бъдат върнати в родината си. Ран беше наследил цялото богатство на фамилия Кунг от мистър Кунг. Разбира се, завещанието беше направено по определена линия, така че Стефани да не е лишена от нищо до края на живота ѝ, но сега, когато нея вече я нямаше, условието в завещанието за реда на наследяване ставаше невалидно.

— Радвам се, че беше с мен тези седмици, мамо. Не знам как щях да ги преживея без теб. Много полезни бяха тези дълги разговори

с теб всяка сутрин, за да започна да мисля за бъдещето.

Майка му остави чашата си върху чинийката на бюрото и стана да погледне през прозореца.

— Щастлива съм, ако съм ти помогнала, моето момче. Чувствах се толкова безполезна в цялата тази трагедия. Много бегло познавах Стефани, а баща ѝ изобщо не го познавах, но имах чувството, че и теб никога не съм те познавала. Ако съм ти била полезна, като съм те слушала да си подреждаш мислите, за мен това е някаква утеха. Баща ти смяташе, че си много специален човек, Ран, а аз винаги съм изпитвала благоговение пред твоите забележителни способности, докато съм чакала да намериш себе си. Може би в тази скръб си успял да направиш това.

— Не знам в крайна сметка какво точно ще постигна в живота, мамо. Вложил съм цялото състояние на мистър Кунг в една фондация, която учредих. Целите ѝ са в широк диапазон, но са ясни. Ще работи за подобряването на безнадеждната ситуация, в която се озовават хората със смесена кръв по целия свят. Един ден, може би след пет или шест века този проблем няма да съществува, но сега го има.

Светът става твърде малък, за да продължаваме да преценяваме хората по тяхната раса или цвят на хората. През миналия век използвахме остарели начини на пътуване, които отнемат месеци да прекосим нашата страна, но ние съкратихме това време, в резултат на което същото разстояние се изминава не за седмици, дни, а за часове. Ако продължаваме да увеличаваме скоростта на пътуването, а аз съм сигурен, че точно това ще направим, тогава скоро няма да трябва да се движим, за да отидем от едно място на друго. Трябва да се откажем от лукса да останем представители на отделни раси, обединени в малки групи, а всички да станем част от цялото, от една раса, човешката раса.

Войните изпращат мъже по целия свят и променянето и оформянето на този човек на бъдещето вече са започнали. Някой трябва да подготви народите по света да приемат и дори да бъдат благодарни за възможността да познават този човек на бъдещето. Аз съм ги виждал по улиците на корейските градове и те са наистина в окаяно положение. Всички биха искали те да не съществуват, но те все пак съществуват и ще продължат по този начин, все повече на брой и ние трябва да признаем, че това са те — такива, каквито са, и да започнем да работим заедно за страховитата отговорност, пред която са

изправени. Още не знам какво може да направи Фондация Кунг, за да им помогне, но ще разберем. Джордж Пиърс, Рита Бенсън и Доналд Шарп приеха да станат членове на първоначалния борд на директорите и заедно ще намерим други членове, не по-малко достойни, и ще намерим този човек, и ще се опитаме да му помогнем, където и да се намира, за да стане полезен гражданин в обществото.

Може би, когато други народи видят, че тези достойни личности из целия свят са загрижени и заинтересовани за бъдещето на хора със смесена кръв, ще размислят и от това светът ще стане по-добър. Ако това стане, ще сме изпълнили онова, заради което съм създал фондацията.

— А ти, Ран? — Майка му продължаваше да гледа през прозореца с невиждащи очи, със сълзи, блеснали на бузите ѝ. Толкова често сега си даваше сметка, че се учи и развива чрез детето си. — Ти какво ще правиш, Ран?

— Искаш да кажеш, в личен план? Откровено казано, не знам. Сега мисля за тази огромна работа, която предстои. Ще продължа да пиша, разбира се, аз съм писател. Сега не мисля, че някога изобщо мога да се ожения или да направя нещо друго в бъдеще, освен да се занимавам с тази работа. Трябва да се вземат толкова много решения, но когато им дойде времето, не преди това. Имам чувството, че досега животът ме е научил на твърде много неща и ме е направил по-мъдър, отколкото би трябвало или бих искал да бъда. Няма да тъпча главите на децата си с мъдрости. Не е хубаво да си прекалено мъдър. Мъдростта откъсва човек от другите, дори от мъдрите, защото хората се страхуват от много мъдрост. Да приемаш всеки ден като отделна страница, която да прочетеш внимателно, да вкусиш всички подробности, аз мисля, че за мен това е най-хубавото. Животът ми е все още в сезона на пролетта. Очаквам с нетърпение лятото и ще се радвам на есента и съм сигурен, че ще пристъпя към последните дни от живота си със същото любопитство, което не ме оставя на мира и досега. Може би един ден ще се обърна назад и ще видя целия живот като една страница от моето съществуване и ако наистина го видя така, сигурен съм, че ще бъде със същата жажда да знам повече — да знам, че има истини, причините за които не можем да знаем... Може би това е целият смисъл на всичко — вечното чудо.

Издание:

Автор: Пърл Бък

Заглавие: Вечното чудо

Преводач: Иванка Томова

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: СББ Медиа АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2015

Тип: роман

Националност: американска

Печатница: Ропринт ИАД

Редактор: Златина Пенева

ISBN: 978-954-399-138-9

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5546>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.